

ma eē nō declarā nisi i hac scia nāli. Un q aliqd ens sepatū a mā sit nō p̄t pbari nisi i scia nāli fm 2°. 7 rō hui^o ē qz q aliqd ens sepatū a mā sit nō p̄t pbari nisi p eternitatē mot^o. vñ phūs nunq̄ sci vit aliā viā ad pbādū aliqd eē sepatū a mā nisi p eternitatē mot^o. Un p eternitatē mot^o phūs pbat 8° hu i^o q p̄m^o motor ē idiuisibilis imptibil^o. i. nullā hūs magnitudinē: 7 ita q ē a mā sepat^o. s3 ois pbatio q ē p motū ptinet ad phūs nāle: 7 iō ut credo uez dicit 2°. s. q nullus artifex pōt pbare ens sepatū a mā nisi nālis. C Quarto ē notādū hic s3 2° qd Auic. posuit q scia nālis accipit a p̄ p̄bo corpa cō pont ex mā 7 foia 7 p̄^o mā m̄ eē: ita q Auic. dicit q p̄m^o phūs. i. metha^o hēt pbare q corpa cōponū tur ex mā 7 forma. 7 h̄ est pei^o qd dixit. Un arguit 2° qd eū. d. q nō ē aliā viā ad sciēdū h̄. s. corpa cōponi ex mā 7 foia 7 p̄^o māz eē: nisi ex trāsmutatiōe subali. s3 ois pbatio q ē p trāsmutationē ptinet ad phisicū: iō solus phūs nālis p̄t pbare corpa cōponi ex mā 7 foia 7 p̄^o māz eē 7 metha^o sup̄pōit ista tā q̄ pbata i scia nāli. 7 ulterio^o declarat alias pprietas de mā 7 corpib^o ad q̄s nō p̄t phūs nālis ptigē.

Quidē igit sint principia: 7 que: 7 q̄t numero determinetur a nobis sic. itē aut aliud principiu incipientes dicamus.

Nec ē 7° ps p̄n^o hui^o capli. i. q̄ phūs epilogat determinata ptinuādo se ad sequētia. d. qd dcm ē q sc̄ aliq̄ p̄n°. 7 q̄ 7 q̄t sc̄ nūo. Deinde ptinuat se ad sequētia. d. q̄ itez aliq̄ p̄n^o incipientes dicamus. h̄ ē postq̄ dcm ē de mā foia 7 puatiōe. nūc incipiam^o dicē de alio p̄n^o. s. de nā siue de cā efficiēte. C Nota tāda sc̄ hic duo s3 2° p̄ q̄ p̄ aliq̄ p̄n^o p̄nt tria itelligi s3 diuersas expōnes q̄s 2° ponit. vno nō p̄ aliq̄ p̄n^o itelligit illō qd vult declarē i 2° li. 7 sic p̄ aliq̄ p̄n^o itelligit nāz q̄ est p̄n^o efficiēs q̄rūdā motū nāliū. C Secdo p̄ aliq̄ p̄n^o itelligit p̄m^o p̄n^o mo uēs qd declarā i fine hui^o libri: qm̄ oē ens de q̄ lo qmur i h̄ libro ē pp̄ h̄ p̄n^o. C Tertio p̄ aliq̄ p̄n^o itelligit aliq̄ initiū doctrie: qm̄ p̄n^o doctrie i h̄ li. d3 esse a 2° tractatu. 7 dicit 2° q̄ h̄ est euident^o p̄ se apd̄ ip̄s: qd forte iō dicit: q̄ i 2° li. phūs incipit determinare de reb^o nālib^o 7 artificialib^o ut p̄ eas pueniat i cognitionē nāe. nūc vō res nāles 7 artificiales sc̄ nobis notiores 7 initiū doctrie d3 eē a nobis notiorib^o: iō initiū doctrie i h̄ li. debēt eē a 2° tractu. C Secdo ē nōndū s3 2° h̄ q̄ nālis cū pbavit p̄m^o motorez sepatū eē a mā ibi cessat 7 dimisit aliā p̄s derationē de eo. i. p̄s derationē de ei^o qditate usqz ad sciaz nobiliore q̄ p̄s derat de ente in q̄stū ens. 7 totū h̄ ē s̄riū illi^o qd estimauit Auic. qm̄ si nō demō strare h̄c iste modus entiu. s. sepabiliū nō eēt nisi scia nālis 7 doctrialis. i. mathe^o. 7 iō antiq̄ nāles existiabat q̄ scia nālis eēt p̄o oib^o sciētis dicētes q̄ s̄ta ei^o sunt p̄ora oib^o entib^o. C Intelligēdū q̄ ista p̄na si nālis nō pbaret subas sepatas a mā eē: sed metha^o tūc nō eēt aliq̄ scia nisi scia nālis 7 doctrialis. p̄t pbari sic. Nō ē viā pbādi aliq̄ sepatū a mā eē nisi p̄ motū. s̄ si metha^o pbaret subas sepatas a mā eē: h̄ eēt p̄ motū. 7 tūc metha^o non differret a pbica: qz ois scia pbās aliqd eē p̄ motū est phisica 7 sic metha^o 7 phisica nō differret. 7 tē nō eēt nisi due scie speculatiue. s. nālis 7 mathe^o. C Intelligēdū ē qz qz solū i scia nāli pbant entia sepatata a mā eē. 7 entia sepatata sc̄ p̄ora oib^o alijs en-

tib^o: iō antiq̄ nāles dixerūt q̄ scia nālis ē p̄o oib^o alijs sciētis qz pbat p̄^o entia eē. in h̄ tū male dixerūt: qz scia p̄siderans de quiditate illoz entiu p̄o est q̄ scia probās ea eē. quare 7 c̄.

ExPLICIT LIBET PRIMUS.

Incipit liber sc̄os p̄tractās de his que sūt fundamenta 7 p̄ncipia nālis scie. Capli^o p̄mū declarās qd sit nā. 7 qd habēs naturā: 7 quid fm naturāz.

Drum que sunt: alia qdē sunt natura: alia vō propter alias causas.

Postq̄ i p̄ li. determinatū ē de p̄ncipijs intrinsecis rez nāliū. In 2° li. determinat phūs de his que sunt fundamenta 7 p̄n^o isti scie. 7 in hoc 2° determinat tā de p̄ncipijs extrinsecis q̄ in

trifecis. 7 ptinet iste liber. 6. tractat^o. qm̄ i p̄ declarā qd sit nā. 7 de qb^o d3. In 2° ibi Qm̄ aut determinatū 7 c̄. Declarā q̄lis ē p̄sideratio nālis de qb^o p̄siderat. In 3° at̄ ibi. s. Determinat at̄ his 7 c̄. Determinat de cāis p̄ se rerū nāliū. In 4° ibi Dē at̄ fortuna 7 c̄. Determinat de cāis p̄ accūs rerū nāliū. In 5° ibi Que aut sc̄ cāe. Declarā q̄ opz nāle p̄siderare de oib^o q̄tuor cāis. In 6° ibi Dicēdū qdē igit p̄m^o. Declarā q̄ nā agit pp̄ fine: 7 q̄ a fine ē necitas i reb^o nālib^o. Prim^o tractat^o ptinet duo capla. qz i p̄ declarā qd ē nā. 7 qd hūs nām. 7 qd s3 nāz. In 2° ibi Uī at̄ nā. Declarā de qb^o d3 nā. P̄m^o capli^o ptinet sex ptes p̄n^o: qm̄ in p̄ ponit d̄ia iter nālia 7 nō nālia. In 2° ibi Est igit nā. Ex d̄ia iter nālia 7 nō nālia p̄cludit phūs dif finitiōez nāe. In 3° ibi Nām at̄ h̄nt. Declarā qd ē hūs nāz. In 4° ibi Sc̄oz at̄ nāz. Declarā qd ē h̄ nāz. In 5° ibi Qd qdē igit. Epilogat phūs p̄us declarata. In 6° ibi Qd at̄ nā ē. Declarā q̄ nāz eē nō p̄t dem̄ari. P̄na ps ē narratiua: 7 cō tinet tres pticulas. qz i p̄ narrat qdā diuisio entiu In 2° ibi Nā qdē sūt. Enūat ea q̄ sūt a nā. In 3° ibi Dia aut 7 c̄. P̄nit d̄ia inter corpa nālia 7 nō nālia. In p̄ igit pticula hui^o ptis. d. phūs q̄ eorū q̄ sc̄. s. entiu alia sc̄ a nā: alia vō pp̄ alias cās. 7 itelligit p̄ alias cās uolūtate 7 casū: ut dicit hic 2°. diuisio igit est illa: q̄ de nūo entiu quedā sūt a natura 7 quedam a casu.

Natura quidem sunt animalia queqz 7 ptes ipsorum 7 plante 7 simplicia corpa: ut terra 7 ignis 7 aer 7 aqua. Nec enīz 7 huiusmodi eē natura dicimus.

Nec est 2° pticula p̄ ptis p̄n^o hui^o capli. i. q̄ phūs enūmerat ea que sc̄ a nā. di. q̄ aialia 7 plante 7 ptes ipsoz 7 corpa simplicia. i. q̄tuor elta. s. terra aq̄ aer 7 ignis hec 7 h̄ a natura esse dicimus.

Dia aut que p̄dicta sunt vident d̄ia ad nō nā ex̄tia. Que qdē enim nā sunt oia vident h̄ntia i seip̄is p̄ncipiū mot^o 7 stat^o

Nec est 3° pticula p̄ ptis p̄n^o hui^o capli i q̄ ponit d̄ia iter corpa nālia 7 nō nālia. q̄ d̄ia ē illa: q̄ nālia fm q̄ h̄ h̄nt in seip̄is p̄n^o mot^o 7 quietē. s3 artificialia in q̄stū h̄ nō h̄nt i se p̄n^o mot^o 7 quietē. Circa h̄c d̄iam sic p̄cedit phūs. qz p̄ ponit p̄m^o ptem d̄ie. 2° vō enumerat modos trāsmutationū quarū

Uide etiam
cōtra Auic.
confilie. 1. 8.
ph. 2. 3. 7. 12
me. cō. 5. et
2. ph. 2. 37.

2. cō. p.

Secundus

res nales hnt in seipsis pn. 3. vo ponit scdam pte die pdicte. 2. m ponit ibil. Nec qdē igif. Tertiu vo ponit ibil. Lectulus qdē. JC Dicit igif phis p q oia pdicta. s. aialia plāte z corpa simplicia vident differre a nō nā exntib: qm oia qctūqz a nā sūt vident ec hntia i seipsis pn mot z stat hoc ē quietē.

C Nec qdē fm locus: illa vo fm augmētum z decremētuz qdā at fz alterationē

C hic phis enumerat modos trāsmutatiōis qd nā lia hnt in seipsis. d. qz hec qdē. i. qdā nālia hnt i se ipis pn mot fz locū z quietē fz locū. Et addit 2. or z in h collocant qtuor elā z hntia aias z corpa celestia. z si in his pn dicat fere equoce: hec 2. or. z dicit qz pn mot fz locū dē de istis fere equoce. qz elā z hntia aias hnt in se pn actiuū suoz motuū fm locū. s. corpa celeste circūscripto motore nō hēt pn actiuū itrisecū sui mot nec pprie hēt in se pn passiuū mot localis cū nō cōponat ex mā z foza. sed ipm corpa celeste est pn passiuū mot localis. nec pprie est hnt nāz. sed magis est nā. ul' hoc dicit. qz pn mot fz locū dē de istis fere equoce. qz pn cipiū passiuū z receptiuum mot corpis celestis est suba simplex z icorruptibilis. sed pn passiuū receptiuū mot aialis z elemēti est suba cōposita z corruptibilis. Uel dicit hoc qz mot aialis est motus pgressiu. z mot elemēti est mot rect. z mot corporis celestis est mot circularis. mō isti mot differūt spe. z sic pn mot in istis dē fere equoce. Alia vo nālia hnt in seipsis pn mot fz augmētū z per hoc inuit pn trāsmutatiōis in uegetabilib. Que dā aut nālia hnt pn mot fm alterationē. z addit 2. or di. qz phis utit hic alteratiōe large. z intēdit per alterationē trāsmutationē in suba que dē gñatio z corruptio: z trāsmutationē in qlitate que dē alteratio. z sic oia corpa nālia gñabilia z corruptibilia hnt i seipsis pn alteratiōis. **C** Sic igif patet qz qtuor elā z aialia z corpa celestia hnt in seipsis pn mot localis. z solū uegetabilia hnt in seipsis pn mot augmēti. z oia corpa nālia gñabilia z corruptibilia hnt in se pn alteratiōis. **C** Notandum fm 2. or hic qz illō pn qd est in alterabili simplici z trāsmutabili simplici. s. subale est aliō fm gen a pn qd est i mobili localiter: z in augmēto z in generabilib z in alterabilib cōpositis: qm illō pn qd est in cōpositis est fm formā z in simplicib fm mām. S3 hoc nomē pn usitat hic equoce pro mā z foza. z hoc est qz pn alteratiōis in simplicibus est fm māz z nō fm formā: qm nō iuenit corpa simplex qd alteret ex se: aut qd gñet ex se sicut iuenit corpa simplex qd ex se trāsseret in loco. sed pn alteratiōis: qd est in cōpositū pōt iueniri in ipso alterato. s. pn mouēs ut in alteratiōe que est in aiali ab eis que adueniūt corpi subo. z silr in plātis z iā expressit hoc phis in li. de gene. z corrup. **C** Ista sūt vba 2. or cōmēto p. circa que sē septē notāda. **P**rio qz cū dē qz nālia in qstū hō hnt in seipsis pn mot z stat. ibi hoc nomē pn accipit cōiter pro pn fz mām. i. pro pn passiuo: z pro pn mot fm formāz i. pro pn actiuo. Uñ nō oia nālia hnt in seipsis pn actiuū oium suoz motuū nāliū ut patebit. s3 tamē oia nālia in qstū hō hnt in seipsis pn actiuum uel pn passiuū oium suoz motuū nāliū. **C** Secdo est notādū qz pn actiuū z pn passiuū nō differūt fz gen ut dicit 2. or. Et intelligo qz nō differūt fz gen

pdicamētale: sed fm gen pncipiādi: qm mā z foza sunt in eodē gñe pdicamētali. tñ dnt fm gen pn cipiādi: ita est de pn actiuo z passiuo. **C** Tertio est notādū qz corpa simplicia nō hnt i seipsis pn actiuum alteratiōis. z hoc p se. nec trāsmutatiōis substāialis. s. gñatiōis z corruptiōis. sed solū hnt in seipsis pn passiuū hāz trāsmutationū. z rō hui ē qz corpa simplex derelictū pprie nāe est vniforme in oib ptib suis. z iō nulla ei ps pñat alteri pti. sed alterās p se. z alteratū debēt esse pñia ut patet p de gñia. z iō vna ps corpis simplicis nō alterat aliā: nec totū alterat totū qz idē sibiipsi nō est pñiū z iō corpa simplicia nō alterāt se p se. z cū gñatio z corruptio sint fines alteratiōis: z idē est cā trāsmutatiōis: z termini trāsmutationis: sequit qz corpa simplicia nō hnt in seipsis pn actiuū gñatiōis ul' corruptiōis. dico tñ qz corpa simplex pōt p accñs alterare se: ut aer cōdēsat ultra dispōnez pueniētē nāe sue rarefacit se redeūdo ad raritatē sibi pueniētē. sed hoc est p accñs: qz cū aer est cōdēsat ultra ppñā dispōne: sicut aer qui est in uestica: nō est in loco sibi pueniēti fm nāz: qz est in minori loco suo loco nāli. z iō p se mouet se localr querēdo maiorē locū: z in mouēdo se per se ad maiorē locū per accñs rarefacit se. **C** Quarto est notādū qz oia corpa nālia tā simplicia qz mixta hnt in seipsis fm qz hō pn actiuū motus localis nālis: ut inuit hic 2. or. nā corpa simplicia fz qz hō hnt i seipsis pn mot localis nālis ut hic inuit 2. or. z corpa mixta mouent actiue a corpb simplicib que sūt in eis p pdominiū. **C** Quinto est notādū qz corpa nālia cōposita. i. mixta hnt in seipsis pn actiuū alteratiōis: ut patet in aialib z plātis: qz in ipsis est pn alteratiōis alimēti adueniētis ab extrinseco. z cū qz hō mixta nō sūt eiusdē cōplexiōis in oib. imo aliqz ptes habēt qlitates pñias: ut ossa carnes z nerui. z iō pōt vna ps alterare aliā pte. tñ hō corpa nō hnt in seipsis pn actiuū respectu cuiuscū qz sue alteratiōis: qm qñqz z forte pñue alterantur ab extrinseco. nā aial alterat ab extrinseco ab aere corrupto. z respectu talis alteratiōis solū hēt in se pn passiuū. dico cū qz sicut corpa mixta hēt in se pn actiuū sue alteratiōis: ita habet in se pn actiuū sue corruptiōis: qm aial qñqz corrupit ab intrinseco per hoc: qz vna ps alterat aliā corrupēdo ipam: ut cū ps egra alterat z corrupit pte sanā. **C** Intelligēdū tñ qz qñis quedā corpa mixta alterent se. nō tñ oia corpa mixta pñt alterare se: qz corpa mixta vniforme in oib ptib nō pōt alterari nec corrupi ab intrinseco: qz ex quo ē vniforme in oib ptibus nulla ei pars pñat alteri: z p pñs nulla ps alterat aliā nec totū pōt alterare totū qz idēz nō pñat sibiipsi. Uñ ipo ē qz aliqz mixtū siue sit vniforme siue difforme in ptib fm se totū sit alterans z alteratū. sed semp cū aliqz mixtū alterat se oportet qz vna ps alteret aliā. **C** Sexto est notandum qz oia que augmētant hnt in seipsis fm qz hō pn actiuū sue augmētatiōis. qz aia uegetatiua z calor nālis sunt pn actiua augmētatiōis. z ista sūt intrinseca ei qd augmētat. **C** Septio est notādū qz oia corpa nālia fm qz hō hnt in seipsis pn passiuū itrisecū oium suoz motuū. qz oē mobile recipit motū q mouet. z qd recipit aliqd est pn passiuū uel hēt in se pn passiuū ei qd recipit. **C** Sed circa hoc dubitat qz i motu augmētatiōis alimē-

Tertiu no.

Quar si no tandum.

Quintu no.

Notabile.

Primu no tandum.

Secidum no tandum.

Sextus no.

Septimum notandum.

Dubium.

Responso,

tu videt eē p^m passiuū. qz patit ab aia uegetatiua
 z a calore. z tū alimētū nō ē itrisecū ei qd̄ auget.
 igit̄ in motu augmētatiōis nō vī uey qz augmēta-
 bile hēat in se itrisece p^m passiuū augmētatiōis.
 Ad hoc dī qz mā alimēti manētis s̄ foza alimē-
 ti est p^m passiuū alteratiōis p̄cedētis augmētatio-
 nē. z p̄o illo tūc mā alimēti nō ē itriseca ei qd̄ au-
 get. nec ē ps ei: sed post alterationē alimēti icipit
 mot^o augmētatiōis. z tūc mā que fuit s̄ forma ali-
 mēti ē itriseca ei qd̄ auget z ē ps ei. z sic dico qz i
 motu augmētatiōis durāte augmētatiōe illō qd̄
 auget habet in se p^m passiuū sue augmētatiōis.
 Sic igit̄ breuiter recolligēdo dicta notabilia di-
 co qz oia nālia s̄ qz h^o hnt̄ i se p^m actiuū ul' passi-
 uūz oīnz suoz motuū nāliū. C^o Scdo dico qz p^m
 actiuū z passiuū dīnt̄ fm̄ gen^o p̄ncipiādī. C^o 3° di-
 co qz corpa simplicia nō hnt̄ in se s̄ qz h^o p^m acti-
 uū sue alteratiōis nec sue trāsmutatiōis s̄balis sed
 bñ passiuū. C^o 4° dico qz oia corpa nālia tā simpli-
 cia qz mixta s̄ qz h^o hnt̄ i se p^m actiuū suoz mo-
 tuū nāliū s̄ locū. C^o 5° dico qz oia cōpa mixta ethe-
 ro^o ul' nō vniformia i oib^o suis ptib^o hnt̄ in seipis
 p^m actiuū sue alteratiōis. s̄ mixta vniformia solū
 hnt̄ p^m passiuū sue alteratiōis. C^o 6° dico qz oia
 que augmētant̄ s̄ qz h^o hnt̄ i seipis p^m actiuū
 mot^o augmētatiōis. C^o 7° dico qz oia corpa nālia
 fm̄ qz h^o hnt̄ i seipis p^m passiuū oīum suoz mo-
 tuū nāliū. z breuiter oia hec inuunt̄ in cōmēto.
 Ex h^o ultio nōbili appet qz de rōne corpis nālis
 s̄ qz h^o ē qz hēat i se p^m passiuū cuiuslibet sui mo-
 t^o nālis. ul' qz ipz sit p^m passiuū mot^o nālis: qd̄ di-
 co p̄ corpus celeste qd̄ nō hēt i se p^m passiuū sui
 mot^o circularis cū sit corp^o simplex nō cōpositū ex
 diuersis nāis. s̄ ipz corp^o celeste ē p^m passiuū mo-
 t^o circularis. s̄ nō ē de rōne corpis nālis s̄ qz h^o
 qz hēat i se p^m actiuū sui mot^o qzuis sit de rōne ali-
 cui^o corpis nālis s̄ qz tale qz hēat in se p^m actiuū
 alicui^o determinati mot^o. vbi gr̄a. de rōne grauis
 fm̄ qz gūe ē qz hēat i se p^m actiuū mot^o localis de-
 orsū. z de rōne uegetabilis fm̄ qz uegetabile est qz
 hēat i se p^m actiuū augmētatiōis ul' diminutiōis.
 sed de rōne corpis nālis i cōi fm̄ qz h^o nō ē qz ha-
 beat i se p^m actiuū oīnz suaz trāsmutatiōnū nāli-
 um: qm̄ gñatio est trāsmutatio nālis. z tū gñabile
 nō hēt i se p^m actiuū sue gñatiōis ad passiuū tm̄.
 Ex quo apparet qz mot^o magis dī nālis a p^m pas-
 siuo itriseco mobili qz a p^m actiuo fm̄ qz ē actiuū
 z itelligo p̄ p^m passiuū māz z foiaz idifferēter. qm̄
 ex h^o qz ex pte p̄ncipij passiuū ē nālis inclinatio ad
 motū ul' ad terminū mot^o. ex h^o dī mot^o nālis. qz at
 mobile hēat p^m actiuū itrisecū sui mot^o h^o acci-
 dit sibi sicut accidit alicui in q̄tū sanaf qz sit medi-
 cus. ul' qz sit hñs i se p^m actiuū itrisecū sue sana-
 tiōis. C^o S3 hic est dubiū qz ad h^o qz mot^o sit nālis
 nō vī sufficē qz mobile hēat p^m itrisecū passiuūz
 illi^o mot^o. qz mot^o violēt^o z mot^o grauis sursuz hnt̄
 in mobili p^m passiuū illi^o mot^o. s̄ si hoc sufficeret
 ad h^o qz sit mot^o nālis seq̄ret̄ qz mot^o violēt^o eēt nā-
 lis. C^o Dicēdū qz mot^o dī nālis a p^m passiuo p̄pin-
 quo itriseco mobili. ut qz mobile iclinaf̄ passiuē
 iclinatiōe p̄pinqua ad talē motū. p̄ h^o talis mot^o ē
 nālis. Illō at̄ p^m passiuū p̄pinquū nō est sola mā
 p^o. sed ē cōpositū ex mā p^o z aliq̄ foza iclināte z de-
 termināte ad talē motū. Unde corp^o graue ul' mā
 grauis z foza. i. grauitas ul' aggregatū ex his: est
 p^m passiuū p̄pinquū a quo mot^o grauis deorsum

Dubium

Resposio,

dī nālis. z tūc dico qz mot^o grauis sursuz nō ē nā-
 lis qz nō hēt p^m passiuū itrisecū p̄pinquū incli-
 nās ad motū sursuz. C^o Et si dicat qz grauitas est
 p^m actiuū z sola mā p^o ē p^m passiuū. igit̄ gūitas
 nec est p^m passiuū nec ps p̄ncipij passiuū. Dōm qz
 grauitas ē p^m actiuū. z est p^m passiuū mot^o deor-
 sum. qz totū graue mouet̄ deorsum z recipit motū
 deorsū. z id̄ dico qz gūitas in q̄tū est p^m passiuū.
 facit qz mot^o grauis deorsū sit nālis. s̄ in q̄tū gra-
 uitas est p^m actiuū nō facit qz mot^o grauis deor-
 sus sit nālis. Sic enī de rōne nāe nō est qz illō i q̄
 moueat sed magis de rōne nāe est qz illud in quo
 est moueat ul' quiescat: ita de rōne p̄ncipij facien-
 tis motū eē nālē nō ē qz illō i q̄ ē sit p^m mot^o acti-
 ue s̄ magis passiuē. Et h^o idē p̄ qz a q̄cūqz motore
 gūe moueat̄ deorsum siue ab agēte z p̄posito siue
 ab agēte nāli extriseco sp̄ mot^o gūis deorsū ē nālis
 qz est fm̄ p̄pūā iclinatiōe mobilis. z sic mot^o gra-
 uis deorsum nō est nālis a p^m actiuo itriseco. qz
 z si nō eēt a p^m actiuo itriseco nihilomin^o eēt nā-
 lis distinguēdo nālē s̄ violētū. C^o Sed adhuc cir-
 ca tertiū notabile est vnū dubiū qm̄ ibidē dicif̄ qz
 nullū corp^o simplex alterat se p̄ se. hoc nō vī uerū.
 qz aq̄ calefacta derelicta p̄pūe nāe redit ex se ad
 frigiditātē. ut vult̄ Auiē. p̄ sue phi. ḡ frigefacit se.
 z p̄ p̄ns alterat se. z sic corp^o simplex pōt̄ alterare
 se. ḡ. Dicēdū qz aqua calefacta derelicta p̄pūe nāe
 nō frigefacit se cū nō p̄riaf̄ sibiip̄si nec aliq̄ ps ei^o
 p̄riaf̄ alteri s̄ frigefit a p̄tinēte. C^o Et si dī s̄ hoc qz
 aq̄ redit ad maiore frigiditātē qz sit frigiditas p̄ti-
 nētis: sed min^o frigidū nō cat̄ mai^o frigidū. ḡ nō fri-
 gefit a p̄tinēte. C^o Itē si frigefieret a p̄tinēte. tūc fie-
 rēt̄ eq̄lis frigiditatis z p̄ p̄ns nō fieret actio ulteri-
 us: qz sile nō agit in suū sile. C^o Ad p^m dicēdū qz
 min^o frigidū pōt̄ cāre magis frigidū in subo hñte
 maiore aptitudinē ul' iclinatiōe ad frigiditātē:
 qm̄ sic p̄uus ignis p̄t̄ cāre ignē maiore in subo ma-
 gis cōbustibili ul' magis apto z disposito ad for-
 mā ignis. sic frigus remissius i s̄bo apto min^o ad fri-
 giditātē: p̄t̄ cāre frigus itēsi i s̄bm magis aptū ad
 frigiditātē. Et qz aq̄ hēt maiore iclinatiōe ad fri-
 giditātē qz aer p̄tinēs. id̄ aer hñs min^o de frigidit-
 atē pōt̄ cāre i aquā maiore frigiditātē qz sit frigi-
 ditas i aere. C^o Ad 2° dico qz cū aer z aq̄ deuen-
 rūt ad eq̄lē frigiditātē adhuc aer ulteri^o frigefaci-
 et aquā. Et cū dicif̄ qz simile non agit in simile. di-
 co qz uerū est si sit simile tam in forma qz in aptitu-
 dine ad formā qd̄ non est uerū in p̄posito.

Dubiu cir-
ca tertiū no

Text. 22

Lectulus aut̄: z indumētū: z si aliqd̄ hu-
 iusmodi gen^o est: fm̄ qd̄ qdē sortitū est in
 p̄dicatione vnaquaqz: z in q̄tū est ab ar-
 te: neqz vnū habet ip̄ctum mutatiōis in-
 natū. fm̄ aut̄ qz p̄tingit̄ ip̄sis lapideis: aut
 terreis eē: aut mixtis ex his habet tātūz.
 Posita p̄ pte dīe iter corpa nālia z nō nālia q̄ est
 qz corpa nālia s̄ qz h^o hnt̄ i seipis p^m mot^o z sta-
 tus. Phūs hic pōit̄ 2° pte dīe q̄ ē ista: qz nō nālia
 s̄ qz h^o nō hnt̄ i seipis p^m mot^o z status: ut lectu-
 lus s̄ qz lectulus ul' idumētū s̄ qz idumētū nō h^o
 i se p^m mot^o deorsuz p̄ accūs: tū lectulus hēt in se
 p^m mot^o deorsū in q̄tū lectulo accidit qz sit ligne-
 us uel lapide^o. z sic res artificiales nō hnt̄ i seipis
 p^m suoz motuū fm̄ qz sūt artificiales: hnt̄ tū in se
 p^m suoz motuū p̄ accūs. s̄ fm̄ qz sūt in re nāli. Et

hoc ē qđ phūs dicitur: qđ lectulus et idumētū et si aliqđ aliō gen^o h^o ē. i. si aliqđ aliō artificiale h^o ē fm qđ fortitū ē nomē artificiale in vnaquaq; pđicatione artificialiū h^o ē h^o qđ hēt nomē artificiale. et h^o qđ est ab arte nec vnū. i. nullū hēt ipetū mutatiōis inatū i. i seipō. s^z h^o qđ ptingit ipis eē lapideis: aut terreis aut mixt^{is} ex elis: sic tātū hūt i seipis p^m motus. **¶** Notādū qđ h^o dūa quā phūs hic pōit inter nālia et artificialia appet māifeste qđ res nāles et res artificiales realr differāt. et tñ res artificiales icludūt res nāles. iō opz qđ res artificiales aliqđ reale addāt sup nālia. qđ alr nō hērent aliqđ i se p qđ differrent a nālib^o. cū igit ex re nāli fiat res artificialis. vbi grā. cū ex ere sit statua: opz i re artificiali: ut i statua aliqđ nouū fieri qđ nō p̄fuit in re nāli illud aut nouū est res artificialis: ul' foia rei artificialis. **¶** S^z circa h^o ptingit dubitare: qđ moderni philosophātes dicūt qđ res artificiales nō iportāt res ul' foias distinctas a reb^o nālib^o tanq; a suis sbiectis. et h^o itē dūt multipl^r declarare. p: qm artificialia ul' fiūt p p̄iuctionē rez nāliū adiucē. ut scānū dom^o. ul' castrū: et h^o ul' fiūt p sbstractionē ptiū ab aliqđ toto sic statua: ul' fiūt p trāsfigurationē: ut cū aliqđ sine aliqđ additiōe ul' ablatione mutat de vna figura i aliā: sed qđcūq; istoz modoz fiāt res artificiales nullo mō fit aliqđ foia noua: qđ pbat ml'ti p̄l^r. Et p i his qđ fiūt p p̄i^o rez nāliū adiucē. qđ si dicitur qđ i factiōe dom^o fiat aliqđ noua foia qđ nō p̄fuit quā tu uocas formā dom^o. Quero an illa foia ē tota i toto suo sbo. et tota i qlibet pte. aut ē tota i toto: aut ps i pte. nō p̄t dari qđ tota illa foia sit i toto: et tota i qlibet pte. qđ nullū accūs māle p̄t fm se totū eē sil' i diuersis p̄tib^o. Si s̄t def^o r^m. s. qđ tota illa foia sit i toto et ps i pte. Quero tūc an qlibet ps illi^o foie p̄fuit in suo sbo ita qđ vna ps in vna pte. et alia ps i alia pte: ut puta qđ vna ps illi^o foie p̄fuit in lignis. alia i lapidib^o. et sic de alijs p̄tib^o dom^o aut qlibet ps illi^o foie fit de nouo i suo sbo p̄t adeqto. nō p̄t dari p̄m: qđ sic hēret p̄positū. v^z qđ qñ dom^o fit de nouo qđ tē nll'a ē res noua absoluta gn qlibet ei^o ps p̄fuit. nec ē p̄t dari scdm. qđ tē qñcūq; fieret dom^o optēt qđ qlibet lapis et qđ qlibet lignū ex qđ fit dom^o hēret i se vnā formā quā p̄s nō hūt qđ ē manifeste falsū ut p̄s iductive. qđ ille lapis i nullo mutat nisi h^z locū: qđ ponat qđ nō icidat i aliqđ peni^o r^o. s^z simplr ipō nō mutato nisi h^z locū ul' ēt nō mutato fm locū sic ē pol^o qđ pcurrat ad p̄stōnē domus et certū ē qđ nullā formā nouā acgrit: qđ nec formā sbalē nec q̄titatē nec qlitatē et c. Et qđ rōne ista ps nihil i se nouū recipit eadē rōne nec qđcūq; alia. s^z iō d^z dom^o fieri. qđ ptes trāsmutant tñ fm locū et mō determinato localr ordinant. nec est plus aliqđ ps h^z se totā de nouo facta i factiōe dom^o qđ ē aliqđ res de nouo scā fm se qñ multi hoies localr ordinant ul' p̄gregant ut fit populū ul' exercit^o ex eis. **¶** Scđo. pbat qđ nō fit aliqđ res noua h^z se totā qñ fit aliqđ artificiale p solā ablationē ptiū ab aliqđ toto. qđ p solā diuisionē alicui^o totū nō fit aliqđ res noua fm se totā. ul' si fieret illa esset res nālis. s^z tale artificiale p̄cise fit p talē diuisionē ptiū abiucē diuersaz: qđ nihil nouū h^z se totū ē ibi s^z p̄cise ex h^o qđ aliqđ res s̄t ablate a toto fit artificiale. **¶** Tertio. pbat qđ nō pducit aliqđ nouū qñ pducit artificiale p trāsfigurationē: et h^o sic. qñ aliqđ p̄t fieri aliqđle p solū motū localē nō opz fieri aliquā rē absolutā nō

uā. s^z tale artificiale p̄t fieri p solū motū localē: qm si tali res fm ptes suas p̄cise moueat localiter et ptes sue alicui apporimentē vel distent localr alr qđ p̄s sit nouū artificiale. qđ i tali factione nō opz ponē aliā rē absolutā totalr nouā. **¶** S^z illō ē ex p̄esse p̄ phūs hic qđ vult qđ nālia fm qđ h^o hēant in se p̄m mot^o et quietis et artificialia nō. qđ nō esset nisi i re artificiali eēt aliqđ qđ nō erat i re nāli ante opationē artificis. **¶** Itē si statua nullā hēret foiaz qđ nō p̄fuit i ere an factionē statue: tūc illa eēt vā statua inq̄tū statua hēt in se p̄m motus et quietis et ita statua inq̄tū statua eēt res nālis. et p̄bo qđ illa eēt vā. statua inq̄tū statua hēt in se p̄m mot^o et quietis. qđ statua inq̄tū statua nō hēt in se aliquā formā a foia eris inq̄tū ē es. p te. qđ sic illa ē vā: es inq̄tū es habet i se p̄m mot^o et c. fm qđ inq̄tū reduplicat rōnē foie eris. eodē mō erit illa vā facta reduplicatiōe rōne foie. statua inq̄tū statua hēt i se p̄m mot^o et c. cū rōne eiusdē foie fiat reduplicatiō i utraq; illaz. Vel si tu dicas qđ vna illaz est vā et reliq̄ falsa opz dare aliquā formā rōne cui^o fit reduplicatiō i illa statua inq̄tū statua et c. rōne cui^o nō fit reduplicatiō i illa: es inq̄tū es et c. vñ scā reduplicatiōe rōne foie si vna illaz ē vā et altera falsa opz qđ rōne alterius et alteri^o foie fiat reduplicatiō in vna et in alia. et sic foia statue inq̄tū est statua est alia a forma eris inq̄tū ē es qđ est p̄positū. **¶** Itē qđro an artifex facit aliqđ aut nihil: nō ē dare nihil. qđ sic. ars nō eēt habit^o factiuus. qm ille habit^o qđ nihil p̄t fieri nō ē factiu^o qđ ē p̄ phūs 6° ethi^o. qui ponit artē eēt habitū factiuus. si vō def qđ artifex facit aliqđ: aut igit facit nouū ul' antiquū. nō antiquū. qđ sic faceret p̄s factū qđ nihil est facē. relinquit igit qđ artifex faciat aliqđ nouū et p̄ p̄s res artificialis aliqđ nouū icludūt qđ tñ nō icludūt i re nāli qđ est p̄positū. **¶** S^z forte diceret qđ artifex facit antiquū eēt aliqđle qđ nō fuit. vbi grā. artifex facit qđ es sit statua cū tñ p̄s nō fuit statua. s^z illa cauillatio nō ualet: qđ qđro sic p̄s aut facit aliqđ nouū aut antiquū. nō antiquū. qđ h^o ē facē p̄s scā. qđ facit aliqđ nouū. **¶** Itē cū artifex facit qđ es ē statua aut facit aliqđ rē eēt aiaz ul' solū facit illō cōplexū. v^z es ē statua. si p̄mū: habet p̄positū qđ rē extra aiaz p̄s nō exītes facit igit facit rē nouā. si vō facit illō cōplexū. v^z es ē statua. sequit qđ artifex nihil facit nisi nouas p̄positiōes et noua cōplexa qđ ē ualde icōueniēs. Si vō dicas qđ ipse facit nouā denoiationē. qđro aut illa denoiatio ē aliqđ res eēt aiaz ul' nō. si sit res eēt aiaz. aut igit noua ul' antiq̄ sic p̄s. et si def qđ nihil ē eēt aiaz: sequit qđ artifex solū facit nouas res in aiaz. **¶** Et si dicat qđ artifex nō facit nouas p̄pōnes s^z facit illō qđ significat p̄ p̄pōnē. vñ artifex facit qđ ita ē i re: sic ista significat. es ē statua. **¶** Lōtra. et qđro aut illō qđ significat p̄ illā: es ē statua: ē aliqđ aut nihil si nihil tē artifex nihil facit. si aliqđ aut igit nouum aut antiquū. si nouū habet p̄positū. si antiquū tūc artifex nihil agēt nisi p̄s scā. **¶** Itē si illō qđ hec p̄pō es ē statua sit aliqđ: aut ē ens i aiaz aut eēt aiaz si sit ens i aiaz tē artifex nō facit nisi p̄cept^o et cognitiōes. et sic idē facit artifex cogitādo solū qđ facit māib^o opādo. qđ ē absurdū. si vō def qđ sit eēt aiaz aut igit nouū ul' antiquū: et ducat sic p̄s. S^z forte aliqđ dicēt qđ artifex facit nouū motū qđ p̄iugit aliqđ p̄ motū suū ul' remouet aliqđ ul' facit aliqđ appropiq̄ri qđ p̄s nō erāt appropiq̄ta: et sic facit nouū motū.

Res naturales et artificiales realiter differunt.

Prima ratio de omni.

Secunda ratio

Tertia ratio.

T. c. 2.

Contra 2° quero aut artifex solum facit motu localem aut aliqd pter motu. si solum facit motu localem se quis qd solum motu localis e finis ite^o ab artifice qz ubi nihil est actu pter opatione ibi opatio e finis: ut p3 p ethi^o. si vo det qd fac aliqd aliud op3 illud ee nouu qd e ppositu. Nec e dice qd non solum facit motu. s3 et motu nouu t minate no motu qz sic artifer facit nec ite det nisi loca noua ul noua ubi qd v3 icoueniens. **C** Itē nalia aliqui manet z no manet artificialia: qd no se idē. **C** Itē ista opio pōit qd i factioe dom^o nihil fit nouu z eode mo de alijs rebus artificialib^o z sic hnt ponē qd nulla dom^o e noua. z qd nihil artificiale e nouuz qd vnr absurda. **C** Dico igit qd res artificiales aliqd nouu addunt sup res nales: qz nouas formas per quas sūt artificiales. vnr artificialia componunt ex naturalib^o tanq3 ex mā. z ex formis artificialib^o qd sūt accētia cuiusmōi foie sūt figure ul cōpositioes seu vniōes. **U**n i denario pter argētū e ibi aliq3 figura pura cesaris ul regis a q3 figura dī denari^o. q3 figura ablata remanet argētū z no remanet denari^o. **C** Itē ad rōnes i p^oriū. ad p^o cōcedo qd in artificialib^o fact3 p solā cōpositione rez adiuicē no e ibi aliq3 foia s3 se totam noua cui^o nulla ps pfuit. e tñ ibi vna foia noua resultās ex formis p^oriū: z illa foia e foia p qua e domus i actu. Et qd sit talis foia appet qz dissolut3 p^oriū b^o manet parietes z no manet dom^o. igit pter illas ptes māles op3 ponē aliā formā p quas e dom^o in actu. Sic eni arguit phūs 7° metha^o di. dissolutis b. a. z c. **C** Ad formā igit rōnis cū dī aut illa foia e tota i toto: z tota i qlibet pte: ul e tota i toto: z ps in pte. Dico qd e tota i toto z ps i pte: z qd vna ps hui^o foie e i lignis: z alia i lapidib^o. Et qñ qñ aut qlibet ps e de nouo i suo sbo p ul no. Dico qd ptes ist^o foie no sūt de nouo i suis sbiect3: imo supposito qd ptes sint icise z disposite sufficiēter ad formā dom^o sic qd nihil restet ad h^o qd fiat dom^o nisi applicatio p^oriū adiuicē: tñ foie p^oriū pfuerūt añ factioe dom^o. tñ tota foia resultās ex formis p^oriū no pfuit: qm illa foia totalis e resultās ex vniōe p^oriū adiuicē qd vniō no pfuit: z id foia toti^o e noua qz ptes de nouo adiuicē vniunt: z tñ ptes pcesserūt. **U**n i his qd sūt p vniōe ul p cōpōnez totū e nouu z tñ ptes pcesserūt: z sic e de domo z de foia dom^o. utz at foia dom^o sit absoluta ul respectiua no det mio ad p^oriū s3 sufficit ad p^oriū qd ibi sit foia noua artificialis a q3 res artificialis e talis i actu. z idē dico de exercitu. **C** Ad 2° dico qd qñ sit aliqd artificiale p ablatione p^oriū a toto: ibi sit aliq3 foia noua fm se tota: cui^o nulla ps pfuit. qz sūt noue linee z noue superficies. z qñq3 noua figura differēs spe a p^oriū. z qñ dī qd ubi e sola ablatio ibi no est aliqd nouu. Dico qd cū aliq3 res artificiales fiāt p ablatione p^oriū q3 nis ibi sit ablatio p^oriū māliū tñ ibi e gñatio p^oriū foialiū. s. figure artificialis z superficie z lineaz. z id no e ibi sola ablatio nec ee pōt sine gñatione noue foie. z qd sint tales foie i rez nā. s. superficies figura linea z c. differētes a suis sub^oriū pbatū e sufficiēter i p hui^o. s3 dno pcedēte meli^o videbitur i sexto. **C** Ad 3° qñ dī qd nihil fit nouu qñ sit aliq3 res artificialis p trāsfugatione. Dico p ite rēptione qz certū e qd noua figura fit: alr eni no eēt trāsfugatio: qz trāsfugatio e ab vna foia in aliā formā. Et qñ adijcē qd cū aliqd pōt fieri aliq3 p solū motū localem no op3 fieri aliq3 re absolutā nouā: illō e falsū

qz p solū motū localem duar aquar adiuicē pcurrētiū sit vna aq3 noua qd p^oriū no erat: z ml^o tomagis p solū motū localem pōt fieri accēs absolutū nouū. dī co igit qd p trāsfugatione fit noua figura: z p p^oriū foia absoluta noua. **C** Sed tñ dubitat qm si aliq3 foie artificiales determināt sibi certā māz. vbi grā foie ferre determināt sibi ferrū. hec igit e vā serra inq3tū serra e ferrea. z p p^oriū serra inq3tū serra est grauis: ex q3 sequit qd serra inq3tum serra hēt p^oriū mot^o z getis. z sic hec dīa quā ponit hic phūs inter res nales z artificiales no e vā. qz sic res nalis fm qd h^o hēt i se p^oriū mot^o z getis ita res artificialis. **C** Dicēdū qd si fiat reduplicatio rōne māe. sic bñ pcedo qd aliq3 res artificialis fm qd h^o hēt in se p^oriū mot^o z quiet3. z h^o pcludit rō. s3 si fiat reduplicatio rōne foie: sic nllā res artificialis s3 qd h^o hēt in se p^oriū mot^o z getis. sed facta reduplicatioe grā māe. z sic res nalis s3 qd h^o hēt i se p^oriū mot^o z c. z hec e dīa ite rē nalia z artificialia quā phūs itēdit hic. **U**nde forma artificialis fm qd h^o no hēt in se inclinatione actiua nec passiuā ad aliq3 motum nec ad maiorem terminum motus.

Est igit nā pncipiū alicui^o z cā mouendi z gescēdi qd e p^oriū p se z no fm accēs. **C** Hec est 2° ps p^oriū hui^o cap^oriū in q3 phūs ex predicta dīa iā dicta pcludit diffōne nāe. **H**ec igit ps cōtinet duas p^oriū: qm in p^oriū phūs ex p^oriū isert diffōne nāe. **I**n 2° ibi. Dico aut no s3 accēs. **E**x pōit vna p^oriū diffōnis. **I**n p^oriū igit p^oriū huius p^oriū ex dīa inter nalia z non nalia isert phūs diffōne nāe. **D**. Est igit nā p^oriū z cā mouēdi z gescēdi ei^o in quo est p^oriū p se z no fm accēs. **E**t hec est p^oriū hui^o libri. s. qd nā est p^oriū z cā mot^o z quiet3 in quo est p^oriū p se z no fm accēs. **E**t hec p^oriū pbat^o ex pcedētib^o per sll^o hypotheticuz sic. si nalia sint illa que hnt in se p^oriū quo mouent^o z gescūt ex se z no per accidēs. z nā est qua mouent^o nalia z quiescunt. necesse est ut natura sit p^oriū quo mouet^o. z quiescit illud in quo est p se z p^oriū z no fm accēs. **N**otāduz s3 **L** inconiēsēz hic qd nā hēt duplicē diffōne: quarū p^oriū est illa. nā est id quo p^oriū z per se differūt nalia inq3tū h^o a nō nālibus inq3tum h^o. z hec diffō est formalis z indēmōstrabilis. **S**ecda vo diffō est illa videlz nā est p^oriū mot^o z c. que est magis mālis z dēmōstrabilis. **D**ēmōstrat igit hic phūs s3 **L** inconiēsēz diffōne māle z dēmōstrabile nāe per diffōne ei^o idēmōstrabile: z format sll^o sic. **Q**uocūq3 p^oriū z per se differūt ea que sūt nalia inq3tū h^o a non nālib^o inq3tū h^o nā est illud. sed ea que sūt nalia inq3tū h^o differūt p^oriū z p se a nō nālib^o inq3tuz h^o p^oriū mot^o z stat^o in seipis habito p^oriū z p se z no s3 accēs. ergo nā e p^oriū z cā mot^o z quiet3 z c. **U**n dīc **L** inconiēsēz qd p^oriū h^o dēmōstratiōis sūt idēmōstrabiles z p se note no qbuslibet s3 asuefactis in scia nāli. ergo. **D**ico at no fm accēs: cū fiat utiq3 ipse sibi aliq3 cā sanitatis cū sit medic^o. s. tñ no fm qd sanat: medicinā hēt. s. accidit eudē medicū eē z sanari. **U**n z diuidunt^o aliq3 abiuicē. **S**itr at z alioz vniūq3 qd sūt nullū eni ipsoz hēt in seipo factiōis pncipiū. **S**ed alia qdez i alijs z ab exteriori ut dom^o z alioz manu icisoz vniūq3q3.

Dubium.

Respon.

E.c.3.

1^oma concto p^oriū libri

1^oria vniū nature.

Secda vniū nature

E.c.3.

Ad prima.

Ad scdm.

E.c.15. Ad iteruz.

Alia aut in seipsis quidem sed non secundum se ipsa quecumque secundum accens cause fiunt uti- que ipsis. Est igitur natura quod dictum est.

Hec est prima particula... illa particula non secundum accens... Per quid differat natura ab arte... Dubium... R. c. 73. Responso... Primum notandum... Secundum no... Fundamen- tum Aut... Prima ratio aut...

natura: ita est notum quod corpora naturalia mota habent moto- rem. Secunda ratio auicene est hec... Tertia ratio: quod philosophus 3o celi et mundi declarat quod elementa habent gravitatem et levitatem... Impugna- tio eadem... Tertium no... Quartum no... Quintum no...

2. ratio aut.

3. ratio aut.

Impugna- tio eadem... 3de. supra c. p. 3d. 4. phyl. 71. 3d. 8. ph. 23. idem. ce 28. idem 4. cc. 22. 24. 25. 2. prio. cell. 2. 81. 7. 84. 7. 5. pp. 18.

Tertium no.

p. prioru in digressione de typhis by po. vide. 6. phyl. 2. 41. 7. p. ce. 2. 2.

Quartum no.

Quintum no.

3de. s. c. p. 2. 2. ide. 3. 5. ph. 2.

medicines et alie artes sunt pate p et p se ut agat i alia
 sbta a sbo in quo sunt artes. igit sic dixim sunt duo
 bus moīs aut ars cui p n extrinsecū est necio ut
 ars edificatiua et alie artes quoz sbm in quo agūt
 est aliō a sbo i quo iueniunt. Et dixit que sūt māu
 qz ars medicie cui accidit agē i suū sbm ē ars theo
 rica et nō pctica. qz nullus flebothomat i corpe suo.
 vult igit p^{or} q nulla ars pctica agat i sbm i quo ē
 C S3 circa h mouet dubitatio de arte saltandi que
 est pctica et tñ agit i sbm i quo ē. Rñdet p^{or} dicēs
 q pmo su nō ē nisi de artib⁹ ex qb⁹ pueniunt acta
 nō solū actiōes. s3 ex arte saltandi solūmō puenit
 actio. et silr ē de arte musice q est sine istrō. C Sex
 to est notādū s3 p^{or} q ista diffō nāe nō dī vniuo
 ce nec equo ce. s3 p m p us et posterio⁹ qz p p us dī de
 foza qz de mā. et i talib⁹ ē icipiēdū a cōiori et ueniē
 dū ad ppria: sic fac. ph. in diffōne mot⁹ et loci. Et p
 h itēdit p^{or} q pter istā diffōne cōez nāe opz habē
 ppria diffōne māe et ppria diffōne foze. C Septi
 mo ē notādū q sbm hui⁹ libri est nā et p n nālia que
 cōia sūt oib⁹ reb⁹ nālib⁹. et iō in h libro nō diffinit
 corp⁹ nec alia de qb⁹ p siderat nālis sic fecit in libro
 celi et mūdī. et itelligo q nā est hic sbm. i. suppositū
 C Uisus g hīs notabilib⁹ p^{or} vidēdus est itellec⁹
 diffōnis nāe. Et vī mibi q ille p tucule. s. p et p se: et
 nō fm accūs determinēt diuersa. qm illa p tucula
 nō s3 accūs detminat hoc v bū ē p loco positū. et il
 la p tucula p^{or} detminat hoc qd dico p n. et illa p t
 cula p se detminat h v bū est 2° loco positū. Intelle
 ct⁹ igit diffōnis ē ille. nā ē nō s3 accūs p n p n mo
 tus et qetis ei⁹ i quo ē p se. illa p tucula nō fm accūs
 ponit ad dīaz artū q agūt i sbta i qb⁹ sūt: s3 h ē p
 accūs. vñ cū medic⁹ sanat seipz ars medicie ē p n
 mot⁹ ei⁹ i q est p se. si igit illa p tucula nō fm accūs
 nō poneret oporteret q ars medicie eēt nā: ut igit
 ars medicie excludat et h⁹ artes ponit illa p tucula
 nō fm accūs. qm ars medicie ē fm accūs p n p n
 ei⁹ i quo est p se. C Illa vō p tucula p n^{or} exponit du
 pliciter: qm s3 aliquos p mū accipit pro p p in quo.
 et tūc ponit ad dīaz aie distinguēdo agēs a p p o
 sūto s agēs nāle. qz aia est p n^{or} ei⁹ i quo est p se. s. mo
 tus uegetatiōis et mot⁹ p gressiōis. sed nō est p n^{or}
 p p in quo. sed accūtia mediātib⁹ qb⁹ aia mouet sē
 p n^{or} p p in quo. et hoc mō exponit auicēna et L inco
 niēsis: itelligendo p p^{or} idē qd p p in quo. Alio mō
 exponit p n^{or} pro p n^{or}. et tūc illa p tucula p^{or} ponit ad
 dīaz accūtū que sūt p n^{or} instrālia et nō pncipalia:
 qz accūs nō nā sed fm nām. C Ista aut p tucula p
 se ponit ad dīam rez artificialiuz que mouent a
 p n^{or} intrinsecō qd quidē p n^{or} nō est in eis p se. s3 p
 accūs. qm p n^{or} mot⁹ deorsū nō ē in scāno fm q scā
 nū sed fm q est lapidū ul lignēū. vñ nisi illa p tuc
 la p se poneret: sequeret q res artificiales ul scām
 nū p se et fm q h⁹ mouerent deorsū: qm cū scānuz
 mouet deorsū nā nō est s3 accūs p n^{or} p n^{or} illi⁹ mot⁹:
 sed qz est p n^{or} p n^{or} mot⁹ ei⁹ i quo est p accūs: iō res
 artificiales s3 q h⁹ nō mouent nāliter. et hec 2° ex
 positio iudicio meo ē melior. s. p p^{or} itelligēdo p n
 cipale. C Uiso igit itellecū diffōnis nāe: nunc 3°
 soluēda sūt quedā dubia circa dēaz diffōnez. Et p
 dubitat qre pbs dic p n^{or} et cā. vī eni q nō sit bene
 dictū: qz p n^{or} et cā idē sūt. igit posito vno: supflunz
 ē ponē reliquū. C Secdo vī q nā nō sit p n^{or} mot⁹
 et quiet⁹ et c. qz mot⁹ et qes sūt opposita: et iō idē nō
 est p se p n^{or} oppositoz ut patet 4° metba⁹. C Ter

Sextus no.

Idē primo
cc. c. 5.

septimū no.

Primum

Secundum

Tertium

tio vī q in diffōne sit nugatio: qz p^{or} icludit p se: et
 per se icludit nō p accūs. g posito vno illoz est nu
 gatio ponē alter. C Quarto pōt argui q totā dif
 finitiōne p h. qz illa diffō non vī cōpetē oi nāe qm
 celū mouet nāliter: et nā qua celū mouet nō ē p n^{or}
 mot⁹ et quiet⁹ qz celuz nunqz qescit. et silr tota terra
 habet nām que nō est p n^{or} mot⁹ et quietis: sed quie
 tis tñ. C Quinto aliqs posset arguē sic. illa diffō
 nō est bona que cōpetit alijs a diffinito. sed hec dif
 finitio est h⁹. g. Probo minorē: qm illō p n^{or} a quo
 aial mouet motu p gressiuo est nō s3 accūs p n^{or} p n^{or}
 mot⁹ ei⁹ i quo est p se et tñ nō est nā. qz si eēt nā tūc
 sequeret q mot⁹ p gressiu⁹ aialis eēt nālis. et per
 cōsequēs itēderet in fine. qd est falsū. C Pro his
 igit rōnib⁹ est itelligēdū q si illa diffō debeat cō
 petē oi nāe opz q hec p iunctio et exponat distūcti
 ue et nō copulatiue: ita q sit sensus. nā est p n^{or} p n^{or}
 uel cā mot⁹ uel quiet⁹ ei⁹ i quo est p n^{or} per se et nō s3
 accūs. vñ si teneat copulatiue nō cōpetit oi nāe ut
 argutū est. Unde itelligēdū est q quedaz sūt que
 semp mouent ut corpa celestia. et in illis nā est p n^{or}
 mot⁹ tñ. et quedā sunt que nunqz mouent motu lo
 cali ut tota terra et in illa est p n^{or} quiet⁹ tñ. et quedā
 sūt que qnqz mouent et qnqz quiet⁹. et in illis nā
 qnqz est p n^{or} mot⁹: et qnqz quiet⁹: et iō illa diffō in
 tellecta copulatiue nō cōpetit oi nāe. sed si itelliga
 tur distūctiue sic cōpetit oi nāe. C Ad p^{or} igit ar
 gumētū. dico q qz in qbusdā respectu aliquorum
 motuū nā est p n^{or} actiuū: et in qbusdā nā respectu
 aliquoz motuū est p n^{or} passiuū. iō ponunt ambo
 illa. s. p n^{or} et cā. ut per p n^{or} itelligat p n^{or} actiuū: et p
 cām p n^{or} passiuū: qre debet accipi sub distūctiōne
 ut dictū ē. C Ad 2° dico q duplex est qes. s. qes i
 termino a quo: et qes in termino ad quē. qes in ter
 mino a quo p riat motui: s3 qes in termino ad quē
 nō p riat motui. s3 magis est pfectio mot⁹ ut patet
 5° hui⁹. Dico igit q quiet⁹ posita in diffōne nāe est
 quiet⁹ que est i termino ad quē mot⁹ nālis: et illa nō
 p riat motui. C Ad 3° dico q ille p tucule p^{or} per se
 nō fm accūs nō referunt ad idē ut dictū est sup⁹.
 iō nō est nugatio. C Ad 4° dicēdū q nā a qua mo
 uet celū ē p n^{or} mot⁹ tñ. et tota diffō itellecta sb dis
 tūctiōne cōpetit illi nāe. Et si dī q celū nō mouet
 a p n^{or} intrinsecō. s3 a motore extrinsecō. et p cōsequēs
 si diffō eēt bona mot⁹ celi nō eēt nālis: et ēt si esset
 nālis itēderet in fine. Dicēdū q mot⁹ celi ē nālis
 distinguēdo nāle s violētū et nō distinguēdo s uolū
 tariū. Et qn dī q nō mouet a p n^{or} intrinsecō dī q
 mouet a p n^{or} passiuo p se: et hoc sufficit ad h q mo
 tus sit nālis. nec pp hoc opz q mot⁹ celi itēdat in
 fine: nec est uez q ois mot⁹ nālis itēdat in fine: sed
 bñ ois mot⁹ nālis corpoz elemētariū uel mot⁹ qui
 est ab elemēto itēdit in fine: cuiusmodi nō ē mo
 tus celi. C Ad 5° dicēdū q mot⁹ p gressiu⁹ aialis
 nō est simplr nālis: est tñ nālis aiali. Pro quo est
 sciēdū q mot⁹ deorsū est p p riat mot⁹ corpis. et mo
 tus p p riat aie ē mot⁹ circularis ut patet p 2° in de
 suba orbis. et iō p p riat mot⁹ toti⁹ aialis ē qsi cōposi
 tus ex motu deorsū et motū circulari. Uñ mot⁹ pro
 gressiu⁹ ē qsi mediū iter motu circularē et motū de
 orsū. sic eni aial cōponit ex corpe et aia: ita p p riat
 mot⁹ aialis cōpōit ex motu corpis et aie. pcedo igit
 q mot⁹ p gressiu⁹ aialis ē nālis. Et cū dī q tūc itē
 deref in fine. dico q nō sequitur qz nō ois motus
 naturalis itēdit in fine. sed ille qui est elemēti uel

Quartum.

Quintum.

Ad primū.

Ad scōm.

Ad tertiu.

Ad quartū.

Ad quintū.

ab elemēto. vñ mot^o aialis nālis inq̄tū est animal remittit in fine quia animal fatigat in mouēdo. z cā fatigationis animalis fm p^o est. qz mot^o cor- poris p̄iat motui aie ut ipse vult secūdo celi. z in libro de substantia orbis.

2. c. 4.

¶ Nam aut hnt quecuqz huiusmodi hnt pncipiū: z sūt hec oia subiecta. Subiectū enim quoddā z in subiecto est nā semp.

¶ Nec est 3^a ps p̄n^o hui^o capli in q̄ p̄būs oñdit qd ē hñs nām. z duo fac. qz p̄ cludit diffōnem hñtis nām. 2° narrat in q̄ p̄dicamēto sunt nā z hñs nām.

¶ Dicit igit p̄būs p q̄ nām hnt q̄cuqz hnt p̄n^o h^o s. mot^o z quiet^o z c. Et hec est 2ª hui^o libri s3 Linco niese3. v3. qz hñs nām est illō qd nō fm accñs hēt in seipō p̄n^o mot^o z quiet^o. Nec p̄bat p̄ diffō- nē nāe sic. nā est nō s3 accñs p̄n^o mot^o z quiet^o. s3 hñs nām est illō qd non fm accñs hēt in se p̄n^o mot^o z quiet^o. p̄sequētia tenet p̄ locus a diffōne ad diffinitū. Hoc habito narrat p̄būs qz hec oia. s. nā z hñs nām sūt substātie. qm̄ nā ul' est subiectū ut nā que est mā. uel est in subiecto ut nā que est foza. z utraqz est sba.

¶ Intelligēdū tñ qz si p̄ subiectū in- telligat subiectū iformatū foza substātia: sic nō ē ul' uey qz nā est subiectū ul' in subiecto. qz nā que est p̄n^o mot^o corpis celestis: nec est s3m foze suba- lis nec ē in sbo. qz corp^o celeste est suba simplex nō cōposita ex diuersis naturis fm p̄^o. itelligēdo tñ p̄ s3m: s3m mot^o: sic est uey qz nā que est p̄n^o mot^o celi est s3m ens in actu. est eni quedam forma in se simplex corporea. z est s3m mot^o.

¶ S3 dubiū est an corp^o celeste deat dici nā ul' hñs nām. Ad h̄ di- co qz pprie loquēdo nō est hñs nām cū nō sit cōpo- sitū ex diuersis naturis sed magis pprie dī nā qz hñs nāz. **¶** Intelligēdū aut qz q̄uis nā z hñs nāz p̄ncipalr dicant de suba: tñ dicunt scdario de acci- dētib^o qm̄ accñtia ut grauitas z leuitas sūt nāe cū sint p̄n^o mot^o z quiet^o. Cū notāda sūt hic tria di- cta p̄^o. quoz p̄^o est qz h. s. nā que est foza est suba est cōcedēdū a nāli. z accipiēdū a p̄bo. z ul' cōsi- derare de suba nō est ppriū huic sciētie pp hoc qz suba z accñs sūt dīe entis s3 qz ens est. z p̄^o acci- pit hic dīas large pro p̄ se inferiorib^o: qm̄ ens i cōi nō hēt pprias dīas pprie dictas. tñ hēt p̄ se infio- ra. Et qd dī. s. qz huic scie nō est ppriū considerare de sba: illō est itelligēdū de sba in gñali: sed tamē de suba trāsmutabili est ppriū huic scie p̄siderare.

¶ Scdō notādū est qz illic. i. in metaphisica appa- ret qz mā est suba in pō. z foza est illa p̄ quā ē suba in actu. Cū ille p̄positiōes. mā est in pō. foza est il- lud p̄ qd cōpositū est in actu. nō sūt p̄positiōes phisice sed metaphisice. qz act^o z pō sūt dīe eius.

¶ Tertū vō nōbile seq̄ ex h̄: z ē qz cōpositū ē di- gnū hēre h̄ nomē suba qz mā. qz cōpositū ē in actu z mā in pō. z foza ē dignū hēre hoc nomē suba qz cōpositus. qm̄ p̄ formā cōpositū inest actu. z cā rei dignior est cāto. Et dīc p̄^o qz oēs iste p̄pōnes sūt eētiales enti. z iō ponēdū ē hoc i hac. i. in sua po- sitione.

¶ S3 dubiū est qz vñ qz cōpositū sit dignū us hēre h̄ nomē suba qz foza. qz cōpositum icludit totā p̄fectionē foze. z et p̄fectionē supadditā. i. p̄fe- ctionē māe. z sic cōpositum icludit plus de suba.

¶ Dicēdū qz aliqd eē dignū ul' magis ens alio p̄t duplr itelligi. s. ul' qz maiorē p̄fectionē icludit. uel qz minorē ip̄fectionē icludit. p̄ mō cōpositū ē di-

gnū z magis ens qz foza. s3 2° mō foza est magis ens qz cōpositū qz foza non icludit ip̄fectionē z potērialitatē māe quā cōpositū icludit. Uel p̄t di- ci qz foza ē dignior z magis ens qz cōpositū qz est actuali^o ens. z hoc itellexit p̄^o cū dixit qz cārei di- gnior ē cāto. i. cā foialis est dignior. i. actualior. z ul' cā inq̄tū cā est dignior causato q̄uis nō opoz- teat causaz eē simplr digniorē: qm̄ nulla cā intrin- seca est simpliciter dignior causato.

¶ Scdm̄ nāz āt sūt z hec z quecuqz his in- sunt s3 se: ut igni ferri sursuz. hoc eniz nā quidē nō est: neqz habet nām: sed a nā: z fm naturam est.

¶ Nec ē 4^a ps p̄n^o hui^o cap in q̄ declarat qd ē s3 nāz: z p̄bat qz q̄cuqz s3 se isunt hñti nām sūt fm nām. Et hec ē 3ª hui^o libri que p̄bat sic. q̄cuqz fm se in- sūt hñti nām ul' sūt nā ul' sūt hñtia nāz ul' fm nāz: sed que s3 se isunt hñti nāz nō sūt nā nec hñtia nāz s3 sūt fm nām. Hui^o rōnis minor ponit in lra. Cū sciēdū qz tā hñs nām qz illō qd p̄ se inest hñti nāz est fm nāz ut inuit p̄būs in textu. z sic hñs nām est iferi^o qz ens fm nām. z sic eēt hic distinguēdū de hoc qd est eē fm nām. qz vno mō eē fm nāz est idē qd eē s3 cursū nālē. z isto mō tā hñs nāz qz pprie- tas hñtis nāz est fm nām. Alio mō p̄ fm nām pōt itelligi sola proprietat que naturaliter inest hñti nām: z isto mō habēs naturā nō est fm naturam.

¶ Quid quidem igitur nā sit dictum est: z qd a natura: z quid fm naturam.

¶ Nec est 5^a ps p̄n^o hui^o capli in qua p̄būs recapitu- lat declarata dicēs qz dictum est quid est natura. z quid est a natura. z quid est fm naturam.

¶ Qd aut est nā tētare dem̄rare ridiculū est. Manifestū eniz est qz hm̄oi rez sunt mlta. Dem̄rare āt māifesta p̄ imanifesta nō potētis iudicare est pp ip̄s: z nō pp ip̄s cognituz. Qd āt p̄tingat h̄ pati nō imani- festuz est. Sillogizet eni aliqs cū nat^o sit cec^o de colorib^o. q̄re necesse est hm̄oi de noibus habere rōnē: nihil āt itelligere.

¶ Nec est 6^a ps p̄n^o hui^o cap. i. qua declarat qz nām eē est p̄ se manifestū sic qz nō deat dem̄rari in aliq̄ scia. z hec est 4^a hui^o libri. s. qz nām eē nō pōt de- mōstrari. qd sic ē itelligēdū qz nām esse nō pōt de mōstrari tanqz aliqd iḡtū uel de difficili coḡscibi- le. Cōclusio igit fm hūc itellectū p̄bat sic. Illud qd est per se manifestū mō p̄dicto nō pōt dem̄rari sed nām eē est per se manifestū. s. Hui^o rōnis p̄ po- nit p̄batio minoris que est illa manifestū est per se qz multa ul' plura entia hnt in se p̄n^o qb^o mouent z quiescūt ex se. z sic māifestū est qz h^o p̄n^o est. z sic qz nā est. Cū p̄^o dicit qz p̄būs cū dixit qz māifestū est qz plura entia hnt in se p̄n^o qb^o mouent: z quie- scūt: dicit plura. qz dubiū est de aliqb^o utrū moue- ant a se aut a cā extrinseca. z forte inuit per h̄ qd estimauit qz motor in qbusdā reb^o est ip̄m motū. s3 ista sic dixim^o nō est dubiū qz mouent ex se. z ul' nō est dubiū qz sūt plā h^o nālia. etsi nō oia. C De inde p̄būs cū dicit. Demōstrare aut. reprehēdit uo- lētes dem̄rare z illō tētates qd est p̄ se māifestū. z per hoc cōfirmat maior. z dicit qz dem̄rare mani-

2.c.5.

3. conclusio huius libri.

2.c.6.

Cōsimile. 8 ph. l. c. 22. z 26. 3. d. 4. m. 9. c.

4^a cōclusio huius libri.

2^a cōclusio huius libri.

Primum no- tandum. 3. d. p^o me- th. c. 15. z 18. 10. z m. 5. z 9. z 39. idem. 12. m. p^o. 5. 6. cō. 3. d. 3. 6. m. c. p^o. 3. dem 4. m. c. p^o z. 8. m. c. 4. z ista in hoc fo. c. 21. Scdm̄ no.

Tertū no.

3. d. 3. m. c. 7. z 8. m. c. 7. idem 2. d. a. c. 7.

Eide. 4.
me. c. 8.

Notabile.

Eid. 2. met.
L. c. 15.

Notabile.

festū per imanifestū est nō potētis iudicare qd est p seipm cognitū z qd nō est per seipz cognitū. z dicitur qd iste modus est huius qui nunq̄ pnt addi scē phiaz. nā dicitur qd nihil est manifestū illo qd est manifestū per se. qd itelligēdū est qd nihil ē manifestū illo qd est manifestū p se ppriissime loquēdo ut videbit. Dicitur autē cōtingat hoc pati. s. nō posse discernē iter p se notū z nō p se notū nō est imanifestū imo manifestū: qm̄ aliqs cū sit nat^o cec^o sillogizabit de colorib^o. s. manifestū ē qd talis nō p̄t iudicare qd est p se notū de coloribus. z qd nō: qre est necē talē solū hēre rōnē de noib^o nihil autē itelligē. C Notādū s̄m p^o hic qd iste qui est cec^o oculo uel corde nihil cōprehēdit nisi v̄ba cum uterq̄ careat v̄tute qua p̄t cōprehēdē illō qd intēdit declarare rōnē. Lcc^o enī qz caret visu ipol^o est cōprehēdē ipsum colores. z ille qui diminuit in nā caret v̄tute itellect^o nālis. qre ipol^o est ipz cōprehēdē p^o ppōnes. hec p^o. C Notādū est hic qd q̄uis nāz eē sit p se notū nō tñ est ita p se notū sic p^o p̄m cōplexū s. de qlibet dī eē ul' nō eē. Ad cui^o evidētiā ē sciendū qd aliqd dī eē p se notū tripl̄r. s. cōiter: pprie: z maxie pprie. Illō dī eē p se notū cōiter qd ad sui notitiā non idiget pceptibilr aliq̄ magis noto pp qd fiat notū. z isto mō oē illō est p se notū cui itellect^o statim assentit absqz argumēto uel discursu pceptibili. z hoc siue illō sit notū p sensū siue p expiētiā aut discursū pceptibile. siue ē sit notū ex terminis. z isto mō niuē eē albā est p se notū. z ēt oē totū eē mai^o sua pte est hoc mō notū p se. z ul' oē qd est notū absqz labore ul' studio est hoc mō p se notū. S. pprie loquēdo illō est p se notū qd est notū ex terminis. z h̄ siue sit notū ex terminis absqz argumēto siue sit ex terminis cū argumēto notato tpe ipceptibili. z isto mō oē totū eē mai^o sua pte est p se notū. qz est notū ex terminis. z cū argumēto facto in tpe impceptibili. qz cognito qd significat p totū. z qd per pte ut cogscēdo qd totū est illud qd p̄tinet pte z ampli^o. z qd ps est que cū alio p̄stituit totū: itellect^o impceptibilr fac talē discursū. oē cōtingēs pte z ampli^o est mai^o pte. sed oē totū est h^o. s. z isto ēt mō est p^o p̄m cōplexū cognitū p se. S. ppriissime illō dī esse p se notū qd est notū ex sola notitia terminorū absqz oī discursu siue pceptibili ul' impceptibili. z isto mō p^o p̄m cōplexū est p se notū. s. de qlibet est affirmatio ul' negatio zc. Cū ista tria se h̄nt s̄m ordinē qz oē qd est ppriissime p se notū est ē pprie p se notū. z oē qd est ppe per se notū est ēt p se notūz cōiter loquēdo. C Uel sub alijs v̄bis p̄t dici qd aliqd dī p se notū tripl̄r. s. ul' p sensū z expiētiā. z sic niuē eē albā est p se notū. z ēt qd calor est calefactiu^o. Scōdo dī aliqd p se notū qd est notū p rōnē ipceptibile. z sic qd oē totū sit mai^o sua pte ē p se notū. Tertio mō illō est p se notū qd est notū ex terminis ul' ex sola notitia terminorū. z isto mō p^o p̄m cōplexū est p se notū. vñ illud qd est p se notū p̄ uel 2° bñ pōt demrari cū habeat ppōnes p̄ores. sed tñ nō opz tale p se notum demrari cū itellect^o ei assentiat absqz oī demratiōne pceptibili. C Et si querat quō est p se notū nāz eē. dicitur qd nō est p se notū ppriissime loquēdo. sed est p se notū cōiter ul' pprie loquēdo de p se noto. qz ul' est notū p expiētiā uel p discursū impceptibile. qm̄ cognito qd significat noie nāe. s. qd isto noie significat p̄m mot^o zc. itellect^o sic impceptibilr ar

guit. Dē qd aliq̄ est in aliq̄ per se z p̄ z aliq̄ non est in illo per se z p̄ hēt p̄m a quo est in illo in q̄ est per se z p̄. sed mot^o z qes sunt h^o. s. p̄m mot^o z qe. tis in illo a quo sunt per se z p̄ est z per psequēs nā est. illū discursuz uel consimilē facit itellect^o z hoc impceptibilr. z oē tale per se notū pōt demōstrari q̄uis nō oportēt ipm demōstrare nec ei^o demratiōne in pcessu sciētifico ponē cū itellect^o ei assentiat absqz oī demratiōe. C Et si dicas qd p̄hs dīc qd ridiculū est demrari nām eē qd nō esset si nāz eē posset demōstrari. C Dicēdū qd dicit p̄hs nō absolute qd ridiculū est demōstrare nām esse. s. dicit qd tētare demōstrare nāz eē est ridiculū. z hoc est uez: qm̄ nullus debet tētare demrari aliqd nisi illa notitia sit de difficili z laboriose acqrenda. qui enī tētat aliqd facē reputat illō difficile z laboriosū ad faciēdū. z qz nō est difficile scire nām eē imo facile qz p discursū impceptibile. iō tētare z demōstrare nāz eē est ridiculū. qz hoc est facē difficultatē circa illō qd nō est difficile. Uel pōt dici qd demōstrare nāz eē tanq̄ aliqd ignotū est ridiculū. cū nām eē sit p se manifestū ita qd est p se notū impceptibilr sine oī pscrutatiōe laboriosa. Silt in pcessu sciētifico nō dīz poni demratiō p̄hs nām eē. qz nāz eē est statim manifestū. z in pcessu sciētifico nō dīz poni demratiō p̄hs aliqd qd statiz z facilr est notū. z iō demrari nāz eē hoc est ponē in scia tradēda cōitati demratiōne p̄batē nām eē est ridiculū. qm̄ si in pcessu sciētifico poneret demratiō cuiuslibet qd pōt demrari esset in tali pcessu nimia z itolerabilis p̄lixitas. z iō solū debēt in scia seu in libro sciētifico poni demratiōes illoz que nō sūt statim ul' facilr nota. Ex his appet qd nō sūt idē. s. eē p se uez z eē p se notū. qz multa sunt p se uera que nō sūt p se nota. nec sunt idē eē imediatū z eē p se notū. qz multa sunt p se imediata que nō sunt p se nota aliq̄ triū modoz p̄dictoz. multa ēt sūt p se nota que nō sunt imediata. s. mediata z demrabilia p̄ori. C Intelligēdū est qd hoc nomē nā nō iponit rei absolute sed iponit rei s̄m qd est p̄m mot^o. z sic nō est nomē absolutū sed relatiuū. significat enī s̄b stātiā ut est p̄m mot^o. sic hoc nomē aia iponit ipsi aie qd regit corpa z referē ad illa s̄z qd vult Auicē. 6° nāliū pte p̄ caplo p̄. z qz p̄m mot^o eē est per se manifestū eo mō qd dictū est. iō nāz eē est per se manifestū. vñ q̄uis illā subaz eē que est p̄m mot^o nō sit nobis manifestū. tñ p̄m mot^o esse est nobis manifestū. nālis tñ pōt z dīz p̄bare illō esse de qd dī nā qz p̄bat nāz esse nō tñ p̄bat nec p̄bare dīz illō eē s̄z qd significat hoc noie nā. nec opz qd si nālis probat māz esse qd pp hoc possit aut debeat p̄bare eē nāz. qz nāz esse est psequēs ad māz eē. nūc vō cōsequēs pōt esse manifestum q̄uis antecedēs sit dubiū ut patet manifeste.

C Laplm scōz tractat^o p̄mi declarās de qbus dī nā. Idē at nā z subiecta eoz que nā sunt qd primū inest vnicuiqz non formatum per seipsum: ut lectuli natura lignum: statue autem es. Signuz autē dicit antiphon: quoniam si aliquis p iecerit lectum deorsuz z accipiat potētiā putrescens: ut utiqz sit germē nō utiqz fieri lectū s̄ lignū: tanq̄ dicat qd s̄z accūs eē

L.c. 8.

dispones s3 legē z artē: substātiā aut illā que pmanet. h. patiens p̄tinue. Si at z horū vnūqdq3 ad alterū aliqd idē s3 sustinu- it: ut es qdē z aurū ad aquā: ossa aut z li- gna ad terrā. s3r aut z alioz qdlibet illā naturā esse z substātiā ipsorum.

C Illō est 2^m capl3 hui⁹ tractat⁹ in q̄ declarat de qui- bus dī nā. z p̄tinet tres ptes p̄n^{le}. qm̄ in p^a pte de- clarat q̄ mā est nā. i. 2ª ibi. Alio aut mō. Declarat q̄ forma est nā. in 3ª ibi. S3 foza z nā. Inarrat q̄t modis nā dī de forma. **C** In p^a igit pte p̄n^{le} huius capl3 p̄b̄s pbat q̄ mā est nā z hec est 5ª huius li- bri que pbat dupl^r. p̄ ex testimonio antiphōtis. 2° vō ibi. vñ sane hi qdē. pbat eadez q̄ ex testimonio oium p̄b̄oz. **C** Primo igit p̄b̄s pponit qd̄ itendit p̄bare. d. q̄ illō qd̄ inest p̄ vniciūq3 nō formatū p̄ seipm̄ videt eē nā z substātia eoz que sūt a nā. z qz mā est h^o ideo videt q̄ mā est nā z substātia rerum nāliū. sicut nā lectuli est lignuz. z nā statue est es. **C** Deinde cū dī signū aut. p̄b̄s pbat q̄nē per rōnē antiphōtis sic. Sicut se hēt mā rez artificialiū ad res artificiales: ita se hēt mā rez nāliū ad res nā- les. s3 mā rez artificialiū est tota nā z substātia rerū artificialiū z forma rez artificialiū nō est nā nec sb- stātia eaz s3 accūs. q̄ mā rez nāliū est tota nā z sb- stātia rez nāliū z forme rez nāliū nō sūt nāe nec sb- stātie earū. q̄. hui⁹ rōnis p̄b̄s ponit p̄ p̄bationem minoris. 2° ibi. si aut z hoz. ponit maiorē. 3° ibi. il- la nā z c. p̄cludit q̄nez. **C** Primo igit pbat minor sic. Illud qd̄ pmanet z gñat sibi sile videt eē sub- stātia z nā rei. z illō qd̄ nō pmanet nec gñat sibi si- mile nō videt eē substātia nec nā rei. s3 mā rez arti- ficialiū pmanet z gñat sibi sile z forma nō. q̄ mā re- rū artificialiū est substātia z nā eaz z nō foza. Ma- ior hui⁹ p̄sillogismi pbat. qm̄ si lectulus ligne⁹ p̄i- ciat in terrā z putrescēs accipiat v̄tutē germinādi germinabit lignū qd̄ est mā z non lectulus qd̄ est foza tanq̄ dicat antiphon s3 legē z artē hoc est s3 legē artis dispones. i. formā eē ens s3 accūs hoc ē accūs. z substātiā entitatē illā que pmanet hoc est patiens p̄tinue. i. p̄tinuo manēs z patiens trāsmuta- tionē. **C** Deinde ponit maior rōnis p̄n^{le}. d. si aut hoz vnūqdq3. i. vnūqdq3 rez nāliū. h. idē sustinu- it ad aliqd altez. s. ad p^a māz. qz vnūqdq3 cōposi- tū nāle se hēt ad māz sicut statua se hēt ad es z le- ctulus ad lignū. Verbi grā. Es z aurū que sūt res nāles se hēt ad aquā que ē mā eoz. z ossa z ligna ad terrā que est mā eoz. z s3r de alijs reb⁹ arti- ficialib⁹: sic statua ad es: z lectulus ad lignū. Et sic apparet maior p̄n^{le} rōnis. s. q̄ sic se hēt māe rerū artificialiū ad res nāles. **C** Tertio vō cū dī illam nāz eē ifert q̄nē dicēs q̄ illā. s. māz opz eē nāz z sb- stātiā ipsaz. s. rez nāliū. **C** Notāda sunt hic tria. Primo q̄ p̄b̄s nō itēdit p̄bare suā q̄nē per istā rō- nē tanq̄ per rōnē uerā s3 magis itēdit p̄bare suāz itētionē per solā antiphōtis auctatē. **C** Scdo est notādū q̄ rō antiphōtis pbat duo. p̄ q̄ mā rez nā- liū est nā. 2° q̄ foza nō est nā. quoz p^m est uez. scd3 est falsū. nec itēdit p̄b̄s ex illa auctate antiphōtis accipe nisi p^m. s. q̄ mā est nā. z bene pbat rō anti- phōtis q̄ mā est substātia z nā. qz illō qd̄ pmanet in trāsmutatione sbstāiali deferens trāsmutatio- nē necessario est substātia z nā. s3 rō ei⁹ de foza itē

qnta p̄clusio huius libz.

Primū no an.

Scdm no.

dēs cōcludē q̄ forma nō est nā nō cōcludit. qz nō sequit forma nō pmanet s3 corrupit. q̄ foza nō est nā. qm̄ illō est nā rei ad cuius corruptionē ipa res corrupit. s3 h^o est foza. **C** Tertio est notādū q̄ ma- ior rōnis antiphōtis est falsa si intelligat ulr. s. q̄ nō oino sic se hēt mā rez artificialiū ad res arti- ficiales: ita se hēt mā rez nāliū ad res nāles. qz in artificialib⁹ mā est tota substātia z forme sūt acci- dētia. s3 in nālib⁹ forma est magis sbstātia q̄ mā.

Tertū no.

L.c. 9.

C An̄ sane hi qdē terrā: alij vō ignez: alij aerē dicūt: qdā at aquā: qdā vō qdā ho- ruz. S3 alij oia hec nāz eē eoz que sunt. Quot eni aliqs accepit ipsoz huiusmo- di: siue vnū siue multa. h. z tāta dicit esse oēm substātiā. alia aut oia passiōes istoꝝ z habitus z dispositiones.

C Scdo pbat q̄ mā est nā per testimoniū oiz anti- quoz p̄b̄oz. nāz oēs antiqui nāles posuerūt mām esse substātiā z nām rez nāliuz. z hoc tā illi qui po- suerūt vnū p̄n^m materiale q̄ illi qui posuerūt plu- ra p̄n^m materialia. qz illi qui posuerūt terrā eē ma- teriā oium rerū dixerūt terrā eē nām oiz rez. Et similiter illi qui dixerūt ignē uel aliqd aliō elemē- toꝝ eē mām oium entiu siue posuerūt vnū elemen- tū eē materiā siue plura: dicit illō elemētū seu illa elemēta esse naturā oiz. z oia alia que existūt in il- la natura dicit eē passiōes z accidētia: z sic snia eoz in naturā entiu sequit sniam eoz in materia.

L.c. 10.

C Et hoz qdē qdlibet eē p̄petuū. Nō eni eē mutationē ipsi⁹ ex seipsis. Alia at fieri z corrumpi ifinities. Vno qdē mō nā sic dicit prima vniciūq3 subiecta mā hūtiuz in seipsis motus p̄ncipium z mutatiōis.

C Unde motiū p̄pter qd̄ posuerūt māz eē naturāz oiz entiu fuit. qz oēs antiqui p̄ueniūt in hoc q̄ ne- cesse est mām rez nāliuz eē p̄petuā z nō trāsmu- tabilē ex se. qz mā p̄ma ex se nō hēt subiectuz. alia vō que sūt in mā dixerūt ifinities gñari z corrupi. qz igit crediderūt q̄ nā rei debet eē p̄manēs non trāsmutabilis z inenerūt mām eē talē: crediderūt solā mām eē naturā entis. Sic igit patet q̄ nā dē vno mō mā p^a subiecta vniciūq3 habētū in seipsis p̄n^m mot⁹ z mutatiōis. Vñ 2° dicit q̄ ista mā que est natura est materia p^a. qz materia nō p^a est com- posita ex materia z forma. qz vnūqdq3 entiu hūs p̄n^m mot⁹ p̄p̄riū necesse est ipm̄ habere subiectum p̄p̄riū p̄ter subiectū cōe. sed ista non est materia p^a sed cōposita. est igit hūs naturā z nō est natura. **C** Sed circa illud dictū 2^m videlicet vnūquodq3 entiu supple nāliū qd̄ hēt p̄n^m mot⁹ necesse est ipm̄ hēre subiectū p̄p̄riū p̄ter subiectū cōe: est itelligen- dū q̄ per sbm̄ p̄p̄riū siue per māz p̄pinquā qd̄ idē ē possum⁹ duo itelligē. v3 cōpositū ex mā p^a z aliq̄ foza sbstāiali. ul' cōpositū ex mā p^a z dispōnib⁹ ac- cidētalib⁹ p̄p̄rijs foze. si per māz p̄pinquā itelligit cōpositū ex mā z foza sbstāiali h̄ pōt adhuc du- pliciter itelligi. vno mō q̄ sit mā manēs in gñato. z talis mā p̄pinq̄ nō est nisi in cōposito hūte plēs fozas sbales. z isto mō carnes z ossa sūt mā p̄pinq̄ hois ponēdo i hoie plēs fozas sbales. alio mō pōt itelligi q̄ sit mā p̄pinq̄ nō manēs. z hec dī mā altā- tiōis. z sic p̄ais ē mā p̄pinq̄ sāguis z vinū aceti z te

Coste p̄lo ph. c. primo Ides supra cō. p̄cedēt.

le mam ppinquā. s. cōpositū ex mā z foza substātia li que mā nō manet s; corrūpif: habet vnūquodq; corp^o nāle siue hēat plēs formas substātiales siue vnā tm. si vō per māz ppinquā itelligit cōposituz ex mā p^o z dispositionib^o accñtalib^o pprijs forme. sic qdlibet corp^o nāle habet subiectum ppriū pter subiectū cōe. z hoc itelligit p^o hic ut mihi videt.

T.c. 11.

CAlio autēz mō forma z spēs que est fm rōnē. Sicut enī ars dī qd est f; artē z ar tificiosum: sic z nā quod fm nām dicit z quod nāle. Neq; at illud adhuc dicim^o habē fm artē nihil si potētia tm est ut le ctulus. Nōdum enim habet spēm lectu li: neq; eē fm artē: neq; in his que nā sub sistit. potentia enim caro aut os: neq; hēt adhuc suūpsius nām pūsc; accipiat spēs fm rōnem. qua diffinientes dicimus qd est caro aut os: neq; natura est.

Prima rō.

6. conclusio puius libat.

CHec est 2^a ps p^o hui^o capli in qua declarat q; for ma est nā: z p^o tinet tres pticulas fm nūm triū rō nū q; adducit ad pbādū ppositū suū. 2^a ibi | Am pli^o fit ex hoie. 3^a ibi | Ampli^o aut nā. | C^o p^o 1° igit pbs narrat itentionē suā. d. q; alio mō forma z spēs que est fm rōnē hoc est fm diffōnez dī nā. C^o Deide cū dicit. Sicut enī ars. Ponit p^o mā rōnē pbātem ppositū. circa quā tria facit. q; p^o pbat q; forma est nā. 2° pcludit q; forma ē aliter nā q; mā. 3° vō pbat q; foza est magis nā q; mā. C^o p^o 1° igit pbs pbat q; foza est nā. z hec est 6^a huius libri. que pbat sic. Illō est nā a quo res dī nālis in actu. sed a forma res dī nālis in actu. q; foza est nā. Ma ior hui^o rōnis est manifesta. z minor pbat in lra. z hoc sic. Sicut ars se habet ad illō qd est fm artē: ita nā se hēt ad illō qd est fm nāz. Et addit p^o di cēs q; sicut quiditas artificij est in arte: ita qditas nāe est in nā. sed nō dicim^o aliquā rē esse artificiale uel fm artē in actu si solū sit in potētia ad formā ar tis. vbi grā. Illō enim qd est solū in potētia ad for mā lectuli habēs formā lectuli nō dī esse lectulus: nec dī esse f; artē. q; silr nec in his que sunt a nā di cim^o aliqd eē nāle uel f; nāz cū nō habuerit formā nāle in actu sed solū in potētia. vbi grā. Illō qd est in potētia caro aut os: nōdū habēs formā carnis aut ossis nō dicitur eē caro aut os: nec dī aliqd esse fm nām anteq; habeat formā per quaz rīdet ad questionē querentē quid est.

T.c. 12.

7ª cōclusio huius libat.

CQuare alio mō nā utiq; erit hñtiū in se ipsis mot^o pncipiū foza z spēs nō sepabi lis: s; aut f; rōnem. Qd aut est ex his nā qdē non est: sed a natura ut homo.

CSecōdo cōcludit ex dictis q; forma alio mō est nā q; mā. z hec est 7ª hui^o libri que ex pcedētib^o pro bat sic. Illa nā a qua res dī nālis in actu: alio mō est nā q; illa a qua res nō dī nālis in actu sed solū in potētia. sed a forma res nālis dī in actu. z a mā nō dī res nālis in actu sed solū in potētia ut pbatū est. q; forma alio mō est nā q; mā. Un subdit pbs q; forma que est nā: nō sepabilis a mā fm eē ul in esse. sed solū fm rōnē. i. fm diffōnē. nō sic itelligē do q; mā z forma sint eadē res z q; solū distinguū tur fm diffōnez ut itelligūt qdā z male. sed debet

itelligi sic. q; tā mā q; forma mālis nunq; sepant in esse: ita q; mā nunq; est sine forma māli nec ecō tra. sunt tm diuerse res q; habēt diuerfas diffōnes: z etiā q; vnū pōt itelligi alio nō itellecto. ideo ex hoc sequit q; sūt diuerse res. Deinde narrat pbs q; illō qd ex his est. i. ex mā z forma nō est nā: s; est a nā uel hñs nāz. C^o Notādū f; p^o hic q; mā differt a forma. sed nunq; denudat a forma imme diate: sed cū sepāt ab vna forma iduit aliā. Et hoc pbat p^o dicēs sic. qm si denudaret ab oibus for mis. s. mā p^o tūc qd nō est in actu esset in actu. Ex quo loco pōt accipi q; mā p^o nulla vtute pōt eē si ne oi foza. q; illō claudit p^o dictionē ut dicit p^o. s. q; illō qd nō est in actu esset in actu. z certū est f; pbs z p^o q; bene sequit mā p^o est sine oi forma s; stāiali ergo qd nō est in actu est in actu: itelligen do cōsequēs sic q; illō qd nō est in actu formali. s. qd nō est forma nec habēs formā in se: eēt in actu formali hoc est eēt forma uel formā habēs. nā pbi ponit q; oē per se z seorsum exiē uel est forma ul formā habēs. Si igit mā p^o existeret per se ipa eēt forma uel formā hñs. sed ipa f; se est denudata ab oi forma. ergo si mā p^o existeret per se sequeret q; illō qd nec est forma nec hñs formā eēt in actu for mali. z sic debet itelligi illud cōsequēs ad qd de ducit p^o. Verūtū aliq; theologi dicerēt q; mā p^o vtute diuina pōt eē sine foza. z sic negant psequen tiam p^o hic.

Notabile. 35 p^o cc. c. 92. z. 8. m. c. 8. c. 65. ter tij pp.

CEt magis nā hoc est q; materia. Unū quodq; enim tunc dicitur cū endelechia sit: z magis q; cū potentia.

CTertio pbat pbs q; forma est magis nā q; mā. z hec est 8^a hui^o libri que pbat sic. Illud est magis nā a quo res dī eē nālis in actu q; illō a quo res dī nālis solū in potētia. sed a foza dī res nālis in actu z a mā res nālis dicit solū in potentia. ergo.

8. conclusio huius libri.

CAmpli^o fit ex hoie hō: s; non lectulus ex lectulo. Un dicit nō figurā eē nām s; li gnū. qm fiet utiq; si germinet nō lectulus s; lignū. Sic ergo hec est ars z forma est natura. Sit enim ex homine homo.

T.c. 13.

CHec est 2ª pticula 2ª ptis p^o hui^o capli in qua po nit 2^a rō pbas q; forma est nā que rō est illa. Illud qd gñat sibi simile est nā. sed forma rei nālis gñat sibi sile. q; forma rei nālis est nā. Et itelligo q; il lud rōne cui^o aliqd gñat sibi sile est nā. qm foza nō gñat pprie sed est illō rōne cui^o cōpositū gñat sibi simile. hui^o rōnis p pbs ponit minorē. d. q; hō fit ex hoie. i. forma hois gñati fit ex forma hois gene rātis: z sic forma rei nālis gñat sibi sile. sed forma rei artificialis nō gñat sibi sile: q; lectulus non fit ex lectulo. Deide ponit pbatōnē maioris que acci pit ex dict; antiphōtis z alioz. d. C^o Un dicit z c. Que pbatō est hec. figura artificialis ut figura le cti uel scāni nō est nā fm antiquos. s; lignū qd est mā lecti est nā lecti. q; si lect^o pijciat in terrā z ger minet fiet lignū z nō lectulus. si igit sic est i arte q; illō qd manet idē f; spēm z gñat sibi sile sit nā rei artificialis: sequit q; eodē mō erit in nā. s. q; illud qd manet idē fm spēm gñans sibi sile erit nā. h^o aut est forma: qm hō fit ex homie. q; forma est nā. C^o Notādū hic q; sic se habet mā in reb^o artificiali bus: ita se habet forma iu reb^o nālibus. qm sic mā

Secōdo.

Notabile.

rei artificialis est pars pⁿ ei⁹: et tota substantia rei artificialis cum forma ei⁹ sit accⁿs: ita forma rei naturalis est pⁿ ps ei⁹: et id^o nomeⁿ rei naturalis p^r significat forma^m et sc^dario ma^m. et nomeⁿ rei artificialis p^r significat ma^m et sc^dario forma^m ut vult 2° de aia. **C** Nota^u t^u d^u q^o p^oit h^u cam q^ure fo^rma gⁿal^{is} gⁿat sibi sileⁿt fo^rma artificial^{is} noⁿ. et q^u fo^rme artificiales sunt accⁿta: et fo^rme na^tales s^unt substantie. **C** It^e d^u 2° q^o h^u fo^rme artificiales sint accⁿta in corpib⁹ na^talib⁹ t^u p^ostituunt res artificiales s^um q^u sunt artificiales sic forme na^tales constituunt res na^tales.

Horabile.
2. de anima.
L. c. 8.

L. c. 14

C Ampli⁹ at^u na^t deca^m sic gⁿatio via est iⁿ na^t. Noⁿ eni^m que^oadmodu^m medicatio d^u noⁿ iⁿ medicina^m via sed iⁿ sanitate. Nece^o q^udem eni^m est a medicina^m noⁿ iⁿ medicina^m est medicatioⁿe. Noⁿ sic at^u na^t se h^ut ad na^t: s^{ed} quod nascit^u ex q^uda^m iⁿ q^uda^m uenit s^um q^u nascit^u. Quid igitur innascitur non ex quo s^{ed} in quod. Forma itaq^{ue} na^t est.

L. c. 15.

Ter. ratio

C Hec est 3^a p^ricta sc^de p^ris pⁿ hui⁹ cap^li iⁿ q^u p^rs duo fac^{it}. q^u p^oit r^one p^rate q^u fo^rma est na^t. 2° p^oit d^uia iⁿt^{er} t^rasmutatione^m na^taliu^m et artificialiu^m. **C** P^rimo igit^u p^rat q^u fo^rma est na^t et sic. S^untatio d^u esse na^t q^u est via iⁿ na^m. sed noⁿ est via nisi iⁿ forma. s^{ed} fo^rma est na^t. Un^{de} ex q^u via ad forma^m est na^t eo q^u est ad na^t et noⁿ est nisi ad forma^m seq^uitur q^u fo^rma est na^t. Deinde cu^m dicit. **L** Noⁿ eni^m que^oadmo^do. **I**llic p^rs p^oit d^uia iⁿt^{er} t^rasmutatione^m artificialiu^m et na^taliu^m q^u d^uia est illa: q^u t^rasmutatio iⁿ na^talib⁹ d^uoia^t ab eo ad q^u est t^rasmutatio iⁿ aⁿimo ad que^m est. ut t^rasmutatio ad calore^m d^uoia^t a calore: et d^u calefactio. s^{ed} iⁿ q^ubusda^m artificialib⁹ t^rasmutatio d^uoia^t ab ag^ete a q^u est t^rasmutatio. ut medicatio h^ut nomeⁿ a medicina^m cu^m t^u noⁿ sit iⁿ medicina^m sed a medicina. Un^{de} iⁿ na^talib⁹ nomeⁿ mot^u frequ^eter d^uoia^t a noie t^umi ad que^m est. s^{ed} iⁿ artificialib⁹ nomeⁿ mot^u frequ^ent^{er} d^uoia^t a noie ag^ent^{is} ul^l p^rincipij ag^edi. **C** Un^{de} 2° d^uic^u t^u ca^m h^u est. q^u t^rasmutatio iⁿ eis iⁿ artificialib⁹ est de gⁿe ei⁹ ex q^u est t^rasmutatio magis q^u de gⁿe ei⁹ ad q^u est t^rasmutatio. aut ip^oaz esse de gⁿe ei⁹ ex q^u sit t^rasmutatio est famos^u q^u ip^oaz est de gⁿe ei⁹ ad q^u est t^rasmutatio. **I**ntellig^u d^u q^u ta^m iⁿ na^talib⁹ q^u iⁿ artificialib⁹ p^rt t^rasmutatio h^uere nomen ex termino ad que^m est. v^{bi} gratia. iⁿ na^talib⁹ calefactio h^uz nomeⁿ a calore ad que^m est: et iⁿ artificialib⁹ ut t^rasmutatio sc^da a medico h^ut nomeⁿ a sanitate ad quaz est. et d^u sanatio: et t^rasmutatio edificatoris d^u domificatio. Un^{de} ead^e t^rasmutatio iⁿ artificialib⁹ h^ut nomeⁿ ab ag^ete et a termino ad que^m est: q^u ead^e t^rasmutatio q^u est iⁿ compati^oe ad arte^m medicie d^u medicatio: iⁿ compati^oe ad sanitate^m d^u sanatio. **V**er^utameⁿ t^rasmutatio ta^m iⁿ na^talib⁹ q^u iⁿ artificialib⁹ est de gⁿe t^umi ad que^m est s^um vitate^m: s^{ed} iⁿ artificialib⁹ sit famos^u q^u t^rasmutatio sit de gⁿe ei⁹ a q^u est t^rasmutatio et p^rp^r h^u h^ut nomeⁿ ab eo a q^u est. v^{bi} ista est d^uia iⁿt^{er} t^rasmutatione^m rez na^taliu^m et artificialiu^m. q^u t^rasmutatio artificialiu^m h^ut noiatione^m ab ag^ete a q^u est. et hui⁹ r^o est q^u famos^u est q^u sit de gⁿe illi⁹ a q^u est: cu^m h^u t^u stat q^u h^ueat nomeⁿ ab eo ad q^u est. s^{ed} iⁿ na^talib⁹ t^rasmutatio noⁿ h^ut nomeⁿ a q^u est. sed solu^m ab eo ad q^u est: nisi ita sit q^u ill^o ag^es a q^u est sit eiusde^m nature cu^m termino ad que^m est. Un^{de} 2° d^uic^u h^u q^u iⁿ na^talib⁹ t^rasmutatio est de gⁿe ei⁹ ad q^u est t^rasmutatio. sed iⁿ artificialib⁹ t^rasmutatio est de gⁿe ei⁹ ex q^u est t^rasmutatio magis q^u de ge

Diffe. inter
t^rasmutatio
ne^m artificia
liu^m et na^taliu^m

nere ei⁹ ad q^u est t^rasmutatio: sed d^uint s^um magis et min⁹. et ex hac d^uia iⁿt^{er} t^rasmutatione^m na^taliu^m et t^rasmutatione^m artificialiu^m p^ot p^rari q^u fo^rma est na^t. et sic. **I**n na^talib⁹ nomeⁿ t^rasmutatioⁿis d^uoia^t a noie fo^rme ad qua^m est t^rasmutatio. s^{ed} nasci q^u est nomeⁿ t^rasmutatioⁿis na^talis d^uoia^t ab h^u noie na^t q^u est nomeⁿ nature. s^{ed} fo^rma est na^t. Un^{de} p^ot sic argui. nasci d^uoia^t a nomine nature et non d^uoia^t nisi a nomine fo^rme ad qua^m est. ergo forma est natura.

C Sed forma et na^t dupliciter d^u. **E**tenim p^ruatio species quodammodo est.

C Hec est 3^a p^rs pⁿ hui⁹ cap^li et narratiua. iⁿ q^u p^rs narrat s^um q^u modos na^t d^u de fo^rma. et p^r facit h^u 2° vo^l tagit q^uda^m dubiu^m posteri⁹ p^rscrutandu^m. **D**ic^u igitur p^rs p^r q^u fo^rma et na^t d^u dupl^r. h^u est ta^m fo^rma q^u na^t d^u de duob⁹. q^u p^ruatio est q^uda^m sp^es. i. fo^rma. et sic fo^rma d^u de duob⁹. s. de hitu et p^ruatioⁿe. v^{bi} illa l^raz. v^z. p^ruatio q^uda^m est sp^es. exp^oit 2° dupl^r. vno mo^do q^u p^r p^ruatioⁿe iⁿtelligit p^rs forma^m diminuta^m et iⁿperfecta. d^uic^u eni^m 2°. q^u na^t d^u de fo^rma duob⁹ modis. gaⁿ na^t d^u de formis q^u noⁿ p^ruig^uit p^ruatio sic de albedie. albedo eni^m est fo^rma cu^m q^u noⁿ p^ruig^uit p^ruatio oino. alio mo^do d^u na^t de formis diminuta^m cu^m q^u p^ruig^uit p^ruatio. cuiusmodi est nigredo. nigredo eni^m est fo^rma cu^m q^u p^ruig^uit p^ruatio albedis. **C** Et si d^u q^u sic nigredini p^ruig^uit p^ruatio albedis. ita albedi p^ruig^uit p^ruatio nigredis. **D**ico q^u noⁿ est sileⁿt: q^u nigredi sic p^ruig^uit p^ruatio albedis q^u iⁿ nigredie nec est albedo virtual^r nec formal^r: s^{ed} sic noⁿ p^ruig^uit albedi p^ruatio nigredinis. q^u iⁿ albedie virtual^r est nigredo eo mo^do q^u min⁹ p^rfectu^m est iⁿ magis p^rfecto virtual^r. **C** **U**l^l dicat^u p^rcededo q^u noⁿ plus p^ruig^uit p^ruatio cu^m vno p^rio^r q^u cu^m reliquo q^u sic cu^m nigredie p^ruig^uit p^ruatio albedis: ita cu^m albedie p^ruig^uit p^ruatio nigredis. **Q**u^o igit^u 2° d^uic^u p^ruatioⁿe p^ruigi cu^m p^rio iⁿperfectioⁿi et cu^m p^rio p^rfectioⁿi noⁿ ill^o est sic iⁿtellig^u d^u. s. q^u cu^m p^rio iⁿperfectioⁿi p^ruig^uit p^ruatio maioris p^rfectioⁿis q^u sit ill^o p^rio: s^{ed} noⁿ est sic de p^rio p^rfectioⁿi. q^u cu^m p^rio p^rfectioⁿi p^ruig^uit p^ruatio minoris p^rfectioⁿis q^u sit ill^o p^rio. **C** **I**te iⁿtellig^u d^u est q^u ex h^u loco appet^u q^u na^t non d^u solu^m de fo^rma subali. sed et d^uic^u de formis accⁿtalib⁹ ut de albedie et nigredie. s^{ed} p^r et p^rincipal^r dicatur de formis subalib⁹. **A**l^l t^u exp^oit 2° illa litteraz d^uic^u q^u forte p^rs iⁿtedit q^u na^t d^u de fo^rma duobus modis. q^u d^u de habitu et p^ruatioⁿe ex^ute iⁿ p^r ma^m ista eni^m noⁿ est p^ruatio simpl^r imo est sic fo^rma materie. **S**ic igit^u appet^u duplex expositio d^u littere. p^r est q^u na^t d^u de fo^rma dupl^r. q^u d^u de fo^rma p^rfecta et de fo^rma iⁿperfecta. sc^da exp^o est q^u na^t d^u de fo^rma dupl^r q^u d^u de habitu et p^ruatioⁿe ex^ute iⁿ ma^m p^r: cuiusmodi est p^ruatio fo^rme subalis. **C** **S**ed dubiu^m est qual^r pura p^ruatio fo^rme possit dici fo^rma et na^t cu^m pura p^ruatio sit noⁿ ens. **C** **D**ic^u d^u q^u p^ruatio fo^rme s^ubal^r p^rt dici fo^rma et na^t ul^l q^u sp^e p^ruig^uit cu^m fo^rma. q^u cu^m p^ruatioⁿe vni⁹ fo^rme sp^e p^ruig^uit alia fo^rma: ul^l q^u iⁿ suo iⁿtellectu iⁿcludit fo^rma. na^t iⁿ noⁿ fac^u iⁿtellig^u fac^u ut p^r 2° el^lcoy. uel q^u est q^uda^m fo^rma ma^m q^u p^ruatio d^uoia^t ma^m ad modu^m fo^rme. q^u sic ma^m d^u fo^rata: ita d^u p^ruata. **C** **U**l^l p^rt dici q^u 2° d^uic^u q^u na^t d^u de p^ruatioⁿe ex^ute iⁿ p^r ma^m q^u 2° p^r p^ruatioⁿe ex^ute iⁿ p^r ma^m iⁿtelligit forma^m s^ust^ratiale iⁿperfectioⁿe. et sic fo^rma terre p^rt dici p^ruatio respectu forme ignis. talis eni^m p^ruatio noⁿ est p^ruatio simpl^r: imo est ut forma materie ut d^uic^u 2°.

C Si aut^{em} est p^ruatio. et p^rium aliquid cir^{ca}

Natura d^u
o^{mn}is forma ouo
bus modis.

Dubium.
P^ria r^uio

Sc^da r^uio

ca simplicem generationem aut non est. posterius considerandum est.

Chic phisus tagit qddā dubiū posteri⁹ pscrutādum dicēs. q. utriū circa gñationē sube cū puatiōe vni⁹ foie pūgat foia alia ul' nō: ē posteri⁹ pscrutanduz s. libro de gñatiōe. z dic⁹ p^{or} q. h ē manifestū in p^{ri}is que sunt i q̄litate. s. q. cū puatiōe vni⁹ q̄litate pūgaf q̄litas p^{ri}a. s. h nō ē manifestū i gñatiōe s^o stātie. s. utriū cū puatiōe vni⁹ foie subat pūgat p^{ri}ū aut nō. s. h dcl'abit⁹ posteri⁹. s. i libro de gñatiōe. z dic⁹ p^{or} q. illic dcl'abit⁹ q. puatio q̄ ē i p^a mā nō diuidit⁹ a p^{ri}is q̄ sūt q̄tuor q̄litate p^{ri}me z q. ista contraria sunt prima contraria omniuz q̄ generantur z corumpuntur.

Tractatus secūdus dcl'ans qualr. z de qb⁹ pside- rat nālis. Caplm p^m de dīa inter considerationē phisici z mathematici.

L. c. 16.

Quoniam at determinatus est q̄t modis nā dī. post h speculan- dus ē q̄ differt mathematic⁹ a phisico. Etenī plana z firma hnt phisica corpa z lōgitudies z puncta: de qb⁹ itēdit mathematicus.

q

Ampli⁹ astrologia aut altera ē aut ps phisice. Si enī phisici ē qd sit sol aut lūa scire accntiū at q̄ sunt p se nulluz icōueniēs ē.

L. c. 17.

Iste ē secūdus tractat⁹ hui⁹ libri. i q̄ dcl'at qualif z de qb⁹ pside- rat phis nālis: z p̄inet duo capla. qz i p^o dcl'at dīa iter p̄siderationē nālis z mathemati- ci. In 2° ibi | Qm enī de nā. | Declarat q̄ nālis hēt p̄siderare de mā z de foia. C Capl³ p^m p̄inet tres ptes pⁿic^o. qm i p^a dcl'at i q̄ nālis z mathema- tic⁹ pueniunt. In 2^a ibi | De his qdē igif. | Ponit dīa inter p̄siderationēz nālis z mathematici. In 3^a ibi | Latēt at. | Declarat error⁹ platonicoz sepan- tiū foias sbales a materijs. C In p^a igif pte pⁿic^o hui⁹ capli phis fac tria. qz p̄ p̄tinuādo se ad p̄cedē- tia narrat itētionē suā. 2° narrat i q̄ pueniūt nālis z mathematicus z geometer. 3° at narrat i q̄ pue- niūt nālis mathematic⁹ z astrolog⁹. Primū p̄z itū- entī textū. C Q̄tū vō ad scōz phis vult q̄ geome- ter z nālis pueniūt in p̄sideratiōe co:poz supficie- rū z lineaz z pūctoꝝ. Manifestū enī ē q̄ mathema- tic⁹ z geometer de istis p̄siderāt. z q̄ nālis de istis p̄siderat appet: qm nālis hēt p̄siderare de his q̄ ac- cidūt corpi phisico. nūc vō illa p̄dcā accidūt corpi phisico. g. C Secō vō phis narrat in q̄ pueniunt nālis mathematic⁹ z astrologus. z vult q̄ nālis z astrolog⁹ pueniāt in p̄siderādo p se accntia solis z lūe z alioꝝ corpoz celestiu. Astrolog⁹ enī p̄siderat de istis. i. de istis accntib⁹ solis z lune. z q̄ natural⁹ hēt p̄siderare de istis p̄bat duplr. p̄ qz ad nālem p̄tinet p̄siderare de sole z luna qd sūt ḡ hēt p̄sidera- re de p se accntib⁹ sol' z lune. qz q̄ hēt p̄siderare de aliq̄ subo hēt p̄siderare de p se accntib⁹ illi⁹ sbiecti. C Secō p̄bat idē p qddā signū tale. qm antiqui nāles p̄siderabāt de p se accntib⁹ solis z lune z de terra utriū sit spica ul' nō: z ēt de toto mūdo utrum sit spic⁹ ul' nō. z h ē signū q̄ nālis hēt p̄siderare de istis. Sz ex q̄ tā astrolog⁹ q̄ nālis p̄siderat de istis dubiū ē an astrologia sit altera a scia nāli. aut pars ei⁹. Et hec dubitatio soluit p̄ diuersitatē modorū

p̄siderādi istaz sciaz ut patebit. Un h p̄nt pōi due p̄nes. p^a q̄ nālis z mathematic⁹ dīnt in p̄sideratio- ne q̄ ē nona p̄ hui⁹ libri q̄ p̄bat sic. oēs artifices di- uersi fm spēm p̄siderātes idē differūt i p̄sideratio- ne. s. nālis z mathematic⁹ geometer z astrologus sūt artifices diuersi fm spēm z p̄siderāt idē. ḡ i p̄- deratiōe differūt. maior videt manifesta qz artifi- ces nō sūt diuersi nisi ul' ex diuersitate rez p̄side- ratay ul' ex diuersitate p̄sideratiōis. minor p̄bat qz nālis z geomet⁹ sunt artifices diuersi fm spēm: ut manifestū ē. z p̄siderāt idē qz corpo supficies li- neas z pūcta. Et silr nālis z astrolog⁹ sūt artifices diuersi ut manifestū ē. tñ p̄siderāt idē. qz p se accn- tia solis z lune. ḡ z ē. C Et q̄ nālis hēt p̄siderare accntia solis z lune. q̄ ē decima p̄ hui⁹ libri: p̄bat duplr. z p̄ sic. qz qz hēt p̄siderare sbm: ut sbm ē ul' qd sit: hēt p̄siderare p se accntia ipi⁹. sed nālis hēt p̄siderare solē z lunā qd sūt: ḡ. C Un nota q̄ nō opz qd q̄ hēt p̄siderare sbm hēt p se p̄siderare oia accn- tia sbiecti. sed solum aliq̄ z hoc sonat textus.

9 conclusio huius l. bat.

10 conclusio huius libri. 3dcm p. 10 post. c. 43. z. 2. de aia. cō. 3.

Et atr qm videtur de nā dicētes. Et de figura solis z lune z utruz sperica sit ter- ra z mundus aut non.

Secūdo p̄bat eadē p̄clusio per quoddā signū ta- le qm antiqui nāles p̄siderabāt de per se accntib⁹ corpoz celestiu de qbus p̄siderat astrolog⁹ ut de fi- gura solis z lune. z etiā utriū terra sit sperica ul' nō z utriū mūdos sit speric⁹ uel nō. z hoc est signū q̄ nālis habet p̄siderare de per se accidētib⁹ solis z lune. C Notandū s̄z p^m p^o decimosexto. q̄ ista p̄scrutatio. s. de differētia int̄ p̄siderationē natura- lis z mathematici lz ptineat ad logicā: tamē mos est ut illud qd est cōmune oib⁹ artib⁹ dicat in logi- ca. z illō qd est p̄p̄riū vnicuiqz arti dicat in illa ar- te. Un mihi videt q̄ p^{or} per hec uerba intēdit di- cere q̄ ista p̄scrutatio de differētia int̄ p̄sideratio- nē nālis z mathematici lz ptineat ad logicā z non ad sciētā nālē: tñ fm p̄suetudinē auctoz in logica nō ponūtur nisi ea que sunt cōmunia oib⁹ sciētis z illa que sunt p̄p̄ria in sciētis spālīb⁹ q̄uis perti- neāt ad logicā tamē fm p̄suetudinē ponūtur in il- lis sciētis spālīb⁹. vñ multe p̄scrutatiōes logice ponūtur in sciētia nāli z in mathematica: z multe p̄scrutaciones phisice ponūtur in logica. qm iste sciētie sunt quodāmodō mixtiz tradite sed denoiant a pluri. C Possēt tamē p̄babilr dici q̄ ista p̄scruta- tio de differētia iter p̄siderationē nālis z mathe- matici nec ptinet ad logicā vniuersalē nec ad phi- sicā nec ad mathematicā: sed ptinet ad logicā ap- plicatā istis sciētis. s. nāli z mathematice. z hec sci- entia est quasi media int̄ logicāz ul' em docentes z istas sciētias. z hec est itētio Linconiēsis hic ut mi- hi videt. C Notādū fm p^m hic p^o decimosep- timo. q̄ p̄babile est q̄ qui p̄scrutatur de nā alicuius debet p̄scrutari de accidētibus eius. z cum hoc q̄ hoc est probabile est etiam uerum.

Notabile. 16. c. p̄mo.

Notabile. c. 17.

L. c. 18.

De his quidem igitur negociant⁹ z ma- thematicus: sed non in quantum phisici corporis termin⁹ est vnumquodqz. Ne- q̄ accidentia speculatur in quantum tali- bus existētibus accidunt: vñ z abstrahit. C Hec est secūda ps p̄ncipalis hui⁹ capli in qua po- nit differētia inter p̄siderationē nālis z mathema-

fici. 7 pmo ponit hec differētia. Secūdo vō remo-
uet vñū dubiū ibi. Abstracta. ¶ Prīmo igit di-
cit phīs q̄ de his. i. de lineis 7 de superficiebus 7 de
accidētibus solis 7 lune negociant mathematicus
7 supple etiā nālis. Et per mathematicum intendit
geometrum 7 astrologū. sed mathematic⁹ nō p̄side-
rat de his in quātū sunt termini corpis nālis nec in
quātū accidūt corpori nāli. vñ p̄^o dicit hic q̄ geo-
meter p̄siderat de corpore fm q̄ est hīs tres dimen-
siones tm̄. 7 nālis p̄siderat de eo fm q̄ iste dimensio-
nes sunt vltima exntia in corpore transmutabili. 7
sūt geometer p̄siderat de superficie f3 q̄ ē superficies
tātū: nālis vō p̄siderat fm q̄ est finis corpis natura-
lis: 7 sūt et p̄siderat de lineis 7 pūct. ¶ Item dicit
p̄^o q̄ astrolog⁹ nō p̄siderat de istis accidētibus scdm
q̄ accidēs nature huius corpis. v3. celestis sic nālis
cōsiderat de eis. s. qm̄ nālis p̄siderat de figura solis
7 lune fm q̄ nā eoz exigit illā figurā. s3 mathema-
tic⁹ siue astrolog⁹ p̄siderat illa accidētia eoz ce-
lestiū f3 q̄ mēs abstrahit eas a motu 7 transmuta-
tione. qz cōsiderat de figuris eoz fm q̄ sunt figure
tm̄ 7 nō f3 q̄ sūt celestia mobilia. ¶ Vult igit phīs
dicere q̄ nālis 7 mathematic⁹ differunt in p̄sideran-
do in h3 qz nālis p̄siderat lineas 7 superficies figuras
7 hmōi f3 q̄ accidūt corpib⁹ nālib⁹ h3 est f3 q̄ pas-
siones nāles insunt eis 7 p̄cludunt de eis. qm̄ super-
ficies 7 linee considerant a nāli fm q̄ eis sunt hmōi
p̄dicata. s. f3 q̄ sunt termini corpis mobilis vel cor-
poris cōpositi ex mā 7 forma. sed mathematic⁹ p̄si-
derat illa fm q̄ sunt abstracta per intellectū a corpi-
bus nālibus 7 a motu 7 a mā. vñ mathematic⁹ ab-
strahit ista per intellectū a corpibus nālibus p̄side-
rando illa fm q̄ eis insunt p̄dicata nō p̄tinentia ad
motū vel mā. geometer enī cōsiderat corp⁹ fm q̄
hēt tres dimēsiōes tm̄. h3 est cōsiderat illā p̄ponem
v3. oē corpus est longū latū 7 pfundū: 7 non cōside-
rat illam. omne corpus est mobile. nec illam. omne
corpus est cōpositum ex materia 7 forma.

Abstracta enim in intellectu a motu sunt
7 nihil differt. neque fit mendatium abstra-
hentium.

Remouet vñū dubiū qz posset aliq̄s dicē q̄ si ma-
thematicus abstrahit hmōi accntia a corpib⁹ nāli-
bus 7 nō sunt in eē abstracta extra aiām a corpore
bus nālib⁹. tūc videt q̄ mathematicus itelligendo
illa siue corpibus nālibus itelligat flm̄. 7 sic nō ha-
bebit verā sciam de eis. Nō ad remouēdū illd̄ dubi-
uz dicit phīs q̄ illa accntia abstracta sunt a motu. 7
h3 qz fm se 7 fm naturas suas sunt abstrahibilia p̄
intellectū a motu 7 a materia. 7 iō mathematic⁹ non
abstrahit ea nisi f3 q̄ sunt abstrahibilia: 7 nihil dif-
fert supple p̄sideratio mathematici 7 consideratio
naturalis quo. ad vītatem. nec tm̄ inducit ad idem
semp: imo ad dispositiōes diuersas: nec mathema-
ticus abstrahens ista per intellectū mētī: nam sicut
mathematicus abstrahit ea. s. per intellectū non in-
esse ita sunt abstracta 7 iō abstractū nō est mēdaci-
um. ¶ Itelligendo q̄ abstractio fm̄ intellectuz est
duplex. qdā per p̄^{am} opationē intellectus. 7 qdā p̄
scdāz opationē intellectus. Abstrahere lineā vel su-
p̄ficiē a corpore sensibili per p̄mā opationē intelle-
ctus est itelligere lineā vel superficieē nō itelligēdo
corpus sensibile. 7 sic abstrahere nō ē mētiri. sed ab-
strahere lineā vel superficieē a corpore sensibili per se-

cūdā opationē intellectus est itelligere lineā vel su-
p̄ficiē eē sine corpore sensibili: 7 sic abstrahē ē mētiri s3
hmōi abstractio nō est mathematica. ¶ Nōndum
f3 p̄^{em} h3 q̄ aliq̄ sunt de q̄bus p̄^o est cōsiderare f3
q̄ sunt in materijs. 7 f3 q̄ abstrahuntur a materijs
7 sunt illa i q̄bus pueniūt mathematicus 7 nālis. 7
sunt alia de q̄bus ip̄^o est p̄siderare nisi cū mā 7 ista
pprie sunt nālis. ¶ Notādūz etiā fm̄ p̄^{em}. q̄ h3 est
cōe. geometre 7 astrologo: p̄siderare aliq̄ nō fm̄ q̄
sunt in mā. s3 p̄sideratio geometre est magis abstra-
cta 7 magis remota a mā. qm̄ geometer considerat
de figura simplici: 7 astrologus de figura terminata
s. corpis celestis. ¶ Notandum fm̄ Linco. q̄ phīs
cus 7 purus mathematicus cuiusmodi ē geometer
in h3 differūt qz illud qd̄ est p̄dicatū in q̄ne demon-
strationis phīsice est s̄bm̄ in q̄ne demonstratiōis pu-
re mathematice. qm̄ tria sunt. s. corpus phīsicum 7
magnitudines q̄ accnt corpibus phīsicis: 7 accntia
magnitudinum. s. eoz superficiei 7 linee 7 c. ma-
thematici puri abstrahunt magnitudines a motu 7
a mā: 7 magnitudines a motu 7 a mā sic abstractas
subijciunt 7 de his demonstrāt accntia que accidunt
magnitudinib⁹ inq̄tū sunt magnitudines. sed phīs-
icus demonstrat magnitudines figuratas de corpo-
ribus phīsicis. fm̄ q̄ accnt corpibus phīsicis inq̄tū
phīsica sunt. 7 sic illud qd̄ est p̄dicatum in q̄ne de-
monstratiōis phīsice. s. magnitudo: ē subiectū in q̄ne
demonstrationis pure mathematice. Alia tm̄ est p̄si-
deratio phīsici 7 mathematici de magnitudine vt di-
ctuz est: sed nālis 7 astrologus pueniūt in s̄bro 7 p̄e-
dicato q̄nis demonstratiue: qm̄ astrologus demon-
strat de corpib⁹ phīsicis 7 demonstrat magnitudi-
nes figuratas: sed nō inq̄tū accnt corpibus phīsicis
inq̄tū sunt phīsica: qz nō oñdit spericū accidere lu-
ne ex ea pte qua luna est corp⁹ nāle: sed sufficit ei oñ-
dere lunā esse spicaz: aut per effectū: aut per casum
spitatis. cā autez spitatis celi nām simplr tr̄scendit
sed phīsic⁹ demonstrat idē p̄dicatū de eodē subiecto
p̄ nāz: s3 astrolog⁹ nō curat an h3 accidat a nā vñ nō.
¶ Latent autem hoc fatentes 7 ideas dicen-
tes. Phīsica enim abstrahunt cum scilicet
minus sunt abstracta mathematicis.
¶ Hec est 3^a ps p̄n^o huius capli in qua declarat erroz
Platonicoz sepantiuz formas nāles a materijs: 7
cōtinet duas p̄tulas. qz in p̄^a declarat q̄ foze nāles
non sunt sepate in eē a materijs. In scdā vō ibi. Fi-
ant aut itaqz. ¶ Declat phīs q̄ foze nāles sunt min⁹
sepabiles a mā q̄ foze mathematice. ¶ In p̄^a igit
p̄tula hui⁹ p̄tis phīs p̄^o narrat q̄ mathematicalia
s. superficies linee 7 hmōi sunt magis abstrahibilia a
sensibilib⁹ fm̄ p̄siderationē nō fm̄ eē: hec supple
latēt fatentes 7 dicētes ideas. s. platonicos: qm̄ isti
platonici abstrahunt fm̄ eē phīsica. i. fozas nāles a
materijs. Vñ p̄^o dicit. isti platonici sepant formas
nāles in eē qz sūt sepate rōne: 7 dic̄ p̄^o q̄ manifestū
est q̄ q̄qd̄ sepat inesse sepat rōne 7 non p̄uertit. h3
narrato dic̄ phīs. Cū min⁹ sint. vbi p̄bat q̄ foze nā-
les nō sūt sepate iesse a materijs. 7 hec ē q̄ vñdecia
hui⁹ libri q̄ p̄bat p̄ locū a maiori sic. forme mathe-
matice nō sunt abstracte fm̄ eē a materijs. sed foze
nāles sunt minus abstracte q̄ forme mathematice:
ergo foze nāles nō sunt abstracte fm̄ eē a materijs
maior hui⁹ rōnis p3 ex p̄cedētib⁹ s3 minor pōit i lra.
¶ Siet autem hoc manifestuz si aliquis vtro

op^m videt
dicere p̄rio
me. cō. 19.

Idē. 6. m.
c. 2. 7. 3. m. 1.
c. 3. 7. 7. m. 1.
c. 35. 7. p̄
ma de aia. 1.
c. 17. 7. p̄
c. 92. 7. 7.
mei. 2. c. 34.

Idē. cō. 3.
daia. c. 35.

Notabile

Quo vint
geo. 7 pur⁹
mathematic⁹
cū.

Tex. cō. 19.

xi. cōclusio
huius lib.

rum qz tentauerit dicere terminos z ipsorum
z accidentium. Impar qu. dem enim z par
z rectus z curuum. Abduc autem z linea z
figura siue motu. Caro autem z os z ho-
mo no adhuc sed. b. sicut naris sima: sed no
sicut curuum dicitur.

Hec e 3^a p^octia 3^e p^octis p^o hui^o capli in q^o declarat
minor ronis pcedent]. s. q^o foza nales sunt min^o sepa-
biles a ma q^o foze mathematice. z hec est dyodeci-
ma q^o hui^o libri q^o pbat sic. illi foze in quaz diffone
cadit ma sensibilis sunt minus sepabiles a ma q^o ille
in qru diffone no cadit ma sensibilis. sed in diffone
ne foza naliu cadit ma sensibilis. z in diffone fo-
maz mathematicaz no cadit ma sensibilis. q^o foze
nales st minus sepabiles a ma q^o foze mathematice.
maior hui^o ronis e de se nota: z minor declarat dupl^r.
dic igr p^o h^o p^o q^o he. i. foze nales st min^o sepa-
te q^o foze mathematice: z fiet maifestu si aliqs terauerit di-
ce terminos. i. diffones vtroruq^o. i. foze nalis z forme
mathematice z eaz accntiu. naz foze mathematice
vt par z impar: rectu z curuum: z linea z figura sine
motu z ma sensibili diffiniunt. s. caro os z ho q^o ont
fozas nales: non adhuc. i. diffiniunt sine motu z ma
sensibili. sed diffone formaz naliuz di sic naris sima. i.
sicut disto sumit in q^o neccio ponit ma sensibilis na-
sus z no dicit sicut curuu in cui^o diffinitione no ca-
dit ma sensibilis qz curuitas diffinit per depressione
supficie: z in hac diffone no appet ma sensibilis p^o
quis eni supficies sit sensibile coe no tn est p^o sensi-
bilis. pot igr minor ronis p^o illi formari sic. diffi-
nitio forme nalis est sicut disto sumi. z disto foze ma-
thematice est sicut disto curui. s. in diffone curui no
cadit ma sensibilis z in diffone sumi cadit ma sensibi-
lis. q^o in diffone foza naliu cadit ma sensibilis. z i dif-
finitoe foza mathematicaz no cadit ma sensibilis.

Demonstrat autē z que magis phisica qz
mathematica: vt perspectiua z armoniaca
z astrologica. Contrario enim quoda mo-
do se habet cu geometria. Geometria qui-
dem eni phisica intedit linea sed no inqua-
tum est phisica: sed p^opectiua quidem ma-
thematicam lineam est sed non in quantum
mathematica: sed in quantum phisica.

Seco pbat eade mior. s. q^o in diffonib^o foza naliu
cadit ma sensibilis: z in diffone foza mathematicaz
no cadit ma sensibilis sic. ille scie q^o sunt medie
int sciam pure mathematica z int sciaz nalez z que
magi sut phisice z mathematice: vt sut p^opectiua z
musica icipiunt sua p^oderatione ab abstracto a ma z
finitat eam ad no abstractu a ma. z econ- verso e de
scieris pure mathematicis: qm ille icipiunt suaz p^o-
deratione a no abstracto a ma z terminat ea ad ab-
stractu a ma: vt arithmetica z geometria. cu igitur
ille scie medie icipiunt sua p^oderatione a formis ma-
thematicis z terminet eas ad fozas nales apparet
q^o foze mathematice sunt abstracte a ma sensibili s. z
intellectu z diffone: z q^o foze nales no sunt abstracte
a ma sensibili fm intellectu z diffone. dic igr p^o h^o q^o
ille scie q^o sunt magis phisice q^o mathematice: vt per-
spectiua musica z astrologia dmonstrat s. q^o in diffi-
nitonib^o formaz naliu cadit ma sensibilis z in dif-

finitonib^o foza mathematicaz no. na iste scie me-
die se hnt qdamo rrio mo cu geometria q^o e pur ma-
thematica qm vbi geometria icipit sua p^oderatione
iste scie medie terminat. suas considerationes: z vbi
iste scie medie icipiunt suas cōsiderationes: geome-
tria terminat sua cōsideratione. Et h^o est qd phs di-
cit q^o geometria de phisica linea intedit ibi inchoan-
do sua p^oderatione sed no in qtu phisica. i. non ter-
minat ibi sua p^oderatione sed abstrahit lineaz a ma
phisica z terminat sua p^oderatione ad linea abstra-
cta: s. p^opectiua linea mathematica p^oderat ibi incho-
ando sua p^oderatione s. no in qtu mathematica s. z
in qtu phisica. qz no terminat sua p^oderatione ad li-
nea in qtu est abstracta sed in qtu e in ma. Nota
da sunt hic duo fm p^o h^o q^o cu phs dicit q^o p^ope-
ctiua qdamo se hz rrio mo cu geometria: dic qda-
mo z no dicit absolute. qz illa q^o sunt in rria dispo-
ne simplr geometrie sunt diffones scie nalis: quonia
geometria considerat de magnitudinib^o abstractis
a ma: z nalis p^oderat de eis q^o sunt in ma. p^opectiua
p^oderat de eis in dispo^one media inter illas duas p^o-
derationes. no eni considerat de linea fm q^o linea est
simplr vt geometer. nec scdm q^o linea est lignea aut
enea vt nalis. sed fm q^o est visualis. istud eni esse est
q^osi mediū int nālē z mathematicū. z s^olr music^o cōsi-
derat de p^oponib^o nūalib^o no fm q^o sunt p^opositio-
nes nūales sed fm q^o sunt sonoz sensibiliū. Sec-
cūdo est nōndū fm p^o h^o q^o cu phs dicit h^o q^o p^ope-
ctiua considerat de linea mathematica no fm q^o ma-
thematica s. s. z q^o e nalis. non debes itelligē q^o cō-
sideratio ei^o sit p^oderatio nalis sed itellige q^o p^ode-
ratio ei^o e p^oponib^o p^oderatio nalis. Ex q^o dicto ap-
paret manifeste q^o scie medie iter scias nales z ma-
thematicas sut magi nales q^o mathematice qre zc.

Capitulum scdm scdi tractatus declarans q^o ad
phisicum pertinet considerare de materia z forma.

Quoniam autem nā dupliciter dicitur
q^o species z mā: sicut de simo quid sit item
dimus sic considerandum est. Quare

neqz sine materia huius. neqz fm materia.
Istud est 2^m caplm hui^o tractatus in quo declara-
tur q^o ad naturalē pertinet cōsid rare de mā z for-
ma. z cōtinet duas ptes p^o h^o: qz in prima declara-
tur q^o ad nalez p^oinet p^oderare de foza z de mā. In
2^a ibi Usqz ad qtu. Declaratur ad quem terminuz
stat p^oderatio nalis de forma. Prima ps p^oinet qn
qz p^octulas qz in p^o pbat per superius determinata
q^o ad nālē p^oinet consideratio de mā z foza. in 2^a ibi
[Eteniaz.] Mouet phs dubitationē circa h^o. In
3^a ibi Si aut ars. Inducit nouas rones p^oates
q^o nalis hēt considerare de mā z de forma insimul.
In 4^a ibi qm autē faciūt. Probat q^o ad nālem
p^oinet considerare de mā. In 5^a ibi Amplius eoz
que sunt. Probat q^o ad nālē p^oinet cōsiderare de
forma. In p^o igit particula pbat per pcedētis
q^o ad nālē p^oinet consideratio de mā z de forma. z
hec est decimacertia q^o huius libri que pbat per pce-
dentia. p^o sic. ad nālē p^oinet cōsideratio de oi nā. s. z
tā mā q^o forma sunt nā: vt pz ex pcedētib^o. q^o huius
ronis minozē ponit phs in textu dicens. Qm na-
tura di duplr. s. spēs. i. foza z materia. Seco p-
bat eade q^o sic. p^oderatio nalis e sicut p^oderatio de
simo. sed p^oderatio de simo est cōsideratio de mā z
de foza: z p^o p^o ad nālē p^oinet consideratio de mā

22. conclusio
huius libri

Primum no-
tandum.

Idē. 3^a pb.
c. 60. z. 4.
pb. c. 72. et
6. m. c. 2.
3^a de p^o de
ria. 16. c. 17

Secundum
notandum.

Tex. cat.

23. conclusio
huius libri

2. c. 20.

z de foia. maior hui⁹ ponit in lra z patet ex pcedē
tib⁹. minor aut appet qz simū dicit formā determi
natā q̄ ē i mā determinata. z p̄ p̄ns p̄sideratio de si
mo ē p̄sideratio de foia: ut ē i mā: s̄ q̄ p̄siderat for
mā ut ē i mā hēt p̄siderare de mā z de foia. ex his
rōnib⁹ cōcludit p̄hūs q̄ nē. d. q̄re nō sine mā est h⁹
p̄sideratio neqz fm mām tñi. Un̄ p^{or} dicit hic q̄
nō est dubiū qn ad nālē p̄tineat p̄siderare de foia
q̄ ē i mā z h̄ nō est dubiū nisi de aia. Itē dicit p^{or} q̄
p̄sideratio mae i respectu foie ē p̄sideratio nālīs. z
p̄sideratio de illa ut ē vniū entii ē p̄sideratio p̄mi
p̄hi. i. nālīs z methaphisic⁹ p̄siderāt māz fm q̄ de
ip̄a p̄dicant̄ diuersa: qm̄ naturalis p̄siderat māz h̄z
q̄ de ip̄a p̄dicant̄ predicata h̄ntia habitudinē ad
formā: qm̄ p̄siderat h⁹ p̄pōnes. mā ē trāsmutabil⁹
ad formā: z q̄ mā nō pōt denudaria foia. z q̄ mā
nullā formā de se h̄z. s̄z methaphisic⁹ p̄siderat māz
fm q̄ est dīa ens. i. fm q̄ ens iest mae. nā metha
phisic⁹ p̄siderat has p̄pōnes. materia ē ens in po
tentia. materia est de quiditate cōpositi. materia ē
s̄ba z sic de alijs. z eodē mō natural⁹ z methaphisic⁹
p̄siderāt formā i ordie ad diuersa p̄dicata: ut p̄z.

Teni iā z de h̄ dubitabit aliqz duplici
ter: qz due nāe sunt de qua ē p̄hifica: aut
de eo qd̄ ex utrisqz. Sed si de eo quod ex
utrisqz z circa utraqz. utrū igitur eiusdē:
aut alius utrūqz cognoscere. In antiq̄s
quidem enī aspicienti videbitur utiqz eē
materiei. ex pua enī pte quadaz impedo
cles z democritus species: z quod quid
erat esse tetigerunt.

Hec ē 2^a p̄tula p̄e p̄tis p̄n^{is} hui⁹ capli. in qua p̄hs
mouet dubitationē z cas̄ dubitatiois assignat. Du
bitatio igit̄ est illa utz ad nālē p̄tineat p̄siderare de
foia tñi ul̄ de mā tñi ul̄ de utrisqz. z si de utrisqz ē
alia dubitatio. s̄. utz ad vnā z eadē p̄tē scie nālīs p̄
tineat p̄siderare de mā z de foia: ul̄ ad vnā p̄tē p̄ti
neat p̄siderare de mā: z ad aliā de foia. In antiq̄s
enī p̄hūs assignat cām hui⁹ dubitatiois. d. q̄ aspi
ciētī i antiq̄s videbit̄ q̄ sola mā sit nā. Empedo
cles enī z Democrit⁹ ex his tāgētes ex qdā enim
pua pte h̄ est modicū tetigerūt spēm. z qd̄ qd̄ erat
eē. s̄. formā. alij aut̄ antiq̄ nō p̄cepunt formā. s̄z so
lā materiā. iō cū sola materia sit natura z s̄ba rerū
naturaliū fm antiquos apparet q̄ aspiciētī ad opi
niones antiquoz videbit̄ q̄ tota p̄sideratio natu
ralis ul̄ maxima p̄ sit de materia non de forma.

Si autem ars imitatur naturam: eiusdē
autem scientie est cognoscere speciem z
mām usqz ad hoc: ut medici sanitates z
colerā z flegma in quibus est sanitas. si
milr̄ autem z edificatoris est spēs dom⁹
z māz qm̄ lateres z ligna sunt. Similiter
autē z in alijs. z p̄hifici utiqz erit cogno
scere utraqz naturas.

Hec ē 3^a p̄tula p̄me part̄ p̄n^{is} hui⁹ capli. in qua
p̄hs iduc̄ duas bonas rōnes. p̄bātes q̄ naturalis
hēt p̄siderare de mā z de foia: quaz p̄^a est. ars imi
tat̄ nām. sicut igit̄ est de arte ita est de scia nālī: s̄z
eadē ars p̄siderat māz z formā usqz ad h̄. i. usqz ad

certū terminū. s̄ eadē scia nālīs hēt p̄siderare de
mā z de foia. hui⁹ rōnis p̄ ponit maior: deide mi
nor ibi. Eiusdē at̄ scie. **T**ertio isert̄ p̄ ibi p̄hifi
ce utiqz. Jyñ maior h⁹ rōnis est plana s̄z mior de
clarat̄ in textu sic. qm̄ medicina q̄ est qdā ars hēt
p̄siderare mām z formā usqz ad aliquē terminū.
ipsi⁹ medici est p̄siderare sanitatē q̄ est foia: z cole
rā z flegma que sunt mā p̄pinq̄ sanitat̄. Et similr̄
ipsi⁹ edificatoris est p̄siderare formā dom⁹ z et la
teres z ligna que sunt mā p̄pinq̄ dom⁹: z ita est de
alijs artib⁹. z sic eadē ars p̄siderat mām z formāz
usqz ad certū terminū. z dico h̄ qz ars nō p̄siderat
mām p̄mā sed solū mām p̄pinquā. z iō cōsiderat
mām usqz ad certū terminū citra p̄mā. Unde
p^{or} vī q̄ formet hāc rōnē sic. ars assimilāt actiōi
nature: sed vna ars p̄siderat mām z formā: s̄ actio
nature regit mām z formā z p̄sideratio nālīs de
bet p̄uenire actiōi nature adeo q̄ illud qd̄ est notū
apud ip̄m nālē est notū apud nām que est artifex
rez naturaliū. segtur igit̄ q̄ ip̄i⁹ scie nālīs est p̄side
rare de mā z foia. Intelligendū q̄ ars assimilatur
actiōi nāe: qz sicut ars que fac̄ res artificiales ex
mā z foia hēt cognoscē mām z formā: ita actio nāe
uel nā ponēdo q̄ cognosceret: hēret cognoscē ma
teriā z formā ex qb⁹ facit res nāles. scia etiā nālīs
hēt p̄uenire actioni nāe: qz scia nālīs hēt cognoscē
quō sit actio nature: ut q̄ actio nature sit s̄bo p̄sup
posito in q̄ p̄fuit p̄uatio forme iducēde per actiōes
nature: z iō scia nālīs hēt p̄siderare illa ex quibus
actio nāe depēdet. i. mām z formā sicut ipsa nā: ul̄
actio nature posito q̄ cognosceret hēret illa cogno
scere. s̄. mām z formā. **N**otāda sunt h̄ q̄tuor fm
p^{or}. Primo q̄ ars p̄siderat formā z māz p̄pinquā
illius foie nō mām remotā. z h̄ itelligit p̄hūs di
cēs. q̄ ars p̄siderat māz usqz ad hoc. i. usqz ad cer
tū terminū. s̄. usqz ad mām p̄pinquā foie. s̄z sic nō
est de scia nālī. nō enī scia nālīs p̄siderat formam
simplr̄ z mām usqz ad aliquē terminū: sed scia nā
lis cognoscit mām simplr̄ z formā usqz ad certum
terminū. z hui⁹ cām assignat p^{or} dicēs q̄ hoc acci
dit artificijs qz sunt rez p̄ticulariū. s̄. q̄ cognoscūt
mām nō simplr̄ sed usqz ad aliquē certū terminū.
Un̄ subdit p^{or} dicēs q̄ si esset aliq̄ ars cōis oibus
artificijs nece eēt ip̄az p̄uenire ad ultima s̄ba eoz
i. ad māz p̄mas z remotas oium artificialium. qz
igit̄ est vna scia nālīs cōis oib⁹ nālīb⁹ nece est ip̄az
p̄uenire ad s̄biectū ultimū entii nālīū z formā eo
rū ultimā. hoc est igit̄ nōbile q̄ ars p̄siderat mām
p̄pinquā nō cōem neqz remotā. sed scia nālīs p̄si
derat mām cōem z remotā. z rō hui⁹ est qz non est
aliq̄ ars cōis oibus artificijs. sed qlibet ars est de
reb⁹ p̄ticularib⁹: qm̄ si eēt aliq̄ ars cōis oporteret
uolēre addiscere aliq̄ artē p̄ticularē q̄ ipse prius
addisceret artē cōem qd̄ nō videm⁹. z si eēt aliqua
ars cōis illa p̄sideraret de subo cōi oib⁹ reb⁹ artifi
cialib⁹. z qz est vna scia nālīs cōis oib⁹ reb⁹ nālīb⁹
ut scia tradita in li^o philosophi. iō opz q̄ illa p̄side
ret s̄bm cōe oib⁹ reb⁹ naturalib⁹. i. aliq̄ cōe ad oēs
materias rez nālīū. ul̄ pōt p̄ s̄bm cōe itelligi p̄mā
z sic appet q̄ ois ars h̄z p̄siderare mām cōez oib⁹
reb⁹ artificialib⁹ q̄s p̄siderat. z iō si eēt aliq̄ res cō
munis p̄siderās de oib⁹ reb⁹ artificialib⁹ illa hēret
p̄siderare nām cōem ad oēs res artificiales. **C**2°
ē nōndū q̄ p^{or} ponit hic errorē Auicēne z moti
uū erroris z ip̄z remouet. nā Auicēne dicit q̄ naturalis

3b. 7. m. c.
9. 7. 39. 7. 2.
m. 2. vit. 9. 10
p̄hific p̄. ne.
c. 15. 7. 18. 4
m. c. p̄. 7. 6.
m. c. p̄. 8.
m. c. 4. 3b
12. m. p̄. 5.
z 6. c. 3b. 3.
i hoc. 2. 6. 4.

l. c. 22.

Primū no
landum.

Prima rō

Scdm no.

Abottinum
Auzen.

Dicti moti
ni remotio.
id. 12. met.
2. 5. 7. infra h
comen. 26.

Teritū no.
Consiite p
ph. co. vii. o.
2. 8. phl. 2.
3. 2. 12. me.
14. co. 5.

Quarū no
tandum.

Quid itelli
git p demō
strationem
simplr: 7 p
pter qd fin
co.

Tex. co. 23.

Secūda rō

nō loquitur nisi de materia ppria vnicuiq; 7 de pma
mā nō p̄siderat nisi p̄m^o p̄bs 7 i b̄ peccauit: vñ mo
tiuū Auzenē fuit q; cū ipse audiuit i posteriorib⁹
analecticis q; nullus artifex demōstrat cās sui sibi
de q; p̄siderat: q; si demōstraret eas b̄ eēt p̄ res p̄o
res illis causis 7 tūcille res eēt de gñe superiori q;
ista d̄clatio ē de alia arte superiori q; p̄siderat de gñe
p̄tinēte s̄bm illi^o arg. 7 cū b̄ audiuit ext̄minauit b̄
eē ip̄o^{le} i trib⁹ modis demōstrationū ut in demon
stratione simplr: 7 i demōstratione q; 7 i demōstra
tione pp̄ qd. b̄ igit ē motiuū Auzi. Si aliq; ars d̄mō
straret p̄m^o sui sibi b̄ eēt p̄ p̄ora: s; illa p̄ora p̄tinent
ad sciaz superiorē. ḡ illa scia q; demōstrat ē scia supi
or: 7 nō illa cui^o p̄m^o demōstratur eē. Istū errorem 7
suū motiuū remouet p̄^o. d. 7 nō ē ita qm̄ b̄ nō ē i
p̄o^{le} nisi i demōstratione simplr 7 i demōstratione
pp̄ qd. sed i demōstratione q; nō b̄ ē ip̄o^{le}: 7 b̄ p̄bat
p̄^o. d. q; aliq; artifex p̄t demōstrare cās sui sibi
demōstratione q;. sic fec̄ p̄bs i demōstratione prime
māe 7 p̄mi motoris i b̄ libro: 7 si demōstratio fue
rit de acc̄tib⁹ pp̄rijs enī trāsmutabilis erit d̄mō
stratio nālis. 7 si fuerit de acc̄tib⁹ pp̄rijs enī sim
pl̄r erit d̄m̄ratio p̄bi^{ca}. i. m̄tha^{ca}. C³ ē nōndū p̄s
p̄^o q; vñ q; mā p̄ nō possit d̄clari eē p̄pe nisi p̄ si
gnū nāle. p̄m^o at̄ motor ip̄o^{le} ē ut d̄clat eē nisi p̄ si
gnū nāle. via v̄o q; p̄cessit Auzi. i. p̄bādo p̄m^o p̄m^o eē
ē via loquētū: 7 p̄mo ei^o sp̄ iuenit quasi medic^o int̄
pipatericos 7 loquētes. i. i. p̄bādo p̄m^o p̄m^o esse. qd
sic itelligo. s. q; rō Auzenē ē v̄bosa 7 appens nō tū
ē v̄a simplr. C⁴ Quarto ē nōndū p̄m^o q; cāe sibi
qñq; p̄nt demōstrari pp̄ qd 7 q;. d̄c enī sic. cū aut̄
cāe sibi arḡ habuerit cās p̄ores: tūc demōstratio il
laz cārū ē p̄ demōstrationē simplr i arte p̄tinēte il
lā artē 7 ē demōstratio p̄ signū in illa arte. 7 totuz
b̄ eēt qñ cā sibi arḡ latuerit. vñ qñ cāe sibi alicui^o scie
b̄nt causas p̄ores tūcille cāe q; b̄nt causas p̄ores
p̄nt demōstrari pp̄ qd i arte superiori. i. i. scia s̄balter
nāte 7 p̄nt demōstrari a signo 7 demōstratione q; in
illa arte 7 b̄ si ille cāe sibi arḡ nō fuerit note. C⁵
b̄ p̄t dubitari quid. s. p̄^o itelligat p̄ demōstratio
nē simplr 7 qd itelligat p̄ demōstrationē pp̄ qd 7 q;
liter ille demōstrationes d̄nt: 7 vñ mihi q; p̄ demō
strationē simplr itelligat demōstrationē i suo esse
potissimo. 7 ē illa demōstratio cui^o mediuz d̄c qd
ul̄ pp̄ qd ul̄ cui^o mediū aggregat oēs cās ul̄ saltez
cām potissimā. demōstratio aut̄ pp̄ qd est illa q; est
p̄ cām pp̄iquā in quocūq; gñe cāe fuerit: qm̄ p̄ oēs
cām p̄tigit demōstrare pp̄ qd. 7 iō dico q; demon
stratio pp̄ qd est in plus q; demōstratio simplic̄.
ois enī demōstratio simplr ē dem̄ratio pp̄ qd. sed
nō ois demōstratio pp̄ qd est dem̄ratio simplic̄.

C Adhuc qd cui^o cā fit 7 finē eiusdē: 7 que
cūq; sūt pp̄ b̄. Nā at̄ finis ē: 7 cui^o causa
fit. Quoz enī cōtinui mot⁹ ex̄tis ē finis
aliq; mot⁹. hoc ultimū ē: 7 cui^o cā fit. Añ
7 poeta derisorie apposuit d̄c. Nūc finē
cuius quidē cā effectus est. Ault enī nō
omne esse ultimum finem sed optimum.

C Hic p̄bs adduc̄ rōnē p̄batē p̄posuū q; ē illa:
eiusdē scie ē p̄siderare finē 7 illa q; sūt ad finē: s; for
ma ē finis māe: ḡ eiusdē scie ē p̄siderare de mā 7 de
foia: sed ad nālē p̄tinet p̄sideratio de altero illorū.
ḡ ad nālē p̄tinet p̄sideratio de utroq; illoz. maior

ē manifesta: 7 minor d̄claf q; foia ē finis māe 7 b̄
p̄ sillm̄ ex duab⁹ affirmatiuis in 2ª figura sic. finis
ē ultimū 7 foia ē ultimū: igit foia ē finis. s; ex dua
b⁹ affirmatiuis in 2ª figura nō segtur q; nisi i termi
nis p̄uertibilib⁹. 7 finis 7 ultimū nō p̄uertunt: qm̄
nō oē ultimū ē finis sed ultimū nobile: qm̄ vñ p̄
ueniēs ex nēcitate māie cuiusmodi ē mors nō est
finis: vñ ultimū nobile 7 finis p̄uertunt: 7 p̄t tē rō
foiari s̄b hac foia: finis ē ultimū nobile 7 foia ē ul̄
mū nobile. ḡ foia ē finis. p̄t ē rō fieri p̄^a figura
sic. oē qd ē ul̄m^o i gñatiōe 7 nobili^o p̄cedētib⁹ ē fi
nis: sed foia ē ul̄m^o i gñatiōe 7 nobili^o p̄cedētib⁹. ḡ
foia ē finis: 7 q; nō oē ul̄m^o ē finis: deridēdus est
poeta ille q; dixit q; mors eēt finis hois 7 cā q;re fa
ct⁹ est hō. q; mors ē ultimū. b̄ at̄ nō ē uey q; mors
sit finis: q; q;uis mors sit ultimū q; tñ nō ē ultimū
nobile: iō mors nō ē finis. Añ d̄c p̄^o q; mors q; ē
ul̄m^o distiguit ab ul̄timo qd ē finis i b̄. q; ul̄m^o qd
ē ul̄m^o finis: ē p̄ma qes ad quā ueniunt gñata. sed
mors uenit post illud ultimū qd est finis. ḡ p̄m^o ul̄
mū ad qd peruenit motus gñationis est finis: vñ
mors segtur felicitatem 7 totā p̄fectionē rei: 7 iō fi
nis est p̄m^o ultimū 7 mors est postremū ultimum.

Quoniam autem faciunt artes materi
am alie quidem simpliciter: alie v̄o opo
se 7 utimur tanq; pp̄ nos omnibus que
sunt. Sumus enī quodāmō 7 nos finis.
Dupl̄r enī ē id cui^o cā fit. Dicitū est autez
de his i his que de p̄ma philosophia sūt.

C Hec ē 4^a p̄ticta p̄^o ptis p̄n^o hui^o capli i q; d̄claf
q; ad nālē p̄tinet p̄sideratio de mā. 7 hec ē 14^a p̄ hu
i^o libri q; p̄bat sic. scia nālis i p̄siderādo res nāles.
7 illa q; ad res nāles p̄tinēt ē silis arti i p̄ducendo
res artificiales. hec s̄at patet qm̄ sic arō i p̄ducēdo
res artificiales hēt cognoscē illa ex qb⁹ res artifi
ciales sūt: ita scia nālis i p̄siderādo res nāles hēt
p̄siderare illa ex qb⁹ res nāles sūt: vñ scia nālis ha
bet p̄siderare oia illa ex qb⁹ sūt res nāles q; hēret
coḡscē supposito q; h̄ret p̄ducē res nāles. 7 sic ē ue
rū q; scia nālis i p̄siderādo ē silis opatiōi arḡ uel
arti i opando. rō igit foiat sic. sic se hēt ars i opan
do artificialia sic se hēt scia nālis i p̄siderando res
nāles: s; ois ars i opando p̄siderat mā: ḡ scia nā
lis i p̄siderādo res nāles hēt p̄siderare materiā: 7
p̄ p̄ns ad nālē p̄tinet p̄sideratio de mā: maior hui^o
rōnis ē manifesta: minor d̄claf ad cui^o d̄clatio
nē p̄bs ponit q; dā distictionē artiū q; ē tal^o. de nūo
artiū qdā ē opans simplr 7 qdā ē utēs simp^r: qdā
opans qdāmō 7 qdā ē utēs qdāmō. ars operans
simp^r ē dup^r. q; qdā ē simplr factiua māe 7 qdā ē
factiua māe opose 7 illa ē dispositiua māe. Ex^m p̄
mi. ars factiua māe simplr ē illa q; trāsmutat māz
de vna sp̄e i aliā ul̄ de vna qlitate p̄manēte in aliā
ut ars faciēs lateres ex qb⁹ edificator: facit domū.
ista enī ars q; fac̄ lateres d̄i ars simplr factiua ma
terie. Exēplū sc̄di ut ars disponēs māz q; nō trāf
mutat māz de vna sp̄e i aliā s; solū remouet aliq; s
ptes māe ut ars dolatiua ligz uel q; cōponit aliq; s
ptes materie adiuicē ul̄ alr quocūq; mō disponit
materiā. talis inq; ars d̄i ars faciēs māz opose:
ars igit opans simplr facit māz uel disponit māz
sed ars utēs quodāmō 7 opans qdāmō: est illa q;
inducit formā: 7 d̄i quodāmō utēs q; utif mā ias

Idē 4. p̄b.
co. 33. 7. 42.
Idem. 2. co.
com. 32.

Tex. co. 24.

14. cōclusio
huius libri.

facta ul' disposita p artē inferiorē. i. p artē opatiuas
 simplr. z dī quodā mō opans qz facit z opatur for
 mā i mā. z h^o ē ars iducēs formā nauis in lignis
 dispositis z pparatis ad formā nauis. ars vō sim
 plr utēs est illa que utit re facta q̄ qdē ars nec fa
 cit nec disponit mām nec ēt iducit formā cuiusmo
 di ē ars gubernatiua nauis z eodē mō ē i alijs ar
 tib^o: sed ars factiua z dispositiua mae ē ifima: sed
 alie due artes ut ars factiua foīe z ars usualis di
 cūtur p n^o artes: tñ ars usualis est pncipalior q̄
 ars factiua ul' iductiua foīe. Qz aut talis ars usua
 lis q̄ utit de re facta sit pncipalior oñdit pbs dicēs
 qz nos sum^o qdāmō finis oium q̄ sūt ab arte. z di
 xit quodāmō. qz finis dī duplr ut hēt declare p^a
 phia. Un dicit p^o qz pbs p hoc itelligit qz finis
 dī duplr: aut sic dixim^o qz foīa ē finis mae z illud
 ad qd puenit res est finis rei. aut sic dixim^o qz illō
 cui^o ē res ē finis rei: z fm h^o dicim^o qz hō ē finis re
 rū creatay pp ipm. hec p^o. Un vno^o dī finis illō
 qd acgrit per trāsmutationē z sic foīa ē finis mae
 z isto mō nos nō sum^o finis rez artificialiuz. alio^o
 dī finis ille cui^o ē res z pp quē res sit sic qz alit nō
 fieret nisi esset illud z ille uteret ea: z isto mō nos
 sumus finis omnium artificialium: qz res artificio
 les fiunt ut habeamus eas z utamur eis.

vide cō. 17
 secūdi d. aia

Ec. 25.

**Due igitur sunt pncipantes mām z co
 gnoscentes artes que utitur z factiua: q̄
 architectonica. Unde z usualis archite
 ctonica quodāmō est. Differūt at fm qz
 h. spēi quidē cognosctiua architectoni
 ca. alia aut ut factiua mae. Subnator
 enī qualis sit spēs aliqua themonis co
 gnoscit z instituit. Alius autem ex quo li
 gno z qualibus illis erit.**

Idē primo
 st. cō. p^o.

**Posita ista distinctiōe artiū cui^o duo mēbra ponū
 tur in lra pcedēti. s. qz qdā ē ars opatiua simplr z
 h^o ē dup^o ut dcm ē. z qdā usual. h pbs pōit 3^m mē
 brū. s. qz qdā ē ars factiua forme. Dic igit pbs qz
 due sūt artes p n^o z cogscētes mām. s. illa q̄ nunc
 dcā ē. s. ars q̄ utit h ē ars usualis. z illa q̄ ē factiua
 i. illa q̄ ē factiua foīe qz utz utraqz ē architectonica.
 sed dnt: qz ars factiua forme ē receptiua respectu
 mae imediate: qm ars factiua nauis pcpit māz: qz
 pcpit q̄lia debēt eē ligna. z q̄lit obēt disponi ex q
 b^o debet fieri nauis: sed ars usualis ē pceptiua for
 me: qz ars gubernatiua nauis pcpit q̄lis obēt eē
 foīa nauis z q̄lis debet eē forma themonis. z sic dif
 ferūt iste due artes. qz vna ē imediate, pceptiua
 mae: z alia. s. usual. ē imediate pceptiua foīe: z qz
 uis utraqz istay artiū uocē architectonica tñ ars
 usualis ē pnci^m z maxie architectonica dī. Ex q
 b^o oib^o itēdit pbs pbare minorē sue rōnis. s. qz ois
 ars i opando p̄siderat māz: qm certū ē qz ars facti
 ua mae z ēt ars dispositiua mae cogscit māz: z sūtr
 ars factiua foīe cogscit māz. nā pcpit mām qz pcp
 pit q̄lia debēt eē ligna. z q̄lit debēt disponi qd nō
 eēt nisi cogscēt māz. Sūtr ars usualis cogscit māz
 qz utit mā. gubernator enī nauis utit tota nauī. z
 sic utit mā nauis: vñ ex q̄ utit naue z mā nauis ad
 effect^o determinatos z vna mā ē utilis z sufficiēs ad
 tales effect^o z alia nō: necē ē ut cogscat q̄lis obēat
 eē mā nauis. Resumat igit rō p n^o sic. sic se habet**

ars in opando artificialia ita se hēt scia nālis i p̄si
 derādo res nāles: s. quelibet ars i opando cogscit
 māz: s. scia nālis i p̄siderādo res nāles hēt p̄sidera
 re mām. z p p̄ns ad nālē ptinet p̄sideratio de mā.

**In his qdē igitur que sunt fm artē nos
 facim^o manifestū pp op^o. s. i phisicis iest.**

**Cū pbs assimilauit nāz z artē i h qz utraqz cogno
 scit mām. ponit dīā int artē z nām respectu mae
 d. qz i his q̄ sūt fm artē nos facim^o mām sicut for
 mā. sed in nālib^o nā fac formā nō mām: qz mā ē et
 na z iest qz p̄supponit actiōi nāe. z addit p^o. d. qz
 hoc sūtr inuenit in qbusdā artibus. s. quarū mā est
 naturalis: qm ars non facit illam.**

**Amplius eoz que sunt ad aliqd mā est.
 In alia enim spē alia materia.**

**Hec ē 5^a p̄ticta p̄ p̄tis p n^o hui^o capli. i q̄ dclat qz
 ad nālē ptinet p̄sideratio de foīa: z hec ē. 15^a p̄ hui^o
 libri q̄ pbat sic. ad illā sciam ad quā ptinet p̄sidera
 re de aliq̄ relatiuo p̄tinet p̄siderare de illo ad qd re
 fert. s. mā dī relatiue ad formā. cū igit ad sciaz nā
 lē ptineat p̄siderare de mā. segtur qz ad sciaz nāles
 ptinet p̄siderare de foīa. maior hui^o rōnis vñ mani
 festa z mioz pbat p h qz i alia z alia spē ē alia z alia
 mā. mā igit diuersificat ex diuersitate foīe. s. illō
 qd diuersificat ad diuersitatē alt^o referē ad illud.
 g. Et p^o addit aliā rōnē. d. qz qz ēt mā ē pp foīaz
 z ecōuerso opz p̄sideratē de aliq̄ p̄siderare de illo
 pp qd ē. Sed h sūt duo dubia: p^m qualr mā est
 ad aliqd. 2^m q̄lit sit uey qz i alia z alia spē sit alia z
 alia mā. Ad p^m dico qz eē ad aliqd p̄tigit q̄duplr
 vno^o sic ipē respect^o ē ad aliqd: z sic illa q̄ sūt p se i
 gñe relatiōis p se sūt ad aliqd. C^o mō illō dī esse
 ad aliqd qd necio segtur ad respectū. z sic illa que
 sūt i p^a spē q̄litat^o dnt eē ad aliqd ut sanitas z pul
 chritudo z c. qz sanitas necio sequit debitā cōmē
 surationē q̄litatū p^o q̄ cōmēsuratio ē qdā respect^o
 C^o illō dī eē ad aliqd qd ē aggregatū ex relatiōe
 z aliq̄ absoluto z sic relatiuū ut p̄ dnt z c. dnt esse
 ad aliqd. C^o mō illō dī eē ad aliqd: qz ipz ē sōm
 illi^o qd ē ad aliqd ul' respect^o relatiui. z h p̄tigit du
 plr: qz ul' ē sōm p accūs z sic hō ē sōm dnti ul' sūli
 tudis qz p̄tigent accidit sibi qz ei isit dnti ul' sūli
 tudis. alio mō ē aliqd sōm respect^o p se i scō mō dicē
 di p se: z isto ultio mō ē mā ad aliqd: qz mā p se re
 fert ad formā i 2° mō dicēdi p se. Dico igit qz mā
 dī ad aliqd nō tanqz aliqd p se i gñe relatiōis: s. tā
 quā aliqd cui iest relatiō p se i 2° mō dicēdi per se
 qm hec ē p se i 2° mō: mā ē ad formā ul' mā referē
 ad formā z h fm itentionē p̄bi z p^o. Ul' pōt dici qz
 mā pōt accipi ul' p eo qd significat p h nomē mā
 ul' p illo absoluto qd ē alt^a ps cōpositi de q̄ vē p
 dicat h nomē mā: p mō mā ē ad aliqd qz mā ē ag
 gregatū ex absoluto z respectu z sic loq̄ h pbs. s. 2°
 mō nō ē ad aliqd nisi p accūs sic hō ul' lapis cui
 accidit qz sit sūbm tal' relatiōis ul' talis. Ad 2^m
 dicēdū qz mā q̄tū ad ppositū ē du^o. s. mā altatio
 nis z mā cōpōnis. mā altatiōis ē illa q̄ ē sōm alt^a
 tiōis pcedētis gñationē rei z h mō panis ē mā san
 guis z vinū aceti z semē aial' pducti ex semie. Ad
 vō cōpōnis ē illa q̄ ē pars rei ex q̄ cū foīa cōponit
 res. z talis mā ē du^o. s. p̄pinq̄ z rēota. vbi grā. mā
 p̄pinq̄ hois ut ptes appropate hoī ut pes z man^o
 z c. dico igit qz i alia z alia spē ē alia z alia mā alt^a
 tiōis: qm aliō ē semē alt^a tiōis ex q̄ gñat hō: z aliō**

Ec. 26.

15^a p̄ticta
 huius l. 24.

Quo vultis
 circa b. z p
 batio eius.
 Ad p̄mū

Ad scōm.

est semen ex quo generatur asinus. et similiter in alia et alia specie est alia materia compositionis propter quod quoniam membra leonis sunt alia forma spiritum a membris hominis: tamen in diversis speciebus est eadem materia compositionis forma spiritum: sed remota tamen in eadem forma numerum successive. de materia propter quod compositionis et de materia alterationis videlicet loquitur philosophus hoc est exponit philosophus in prima. nam philosophus dicit sic. diversa in forma diversificantur materia et diversificantur in materia propter diversitatem in forma adeo quod materia animalium est alia a materia vegetabilium et materia hominis est alia a materia animalium spirituum quod forma sunt alie. hec philosophus et hoc potest intelligi de materia compositionis et de materia alterationis.

Usq; ad quantum ergo philosophicum opus cognoscere spiritum et quod quid est.

Hec est prima pars huius capituli in qua inquiritur ad quem terminum stat considerationis de formis. unde philosophus per mouet questionem. primo soluit eum dicens. Aut quemadmodum. 3o vero cum dicitur. Quomodo autem se habeat. Narrat quod consideratio de formis pertinet ad primum philosophum. Primum igitur philosophus mouet questionem dicens usque ad quantum hoc est usque ad quem terminum opus philosophicum cognoscere spiritum et quod quid est. i. formam.

Aut quemadmodum ad medicum nervum et fabrum es usque quo. Cuius enim causa unum quodque. Et circa hec que sunt separate quidem spiritus in materia. Homo enim hominem generat ex materia et sol.

Hic philosophus soluit questionem dicens quod quemadmodum opus ad medicum cognoscere nervum et fabrum es: usque quod deueniat ad ultimam formam existentem in sua materia non separabilem ab illa materia propter quam formam considerat illam materiam. uerbi gratia. medicus considerat formam nervi quousque pueniat ad ultimam formam propter quam considerat de nervo: cuiusmodi forma est sanitas: ita opus naturale in consideratione de formis puenire ad formas abstractas existentes in materia cuiusmodi est forma hominis que est abstracta a materia sed esse: existens tamen in materia forma operatione. Uel forte per tanto dicitur separata a materia: quod non deducitur de potestate materiae. In hoc igitur consistit solutio quam sicut medicus considerat formam nervi et alias formas quousque pueniat ad ultimam formam propter quam considerat alias: sic naturalis habet considerare de formis existentibus in materia quousque deueniat ad ultimam formam propter quam considerat alias formas. **U**nde autem forma hominis sit de consideratione naturalis probatur: et hec est. 16a pars huius libri que probatur sic. omnis forma generata ex materia est de consideratione naturalis: sed homo generatur ex materia. ergo forma hominis est de consideratione naturalis. De ista ratione minor ponitur in littera cum dicitur homo generatur hominem ex materia et sol. et dicitur philosophus quod homo generatur ab homine et a sole et utrumque est forma in materia: et dicitur philosophus quod philosophus dicit hoc scilicet quod homo generatur hominem et cetera. quasi dicitur de dicentibus formas separari et innuendo quod forme naturales sunt in materia. Deinde cum dicit.

Quomodo autem se habeat hoc separabile: et quod sit philosophie prime est determinare.

Narrat quod consideratio de formis pertinet ad primum philosophum dicens quod autem se habeat forma separabilis. i. forma abstracta et quod sit. per philosophie est determinare. Et philosophus hoc dicit quod consideratio in disponibilibus formis abstractis forma que sunt abstracte et de quod dicitur earum est proprietates. per philosophie non scie naturalis. hec igitur est intentio huius partis que per quirit ad quem terminum stat consideratio de formis. **U**nde rursus dicit quod consideratio de formis naturalis stat ad ultimam formam existentem in materia. et illam uocat philosophus separatam a materia existentem tamen in materia. et talis est forma hominis: et quod naturalis habet considerare formam

hominis: probatur quod homo generatur ex materia. **T**ercio narrat philosophus cuiusmodi consideratio de formis pertinet ad primum philosophum: et intendit quod philosophus habet considerare de formis abstractis scilicet quod sunt et quod sunt. **U**nde nota sunt duo forma philosophus. primo quod consideratio de formis est duplex. scilicet an sint et quod sint. uel sub alijs uerbis consideratio de formis quodammodo est de quod dicitur te formam et quodammodo de esse earum: et quod philosophus hoc dicit quod consideratio naturalis stat ad formam humanam: illud debet intelligi de consideratione quod dicitur formam et non de consideratione esse formam: quod consideratio naturalis de esse formam non stat ad formam humanam: quod naturalis considerat de esse formam abstractam: quod naturalis habet probare formas abstractas a materia esse: et ideo consideratio naturalis in esse formam non stat circa primum formam separatam a materia. **U**nde est notandum forma philosophus. quod prima philosophia non probat substantias separatas esse. sed hoc facit scia naturalis et prima philosophia considerat de quod dicitur formam abstractam: et rationem eius assignat dicitur sic. et nota quod consideratio esse istarum formam est in scia naturali non in prima philosophia ut dicitur. estimauit: quoniam in ista scia appetit illud generum formam esse: deinde prima philosophia considerat de quod dicitur et de disponibilibus earum: unde sola scientia naturalis probat illam rationem. scilicet forma abstracta a materia est sed metaphisice habet probare tales rationes. scilicet forma separata a materia est simplex: est intelligens: est actus purus: et hoc. sed metaphisice non potest probare substantiam abstractam esse. et causa huius philosophus assignat dicitur. et hoc est rectum. impossibile enim est aliquid scientiam uniuersalem uel particularem demonstrare suum subiectum esse siue per signum siue per demonstrationem. sed non est ita in causis sui subiecti: quoniam declarat eas per signum et non per demonstrationem simpliciter. hoc igitur est notabile. scilicet quod scia naturalis probat substantias separatas esse: sed prima philosophia non potest probare substantiam separatam esse: et ratio huius quod substantia abstracta est subiectum in prima philosophia: et nulla scientia potest demonstrare subiectum suum nec per signum nec per demonstrationem propter quod tamen scientia potest demonstrare causas subiecti demonstratione qua. **S**ed hic dubitatur quod philosophus et philosophus sexto methaphisice uoluit quod eiusdem scie est scire aliquid et scire quod sit: ergo si scia naturalis habeat demonstrare de substantiis abstractis quod sunt sequitur quod scia naturalis habet demonstrare de substantiis abstractis quid sunt cuius primum uoluit philosophus et philosophus qui dicitur quod consideratio naturalis de quod dicitur formam stat ad formam hominis et non procedit ultra. **D**icendum est quod eiusdem scie est considerare de aliquo quod est: et si est: et quod est: et propter causas. unde si aliqua scientia habeat considerare de aliquo si est: et hoc propter quod et per causas: sequitur quod eadem scia habet considerare de eo quod est. tamen aliqua scia considerat de aliquo si est per effectum. et tamen non considerat quod est sic considerat scia naturalis de esse formam abstractam. i. per signa et per effectus: ideo et cetera.

Tractatus tertius et est de causis per se rebus naturalium. Caput primum de generibus causarum.

Determinatis autem his considerandum est de causis: que et quot numero sint. Quoniam enim scire di gratia hoc negocium est. scire autem non autem opinamur unum quodque quod utique accipiamus propter quod est unum quodque. **H**oc autem accipe primam causam manifestum est: quoniam et nobis hoc faciendum est generatione et corruptione et de omni philosophica mutatione: quatenus scientes eorum principia reducere in ipsa tatem

3d p^o bafa
co. 53. r. 2. d
aia. co. 60.

videtur enim
quod dicitur
quod dicitur
quod dicitur

16. p^o bafa
tus libri.

Philosophi no
tan.

Secundum no.
3de p^o ph.
co. vlti. r. 8.
phy. co. 3. et
12. metha.
comen. 5.

Scia naturalis
probat substantias
separatas esse
quod non potest
facere prima
philosophia.

Dubium.

Et cetera.

questorum vnamquodq.

Ciste est tertius tractatus huius libri in quo determinatur de causis per se rerum naturalium: et pertinet duo capitula quia in primo determinatur de generibus causarum. In secundo ibi. Modi autem causarum. Determinatur de modis causarum. Capitulum primum pertinet quatuor partes principales: quoniam in primo ostendit philosophus necessitatem determinandi de causis. In secundo ibi. Uno quodammodo idem. Determinatur de causis enumerando diuersa genera causarum. In tertio ibi. Contigit autem multipliciter. Enumeratur philosophus quasdam dispositiones causarum ad se inuicem et ad causa. In quarta ibi. Omnes autem dicte cause. Reducit philosophus per inductionem omnes causas ad quatuor genera causarum prout enumeraturus. In prima igitur parte principali huius capituli probatur quod in scientia naturali est determinandum de causis que et quot sunt. et hec est. 17^a et huius libri que probatur sic. In illa scientia que est gratia sciendi operis determinare de causis que et quot sunt. sed hec scientia est gratia sciendi. ergo in hac scientia operis determinare de causis que et quot sunt: et hoc in generatione et corruptione et in omni philosophica mutatione quatenus scientes principia et causas rerum naturalium et suarum transmutationum: possumus reducere vnumquodque questionum. scilicet naturalium in principia et principia. Huius rationis probatur per se. secundo minor cum dicitur. Quoniam enim sciendi gratia et cetera. 3° ponitur probatio maioris cum dicitur. Scire autem. Probatio igitur est illa quoniam nos non opinamur cognoscere aliquid perfecte antequam cognoscamus causas eius. scire autem re perfecte per causas est accipere primam causam donec perueniamus ad causas eius propinquas. sed non peruenit aliquid scire per causas primas et propinquas nisi si sciamus numerum causarum. scilicet que et quot sunt generis et cetera. quarto concluditur quod cum dicitur. Manifestum est quoniam et patet. Et videtur mihi quod hec ratio uel non est demonstratiua sed tamen probabilis. uel operis in omni scientia speculatiua determinare de causis que sunt et quot sunt: et sic in scientia mathematica operis determinare de causis que sunt et quot sunt: uel forte non est simile quia sola hec scientia demonstrat per omnes causas: et ideo hec scientia debet considerare de causis que et quot sunt et non operis quolibet aliam scientiam speculatiuam considerare de causis que et quot sunt: et tunc maior debet intelligi sic. in illa scientia que est gratia sciendi per omnes causas operis determinare de causis que et quot sunt. igitur et cetera.

Cuno quodammodo causa dicitur ex quo fit aliquid cum insit. sicut est statue: et argentum fiale et horum genera. Alio autem modo species et exemplum. Hec autem est ratio ipsa quod aliquid erat esse et huius generis: ut eius qui est dyapason: duo ad unum et omnino numerus et presens quod in diffinitione. Amplius vnum principium mutationis primum autem getis est ut consilius causa: et pater filij: et omnino facies facti: et commutatus commutati. Adhuc autem queadmodum finis. Hoc autem est quod cuius causa: ut ambulandi sanitas propter quod est ambulat dicimus: ut sanetur. Et dicentes sic opinamur assignare causam. Et quecumque iam mouente alio intermedia fuit finis ut sanitas macies: aut purgatio: aut potiones: aut organa. Omnia enim hec finis gratia sunt. Dicitur tamen abiuncte. Quod alia quodammodo opera: alia vero organa

Hec est secunda pars principalis huius capituli. in qua philosophus enumerat genera causarum et enumerat quatuor genera causarum. dicitur quod vno modo dicitur causa illud ex quo fit aliquid cum insit. et hec est causa materialis sicut est es materia statue et argentum fiale: et horum generis genera metalla liquefactibilia que sunt genera eris et argenti que dicitur esse materia fiale: et dicitur cum insit ad diuersa proprietates que non insit ut dicitur 2°. alio modo species et exemplum. scilicet forma dicitur esse causa. hec autem forma est causa quare dat ratio ipsius quod quod erat esse. scilicet causa que significat ratio significans quod dicitur. scilicet diffinitio. et dicitur hoc 2° quia diffinitiones componuntur ex forma vltima que est generis et propria que est diuersa: genera autem istarum formarum sunt forme: ut dyapason que est proportio duorum ad unum: et est quodammodo forma: et proportio numeri ad numerum que est eius generis est quodammodo forma composita. Notandum quod philosophus ponit hoc duo. scilicet species et exemplum pro opinionibus diuersorum de formis rerum. Exemplum pro opinionibus Platonis qui posuit formas abstractas quas dicit exemplaria et ideas. Species posuit pro opinionibus naturalium ponentium formas existere in materia. Amplius vnum principium. Tertio modo illud dicitur esse causa quod est principium motus et quieti sicut consilius consilij dicitur causa et pater filij et omnino facies facti et commutatus commutati et transmutatus transmutati. Notandum secundum expositores quod quadruplex est efficiens. scilicet efficiens. disponens. adiutus: et consilius. Perficiens est quod inducit formam disponens quod preparat materiam. Adiutus quod non operatur ad finem proprium sed ad finem alterius. Consilius autem est in his que agunt a proposito quod quodammodo consilius dat agenti formam per quam agit: quoniam agens a proposito agit per scientiam quam dat sibi consilius. Alii vero dicunt quod causa est duplex principalis et secundaria. et utraqque est duplex. scilicet vltima et particularis. quantum ad causam principalem philosophus dicitur quod vna est causa: vnum principium mutationis autem getis. quantum ad causam secundariam dicitur ut consilius. quantum ad causam vltimam et particularem dicitur ut pater filij. et omnino facies facti et commutatus commutati. patet enim est causa particularis filij et facies est causa vltima: et commutatus est causa vniuersalior: quoniam omne facies est mouens siue commutatus et non effectus. quoniam mouens est in plus quam agere ut patet per de generatione. Adhuc autem queadmodum. Quarto modo dicitur aliquid causa ut finis et cuius gratia aliquid fit ut sanitas dicitur esse causa ambulandi et quod finis sit causa probatur et hec est. 18^a et huius libri que probatur sic. Illud est causa propter quod rursus ad questionem factam propter quod: sed finis est hoc generis minor huius rationis probatur in littera. quoniam si queratur propter quod aliquid ambulat conuenienter rursus ut sanetur. et dicentes sic opinamur assignare causam. et addit 2°. dicitur quod quecumque sunt media inter principium mouente et vltimum finem dicuntur esse fines: quia vnumquodque eorum est finis eius et est autem ipsum et omnia sunt propter vltimum finem ut macies: purgatio: potio et organa et flebotomia. ista enim omnia huius sunt gratia finis ut gratia sanitatis. sed dicuntur quia alia sunt opera ut ambulatio et alia sunt organa ut flebotomia. Nota quod magis probatur de fine quod sit causa quam de alijs causis: quia finis est vltimum et causa vltima est principium. et est quod aliquid agit propter finem qui non est ut ambulans propter sanitatem acgrédas: et ideo minus videtur de fine quod sit causa quam de alijs.

Cause quidem igitur fere tot modis dicuntur.

Ista igitur sunt genera causarum. et dixit fere quia nondum est declaratum quod non sunt plura genera causarum: et ideo dixit fere quod nota dubitationem quousque declaratur per inductionem: uel dixit fere ad excipiendum causas per accessus ut dixit Alexander.

Contingit autem multipliciter dictis cau-

Item 7. me. 2. 43.

Hec dicitur 2. 44.

18. conclusio huius libri.

2. 6. 30.

37. conclusio huius libri.

2. 6. 28.

2. 6. 29.

sis: et multas eiusdem causae esse non secundum accidens: ut statue statuitica et es: non secundum aliterum aliquid: sed secundum quod est statua: sed non eodem modo. Sed hoc quidem ut materia: illud autem sicut unde motus. Sunt autem quaedam et adinicez causae: ut laborare causa est boni habitus: et hoc laborandi. Sed non eodem modo. Sed hec quidem sicut finis: illa sicut principium motus. Amplius autem eadem contrariorum est. Quae enim praesens causa huius est: haec et absentem causam aliquam contrarium: ut absentia gubernatoris navis submersiois cuius erat praesentia causa salutis.

Chaec est 3^a pars philosophi huius capituli in qua philosophus ponit quasdam dispositiones causarum. et sunt tres. 1^a comparando diversas causas ad eundem effectum. 2^a comparando diversas causas inter se. 3^a comparando eandem causam ad diversos effectus. 1^a est quod cum causa sint multae contingit quod unum et eiusdem effectus sint multae cause per se non per accidens sicut ipsi statue ars statuitica et es sunt causa sed non eodem modo quod es est causa materialis statue et ars statuitica est causa vniuersalis motus. 2^a dispositio causarum est quod causa diuerse sibi inuicem sunt causa non tamen in eodem genere causa ut labor est causa efficiens sanitatis: et sanitas est causa finalis laboris. Et nota quod 2° dicitur hoc quod sicut materia est causa foete secundum hoc quod forma non potest inueniri nisi per illam materiam. forma autem est causa materiae secundum quod materia non potest esse in actu demonstrata nisi per illam et praecipue materiam 3^a dispositio causarum est quod eadem est causa priorum quibus sed duabus dispositionibus diuersis quoniam causa quae per sui praesentiam est causa vniuersalis effectus per sui absentiam est causa effectus priorum: ut gubernator navis per sui praesentiam est causa salutis navis: et per sui absentiam est causa effectus submersiois: et secundum istas tres dispositiones causarum possunt formari tres rationes. 1^a quod vniuersalis et eiusdem effectus sunt praesentes causa per se et probatur probatio exemplari sicut quoniam ipsi statue sunt multae cause per se. scilicet es et ars statuitica. ergo. 2^a quod causa sibi adiuicem sunt causa: hec probatur per exemplum quod labor est causa sanitatis et sanitas est causa laboris. 3^a Tertia igitur quod idem sub diuersis dispositionibus est causa priorum. probatur quod gubernator per sui praesentiam est causa salutis navis per sui absentiam est causa submersiois navis. Sed hic sunt duo dubia. 1° dubium est circa dispositionem causarum ubi dicitur quod causa sibi inuicem sunt causa. hoc enim non videtur quod causa est prior causa et causam potest per suas causas demonstrari. ergo si duo sic se habeant quod utrumque sit causa reliqua sequitur quod idem respectu eiusdem sit prior et posterior: et sequitur quod utrumque potest demonstrare reliquum: et sic est demonstratio circularis. et sequitur etiam quod idem sit causa sui ipsius quod quod est causa causa est causa causae et hoc potest argui in terminis sic. sint. a. et b. duo que sibi inuicem sunt causa: si tunc. a. sit causa. b. tunc a. est prior naturaliter quod b. et cum. b. sit causa ipsius. a. b. erit prior naturaliter quod a. et sic idem respectu eiusdem erit prior naturaliter et posterior naturaliter. et ex hoc sequitur quod a. sit prior naturaliter quod a. quod quod est prior prior est prior posteriori. et sequitur et ex hoc quod a. potest demonstrari per b. et b. per a. et sic a. potest demonstrari per a. et sequitur et quod a. sit causa ipsius. a. quod si. a. sit causa ipsius. b. tunc cuiuscumque. b. est causa eiusdem est et a. causa. si igitur. b. sit causa ipsius. a. sequitur quod a. sit causa ipsius. a. quod est ipso. 2° dubium est circa 3^{am} dispositionem causarum quod non videtur quod gubernator navis per sui absentiam sit causa submersiois navis: quod si est causa submersiois: hoc non esset nec posset esse nisi in genere causa efficiens. sed hoc non est verum: quod illud quod nihil operatur ad submersioem navis non

est causa effectiva submersiois navis: sed gubernator ab eis est hoc. 3° Ad 3um dubium dicendum est quod causa praesens est sibi inuicem causa. Et quoniam dicitur quod tunc utraque erit prior reliqua: dico quod prioritas est multiplex secundum prioritatem causarum quoniam vna est prioritas materiae ad formam: alia vero est prioritas foete ad materiam. Prioritas materiae ad formam est prioritas temporis vel originis: et prioritas foete ad materiam est prioritas perfectionis. et non est inconueniens quod idem respectu eiusdem sit prior et posterior accipiendo prior et posterior non ut sint opposita: ut si accipiat prior comparatione et posterior perfectione ista enim non sunt opposita. Et si dicatur quod causa naturaliter est prior quod causa et ita idem respectu eiusdem erit prior naturaliter et posterior naturaliter. Dico quod sicut natura dicitur dupliciter. scilicet de materia et de forma ita prior naturaliter dicitur dupliciter. scilicet vel prior naturaliter vel prior naturaliter foete: et non est inconueniens quod idem sit prior naturaliter et posterior naturaliter respectu eiusdem dummodo sit alia et alia prioritate materiae. vel sub alijs verbis natura dicitur dupliciter ut patet in philosopho primo huius: et accipio duo membra ad propositum: quoniam prior naturaliter dicitur vel illud quod natura in sua actione praesupponit: et sic materia est prior naturaliter quod forma: vel dicitur prior naturaliter illud quod natura praesupponit et sic forma est prior naturaliter quod materia nec sequitur quod aliquid sit prior seipso: quod illa propositio. scilicet quod quod est prior prior est prior posteriori: debet intelligi eodem modo prioritatis. et si arguatur a prior ad ultimum non tenet consequentia quod equocatur prior. Ad illud quod 2° dicitur. scilicet quod erit demonstrare circulariter: dico quod non sequitur. nec ultra est verum quod sit demonstratio circularis. quoniam philosophus negat: quod non est eodem genere causa. et talis demonstratio circularis non negat philosophus: quoniam si. a. demonstrat. b. in genere alicuius causa et b. demonstrat. a. in eodem genere cause tunc sequitur quod a. demonstrat. a. et aliter non sequitur. Ad illud vero quod tertio dicitur. scilicet quod idem erit causa sui ipsius: dico quod non sequitur nec est ultra verum quod quod est causa causa sit causa causae sed solum in eodem genere causa. vniuersalis. sit causa ipsius. b. in alio genere causa et b. sit causa ipsius. a. in eodem genere causa: tunc sequitur quod a. sit causa ipsius. a. alias non sequitur. Ad 2um dubium circa 3^{am} dispositionem causarum. dico quod gubernator navis dicitur esse causa submersiois navis in genere causa efficientis per praesentiam actionis. scilicet quod non agit ad salutem navis. Vniuersalis causa efficiens dicitur dupliciter. videlicet vel positio ut illud quod agit applicando virtutes suas ad opus: vel priuative ut illud quod est natum facere. vniuersalis enim prior dicitur esse causa alterius prior per hoc quod non facit prior quod ipsum natum est facere. et sic gubernator navis dicitur esse causa submersiois per praesentiam actionis ad salutem navis non tamen dicitur proprie causa efficiens.

Chaec autem nunc dicte cause in quatuor incidunt modos manifestissimos. Elementa enim syllabarum: et materia uasorum: et ignis: et huiusmodi corporum: et partes totius: et suppositiones conclusionis sicut ex quo cause sunt. Harum autem hec quidem sunt sicut subiectum et partes.

Chaec est 4^a pars philosophi huius capituli in qua philosophus reducit per inductionem omnes causas ad quatuor genera causarum et probatur philosophus quod omnis causa autem est secundum materiam aut secundum formam aut secundum agens aut secundum finem: et hec est 22^a philosophi huius libri que probatur inductione sic. nam elementa. id est littere sunt cause syllabarum et hoc in genere cause materialis. et illa ex quibus sunt uasa dicuntur causa uasorum et hoc in genere causa materialis. et ignis et hoc elementa sunt in genere causa materialis respectu corporum mixtorum et partes sunt materia totius et praesentia sunt quod si materia praesentia: quoniam genera ex praesentibus. omnia enim ista prae

Ad prima

Ad com.

Ex. co. 31.

22. conclusio huius libri

Prima dispositio.

Secunda dispositio.

Contra pri. phi. co. 70.

Tertia dispositio. Idem 5. met. co. 7. 7. 2. co. 2. 92

19^a conclusio huius libri.

20. conclusio huius libri.

21. conclusio huius libri.

Primum vniuersale.

Secundum vniuersale

niit in hoc qd snt cae sicut ex q.i. cae males. Unde addit 2^{or}. d. qd oia ista pueniunt in hoc qd snt ma. s. differunt: qm qda snt ma fm copone ut lre syllabarū z lapides dom^o: z qda snt ma fm alterationem ut panis ē mā sanguis: z qda fm alteratiōem z cōpōnē ut acetū z mel oximellis: z qtuor elemēta oīum cōpositoz: z hec sūt duo sudamēta māe. s. cōpositio z alteratio: z tertiu cōpositū ex eis. dicit et 2^{or} qd phūs posuit ptes z totū aliū modū māie a cōpōne ut reputo fm qd itēdebat ptes q sūt in pōnō q sūt actu aut fm qd itēdebat vniuersū gregatū tm: qm cōpositio ē aggregatio ptiū: sit eni ex qli tate z ordine z pōne. Itē dicit 2^{or} qd ppōnes assimilanē materie que sūt in potentia 2. z 2 est i eis quasi forma. hec 2^{or}.

Idez infra comen. 74

C Alie autem sicut qd quid erat eē: z totum z compositio z spēs.

C Phūs hic enūat cas q collocatur sb cā foiali. d. qd alie sūt cae. sic qd qd erat eē. i. qd demrānt qditatē rei z sūt tria. v. z. totū cōpō z spēs. Et hz 2^{or} phūs i telligit p totū gregōnē ptiū tm: z itēdit p cōpōnē gregationē istaz triū dispōnū i ptiū. s. figure: ordis z pōnis: z itēdit p formā: formā q ē hz alteratiōnē tm. Un sciēdū qd i nra trāslatiōe ubi pōit spēs i trāslatiōe 2^{or} ponit foia. z ubi i nra trāslatiōe ponit totū i lra 2^{or} ponit vniuersū. z sic ex dict 2^{or} p3 q trip^l ē mā. s. mā hz cōpōnē tm z sic lapides z ligna sūt mā dom^o: z qda ē mā hz alteratiōnē tm: z sic panis ē mā sanguis. z qda ē mā fm alteratiōez z cōpōnē. z sic acetū z mel sūt mā oximellis: z sicut ē triplex mā ita ē triplex foia: qz qda ē foia fm cōpōnē tm: z illā uocat phūs totū ut acerū lapidū z qda est foia fm alteratiōnē tm. z illā uocat phūs spēm z hmoi ē foia sanguis. z qda ē foia fm cōpōnē z alteratiōnē. z illa uocat cōpositio. z et totū hūs has tres dispōnes i ptiū. s. figurā ordinē z pōnez dī cōpō ut dom^o uel foia dom^o. z nota qd ptes ite gales totū dīr mā z totū dī forma z c.

C Semen aut z medic^o z psiliās z omnino faciens oēs sūt vnum pncipium mutationis: aut status: aut motus est.

C Hic phūs enūat cām q collocat sb cā efficiēte. d. qd semē aialiū z medic^o sanitat^{is} z psiliās psilij z oino faciēs facti oia illa sūt cae ut vñ p^m mot^o z getis i. oia ista sūt in genere cause efficientis.

C Alie autem sicut finis z bonum alioruz.

Que enim est cuius causa potissima est. z finis aliorum uoluit esse. Differt autē nihil eandem dicere bonam uel videri bonam. Cae igitur quidē he z tot sūt spē.

co. 3 2.

C Induc gen^o cae qd ē fm finē z dicit qd alie sūt cae sicut finis itē^o p opationē z bonū aliay carū: z ista ē cā potissima: z qd finis sit cā aliay carū z nobilioz alijs cāis. pbat phūs z hec ē. 2^a 2° hui^o libri q pbat sic. Illō cui^o cā alia qrunf ē cā alioy z ē nobili^o ill. sed alie cae q qrunf: qrunf pp finē qm agēs z mā nō sūt nisi pp finē. z sūt foie nō sūt nisi pp ultimuz finē ut dicit 2^{or} z addit phūs. d. qd nihil differt dicē eadē. s. cām finalē eē bonā simplr z i rei vitate z videri bonā lz nō sit i rei vitate. Un dicit 2^{or} qd phūs dicit h ut descriptio finis. s. finis est bonū itē^o p illa q sūt an ipm ut cōis reb^o uolūtarijs z ualib^o: qm

a pclusio istius libri.

ultimū itētū in reb^o uolūtarijs ml^ototiēs videt bonū z nō ē i rei vitate. itētū vō i reb^o nālib^o ē bonuz uey. hec igit est descriptio cōis finis. s. finis est bonū simplr ul' appens itētū p illa vba q sūt an ipm z c. **C** Deinde phūs ifert qnē suā dicēs. cae igit he z tot forme sūt. ex omnibus istis pōt 2. pbari^o sic. omnis cā que est ut littere syllabay uel ut materia uasoz ul' ut elemēta mixtoz ul' ut ptes totū uel ut pmissē pnis ul' ut totū ul' ut cōpō ul' ut spēs uel ut semē ul' ut medic^o ul' psiliās ul' ut aliō cui^o grā est. aut ē cā fm māim aut fm formā aut fm agens aut fm finē. s. ois cā ul' est ut lre respectu syllabarū ul' ut mā uasoz z c. g. **C** Adndū ē h qd cū phūs dicit qd finis ē bonū ul' appens bonū. qd i nālib^o semp finis ē bonū fm vitatē sed i uolūtarijs aliqñ ē bonū fm vitatē aliqñ appens bonū z aliqñ nec ē bonū hz vitatē nec appens bonū qm qñ uolūtas seqtur iudiciū rōnis: tūc finis itē^o a uolūtate ul' ē bonū ul' appars bonū: sed qñ nō seqtur iudiciū rōnis nō opz qd sit bonū ul' appars bonū. **C** Sed dubitat de illo qd dī i enūando illa q sūt i gñe cae mālis. ibi eni dī qd ppōnes sūt māe pnis. h nō vī uey eē qz pmissē sūt cae effectiue pnis. sed mā z efficiēs nō coicidūt: g nō sūt cā mālis pnis. **C** Dubitat et de illo qd dī qd semē ē cā efficiēs. h nō vī uey cū semē sit cā mālis. **C** Ad p^m dico qd pmissē ul' ppōnes fm se totas nō sūt māe pnis. sed rōne ptiū ut rōne extremitatū: z iō dicit 2^{or} qd assimilanē māe sed rōne mediū sūt cā effectiua pnis ul' notitie pnis: vñ idē fm idē nō est mā z efficiēs: sed tm respectu diuersoz pōt eē mā z efficiēs. **C** Ad aliō dico qd semen maris ē cā efficiēs plis: z semē femelle ē cā mālis: z sic nō ē idē illō qd ē cā efficiēs z cā mālis. **C** Itē notādū qd iste cae multipl^r dīr ut patet de qlibet genere cae. z p de cā māli qm mā ē ml^oplex. qz qdā ē mā alteratiōis tm ut ē illa ex q res sit tanqz ex termino a q z nō manet i re q sit ex ea z sic vinū est mā acetū z panis sanguis z spma hois z sic de silib^o. alia at ē mā cōpōnis tm z sic ptes q hz suas nās manēt i toto sūt mā totū ut caro z os man^o z caput sūt h mō mā hois z sūt mā cōpōnis tm qz nō pferūt an totū nec alt^r abant an pstonē totū: z qda ē mā alteratiōis z cōpōnis z talis ē dup^x ut ppinq z remota. ppinq ut mel z acetuz oximellis: remota ut mā p^a: respectu oīuz gñabilitū z corruptibilitū. **C** Adhuc aliō accipit mā pro iperfectiori respectu pfectioris z sic elā iferiora dīr eē mā respectu cozpoz supioz ut pzi li^o de celo. Adhuc aut idiuū dū dī mā respectu spēi z sic loqtur phūs p celū. d. qd q dicit h celū dicit māim. s. q dicit celū dicit formā. z adhuc illō dī mā qd ē sbm alicui^o trāsmutatiōis z sic celū dī eē mā ul' hēre māim: qz ē sbm mot^o localis. **C** Silr foia dī ml^oplex qm qda foia ē eē rē z qda itra rē: foia eē rē ē ut foia exēplaris z ul' pfectiū respectu min^o pfecti: s. foia itra rē ē dup^x qz qda ē foia declans qditatē. z sic p se supius ē foia iferioris: z qda ē foia pficiēs māz z talis ē duplex qz ul' pficit māim vni^o spēi ut foia argēti z tē dī spēs aut qz pficit māis diuersay spēti. z tūc aut ille materie habent vnitatem ordinis tm sicut est in ciuitate z in exercitu z talis forma dicitur totū: aut ultra vnitatē ordinis z pctus hnt alteratiōnē ut patet in oximelle z talis foia dī mixtio. Similiter efficiēs dī ml^oplex. s. pprie z metha^o. efficiēs methapho^o ē idē qd finis. z ē illō pp qd agēs agit. s.

Notabile.

Primum dubium.

Secundum dubium.

Ad patmā.

Ad scdm.

Notabile

Forma dicitur multiplicitatē.

Est tēno ē multiplex.

efficiēs pprie ē efficiēs statuēdo finē ul' illō qd ē mediū ad finē: z sic p̄siliator dī eē efficiēs. aut operādo z h̄ dupl'r. qm̄ aut applicat actiuū passiuo: z sic illō qd applicat ignē domui dī cōburere domū z sic medic⁹ ē cā efficiēs sanitatī: aut opando circa mām: z tē aut disponit mām z sic semē masculi dī eē cā efficiēs plis. aut iducit formā. z sic de⁹ dī eē cā efficiēs: supponēdo qd nā intellectiua sit a deo. Itē finis simil'r ē mltiplex. s. finis euēt⁹ z finis itē: Finis euēt⁹ pōt eē malū z appere malus: z finis itē: pōt eē duplex. s. finis gñatiōis z finis rei gñate. finis generationis est forma: z finis rei genera te ē duplex. s. qdā p̄maria itētiōe z qdā sc̄daria itē tiōe. z uterq; ē duplex. v3. qd z q. q. ē visio dei: z qd est ip̄e de⁹: z h̄ p̄maria itētiōe. sc̄daria itētiōe ut habit⁹ v̄tutis est finis quo. z operari est quod.

Capl'm 2^m tertij tractatus de modis cārū z est totaliter narratiuum.

Finis ē mul tiplex.

Modi aut cārū numero qdē sunt mlti. Capitales aut z hi miores. Dñr aut cāc mltipl'r. Et ip̄az filium sp̄rum z p̄us z posteri⁹ altera alteri⁹: ut sanitas medicus z artifex z diapason: duplam z numerus z semper continentia ad vnumquodq;.

Itō ē 2^m capl's hui⁹ tractat⁹ i q̄ d̄terminat de modis cārū. z p̄ modos cārū itelligo accūtia cārū ul' cās q̄ diuidunt p̄ accūtia. Itō capl'm p̄riet q̄tuoz ptes p̄n^{les}. qz i p̄ p̄s enūiat. 8. modos cārū. v3. 6. sp̄ales z duo gñales. In 2ª ibi [Sed tñ he.] Diuidit sex modos sp̄ales p̄ duos modos gñales. In 3^a at ibi [Opz aut sp.] Narrat qz istoz modoz ē q̄redus p̄n^{les}. In 4^a v̄o ibi [Ampli⁹ at alie.] Narrat duas dispōnes de causis. p̄ p̄s p̄tinet qnq; pti clas qm̄ i p̄ ponunt duo modi cārū q̄ sūt p̄us z posteri⁹. In 2ª ibi [Ampli⁹ p̄ accūs.] Ponuntur duo alij modi q̄ sunt p̄ se z p̄ accūs. In 3ª ibi [Preter ens.] Ponuntur duo alij modi q̄ sūt act⁹ z p̄o. i 4ª ibi [Sil'r z dñr.] Narrat qz idē modi sunt cātoz q̄ sūt cārū. i 5ª ibi [Ampli⁹ at cōplere.] Pōit duos alios modos. v3. cōplexū z icōpletū. In p̄ igit p̄ticta hui⁹ p̄tis dic̄ p̄s qz modi cārū sūt mlti. s3 capitals. i. modi p̄n^{les} s3 miores. i. pauciores. p̄n^{les} enī modi cārū sūt pauciores q̄ sūt modi cārū min⁹ p̄n^{les}. Lāe enī dñr mltipl'r s3 diuersa gñā cārū z i qlibet gñe cāe iuenit p̄us z posteri⁹. vbi grā. i. causis agētib⁹ medic⁹ z artifex. nā medic⁹ ē cā posteri⁹ or: sanitatī z artifex ē cā p̄or: qz q̄to aliqd ē cōi⁹ tāto ē p̄us. Sil'r i cāis formalib⁹. vbi grā. qm̄ forma diapaso ē duplū z foza dupli est nūs z foza nūi est q̄titas: z sp̄ illa foza q̄ ē ul' ioz ē p̄or. Et addit 2^{or} d. qz p̄us z posteri⁹ i materijs manifesta sūt z sil'r i finib⁹. extēuatio enī ē finis exercitij z finis extenuatiōis ē sanitas. sanitas igit ē p̄m⁹ finis: sed alij sūt fines posteriores. isti igit sūt duo modi cārū. v3. p̄i⁹ z posteri⁹. C̄ Intelligēdū qz p̄i⁹ z posteri⁹ q̄tū ad p̄positū p̄nt capi dupl'r. vno⁹ s̄m p̄dicatiōe sic qz illō dicat p̄us qd de plib⁹ ē p̄dicabile. z illō dicat posteri⁹ qd ē p̄dicabile de pauciorib⁹: z isto mō v̄i p̄s h̄ loq de p̄ori. dic̄ enī qz artifex ē p̄or qz medic⁹ qz certū ē qz artifex de plib⁹ ē p̄dicabile qz medic⁹. Alio⁹ p̄t accipi p̄us s̄m cālitate z illo mō illō ē p̄us cui⁹ cālitas ad plēs effect⁹ se extēdit: z sic sol ē

In quol3 genere cau se inuenitur p̄us z posteri⁹.

P̄i⁹ z po sterior p̄nt capi duplex.

cā p̄or qz hō qz cālitas solis ad plēs effect⁹ se extēdit qz hois cālitas. z v̄i qz p̄hūs ē isto mō loq̄tur h̄ de p̄ori z posteriori z nō solū p̄ mō: qm̄ cālitas artificis ad plures effect⁹ se extēdit qz cālitas medici. plura enī sunt per artem qz per medicinā: quia plēs sūt res artificiales qz res facte p̄ artē medicie.

Ampli⁹ at s̄m accūs z hoz gñā sicut statue z al'r polidlet⁹ z al'r statuā faciēs qm̄ accidit statuā faciēti polidletus eē. Et p̄tinentes s̄m accidens: ut si homo causa sit statue aut homo animal. Sunt autem accidentium alie alijs longius z propius: ut si albus z musicus causa dicunt statue.

Tex. cō. 3.

Hec ē 2^a p̄ticta p̄ partē p̄n^{les} hui⁹ capl'i i q̄ p̄s ponit alios duos modos. s. p̄ se z p̄ accūs. d. qz qdaz cāe dñr p̄ se z qdā p̄ accūs. z gñā cāz accūs: aliū s̄ cāe p̄ accūs: ut polidlet⁹ ē cā p̄ accūs statue z statuī sic⁹ siue statuā faciēs ē cā p̄ se. Illa ē q̄ p̄tinet cās p̄ accūs sūt cāe p̄ accūs. vbi grā. qz polidlet⁹ ē cā p̄ accūs statue: iō hō z aial sūt cāe p̄ accūs statue: qz accidit artificij q̄ ē cā p̄ se qz sit hō aut aial. Deinde narrat p̄s qz i illo q̄ ē p̄ accūs iuenit p̄p̄iquū z remotū: qm̄ cārū p̄ accūs qdā sūt p̄p̄iquiores qdaz v̄o remotiores. vbi grā. si faciēs statuam sit alb⁹ z music⁹ tūc albū z musicū s̄ cāe p̄ accūs statue. s3 albū ē cā remotior qz music⁹: qz albū ē cōi⁹ qz musicū: qz repit i alijs qz i hoie: s3 musicū nō repit nisi i hoie. C̄ Intelligēdū ē cū dicat qz statuī sic⁹ p̄ se fac statuā z polidlet⁹ p̄ accūs illud pōt dupl'r itelligi. vno mō qz p̄ se z p̄ accūs referatur ad totā p̄p̄onē: ita qz denotat vñū sensū isti⁹ oratiōis. s. statuī sic⁹ ē cā statue ul' facit statuā: sic qz significet qz hec p̄p̄o sit p̄ se: statuī sic⁹ fac statuā. z h̄ p̄ accūs polidlet⁹ facit statuā. z sic itelligit p̄hūs. s. qz determinatiōes denotēt diuersos sensus orōnis. alio mō pōt itelligi qz iste determinatiōes referatur ad terminos p̄sitos i p̄p̄onē ul' ēt ad ip̄am cōp̄onē: ita qz sit sensus statuī sic⁹ ē cā p̄ se statue ul' p̄ se ē cā statue z polidlet⁹ p̄ accūs. sic qz p̄ se z p̄ accūs nō sūt p̄dicata s3 magis se teneāt ex pte p̄dicati ul' cōp̄onē: tanqz determinatiōes p̄dicati uel cōp̄onē. z isto mō nō itelligit p̄hūs. qm̄ si idē sit polidlet⁹ z statuī sic⁹: sequitur qz si statuī sic⁹ sit cā p̄ se statue: qz polidletus sit cā ēt p̄ se statue: z si polidlet⁹ sit cā per accūs statue. qz etiā statuī sic⁹ sit causa p̄ accūs statue: qz sequitur p̄ sillogismū expositoriū polidlet⁹ est cā p̄ accūs statue z polidlet⁹ ē statuī sic⁹. qz statuī sic⁹ ē cā p̄ accūs statue. Itō dico qz p̄s loquitur hic de p̄ se z p̄ accūs s̄m qz denotāt diuersos sensus orōnis z nō s̄m qz determināt aliqd extremū ul' cōp̄onē extremoz. Et si q̄rat qual'r z quō ē h̄ p̄ se statuī sic⁹ facit statuā. dico qz ē p̄ se qz s̄m aliq̄ mō icludit p̄dicatū qm̄ statuī sic⁹ i suo itellecū icludit facē statuam aliq̄ mō. s. actu ul' habitu. Itā tñ polidlet⁹ facit statuā: ē p̄ accūs qz p̄dicatū nullo mō ē de itellecū s̄biecti: z si hec sit p̄ se: statuī sic⁹ facit statuā aliq̄ q̄ tuoz modoz positoz in posteriorib⁹: credo qz sit p̄ se p̄seitate q̄rti modi ul' qz ē reducibilis ad 4^m modū. z de hoc ē aliquāl'r visū i p̄ hui⁹ tractatu ultio.

Preter aut oēs z pprie dictas z s3 accidēs alie qdē sicut potentes dicunt: alie v̄o sic opantes: ut edificādi domuz: edi-

Tex. cō. 34.

ficatoꝝ aut edificans edificatoꝝ.

Hec e 3^a p^ricla p^re p^ris pⁿ hui⁹ capli in qua p^ris ponit alios duos modos carum. d. q^d p^rter p^rdictas d^rias quedā cāe dicuntur in potētia z qdā in actu: vbi gratia. edificas dū actu edificat est cā in actu domus. z edificatoꝝ dū non edificat est cā in potentia:

Similiter autem dicunt^r z in quibus cāe que sunt cause in his que dca sunt: vt huiusmodi statue vt statue: aut z omnino imaginis z eris huius vt eris: aut omnino materi ei: z in accidentibus similiter est.

Hec e 4^a p^ricla p^re p^ris pⁿ hui⁹ capli. i qua p^ris narrat q^d eedez diuisiones q^d sūt carū sūt et cātoꝝ: qm̄ sic qdā cāe sūt p^rinq̄ z qdā remote z qdā p se z qdā p accns. ita e i cāris. vbi grā. faciēs hanc statuā e cā hui⁹ statue z et e cā statue z hec statuā e cātū p piquū z statuā z imago sūt cāta remota. z sic appet q^d p^rinquū z remotū iueniunt i cāris z sic e de istis ita e de illis alijs modis. **U**n̄ nōndū q^d ex isto loco appet q^d extra aiaz e res alia q̄ singularis: qd arti fer i vli accept⁹ e vā cā realis z statuā i vli accepta e vā z realr qdā cātūz vt volūt p^ris z p^ris h. z sic nō depēdet ab aia igit^r zc. Dic igit^r p^ris h q^d statuā hui⁹ hois e cātū p^rinquū. s. statuā simplr est cātū remotūz. sed certū est q^d vtraq^z. i. statuā huius hois z statuā simpliciter est res extra animam. ergo.

Amplius autem complexe z iste z ille dicuntur: vt non polictetus statuam faciens: sed polictetus statuam faciens.

Hec e 5^a p^ricla p^re p^ris pⁿ hui⁹ capli i q^d p^ris ponit duos alios modos carū q^d sūt cōplexū z icōplexū siue simplex z cōpositū: cā icōplexa vt polictet⁹ z cā cōplexa vel cōposita: vt polictet⁹ statuā faciēs.

Sed tñ oēs he sunt multitudie qdez sex: dce aut duplr. Aut eni sic singulare aut sic genus aut sicut accns: aut sic gen⁹ accidētis: aut sic complexe he: aut sic simpliciter dicte. Oēs autem actu opantes: aut fm potētiāz sunt.

Hec e 2^a ps pⁿ hui⁹ capli i q^d p^ris diuidit modos spales carū p modos magis gnales q^d sūt pō z actus hec ps p^rinet duas p^riclas: qm̄ i p^rma fac qd dcm e. In 2^a ibi d^rnt at.] Ponit d^rias iter cās in actu z cās i pō. **I**n p^rma ig^r p^ricla hui⁹ p^ris p^ris p^ris facit sumā de nūo modoꝝ carū dicēs q^d oēs he dispōnes cā ū sūt sex multitudie. z loq^rur de modis spalibus qm̄ oēs modi spales carū sūt fm p^rinq̄tatē z remotionē p se z p accns vt fm cōpōnē z diuisionē. i. fm cōplexionē z icōplexionē. **U**n̄ sūt sex modi spales carū. v3. vt p^rinquū z remotū p se z p accns simplex z cōpositū. z oēs isti modi fm duas d^rias diuiduntur i qb⁹ z ueniūt: qm̄ vnusq^zq^z istoꝝ modoꝝ diuidit p actū z potētiā: vñ cā p^rinq̄ qdā e i actu z qdā i pō. sūt cā per se qdā e i actu z qdā in pō z sic de alijs: qn̄ diuidēdo oēs sex modos spales per actū z pōz erūt i vniuerso duodecim moī carū vt p3 itueti.

Dnt aut intm q^d opantes qdez z singulares simul sunt z nō sūt. z q^rū sunt cāe: sic hic medicas cū h qui sit san⁹: z h edificatoꝝ cūz h edificato. Que aut sunt fm potētiā nō sp. **C**orumpūtur eni nō sūt dum⁹ z edificatoꝝ.

Hec e 2^a p^ricla 2^e p^ris pⁿ hui⁹ capli i q^d p^ris dat d^rias int cās q^d sūt i actu z cās q^d sūt in pō dicēs q^d cā i actu z cā i pō d^rnt i h: qz cāe singlares opantes in actu simul sūt z nō sūt cū illis q^rū sūt cāe sic h medi cās cū h q^d sit san⁹. z h edificatoꝝ cū h edificato. sed cāe q^d sūt i pō nō simul sūt z nō sunt cū illis q^rū sunt cāe: qm̄ non sūt corrupit dom⁹ z edificatoꝝ q^d est edificas i pō. **U**n̄ itelligēdū q^d p cām in actu possumus duo intelligere. s. vel cām actu existētē vel cām actu cāntē. **E**t similr per effectūz in actu possum⁹ intelligere duo. s. effectum actu exntē vel effectum actu in fieri seu causari. z tunc dico q^d illud dictū p^ris. causa p^ricularis in actu sūt est z nō est cūz effectū p^riculari in actu: debet itelligi de cā p^riculari actu causante z de effectū in fieri seu cāri. adhuc per cām particularem in actu debem⁹ intelligere cām in actu p^ricularē z p^rtractā in p^ricularē cātionē z eodē mō de effectū p^riculari in actu. nō enim op3 semp dū hic edificans est in actu edificans q^d h edificium sit in edificari. z econuerso. sed semper dum hoc edificans est in actu edificans hac actiua edificatione h edificium est in edificari hac edificatione passiua.

Oportet autem semper causam vniuscuiusq^z summum querere sicut z in alijs vt homo edificat: quoniam edificatoꝝ est: edificatoꝝ autem fm edificationem. **H**ec autem p^rima causa est: z sic in omnibus.

Hec est tertia ps p^rincipalis hui⁹ capli in qua p^ris cū notificauit numerū modoꝝ causaz. narra quis istoꝝ modoꝝ est p^rincipali⁹ q^rendus. s. utrū p^rincipali⁹ op3 q^rere cām p^rinqua vel cām remota dicēs q^d p^rincipali⁹ op3 querere cām sumā. z textus quem p^ris exponit hēt cām vltimā in eē. z p^ris exponit sic q^d op3 p^rincipali⁹ querere cām vltimā in q^rstione non vltimā in eē z illa cā est p^rinq̄. vltima eniz in eē est cā remota. **I**lla autez cā que est vltima in questione est illa ad quā cessat q^rstio nālis ita q^d nō puenit vlt^rer⁹ q^rere in illa scia. **U**n̄ in scia nāli debemus p^rincipali⁹ q^rere cām vltimā in q^rstione z illa est cā p^rinq̄ sicut in artificialib⁹. vbi grā. cū aliq^s interrogat q^re homo edificat. rñdēdū est qz est edificatoꝝ. z cū querit vlt^rer⁹ q^re est edificatoꝝ: rñdē qz habet artē edificadi: z ibi cessat q^rstio qz ars edificandi est cā p^rinqua edificationis: z eodē mō est in scia nāli z oib⁹ alijs. **E**t intelligo per cām p^rinqua siue per cām vltimā in questione cām que per se remoto quocūq^z alio pōt cāre: z alia nō causat nisi mediante illa. z isto mō calor vel quecunq^z alia q^rlitas que p se posita posset calefacere dicūt eē cā calefactiois z est vltima cā in q^rstione qua querit de aliq^z q^re ipm calefacit. z p^ris cā in eē h est cā p^rinquisima pp quam res est. sed cāe remote calefactionis sunt cāe quibus positi nō pp h ponit calefactio. z h mō qualitas in cōi z etiā q^rlitas tangibilis z etiā forma s^rbalis sunt cause remote calefactiois. **E**t si dicat q^d magis cōe est cā pōz fm p^ris h vt p3 de artifice z medico. **D**icendū q^d p^ris d^r duplr quantūz ad p^rpositū. s. vel qz est p^rinquis z sic loquitur p^ris hic dicēs q^d causa p^rima in esse est vltima in questione. alio modo dicitur p^ris quod est cōius z indeterminatius cuius causalitas ad plura se extendit z sic locutus est p^ris cum dixit q^d artifex est p^rior causa q^d medicus.

Amplius aut alie qdē gna sunt gnum: alijs

Idem. 5. met. t. c. 3.

2. c. 38.

Exposito
L. o. n.

Ex. cō. 35.

notabile.

cō. 36.

cō. 37.

aut singulares singularium ut statue statuaz q
de faciens. He at z hmoi z potentias qdem
possibiliu opantes autez ad opata. Quot q
de igitur cause sint: z quomodo cause sunt:
nobis determinata sint sufficenter.

Hec est qrt ps pn^o hui^o capli. in q phs ponit du
as dispoes de causis. quaruz p^o est q^o cae vles sunt
effectuu vliuz. z cae pticulares sunt effectuu pticu
lariaz. vbi gratia. Statua faciens est ca statue simplr
z hic facies statua e ca hui^o statue simplr. Un dicit
p^o q phs dicit h pferuando se ab opinione plato
nis qui dixit q vlia sunt ca singularia: z ex h loco
appet q vlia sunt extra aiā qz sunt vere cae z va
cata. Alia dispo carū est q cae q sūt i pō sūt cae eo
rū q sūt i pō. z cae q sūt in actu: sunt cae eoz q sunt
in actu: z p cam in pō itelligo cam q aliqn agit z ali
qn nō: vt sunt edificatoz z medicus zc. Deinde phs
recapitulat dicens. quot quidē igit cause z quō cau
se sint nobis determinatum sit sufficenter.

Tractat qrt libri scdi ptractans de cais p accis
s. de casu z fortuna. Caplz p^m narras scias antiqrū.

Scitur at z fortuna z casus caruz
z multa z esse z fieri pp fortunā z
propter casum. Quo igitur mo
do in his causis est fortuna z ca

sus: z vtrum idem sint fortuna z casus: aut
altera: z omnino quid sit fortuna z casus cō
siderandum est.

Iste e tractat qrt hui^o libri in q pscrutat de fortu
na z casu z ptnet qtuoz capla: qz in p^o ponunt opi
niones antiquoz. In 2° ibi Primū qdez igitur.]
Pscrutat de naturis casus z fortune declarando
qd vtrūqz sit fm diffōnez. In 3° ibi Dnt autem.]
Pscrutat de dña iter fortunaz z casu. In 4° ibi
] Sed modoz z carū.] Declat in q gñe carū collo
catur fortuna z casus. Caplm p^m ptnet qtuoz
pres pn^o. qz i p^o ponit phs itēronē suā z rōnē itē
tiois. In 2° ibi Quidā eni z si sunt.] Ponit opio
nē z rōnē opionis destruētū casuz z fortunā eē. In
3° ibi Sūt aut qdā.] Ponit z iprobat opionem
ponētū casuz z fortunā eē cas totū celi z oīum mo
tuū celestū. In 4° ibi Sūt vō qdā.] Ponit opi
nionē ponētū casū z fortunā esse qdā diuinū hu
mano intellectui i manifestuz. In p^o igit pte pn^o
hui^o capli phs p^o pponit rōnē pp quā determinan
duz est de casu z fortuna: z narrat ea q pscrutanda
sunt de eis. dicit igit phs p^o q fortuna z et casus dē
eē de nūo carū z mlta dicūtur fieri a casu z a fortu
na: z hec est rō qre h e pscrutādū de eis: qz cum ca
sus z fortuna dicātur eē de nūo caruz: ad illā sciam
ptnet psciderare de casu z fortuna ad quā ptnet p
sciderare de causis. Deide phs narrat tria pscrutan
da de fortuna z casu dices. q psciderādū est quō ca
sus z fortuna sūt i his causis de qb^o pus determina
tū e: h e ad qd gen^o cause casus z fortuna reducun
tur. Et psciderādū est vtz casus z fortuna sint idem
aut altera. z psciderādū e qd sit casus z fortuna. ista
igitur tria sunt pscideranda. s. in quo gñe cause sunt.
vtz sint idem vel diuersa. z quid vtrūqz eozum est.

Quidā enim si sint an nō dubitant. Nihil
enim fieri a fortuna dnt: s; oīum esse aliqua

cam determinatā qcuqz nos a casu fieri: aut
a fortuna: vt veniendi a fortuna in for: z re
periendi quē volebat. quē nō est opinat^o an:
cā est veniētē velle emere. Silt at z in alijs q
fortuna dnt: sp est aliqz accipe cam sed non
fortunam. Am si aliqd erit fortuna: incon
ueniens vtiqz videbitur sicut z vere est.

Hec e 2^a ps pn^o hui^o capli i q pōit opio z rō opio
nis destruētū casū z fortunā esse: z ptnet duas pti
culas: qz i p^o pōit opionē z rōnē opionis. In 2^a ibi
] Sed mirabile h vī.] Contradicat opionib^o istoz
eis rōdēdo. In p^o igit pricula hui^o ptis phs dic
q qdā dubitat vtz casus z fortuna sint vel nō. z q
casus vel fortuna nō sint pbāt p duas rōnes. p^o rō
foiat a p^o sic. si casus z fortuna sunt opz q sint cae
s; nō sūt cae. g nō sūt. maior appet qz casus z fortu
na nō ponunt eē nisi qz mlta dnt fieri a casu z a for
tuna tanq a cais. mior vō pbāt sic. nihil qd fit a ca
determinata fit a casu vel fortuna. s; oē qd fit: fit a ca
determinata: g nihil qd fit: fit a casu vel fortuna z per
pns casus z fortuna nō sunt cae. maior huius pscilli
vī eē manifesta: minorē vō declarabāt sic qm hui^o
effect^o q e aliquē iuenire debito: e in foro quē nō est
opinat^o ibi inuenire quē effectū dicim^o eē a casu: h^o
effect^o e ab aliq ca determinata. s. veniētē velle emere
silt e in alijs effectib^o q dnt eē a casu ex q igit illi ef
fect^o q dnt fieri fiunt a ca determinata appet q oē
qd fit: fiat a ca determinata. z p pns nihil fit a casu.

Et dubitabit vtiqz aliquis pp quid nullus
antiquoz sapientum cas de generatione z
corruptione dicens de fortuna nihil deter
minavit. Sed sicut visum est nihil opina
bantur neque illi aliquid esse a fortuna.

Scda rō destruētū casū z fortunā est illa. si casus
eēt dubitabit aliqs pp qd nullus antiquoz sapien
tū dicētū de gñatioe z corruptōe aliqd determi
nauerit de casu z fortuna: sed sicut appet antiq sa
piētes nihil opinabant eē a casu vel fortuna. rō igit
est illa. Si casus z fortuna essent: alqui antiqui
sapientes determinantes de causis aliquid deter
minassent de casu z fortuna: sed nihil determinaue
runt de eis. igitur nihil sunt.

Sed z mirabile hoc videbit sicut ver est.
Multa. n. sunt z fiūt a fortūa z a cau: q nō
ignorātes qm est inferre vnūqz in aliqua
cam eoz q fiunt sicut antiqua rō dixit destru
ens fortunam z casum. Tū hoz alia qdem
dnt esse omnes a fortuna: alia nō a fortuna.

Hec e 2ª pricula 2^e ptis pn^o hui^o capli. i q phs p
dit istis rōnib^o soluēdo eas: z p^o soluit p^o rōnez di
ces. S; h vī mirabile sic vē est mirabile q casus z
fortūa nō sūt qm mlta sūt q fiūt a casu z a fortuna z
i h oēs hoies pueniūt. tñ nō igr am^o nos nec illi igr
rabāt q ille q sic fca sūt a casu z a fortuna: ptingit re
ducē i aliq cam determinatā eoz q sūt sic dixit z p
bauit antiq rō supdca destruēs casū z fortunā. hec
igit e rñsio ad p^o rōnē. s. q illō qd fit a casu vel for
tūa fit a ca dterminata. s; illa ca nō e determinata re
spectu effect^o calis s; e dterminata respectu ppzij effe
ct^o. Un s; oia q fiūt possint reduci ad cāz dterminatā

L. 3. 39.

Uniuersa
lū cae sunt
vles z part
culariū par
ticularco.

L. 6. 42.

Prima op.
de casu z for
tuna.

Prima rō
eorum.

Scda ratio
eorum.

L. 6. 42.

Solo pte
ratione.

in de nūo eoz q̄ hnt cām d̄terminatā dicim⁹ aliq̄ eē a casu z a fortuna z aliq̄ nō. Un̄ ad formā rōnis dicēdū p̄ interēptionē hui⁹ ppōnis. s. nihil qd̄ sit a cā d̄terminata sit a casu ul' fortuna. ista tñ est uera v3. nullus effectus qui sit a cā d̄terminata respec- tu illius sit a casu qm̄ ille effectus q̄ hēt cām d̄- terminatā p̄ se itēdētē illū effectū non sit a casu.

L. c. 43

Cū z qd̄amō erat ip̄is faciēda memo- ria. At nō neq; illoz aliq̄ opinabant esse fortunā ut amicitia: aut litē: aut ignē: aut i- tellectū: aut aliqd̄ taliū. Incōueniēs igit̄ ē sine nō putauerūt eē: sine putātes nō reli- q̄runt: z hac aliq̄n utētes sic empedocles nō sp̄ aerē p̄gregari sup̄ dic̄: s̄ ut p̄tingit. Dic̄ enī in mundi creatiōe q̄ sic collisit se currens tunc: multotiens autē alr. Et p̄- tes aialium ait a fortuna fieri pl̄imas.

Solo secun- de rōnis.

Soluta p̄ rōne pb̄is soluit scōdam rōnē. d. q̄ ip̄is antiq̄s erat qd̄amō faciēda memoria de casu z for- tūa. z q̄ antiq̄ nō d̄terminauerūt de casu z fortunā nō ē rō pb̄abil' nec d̄mōstratiua ad pb̄adū q̄ ca- sus z fortunā nō sunt. s̄ magis ē accusatio antiq̄ruz qz ponētes cāz rez eē litē z amicitia ut empe. aut i- tellectū ut Anax. aut ignē ul' aliqd̄ taliū. s. alioruz cozpoz sic ponūt illi q̄ nō p̄cedūt nisi cām mālem tñ: nō opinabātur fortunā eē aliqd̄ de nūo cāruz: z h̄ ē icōueniēs. s. q̄ antiq̄ nihil locuti sunt de casu z fortunā. z h̄ appet p̄ duo: p̄ qz aut ip̄i putauerūt casū z fortunā eē aliqd̄. aut nō. si putauerūt casū z fortunā eē aliqd̄. ex q̄ aliq̄ credūt casū z fortunā eē aliqd̄ z ml̄ta fieri a casu z a fortuna deberēt fecisse mētionē de eis d̄cl'ando eas nō eē. si vō putauerūt casū z fortunā eē aliqd̄ tē segtur magis icōueniēs ex q̄ nihil dixerūt de eis sed ea reliq̄rūt. 2. appet h̄ icōueniēs. s. q̄ antiq̄ nihil locuti sūt de casu z fortu- na qz ip̄i utebant casu z fortunā. igit̄ icōueniēs ē q̄ nihil d̄cl'auerūt de eis. z q̄ antiq̄ utebant casu z for- tuna appet qm̄ empe. dixit aerē nō sp̄ p̄gregari su- pi: s̄ ut p̄tingit. s. a casu z sic utebat casu: nā dicit q̄ aer aliq̄n mouet sicut i mūdi creatiōe currēs colli- sit se: hoc ē mouet aliq̄n sursū sic mouebat currēs i mūdi creatiōe. z ml̄tōtiēs mouet alr sic qz a ca- su mouet sursū. dic̄ ēr empe. pl̄es p̄tes aialium fieri a fortuna. Empe. enī posuit casū eē aliqd̄ aliō a su- is p̄ncipijs. s. a lite z ab amicitia. oportuit igitur ipsum dicere qd̄ sit casus. ista igit̄ rō nō p̄bat casū non esse sed magis accusat antiquos.

644

Sūt at̄ qd̄a q̄ celi hui⁹ z mūdanoz oīuz causa esse casum. A casu enim fieri uolu- tationem z motum discernentem z sta- tuentem in hunc ordinem omne.

pt. secūda- nentū ca- n z forū esse cau- ion' celi. n̄ proba- euis dem

Nec ēz a ps̄ p̄n̄ hui⁹ capl̄i i q̄ pōit z ip̄robat opi- nio ponētiū casū z fortunā eē cās totū celi z oīum motuū celestiuū. z p̄ pōit eoz opionē. 2. ip̄robat eā. Dic̄ igit̄ p̄hs p̄ qz qd̄a sūt q̄ cābant. i. conabantur ponē casū cām eē celi z oīum mūdanoz z ip̄i posue- rūt casū eē ultimā cām oīum ut inuit h̄ p̄. Deide cū dic̄. A casu enī ip̄robat p̄hs illā opionē ducēdo ad tria icōueniētia. vñ p̄hs p̄bat illā 3. nē suā. s. qz casus nō ē cā celi z oīuz motuū celestiuū z bec ē. 24. q̄ hui⁹ libri q̄ p̄bat dupl̄r. z p̄ sic. si celū z uoluta-

cōclusio- nis libri.

tio. i. reuolutio z mot⁹ celi sint a casu ex h̄ seq̄ mo- tu celi eē discernētē z statuētē oē h̄ ē totū mundū i- hūc ordinē. s. i ordinē casualē z ita sequit̄ qz oē qd̄ sit i vniuerso sit a casu qd̄ ē icōueniēs. vñ forat p̄ or- hāc rōnē sic. oē qd̄ iuenit ab illo qd̄ ē a casu iuenit a casu. s̄ celi z mot⁹ celi sūt cāe omniū entiuū hic ife- ri. s̄ si casus sit cā celi z motuū celestiuū segtur qz oēs res hic iferi sūt a casu. S3 hic ē vñ dubiū qz nō vñ qz sit uey qz oē illō qd̄ iuenit ex eo qd̄ ē a ca- su: iueniat a casu: qz si aliq̄s nō itēdēs iuenire d̄bi- torē i foro: uadat ad forz z iueniat d̄bitorē z recipi- at pecuniā ab eo z de pecunia recepta emat equū z emptio eq̄ ē a receptiōe pecūie: z tñ receptiō pe- cunie ē a casu z emptio eq̄ nō ē a casu cū sit ex p̄ma- ria itētiōe: z ēr si ēptio eq̄ eēt a casu qz qd̄ pueniret ex emptiōe eq̄ eēt a casu p̄ eādē rōnē z sic nūtiatio pecūie dāde p̄ eq̄ eēt a casu z ēr oīs usus eq̄ post il- lā emptiōnē eēt a casu. s̄ h̄ ē fl̄z. s̄ fl̄z ē qd̄ p̄ or dic̄ h̄. v3. qz oē illō ē a casu qd̄ sit ex eo qd̄ ē a casu. Illu- ic̄ p̄t dici qz itētiō p̄ rō ē qz oē illō qd̄ iuenit eētialr ex eo qd̄ ē a casu sic qz nō p̄t iueniri nisi mediāte il- lo qd̄ ē a casu oē tale ē a casu: z h̄ suffic̄ ad itētiōez p̄bi z p̄ rō. nā p̄ cā q̄ ē cā mot⁹ celi z istoz iferiorū nō itēdit ḡnatiōnē istoz iferiorū nisi mediāte motu celi. si igit̄ mot⁹ celi a q̄ oia ista iferiora ḡnant: eēt a casu seq̄ret qz oia ista iferiora eēt a casu. Un̄ si p̄m⁹ effect⁹ ex q̄ oēs aliq̄ effect⁹ necio d̄pēdēt cuius modi sūt corpa celestia z mot⁹ eoz sit a casu: sequit̄ qz ml̄toforti⁹ oēs aliq̄ effect⁹ posteriores sint a casu s̄ sic nō ē i exēplo p̄posito: qm̄ iste effect⁹. s. emptio eq̄ nō solū ē nat⁹ euenire ex iueniōe d̄bitorū s̄ ē a mulḡ alijs causis p̄ se itētis. C Dico igit̄ qz illa p̄- p̄o. s. oē qd̄ iuenit ab eo qd̄ ē a casu ē a casu hēt vi- tatē s̄ illo itellectu. s. oē illō qd̄ iuenit ab eo qd̄ ē a casu sic qz nō p̄t iueniri nisi iueniat ab illo oē tale eē casualr nō opz. Ul' forte possz pb̄abilr dici qz p̄ dicto casu posito emptio eq̄ cōpata ad iueniōnē de- bitoris ē a casu tanqz a cā remota: qm̄ ire ad forz ē cā remota emptiōis equi z est cā cālis respectu ei⁹ z tñ emptio equi non est cālis respectu receptiōis pecunie. atñ p̄ rōnē responsio videtur melior.

Primum in- cōueniens.

Dubium.

Responsio.

Et ml̄tuz h̄ admiratiōe dignū ē: dicētes aialia qd̄e z pl̄atas a fortuna nec eē nec fie- ri: s̄ aut nāz aut itellectū eē aut hm̄oi alte- rā cāz. Nō enī qm̄ euenit ex semie vnoq̄ qz aliqd̄ sit: s̄ ex tali qd̄e oliua: ex tali at̄tē hō. Celuz at̄ z diuiniōra manifestoz no- bis a casu fieri: hm̄oi at̄ cām nullam q̄lez animalium z plantarum.

L. c. 45

Scōz icōueniēs aialia z pl̄ate q̄ sūt vāiora corpi- b⁹ celestib⁹ nō sūt a casu: s̄ a cā d̄termiata. nō enī ē a casu qz ex semie oliue fiat oliua nec qz ex semine hoīs fiat hō: cū igit̄ ista iferiora hēant cās d̄termi- natas icōueniēs ē qz corpa celestia q̄ largiunt̄ istis inferioribus ordinē nō hēant cās d̄terminatas.

Scdm̄ incō- ueniens. p̄ rō hoc vide. z. ce. c. 61. z. 4. c. 50.

Et igit̄ si sic se h̄z h̄ ip̄z dignū ē iustē: z h̄ hēt aliqd̄ dicē de h̄ ipo. Quō enī eo qd̄ z alr icōueniēs ē qd̄ d̄ adhuc icōueniētī⁹ dicē h̄: vidētes qd̄e i celo nihil casu fieri. In his at̄ q̄ nō sunt a fortuna ml̄ta p̄tigē a fortuna z erat merito econtrario fieri.

L. c. 46.

Hic pbs adducit 3^m icōueniēs sed tñ p dicit q di gnū ē infistē z bñ se h3 dicē aliqd de b. s. utz sic se hēat. s. q casus sit cā celi z oium q sunt in celo z sb celo: qm de b ē magis neciū pscrucari qz de nā ca sus: sed pscrutatio nō est ppria huic scie. Deide po nit pbs icōueniēs qd seqtur ad hāc positionez di cēs q icōueniēs est attribuē casum oib⁹ q appent in celo z istis iseriorib⁹ nō vē casū: cū tñ plā eorum sint a casu: sed in celo nihil videm⁹ fieri a casu s; vi demus mlta fieri a fortuna in istis iseriorib⁹ q fm ipsos nō sunt a fortuna: vñ ecōuerso deberēt dicē q in istis entib⁹ iseriorib⁹ mlta sunt a fortuna z q in celo nihil est a fortuna: hoc igit est 3^m icōueniēs s. qz negāt sensū. nā dicunt ibi eē fortunā ubi nihil videmus esse a fortuna: z dicūt in illis eē fortunā in qbus videmus multa esse a fortuna. ideo appet q isti male dixerunt.

Tertium in pueniens

L.c. 47

Sunt at quidā qb⁹ videt eē quidē cau sa fortuna. Immanifesta autē humano i tellectui tanqz diuinum qddā ens z feli cius. Quare p̄siderādum est qd sit utrū qz: z si idē aut altez sit z casus z fortuna z quomō in determinatas cās incidunt.

Tertia opio de casu z for tuna

Cū pbs posuit duas opiones quaz vna destruxit casū z alia nimis extollebat casū. nūc i q̄rta pte p̄n cipali hui⁹ capli ponit pbs tertiā opionē q pōit q casus z fortuna hñt eē sed sūt immanifesta itellectui hūano cū sint qdā diuina z feliciora qz illa q comp hēdūt ab humano itellectu. Cū dic⁹ p̄^{or} q pbs tacuit ista. i. nō p̄dixit illi opioni qz fmo ille irrō nabil ē. s. ut sit hic cā icognita nālī z et qz p̄dictio eoz ē sufficiēs i demrādo eis qd sit casus: qz ex b̄ appēbit q casus nō est res immanifesta hūano itel lectui. igit p̄siderādū ē qd sit casus z qd fortuna. z utz sint idē vel diuersa z i q gñe cause dbeāt collo cari. Sūt igit tres opiones de casu z fortuna. p̄ma opio est q casus z fortuna nō sūt: z hec opinio ni mis desperit casum z fortunā. 2ª opio posuit q ca sus z fortuna sunt p̄^c cause oium: z hec opinio nimis extollebat casū z fortunā. 3ª opio posuit q casus z fortuna sūt qdā diuina hūano itellectui immanifesta. Capl^m 2^m tractatus q̄rta in quo inquiritur de ca su z fortuna quid utrūqz eorum sit.

L.c. 48

Primum qdē igitur qm videmus alia qdem semp similiter fieri. alia autē sicut frequenter: manifestum est q neutri hoz cā fortuna dicitur: neqz quidē a fortuna: neqz illius quidem est ex necessitate z sp: neqz ei⁹ qd est sicut frequen ter. Sed qm quedā sunt z extra hoc.

Istō ē 2^m capl^m hui⁹ tractat⁹ i q̄ ingrit z dclat qd sit casus: z qd fortuna. z p̄inet q̄tuoz ptes p̄n^{les}. qz in p^a dclat qd ē fortuna. z p̄ b̄ pōt sciri qd ē casus. In 2^a ibi Infnitas qdē igit. J dclat qd vitat p̄ti neāt opiones atiquoz de casu z fortuna. In 3^a ibi Quare qm zc. J Mouet z soluit vna dubitatio circa casū z fortunā. In 4^a ibi Fortūa aut bona. J Determinat p̄hūs de qbusdā modis fortune. p^a ps cōtinet sex p̄tclās qm i p^a ponit qdā diuisio ex q̄ habet q casus z fortuna sūt cāe eoz q sūt raro z in pauciorib⁹. In 2^a vō ibi L Eoz at q sūt. J Ponunt

alie due diuisiōes ex qbus hēntur due alie p̄tclē diuisionis fortune. In 3^a aut ibi L 11° igit. J Ponit qdā diuisio cause ex q hētur alia p̄tclā diuisionis fortune. In 4^a ibi L Per se igit. J Ponit dūa in ter cām p se z cām p accūs. In 5^a ibi L Jp̄oz at. J Declat p̄tclē ponēde i diuisionē fortune. In 6^a ibi L Manifestū eni itaqz. J Cōcludit pbs diuisionem fortune. C In p^a igit p̄tclā hui⁹ p̄tis p̄hūs declat q casus z fortuna sūt cāe eoz q raro z i pauciorib⁹ eueniūt. Cū p̄hūs p̄ pōit talē diuisionē. eoz q sūt qdā sūt sp eodē mo: qdā frequē: qdā at ex sp z fre quent. Et ex his p̄bat q casus z fortuna sūt in his q sūt nec sp nec frequēter. z hec ē. 25^a J hui⁹ libri q p̄bat dupl^r. z p̄ sic. Casus z fortuna aut sūt i reb⁹ necijs aut i reb⁹ q eueniūt i maiori pte. aut i his q nec eueniūt sp nec frequē: sed nō sunt i reb⁹ necijs nec i reb⁹ q eueniūt i maiori pte. J casus z fortuna sunt in reb⁹ q nec eueniūt sp nec frequēter. vñ J de bet sic itelligi q casus z fortuna sunt cause solū eo rum que nec eueniūt semp nec frequenter.

Casus z for tuna sūt cāe eoz q raro eueniūt.

25. cōclusio huius libri.

Jdē. 2. d. 26. L. cō. 39.

Et omnes dicunt hoc eē a fortuna. ma nifestum q fortuna aliquid sit: z casus: huiusmodi enim a fortuna fieri. z que a fortuna huiusmodi esse scimus.

Secdo p̄bat eadē J ex testimonio alioz z dicit q oēs dicūt illa eē a fortuna. s. illa q sūt nec semp nec frequēter. z iō manifestū ē q fortuna ē aliqd z et casus. qz ex q̄ sunt aliq̄ fortuita z casualia: seqz q fortuna sit aliqd z et casus: sed h⁹ q sūt nec sp nec frequēter sunt a fortuna: z illa q sūt a fortuna sunt h⁹ s. q nec sūt sp nec frequē. ita q illa sūt p̄uertibilia s. fieri nec sp nec frequē z eē a fortuna. z h̄ uolunt b̄ pbs z p̄^{or}. Jntelligēdū ē b̄ q pbs nō cōcludit ex p̄sse i textu istā p̄nē. s. q casus z fortuna sūt i his q fi unt in miiori pte ut expōit p̄^{or}. sed cōcludit istā p̄ nē. s. q casus z fortuna sūt in his q sūt ex hec. i. ex ea q sūt sp z frequē. i. casus z fortuna sūt in his que nec sūt sp nec frequē. C Sed sup b̄ p̄^{or} monet q̄ stionē difficilē q̄ ē illa. qm ex q casus z fortuna sūt i his q nec sūt sp nec frequē. z illoz q nec sūt semp nec frequēter qdā sūt i miiori pte: z qlibet equalit. z ad utrūlibet ē hec q̄stio. v3. utz casus z fortuna hēant eē i utrūqz. s. tā i p̄tingētib⁹ equalit qz i p̄tingētib⁹ b⁹ i miiori pte. circa quā q̄stionē p̄^{or} fac septē. qm p̄ mouet q̄stionē. s. utz casus z fortuna hēant eē solū i p̄tingētib⁹ i miiori pte ul' hēant eē idifferēter tā i p̄tingētib⁹ equalit qz et i p̄tingētib⁹ i miiori pte. C Secdo vō p̄^{or} recitat opionē Themistij. z et rō nē opionis fm q narrat Aui. dicēs q posteriores pipatetici ut narrauit Aui. dicūt q casus iuenit i his q sunt po^{lia} i miiori pte: z nō in eis q sunt eq̄ lit. z hec ē snia Themistij. r̄nsio vō themistij z alio rū sic dicētiū fm qd narrat Aui. fuit illa. aliq̄ sunt p̄tingētia equalit respectu potētie motiue ut mor⁹ z ges: z tñ cū aliqs ābulat: nō dicim⁹ q ambulat a casu. nec cū gescit dicim⁹ q gescit a casu. tal' igitur p̄tingētia equaliter nō dbeēt dici eē ul' fieri a casu. C Tertio p̄^{or} narrat opionē Aui. z r̄nsionē Aui. ad rōnē Themistij dicēs q Aui. dic q casus est i utroqz. s. tā in his que sunt po^{lia} eq̄lit qz et in his q sūt po^{lia} i miiori pte. posset igit Aui. moueri ad hoc s. ad dicēdū q casus est i utroqz. s. tā in his que sūt po^{lia} equalit qz et in his q sunt possibilis i miiori pte. qz p̄hūs inuestigans in qbus hñt fieri casus z

Circa hāc māz cōmē. facti septē. Jdēmo.

Secdo recit at op. The mi. z rōnē op.

Tertio nar rat op. an z r̄nsionē cōtra L p̄ mūly.

fortuna declarat qd casus ⁊ fortuna hñt fieri solū i his que nec sūt semp nec frequēter. qd ipse pbat p fillm diuisiū sic. cāe quedā sūt necie respectu suo rū effectū sic qd semp pducūt suos effect⁹. ⁊ quedā in maiori pte. ⁊ quedā que nec semp nec frequēter. sed casus nec est cā necia nec ēt in maiori parte igif est i 3° mēbro. ita qd casus est cā a qua nec semper nec frequenter puenit effect⁹ casualis. cū igif illud qd euenit in minori pte ⁊ ēt illd qd euenit eq̄liter: nec semp euenit nec frequenter: videt qd casus sit in utroq̄. Un̄ 2° dicit qd si pō filli Ari. sit pō filli hypothetici diuisiui. tūc casus est i utroq̄. s. tā in his que sūt in miori pte q̄ in his que sūt eq̄liter. qm̄ si ille filli sit diuisiū cōplet⁹. tūc nō remanet aliqd mēbrū ulteri⁹ diuidēdū sic debet eē in diuisiōe cōpleta que debet eē usq̄ ad spēs spālissimas q̄ casus necessario puerit cū ultimo mēbro: ita qd oē qd nec sit semp nec frequenter fit a casu ⁊ ēt ois cā que nō est necia nec in maiori pte est casus. ⁊ cū ita sit qd cā eq̄lis nec sit necia nec in maiori pte: sequit qd casus dī de cā in minori pte. ⁊ hoc potuit fuisse motiū Aui. Et ad rōnē themistij ut narrat 2° r̄idet Aui. dicēs qd nō est impo^{le} inuenire vnuz qd est necium respectu vni⁹. ⁊ casuale respectu alteri⁹. ⁊ sifl^o po^{le} est inuenire aliqd qd est possibile in maiori pte respectu alicui⁹: ⁊ po^{le} in minori pte respectu alterius: ⁊ dicit 2° qd Aui. quasi intendit qd si ambulatio attribuā potētie motiue in loco ēt casualis qd nō est in nā hui⁹ potētie mouere plusq̄ quiescē. ⁊ si attribuā ad appetitum ⁊ facit motū nō erit casualis. Un̄ Aui. dixit qd illd idē qd est casuale respectu vni⁹ est necium uel po^{le} in maiori pte respectu alteri⁹. Quarto 2° arguit ptra Aui. ⁊ arguit 3° tria que dixit Aui. ⁊ p arguit 3° illud qd dixit. qd illd idē qd est casuale uel in minori pte respectu vni⁹ est neciuz uel in maiori pte respectu alteri⁹. Secūdo arguit 3° illud qd dixit: qd casus reperit in ptingētib⁹ eq̄liter. Tertio arguit 3° eū quātū ad dīaz quā assignauit iter ptingēs ut in plibus ⁊ necessarium. Primo igif 2° dicit Aui. in eo: qd dixit qd aliqd est neciuz respectu vni⁹: ⁊ ptingēs respectu alteri⁹ dicēs qd si hoc fuerit s. qd aliqd est ptingēs respectu vni⁹. ⁊ neciuz respectu alteri⁹: nō eēt hoc ptingēs ut in pauciorib⁹ nālīter nec ut in plurib⁹ nec necium qd est inopinabile hec igif psequētia 2° pōt sic declarari. illud qd in est alicui fm suā nām: inest ei respectu cuiuscūq̄. ⁊ ppter hoc si aliqd sit necium respectu vni⁹ ⁊ cōtingēs respectu alteri⁹. illd nec eēt necium nālīter nec cōtingēs nālīter. nec eēt aliqd nālīter ptingēs ut in pauciorib⁹ nec ut in plib⁹. Secūdo vō arguit 3° illd qd dicit. s. qd casus reperit in ptingētib⁹ eq̄liter ut qd ambulatio respectu potētie motiue a qua puenit eq̄liter est casualis ut dicit Aui. ⁊ arguit sic. Si ambulatio sit ptingēs eq̄liter respectu potētie motiue ad hoc qd ambulatio pcedat a potentia motiua opz ponē aliquā cāz determināte potētiā motiua. utputa appetitū. qd a ptingenti eq̄liter nō puenit aliqua actio. qd statim pbat. qd si nō determinat illa cā que eq̄liter se hēt ad utrūq̄ oppositū. neutra actio ē dignior ut sit q̄ reliq̄. Ex hoc igif cōcludit 2° ppositū suū sic. cū actio nō inuenitur ex ptingenti equaliter nisi ex aliq̄ cā extrinseca cōiuncta cū ea: ⁊ illa cā extrinseca nō est cā ut in plurib⁹ illius causatiōis. qd tūc nō ageret a casu. nec ē

cā ptingēs equalr. qd a cā cōtingēte eq̄liter manēte equalitate nulla actio puenit. igif quecūq̄ puenit a casu pueniunt ab illo in minori pte. hoc pōt breuiter argui sub hac foza sic. si aliqs effect⁹ sit cōtingēs equalr respectu alicui⁹ cāe. tūc cū a ptingēti equalr manēte equalitate nulla actio pcedat ad h qd illa cā pducatur illū effectū opz qd det minef. ⁊ tūc qro de illo determināte. aut est ptingēs eq̄liter respectu illi⁹ effect⁹. ⁊ sic nō pduceref effect⁹ magis q̄ pus. aut ē ptingēs in plib⁹. ⁊ tūc nō pduceref effect⁹ a casu. igif ad h qd aliqd pueniat ab aliqua cā casualr opz qd pueniat ab ea in minori pte. vñ a cā totali ⁊ determinata pōt fieri argumētum: sic querēdo aut cā totalis ⁊ determinata a qd pducit effect⁹ casualis semp pducit illū effectū aut frequēter. aut nec semp nec frequēter. nō est dicē qd cā totalis a qua pducit effect⁹ casualis pducatur illū effectū semp ul frequēter. qd qd sit ab aliq̄ semp ul frequēter nō dī fieri ab eo casualr. q̄ reliquit qd cū cā totalis pducēs effectū casualē pducatur illū nec semper nec frequēter. aut igif illa cā est eq̄lit idifferēs ad pducēdū ⁊ nō pducēdū illū effectū aut est nata pducē illū effectū raro ⁊ in pauciorib⁹. nō est dare p^m. qd si sit equalr idifferēs ad pducēdū ⁊ nō pducēdū opz qd det minef ad h qd pducatur. ⁊ p p̄is nō fuit cā totalis. reliquit igif qd cā totalis a qd puenit effect⁹ casualis pducatur ipz raro ⁊ in minori pte ⁊ hec est 3° quā 2° hic itēdit 3° Aui. Tertio 2° r̄phēdit Aui. quo ad dīam quāz Aui. assignauit iter cōtingēs ut in plibus ⁊ neciuz. dixit enī Aui. qd ptingēs ut in plibus ⁊ necessariū solū differūt in hoc qd ptingēs ut in plibus hēt ipedimētuz. ⁊ necium nō hēt ipedimētū. Un̄ Aui. p sue phice caplo 13° dicit qd hec est dīa inter semp ⁊ sepe. qd ei qd est semp nō aduersat p̄riū impediēs. s. ei qd est sepe aduersat p̄riū impediēs. vñ si ab eo qd est sepe remoueant ea que sūt p̄ria ⁊ ipedientia. sequit qd illud qd est sepe fiat necessariū. Un̄ fm Aui. cōtingens ut in plibus est illd quod natū est semp ⁊ necessario euenire q̄tū est ex nā sua. sed qd nō semp eueniat hoc est pp ipedimētuz. S3 3° hoc arguit 2° sic. qd fm illd sequeref qd oia ptingētia ut in plibus essent nālīter necia. qd q̄tuz est ex eoz natura necessario eueniūt. ⁊ talia sūt nālīter necessaria. iō 2° ponit aliā dīam iter ptingēs ⁊ necessariū dicēs qd ptingēs ut in pluribus est illd cui⁹ natura est po^{le} ut eius actio deficiat in minori pte. ⁊ p hoc qd in sua nā ē possibilitas deficiēdi differt a necio: ⁊ nō est sicut Aui. dixit qd in sua nā nō differt a necessario. s3 solū i extrinsecis. Et dicit 2°. qd pp hoc inuenit ipedimētū. qd in nā ptingētū ut in plibus est possibilitas ad deficiēdū: ⁊ nisi inueniref ipedimētū i ptingētibus ut in plibus sequeref qd possibilitas in illis ad deficiēdū eēt ociosa. s3 qd neciuz nō hēt hoc in sua nā. s. possibilitatē ut ei⁹ actio deficiat iō si inueniref illd ipedimētū illd ipedimētū eēt ociosum: sed nā nihil facit ociose: hec 2°. vñ ista ē nā ptingētis ut in plibus ut in ea sit possibilitas ad deficiēdū i minori pte. ⁊ hec possibilitas est cā qre inuenit ipedimētū extrinsecū ⁊ nō eō. sed qd necessariū non hēt in nā sua possibilitatē deficiēdi. iō nō inuenit ipedimētū extrinsecū. Quito pncipalr ex q̄ casus nō inuenit in ptingētibus equalr: inquirit 2° in qd hēt fieri ptingēs equalr. ⁊ itēdit dicē qd ptingēs equaliter reperit in potētis passiuis sicut in mā p^o ⁊ in

Tertia ptra dictio eius de qd ad differētiā assignatam inter contingens ⁊ necessarium.

Dīa inter contingēs ⁊ necessariuz fm opinio. auer.

Quinto in quib⁹ h3 fieri cōtingēs equaliter.

Quarto arguit contra ria dīa ipius Aui.

Dīa cōtra lictio rōnis Aui.

Secūdo cōtra lictio cōtra p̄m dīum Aui.

Ad 9. me
in. 17. 2. 4.
cc. 35. 2. de
66. 51.

aia concupiscibili. sed non repit in potentis activis p se. Un si rñdēdo qōni querēti in qb^o hñt fieri cōtin gētia equalr dicit sic. dicam^o q mā p³ est parata ad recipiēdū duo p³ria eq̄liter. z iō receptio utrius q³ p³rioz est illi nālis. z silr apparet de aia concupi scibili. i. ipam eē preparatā ad actiōes p³rias equa liter. z q nō sit aliq cā agēs p³ria eq̄liter pbat p³or ducēdo ad ipo³ sic. qm si eēt aliq agēs potēs agē equalr p³ria sequeret q nā ageret otiose qd ē ipos sibile. z pbo q hoc sequat. qz si eēt tale agēs sequi tur q potētie ad eē z ad nō eē eēt eq̄les in eodē p se. sed hoc ē otiosum in nā. qz ipo³ est q aliqd eq̄li ter capiat eē z nō eē. vñ breuiter si eēt aliq causa agēs p³ria eq̄liter. sequeret q potētia ipsius agētis eēt otiosa cū nō possit agē p³ria insimul. C S3 ali qs possit dicē q in nā māc p³ sūt potētie eq̄les ad eē z ad nō eē. z tñ ille potētie nō sūt otiose. q̄ eodē mō pñt esse in agēte potētie eq̄les ad eē z ad nō eē. nec pp hoc erūt otiose. C Ad hoc rñdet p³or dicēs q cuz dicim^o q potētia que est in p³ mā ad esse. est eq̄lis potētie ad nō eē. itēdim^o q duo p³ria iueniū tur in ea in tpib^o eq̄libus oppositis ut pluuiam esse z nō eē eq̄liter: s3 in hieme z in estate z caruz alternatio agētū hec duo p³rigētia eq̄liter in tēpo ribus equalib^o est necia z sūt corpa celestia z actio eoz in causat est in maiori pte: z ideo sūt cāe eoz que sūt z nō sūt eq̄liter. hec p³or. vult igif p³or dice re ut mihi videt q in mā p³ nō ē potētia equalr ad eē z ad nō eē simul. s3 in tpib^o diuersis: sed nulluz agēs pōt facē per se duo p³ria nec siml nec in tpib^o diuersis. C Sexto p³or recapitulat deā sua in hac digressiōe dicēs sic. appet igif ex h³ q cōtigēs eq̄ liter nō iuenit in potētijs agētib^o per se s3 in potē tijs passiujs. nō tñ in oib^o potētijs passiujs. s3 solū i eis quaz p³repatio ad recipiēdū duo p³ria est equa lis. siue sit aia siue nō aia. In potētijs aut passiujs que digni^o recipiūt altez p³rioz q̄ reliquū nō ē cō tigēs equalr. C Septio respōdet p³or cuidā obie ctioni que posset fieri p ipm. qz aliqs posset dicē q cū pō passiuua sit eq̄lit idifferēs ad recipiēdū actio nes p³rias erit in actione p³rigētia eq̄lis: sic q actio erit eq̄liter idifferēs ad eē z ad nō eē. z sic pbs de buisset hic fecisse mētionē de p³rigēti equali cū tale p³rigens reperiat in actionib^o nālib^o. C Ad illō rñdet p³or dicēs q cū p³rigens equaliter reperiat in passione nō in actiōe nō inueniunt actiones que sūt equalr. qm passiuū nō exit ad actū nisi a potē tia actiua. Un rñsio p³or est ista. actio dependet ex passiuo z ex actiuo. z actiuū nō est p³rigēs eq̄liter igif nec actio erit p³rigēs equalr. Un q̄uis passi uum sit eq̄liter idifferēs ad recipiēdū actiones z ad nō recipiēdū. tñ actiuū nō est equalr idifferēs ad agēdū z nō agēdū. iō nec actio erit p³rigēs eq̄ liter. z hec est cā ut dicit p³or quare pbs dimisit in hoc cap^o p³rigēs equalr. sermo igif dicēs q oia sūt necia: nullus ē z i metha³ huic p³dicif. hec p³or. C Sed circa dicta p³or hic p³tingit dubitare. P³rio an p³rigēs equalr reperiat in potētijs actiujs. Se cūdo an p³rigēs equaliter repiat in potētijs passi ujs. Tertio an aliqd sit necium respectu vni^o z pos sibile in maiori pte respectu alteri^o. z possibile in pauciorib^o respectu tertij. C Ad p³or igif pōt sic ar gui. potētia motiua est potētia actiua: z se hēt eq̄li ter ad mouēdū z nō mouēdū. q̄ in potētijs actiujs repit p³rigēs equalr. C Itē ignis est eq̄liter idiffe

rens ad cōburēdū hoc cōbustibile z ad nō cōbu rēdū hoc cōbustibile. z potētia cōbustiuua ignis est potētia actiua. q̄. C Itē si in potētijs actiujs nō re perit p³rigēs equalr hoc nō eēt nisi qz p³duceretur utriq³ oppositoz uel neutrū oppositoz cū vñ nō sit magis dignū p³duci q̄ reliquū. z hec est rō p³or. Sed illa rō nō ualet. qz magis dignū est illō eue nire ab agente qd equalr est natū puenire ab eo z nō puenire q̄ qz pueniat illō qd min^o est natū pro uenire ab eo q̄ nō puenire. vbi grā. ut si in potētia fortis sit equalr ambulare z nō ambulare. z in po tētia platonis sit min^o ambulare q̄ nō ambulare: sequit qz si fortes nō pōt ambulare qz mlto magis plato nō poterit ambulare. igif si a pō actiua in cu ius pō est utriq³ oppositoz equaliter nō possit al teruz puenire. sequit qz a pō actiua in cuius pō est vñū oppositoz min^o q̄ reliquū nō poterit puenire illō oppositoz qd est min^o in pō agētis q̄ reliquū. z sic ab agēte p³rigēti pauciorib^o nihil poterit pue nire. z ita ois effect^o p³duceret necio ut in plib^o. z sic nihil fieret a casu nec i pauciorib^o. C Ad 1° pōt sic argui. pbādo q p³rigēs equalr nō repit in po tētijs passiujs: z hoc sic. si aliqd passiuū sit in pō eq̄ li ad duo opposita cū ois pō possit reduci ad actū sequit qz illō passiuū pōt eē sil sub oppositis. qd ē ipo³. C Ad 3° dubiū pōt argui. pbādo ptem affir matiuā sic. ambulare est p³rigēs equalr in cōpara tiōe ad pōm motiuā. z in cōparatiōe ad appetitū desideratē motū ambulationis est necessariū ul in maiori pte. q̄. C Ad p³or dubiū dicēdum q agēs est duplex. s. quoddā cū rōne z quoddam sine rōne. ut patet. 19. metha³. si loq̄mur de agēte sine rōne sic dico q p³rigēs equalr repiri in potētijs actiujs si ne rōne pōt duplr itelligi. Uno mō q ipm agens sit cōtingēs equalr ita qz ipm approximatū passo nō ipeditū sit equalr idifferēs ad agēdū z nō agē dū. z sic itelligēdo dico q p³rigēs eq̄lit nō repit i potētijs actiujs sine rōne. qz talis pō ē agēs nāle. z hui^o rō ē. qz agēs sine rōne. s. agēs nāle det mina tur ad vñū p se: ut calor ad calefaciēdū. z p³rigēs ad utrūlibet nullo mō ē cā agēs nālit cū heat rōne māe. alio mō pōt dici ul itelligi q p³rigēs eq̄liter repiat in potētijs actiujs i cōparatiōe ad effectuz p³rigētē eq̄liter sic qz a pō actiua pūciat effect^o ad utrūlibet. i. effect^o q de nā sua nō ē magis nat^o eue nire q̄ nō euenire. z isto mō ē p³rigēs ad utrūlibet in cāis agētib^o nālib^o. z h itellexit Aui. q̄uis p³or sibi iponat qz ipē itellexit qz p³rigēs ad utrūlibet eēt casus. qd tñ ipē nō posuit. sed posuit qz illō qd de nā sua ē p³rigēs ad utrūlibet puenit ab aliq cā actiua que cā respectu illi^o effect^o est casus: ut si di cas itraui ad vidēdū illū z casu accidit ut sederē z comederē: z h ē casus p cōparatiōe ad itroitum. Un ulr cū res fuerit nec semp nec frequēter. ipsa aut sit pō³ euenire q̄cūqz alio mō dūmō ex cā ex q euenit nō debuit euenire nec itēdat p se respectu talis cause dicet ens p accūs. z illa cā dicet casus ul fortuna. Un dicit Aui. qz eē rarissime nō ponit rē sub casu. qz tūc gñatio magni pōderis auri pu ri vel iacynthi excedētis solitā quantitātē esset per accūs ul eclipsis solis. qd est falsum. qz talia fiunt ex cā nāli p se itēdente z ex abundantia māe. sed qñ talia compant ad cām effectiuā ex qua nō sūt nata euenire p se nec semp nec frequēter. nec ab il la cā itēdunt: dicunt p accūs siue res sit p³rigēs

Obiectio ta
cia,

Responsio

Sexto reca
pitula.

Septio re
spōdet cui
dā tacte q
stioni.

Circa dicta
c. occurrunt
tria dubia.

Primum
dubium.

Secōdo circa
idem.

Tertio cir
ca idem.

Secōdo du.

Tertio du.

Ad primus

Ec. 3

Quid ipo
nat Comē
Alicē.

ad utrūlibet siue raro. et ista est sententia Aui. et est uera. Sed si loquamur de agēte cū rōne: sic dico q̄ tale agēs pōt facē idifferēter utrūq̄ rōrioz. sed tñ ut dicitur 2° 9° metha^{cc}. agentia cū rōne nō agūt per se et p̄ rōria. q̄ ut ibi arguit p̄hs et 2° tūc agerēt rōria i simul. qd̄ est ipō^{le}. imo ad hoc q̄ agāt alterū rōriū cōcurrit alia cā que ibi notat p̄^m p̄^m mot^a qua determinat illa potētia ad agēdū. et h̄ agēs est appetit^o respectu alteri^o rōrii. sic q̄ ad hoc q̄ agēs equaliter uel potētia actiua equalis agat necessario disponit per aliā cām determinatē ei^o dīam. illa igit cā eqlis nō agit per se alterū rōrioz. imo per aliud ut per appetitū. et hec est intentio p̄hi 9° metha^{cc}. et sicut est de corporib^o celestib^o respectu gñationis et corruptiōis istoz inferioroz. qm̄ determinant ad gñationē p̄ appropinquationē. et p̄ remotionē determinant ad corruptionē. et p̄ illa duo agūt effect^o rōrios in t̄pib^o diuersis. Sic igit appet q̄ p̄tingens equaliter nō repit p̄ se et absolute in agētib^o nālib^o. s̄ in agētib^o rōnabilib^o bñ iuenit p̄tingēs eqlē cū agēs rōnale sit idifferēs. nō tñ agit alterz rōrioz nisi determinet. **C** 3° dubitū est de uolūtate. s̄ an uoluntas possit in effect^o rōrios p̄ se absq̄ hoc q̄ determinet ab alio et alio. Et dico q̄ uolūtas libere pōt uelle aliqd̄ et nō uelle aliqd̄ usq̄ hoc q̄ determinet ab aliquo alio. tñ nec hō nec aliō agēs rōnale pōt i alterū rōrioz ad que est idifferēs nisi determinet a uolūtate ul' ab appetitu. Et q̄ uolūtas possit ex se absq̄ h̄ q̄ determinet ab aliq̄ uelle aliqd̄ et nō uelle aliqd̄ pōt p̄bari sic. q̄ certū est q̄ uolūtas pōt uelle aliqd̄ et nō uelle illō. et quero tūc aut uolūtas absq̄ q̄cūq̄ determinatē est cā sufficiens ipsi^o uelle aut regit aliqd̄ aliō determinās. si p̄^m. habet p̄positū. s̄ q̄ uolūtas ex nō eqliter idifferēs ad duo opposita pōt alterz absq̄ aliq̄ cā determinatē ipam. si uo dī q̄ regit aliqd̄ aliō determinās: tūc illō aut est cā mere nālis: et sic nec actio nec determinatio ei^o est in ptāte uolūtatis et p̄ p̄hs act^o uolēdi nō eēt in ptāte uolūtatis cū depēderet ab alia cā cui^o cālitās nō est in ptāte uolūtatis: et ita nō erit uelle magis in ptāte uolūtatis q̄ calefacē uel non calefacē in ptāte ignis. qd̄ uidet icōueniēs. h̄ pōt argui sic. Quero an uolūtas est cā actiua respectu sui act^o uel est passiuā tñ: si passiuā tñ tūc act^o suus nō erit in ptāte sua. q̄ actio agētis nālis nō est in ptāte uolūtatis. si uo sit actiua respectu sui ipsi^o actus. aut igit est actiua eqliter sic q̄ pōt equalit̄ agē et non agē et tūc habet p̄positū. aut est magis determinata ad agēdū q̄ nō ad agēdū ul' eō. et tūc non eēt in ptāte sua agē ul' nō agē qd̄ est icōueniēs. **C** Dico igit q̄ uolūtas est equalit̄ idifferēs ad actiōes rōrias: nec hēt aliā cāz determinatē ipaz ad alterz rōrioz. s̄ ipamet uolūtas determinat se ad alterz rōrioz. Sic igit dico ad hāc dubitationē q̄ p̄tingēs equalit̄ nō reperit p̄ se in agētib^o sine rōne s̄ repit in agētib^o cū rōne. et tale agēs est dup^l. s̄ qd̄ dā h̄ns intellectū et uolūtātē. et qd̄ dā est ipsamet uolūtas. agēs igit cū rōne qd̄ agēs hēt itell^m et uolūtātē ut hō nō agit alterz rōrioz ad que est idifferēs nisi determinet p̄ uolūtātē. sed ipsa uolūtas que pro tāto dī agēs cū rōne q̄ p̄supponit rōnē et cognitionē itell^m pōt agē alterū rōrioz ad que est equalit̄ idifferēs absq̄ h̄ q̄ determinet ab alio. Ad rōnes uo hui^o dubitatiōis: ad p̄³ dico q̄ pō motiua nō est sufficiens. nec p̄pinqua cā mot^o p̄gressiui. sed pō motiua cū appetitu. vñ

appetit^o determinat pōm motiua ad mouēdū. vñ nulla pō nālis est sufficiens et p̄pinqua ad agēdū et nō ad agēdū. **C** Ad 2° rōnē dico q̄ ignis appropinquat^o alicui cōbustibili nō est equalit̄ idifferēs ad cōburēdū et nō cōburēduz: q̄uis ignis sit indr̄ns ad cōburēdū hoc cōbustibile et nō cōburēdū. q̄ pōt eē appropinquat^o ul' nō appropinquat^o. tñ qm̄ est appropinquat^o de necessitate cōburit nisi adsit impedimētū. Et si querat^o utrū agēs nāle ut ignis agat aliqd̄ casualit̄. Dico q̄ agēs nāle pōt casualit̄ agē. s̄ illa casualitas erit ex pte effect^o nō ex pte cāe. vbi gr̄a. in ex^o Aui. ignis cōburit pānos paupis a casu. s̄ illa casualitas nō est ex pte ignis: s̄ ex pte effect^o. q̄ accidit tale cōbustibile eē ipsi^o paupis. vñ ubi est agēs mere nāle casualitas nō est ex pte agētis. tñ agēs nāle pōt p̄ducē casualit̄ effectū rōne casualitatis q̄ accidit in effectu. Uñ est intelligēdū q̄ casualitas qm̄ q̄ accidit ex pte cāe et ex pte effect^o sit. et qm̄q̄ ex pte cāe tñ. et qm̄q̄ ex pte effect^o tñ. exēplū p̄mi: ut uadēs ad for̄ nō itēdēs iuenire debitorē aliquē in ueniat et accipiat pecuniā. ibi est cā casualis respectu acceptionis pecunie a debitorē: et sic est hic casualitas ex pte cāe. p̄t eēt casualitas ex pte effect^o ut si debitor nō itēdat ibi iueniri a creditore. exēplū secundū. ut si ignis hui^o hois cōburat h̄ cōbustibile. hic eni est casualitas ex pte mae. q̄ accidit q̄ ignis sit hui^o hois. s̄ nō est casualitas ex pte effect^o. exēplū tertij: ut ignis cōburit pānos paupis: ex parte ignis nō est casualitas. q̄ ignis quātū ex pte sua est cā agēs p̄ se. s̄ casualitas est ex pte hui^o effect^o q̄ est cōburē pānos paupis. **C** Ad 3° rōnē dico q̄ illa rō 2° est bona. s̄ neutriū rōrioz est digni^o euenire q̄ reliquū. s̄ neutriū eueniet ul' utrūq̄. Et cum arguit^o q̄ tūc sequit^o q̄ si vñ rōrioz sit min^o dignū q̄ eueniat q̄ reliquum: illō min^o dignū nō eueniet. dico q̄ illud qd̄ est min^o dignū puenire nō pueniet nisi illa cā ipediat a p̄ducēdo magis dignū. vñ quantū est ex pte talis cāe nunq̄ p̄ducet effect^o qui est minus dign^o euenire. s̄ p̄p̄ impedimētū pō^{le} est q̄ illō qd̄ est min^o dignū p̄us fiat postea magis dignū ut pueniat. q̄ illō qd̄ est p̄us magis dignū et magis i pō agētis quātū est ex pte sui pōt fieri p̄ impedimētū min^o i pō agētis. nec sequit^o p̄ h̄ q̄ nihil pueniat nālit̄ ab agēte i pauciorib^o. q̄ h̄ oē agēs ex nō in pō p̄fecta sit natū agē effect^o ut in plib^o quātū est ex pte sui q̄ tñ in nā talis agētis est possibilitas ut ipediat. id nālit̄ aliqd̄ puenit ab agēte i pauciorib^o. nō tñ ita nālit̄ sic ab agēte i plib^o et c. **C** Ad 2° dubitationē dico q̄ p̄tingēs eqlit̄ repit p̄ se i potētis passiuis nālib^o. q̄ in mā p̄³ quātū est ex pte sui est eqliter in pō ad oēs foias māles. tñ nullā formā mālem sibi determinat. mā eni p̄³ immediate recipit duo rōria nō mediātib^o dispōnib^o rōriis. q̄ tūc illas dispōnes rōrias recipet mediātib^o alijs dispōnib^o. et sic in infinitū qd̄ est ipō^{le}. et id̄ dico q̄ mā p̄³ recipit utrūq̄ rōriū immediate et p̄ se. et h̄ est uerz de p̄mis rōriis. s̄ nō est sic de agēte nāli. q̄ nō agit utrūq̄ rōrioz p̄ se et immediate. et si aliqd̄ agēs aliō a uolūtate possit agē cōtraria. h̄ erit mediātib^o dispōnib^o rōriis ut patet de aia p̄cupiscibili que facit rōria p̄ desideria rōria uel p̄ appetit^o rōrios. **C** Et si dicat^o q̄ illi appetit^o i aia p̄cupiscibili sūt rōrii. aut igit recipiunt mediātibus alijs. et tūc erit p̄cessus in infinitū. uel recipiunt immediate. et tūc nō erit dīa iter māi p̄³ et aiam cōcupiscibile q̄ ad p̄tingētā uel in dīam eqlē. **C** Dicē

Ad secundā rōnē loco.

Ad tertiam rōnē loco.

Ad secundā p̄cipale.

Eccl. 3.

Dubium.

Responso.

adū q̄ aīa cōcupiscibilis vno mō est passiva. s. s̄ q̄ est receptiva appetitū. alio mō est activa. s. s̄ q̄ est p̄m̄ opatiōis extrinsece. p̄ mō nō differt ei⁹ cōtingētia a p̄tingētia p̄m̄. et iō recipit utrūq̄ appetitū p̄riorū sine medio. s̄ sc̄do mō nō est recipiēs sed opans p̄ recepta. et sic determinat ad opatiōes p̄rias p̄ appetitū p̄rios. **C** Ad rōnē in p̄riū cū dī q̄ si pō passiva sit eque indifferēs ad duo opposita. tūc pōt eē sil' sub duob' oppositis. dico q̄ potētia passiva est sil' in potētia ad duo opposita. s̄ nō est in potētia ad duo opposita sil'. q̄ ē impo' q̄ aliq̄d passivū simul iformet duob' oppositis. dico igit' q̄ aliq̄d passivū eē in potētia ad duo opposita sil' pōt itelligi dupl'r. s. uel s̄m q̄ est similtas potētie uel s̄m q̄ est in potētia similtatis. s̄m q̄ est similtas potētie sic denotat q̄ aliq̄d passivū simul est in potētia ad duo opposita. et hoc est uey. qm̄ in hoc instāti ego sum in potētia ad currēdū cras et ad nō currēdū. et sic simul sūz in potētia ad duo opposita sed s̄m q̄d est potētia similtatis sic denotat q̄ aliq̄d passivū sit in potētia ad recipiēdū duo opposita simul q̄d est impo'. q̄ impo' est q̄ aliq̄d passivū iformet duob' oppositis sil'. Et cū dī in argumēto q̄ oīs potētia pōt reduci ad actū: dico q̄ est uey: sed nō est necesse q̄ oīs potētia possit reduci ad oēs suos act' isimul. vñ potētia passiva sil' ē in potētia ad oēs suos act'. s̄ nō est in potētia ad oēs suos act' insil'. dico et q̄ ad diuersos act' sūt diuerse potētie respectiue. q̄ alia est pō respectiua ad vnā formā. et alia ad aliā ut vult 2° p̄ hui'. et p̄ de gñatiōe. et 2° metha^{ca}. **C** Unde q̄uis sit eadē potētia receptia oppositorū. tñ nō est eadē potētia respectu oppositorū. q̄d tñ oportet ad hoc q̄d sit aliq̄ potētia passiva que possit esse sil' sub duob' oppositis. **C** Ad 3^m dubiū dico q̄ aliq̄d dici necessariū uel possibile in maiori parte uel in minori parte pōt itelligi dupl'r. s. uel absolute ita q̄ in nā sit natū euenire. sēmp ul' frequēter uel in pauciorib'. et isto mō loquēdo. dico q̄ ipō' est q̄ idē sit necessariū. et possibile in pl'ib' ul' in paucioribus. 2° mō in respectu. ita q̄ aliq̄d dicat necessariū ul' p̄tingēs in pauciorib' in cōparatiōe ad cām agētē siue ad alias cās. et isto mō est possibile q̄ idē sit necessariū. s. in cōparatiōe ad aliquā cāz uel ad aliq̄s cās et p̄tingēs in pl'ibus uel in pauciorib' in cōparatiōe ad aliq̄s alias causas: et hoc probauit argumētum.

C Eoz at que sūt: alia pp̄ B sūt: alia vō nō. **H**oz autē alia qdē s̄m p̄posituz sūt: alia vō nō s̄z p̄posituz. Ambo at sūt propter B. Quare manifestuz qm̄ in his que sūt p̄ter necessariū: et qd sicut frequēter sūt quedā circa que p̄tingit qd est pp̄ B. sūt at pp̄ hoc quecūq̄ ab intellectu uti q̄ agunt: et quecūq̄ a natura.

C Nec est 2^a pticula p̄ ptis p̄n^l hui' capli in q̄ phūs declarat duas alias pticulas ponēdas in diffōne fortune. et p̄ ponit duas diuisiones. quarū p̄ est q̄ de nūo eoz que sūt in minori pte quedā sūt pp̄ finē. cuiusmodi sūt actiōes que sūt a cognitione et uolūtate. quedā vō nō sūt pp̄ finēz ut actiōes otiose aut actiones que sūt sine cognitiōe: ut p̄suptio sotulariū et cōfricatio barbe et h^o. **C** Sc̄da diuisio est q̄ de nūo eoz que sūt pp̄ finē aliqua sūt s̄m p̄positi

tū. aliqua vō nō sūt s̄m p̄posituz. ex quo apparet q̄ in his que sūt p̄ter necessariū et p̄ter p̄tingens in plurib'. i. in his que nō sūt necessaria nec p̄tingētia ut in plurib' sūt quedā circa que p̄tingit eē qd est pp̄ hoc. i. pp̄ finē. et illa que sūt pp̄ finē sūt quecūq̄ agūtur ab intellectu et quecūq̄ agunt a natura.

C Quisimodi igit' cū s̄z accūs fiat: a fortuna dicim' eē. Sic enī et qd ē aliō qdē p̄ se ipsuz ē: aliud at s̄z accūs sic et cāz p̄tingit eē: ut dom' qdē per seipam cā est edificatiua. s̄m accūs autē albū aut musicum.

C Nec ē 3ª pticula p̄ ptis p̄n^l hui' capli in qua phūs ponit quedā diuisionē cāe q̄ est q̄ carū qdā est p̄ se cā et qdā p̄ accūs. dicit tñ phūs p̄ q̄ h^o. s. que sūt a p̄posito et p̄pter aliq̄d et in minori pte cū sūt s̄m accūs a fortuna dicim' ea eē. **C** aut ē qdā cā p̄ se. et qdā p̄ accūs p̄bat. et hec ē 26ª hui' libri que p̄bat sic. sicut est de ente: ita est de cā. sed aliq̄d est ens p̄ se et aliq̄d p̄ accūs. s̄ aliq̄ est cā p̄ se et aliqua p̄ accūs. vbi grā. ars edificatiua est p̄ se cā domus. sed albū et musicū que accidunt edificatori sūt cāe p̄ accūs. **C** Et addit 2° dicēs q̄ s̄m expositores dīa est iter illō qd agit a casu et iter cām p̄ accūs: qm̄ cā p̄ accūs ut musica uel medicina nō opat in domū. sed dī p̄ accūs. q̄ accidit cāe agētī. sed casus dī cā p̄ accūs. q̄ ex eo fit aliq̄d p̄ accūs. nō tñ illud pp̄ qd est. **C** Ex hoc pōt elici quedā diffictio de cā p̄ accūs. qm̄ qdā est cā que nihil opat s̄z p̄tingit accūtaliter cāe agētī. et quedā est que opat producēdo aliq̄d. nō tñ illō p̄pter qd agit casus et fortuna sūt cāe p̄ accūs sc̄do mō. q̄ sūt cāe agētes q̄ uis nō sūt terminate. q̄ effectus casualis pōt ab infinitis agētibus per accūs prouenire.

C Per se qdē igit' cā finita ē: s̄m accūs at ifinita. Infinita enīz vni accidunt. Sic igit' dictū ē: cū in his que pp̄ hoc sūt: hoc fiat tunc dicitur a casu et a fortuna.

C Nec est 4^a pticula p̄ ptis p̄n^l hui' capli in qua ponit dīa iter cām p̄ se et cām p̄ accūs que est illa. q̄ cā p̄ se ē finita. sed cāe p̄ accūs sūt ifinite. et hec est 27^a hui' libri que p̄bat sic. illa que accidunt cāe p̄ se: sūt cāe p̄ accūs: sed vni cāe p̄ se accidunt ifinita. s̄. si igit' in his que sūt p̄pter finē. fiat aliq̄d per accidēs. ita q̄ cause agentes sūt cause per accidēs tunc dicitur fieri a casu et a fortuna.

C Ipsoz aut dīa hoz aduicē posteri' de termināda. nunc at B sit manifestum q̄ utraq̄ sūt i his que sūt pp̄ B: ut cā accipiendi argētuz uenit utiq̄ delaturus pecuniā si sciuit: uenit aut nō hui' cā: s̄ accidit uenire et facere hoc reportādi gratia.

C Nec est 5ª pticula p̄ ptis p̄n^l hui' capli in qua declarant pticule ponēde in diffōne fortune. Primo tñ phūs dicit q̄ dīa ipsoz aduicē. i. casus et fortuna est posteri' p̄scrutāda. Deinde declarat phūs pticulas ponēdas in diffōne fortune declarās p̄ q̄ casus et fortuna sūt in his que sūt p̄pter aliq̄d finē. et hec est 28ª hui' libri que p̄bat p̄batiōe exemplari sic. si aliq̄s creditor sciuisset debitore sūū esse in foro et ipse iret ad hoz cā recipiēdi pecuniā delatur' pecuniā secū a debitore. ponam' igit' q̄ ip̄e cre

265. 50.

26. cōclusio huius libri.

Notabile. 3de p̄ hui' lib. c. 44. et 2. phy. 15. et 46. cōmū.

27. cōclusio huius libri.

2. cō. 51.

Ad tertius principale.

2. c. 49.

Prima diuisio.

Sc̄da diuisio.

ditor: uenit ad forū ad faciēdū aliō ut ad emēdum aliqd ⁊ nō cā recipiēdi pecuniā ⁊ iuenit debitorē suū in foro ⁊ accipiat ab eo pecuniā: dicit q̄ h̄ est a casu ⁊ a fortuna. ⁊ sic appet exēplariter q̄ casus ⁊ fortuna sūt in his que sūt pp̄ aliquē finē. q̄ iste iueniēs debitorē i foro iuit ad forū pp̄ aliquē finē.

Hoc autem neq̄ sicut frequenter ueniens ad villam neq̄ ex necessitate.

Hic pbat q̄ fortuna ⁊ casus sūt in his que sūt raro ⁊ hec est 29^a q̄ hui⁹ libri que pbat sic. Reportatio pecunie a debitorē que creditor nō est opinat⁹ iuenire ē a casu ⁊ a fortuna. s̄ talis reportatio pecunie nō est semp̄ nec frequēter sed raro ergo casus ⁊ fortuna sūt in his que sūt raro.

Amplius autem finis ē reportatio non in seipso causarū sed propositōrū ⁊ ab intellectu: ⁊ dicitur a fortuna uenire.

Nunc ph̄s declarat aliā pticulā. s̄ q̄ fortuna est in agētib⁹ s̄ ppositū. ⁊ hec est 30^a q̄ hui⁹ libri que pbat sic. Illō agēs qd̄ nō est de nūo carū naliū est agēs a pposito. s̄ fortuna est h̄. s̄ mior hui⁹ rōnis ponit in s̄ra. Dicit igit̄ ph̄s q̄ reportatio pecunie quā dicim⁹ esse a fortuna nō est finis carū in seipso. i. carū naliū que in seipis hnt̄ p̄m⁹ mor⁹ ⁊ getis. s̄ d̄ uenire a fortuna qd̄ est ppositōrū ⁊ ab intellectu.

Si autem proponens ⁊ huius causa: aut semper ueniens aut sicut frequenter reportaturus: non a fortuna.

Declarat aliā pticulā. s̄ q̄ fortuna ē cā agēs per accidēs. ⁊ hec est 31^a q̄ hui⁹ libri que pbat sic. Dis cā agēs ex qua puenit aliqd̄ nō intētū ab eo est cā p acc̄s respectu illi⁹. s̄ fortuna est h̄. s̄ probatio minoris. q̄ si aliqs pponēs accipe pecuniā iueniat debitorē ⁊ recipiat pecuniā. tūc illa nō est cā per acc̄s receptionis pecunie. sed si nō intēdit recipere pecuniā ⁊ recipiat. tūc receptio pecunie est per acc̄s ⁊ a fortuna. ⁊ sic appet q̄ fortuna est cā a qua puenit aliqd̄ nō intentū. qm̄ respectū finis intenti non datur fortuna nec causa per accidēs.

Manifestū itaq̄ q̄ fortuna cā sit s̄ accidēs in his q̄ in minori sūt s̄ ppositū eoz que pp̄ sūt. An̄ circa idē ⁊ intellect⁹ ⁊ fortuna est. ppositū enī nō sine intellectu est.

Hec ē 6^a pticula in qua ph̄s ex p̄cedētib⁹ pcludit diffōnē fortune. dices q̄ manifestū est ex p̄dictis q̄ fortuna est cā p acc̄s in his que sūt s̄ ppositū ⁊ eoz que sūt pp̄ finē. ⁊ p h̄ qd̄ dicit s̄ ppositū intēdit illa que eueniūt raro ab agētib⁹ s̄ ppositū. diffō fortune igit̄ est illa. Fortuna est cā per acc̄s eē semp̄ ⁊ frequēter eoz que sūt in minori pte in agētib⁹ a pposito pp̄ finē. Et dicit 2^{or} q̄ ph̄s dicit cāz p acc̄s ut distinguat iter fortunā ⁊ cāz per se. ⁊ dicit in his que agūt s̄ ppositū ut distiguat fortunā a casu. fortuna enī solū fit: in reb⁹ uolūtarijs. sed casus fit indifferēter in reb⁹ uolūtarijs ⁊ in his que sūt a nā. ⁊ ideo dicit ph̄s q̄ intellect⁹ ⁊ fortuna sūt circa idē. q̄ ppositū nō est eē intellectu. ⁊ ppositū ⁊ fortuna sūt circa idē. s̄. **Notādū s̄ 2^{or} hic q̄ ph̄s tacuit diffōnē casus. q̄ ex diffinitione fortune p̄t̄ itelligi diffō casus. q̄ nō oportet amouere nisi vnā pticulā. s̄ ppositū. diffō igitur casus est illa. videlz. casus est cā per acc̄s eoz**

que sūt in minori pte in agētib⁹ pp̄ finē. **Intelli gēdū hic q̄ ille idē effect⁹ qui est casualiter ab vna cā est uel eē p̄t̄ per se ab alia cā uel ab alijs cāis. ⁊ p̄t̄ aliqs effect⁹ eē casualiter a multis cāis. ita q̄ erit a q̄libet diuisis per acc̄s ⁊ casualiter. tamē idē effect⁹ est per se ex cōcursu illaz carū sine ex illis cāis cōitūctū: ut si aliqs uadat ad forū cā emēdi panē nō credēs nec intēdēs inuenire debitorē in foro ⁊ cōtigat q̄ inueniat debitorē in foro que nō est opinat⁹ iuenire. illa inuētio debitoris est casualis respectu itiois creditoris ad forū. s̄ si debitor uadat ad forū nō itēdēs ibi iueniri a creditore posito q̄ ibi inueniat debitorē illa inuētio est per acc̄s ⁊ casualis respectu itionis debitoris ad forū. tūc inuētio debitoris in foro fit per se ex istis duob⁹ p̄iūcti qm̄ ex h̄ q̄ tā debitor q̄ creditor uadit ad forū creditor iuenit debitorē ⁊ h̄ semp̄ uel frequēter. ⁊ sic ista inuētio respectu istoz duoz s̄ sumptoz nec est casualis nec fortuita. ⁊ sic patet q̄ idē effect⁹ p̄t̄ eē semp̄ uel frequēter a duab⁹ cāis s̄ sumptis. quī tūc est casualis ⁊ per acc̄s respectu utriusq̄ diuisis. **P̄t̄ etiā idē effect⁹ eē casualiter respectu vni⁹ cāe. ⁊ tūc eē per se respectu alteri⁹ cāe. ⁊ posito q̄ creditor uadit ad forū cā emēdi aliqd̄ nō itēdēs ibi iuenire debitorē: ⁊ q̄ debitor uadat ad forū ut iueniatur a creditore. dico tūc q̄ inuētio debitoris ē casualit̄ p acc̄s respectu hui⁹ qd̄ est creditorē ire ad forū. ⁊ est per se respectu hui⁹ cāe que est debitorē ire ad forū. ⁊ sic idē effect⁹ p̄t̄ esse p acc̄s respectu vni⁹ cāe: ⁊ per se respectu alteri⁹ cāe. ⁊ ex h̄ appet q̄ eē casuale ⁊ fortuitū dicunt̄ in respectu. ⁊ q̄ illa noia casus ⁊ fortuna nō sint noia absoluta s̄ respectiua. q̄ idē effect⁹ est casualis ⁊ per se respectu diuersarum causarum. sicut idem est dupluz ⁊ dimidium respectu diuersorum.****

In finitas quidez igit̄ cās necesse est eē: a quib⁹ utiq̄ fiat quod est a fortuna. An̄ v̄ fortuna infinita eē: ⁊ imanifesta hoi.

Hec est 2^a ps p̄n⁹ hui⁹ capituli in qua declaratur qd̄ ueritatis p̄tineāt opinionēs antiquoz de casu ⁊ fortuna. ⁊ p̄tinet tres pticulas. q̄ in p^a oñdit qd̄ habeat ueritatē. Secūda opio que posuit q̄ casus ⁊ fortuna sūt imanifesta hūano intellectu. In 2ª ibi. [⁊ eē ut nihil. Jōndit quā ueritatē hēat opio p^a que posuit q̄ nihil sit a casu ul⁹ a fortuna. In 3ª ibi. Et dicere aliqd̄. Jōndit iterū quō 2ª opio hēt ueritates. In p^a igit̄ pticula hui⁹ ptis ph̄s dicit q̄ necesse est infinitas cās eē a qb⁹ fiat qd̄ est a fortuna. ⁊ sic v̄ q̄ fortuna sit infinita. cū igit̄ infinitū s̄m qd̄ infinitum sit ignotū seqtur q̄ fortuna est imanifesta hoi. ⁊ h̄ dixit p^a opio. v̄ s̄ opinionēs 2^{or} ph̄s pbat hic q̄ nulla scia speculatiua p̄siderat de casu ⁊ fortuna. ⁊ hec ē 32^a q̄ hui⁹ libri que pbat sic. nulla scia speculatiua p̄siderat de infinitis. s̄ cāe per acc̄s. cuiusmodi sūt casus ⁊ fortuna sūt infinite. qm̄ infinite sūt illa a qb⁹ possūt p̄cedē illa q̄ sūt a casu ⁊ a fortuna. ergo nulla scia speculatiua considerat de casu ⁊ fortuna. hui⁹ rōnis minor ponit in textu. **Sed hic dubitat. q̄ ph̄s hic cōsiderat de casu ⁊ fortuna. ⁊ tūc ista est scia speculatiua. s̄ aliq̄ scia speculatiua considerat de casu ⁊ fortuna. **Dicēduz q̄ nulla scientia speculatiua p̄siderat de causis casualibus ⁊ fortuitis in sp̄ali. q̄ tales cāe sūt infinite. tamē aliqua scia speculatiua ut ista scia p̄scrutat̄ de casu ⁊****

29. p̄ luffio huius libri.

30. cō luffio huius libri.

31. p̄ luffio huius libri.

2. c. 52.

Diffinitio fortune.

Diffinitio casus.

2. c. 53.

Idem. 6. metha. 2. c. 4. 32. c. cluffio huius libri.

Dubium

Responso.

fortuna in generali ostendendo in quo genere cause hec sint: et qualiter sint cause per accidens.

Et est ut nihil a fortuna videbitur utique fieri. Omnia quidem enim hec recte dicuntur: quoniam rationabiliter. Est quidem enim ut sit a fortuna: et secundum accidens enim fit.

Hec est 2^a particula 3^a partis primi huius capituli in qua ostendit quod prima opinio habet veritatem que ponit quod nihil sit a casu. unde illa opinio videtur sic habere veritatem. quia a casu et a fortuna non fit aliquid nisi secundum accidens. sed quod est secundum accidens non est nisi secundum quod. ideo a casu et a fortuna non videtur aliquid fieri nisi secundum quod. sed quod est secundum quod non videtur esse aliquid. et propter hoc videtur quod prima opinio aliquo modo prout veritatem que dicit nihil fieri a casu vel fortuna.

Et est causa sicut accidens fortuna: ut aut simpliciter nullius ut domus edificator quidem causa est. secundum accidens aut tibi cen: et venientes referendi argenti: non huius causa venientem infinite sunt multitudine. Etenim videtur aliquem uoles et persequens: et fugiens: et visurus.

Et quia iam dictum est quod casus est causa per accidens per hoc sic. Cause infinite sunt cause per accidens. sed illud quod est a casu habet causas infinitas. ergo casus est causa per accidens. maiorem huius rationis notificat per hoc per exemplum dicens quod edificator est per se causa domus. et causa per accidens sunt infinite: ut si edificator sit tibi cen aut medicus aut albus. tunc omnia ista sunt cause per accidens domus. quia accidit edificatori qui est per se causa domus. Aliud est de debitore. quia huius effectus qui est recipere pecuniam a debitore prout est infinite cause casuales: quia potest esse quod vadat ad forum causa emendi aliquid aut ad vendendum aliquid vel ad persequendum aut ad fugiendum. et sic de infinitis.

Et dicere esse aliquid extra rationem: fortunam recte est. Ratio enim aut est eorum que semper sunt: aut eorum que sicut frequenter: fortuna autem in his que fiunt preter hec.

Hec est 3^a particula 2^a partis primi huius capituli in qua iterum ostendit quod 2^a opinio prout veritatem que ponit quod casus et fortuna sunt immanifesta intellectui humano ex quo casus et fortuna sunt causa per accidens. et cause per accidens sunt infinite et de infinitis non est scientia certa. appet igitur quod opinio dicens quod casus et fortuna sunt immanifesta humano intellectui habeat aliquid veritatis.

Quare quoniam infinite que sic cause sunt et fortuna infinita est. tamen in quibusdam deficient utique aliquid. Nunquid igitur contingit causa utique fiant fortune: ut sanitatis: aut spiritus: aut estus: sed non depilari. Sunt autem alie alij proximiores que sunt secundum accidens causas.

Hec est 3^a pars primi huius capituli in qua per hoc movet et soluit dubitationem circa casum et fortunam: que dubitatio est ista. quoniam dictum est quod casus et fortuna sunt cause per accidens. et cause per accidens sunt duplices scilicet quedam propinque: et quedam remote. est igitur dubitatio utrum casus et fortuna sint causa per accidens propinque vel remote. ubi gratia. cum aliquando sanitas inducat a casu: ad cuius inductionem percurrit aduentus solis et venti et est euacuatio malorum humorum vel ablatio capillorum

supfluo: aduentus solis et venti sunt causa remota sanitatis sed euacuatio malorum humorum vel ablatio capillorum supfluo est causa propinqua sanitatis. est igitur questio utrum aduentus solis vel venti: an euacuatio malorum humorum sit casus. Et ista dubitationem soluit per hoc dicens aut spiritus aut estus sed non depilari. id est uentus aut calor dicuntur casus. sed depilari hoc est ablatio capillorum non dicitur casus. quasi dicat quod cause remote sunt ille que dicuntur casus. sed cause propinque non sunt casus et fortuna: ut si aliquid sit infirmum propter nimiam abundantiam capillorum vel propter nimiam repletionem malorum humorum. et ipse non possit se euacuare ab huius superfluitate nisi exponendo se soli et vento. et sic exponendo se soli et vento depilaret se aut euacuaret humores. aduentus solis et venti dicerentur causa casualis respectu sanitatis. quia adducens solis aut uentum non ite debet sanitatem. sed illa depilatio vel euacuatio non diceretur causa casualis sanitatis. quia illa depilatio vel euacuatio fit propter sanitatem. Aliter tamen exponit Themisti. scilicet quod causa remota. scilicet que sunt per accidens non numerantur in causis casualibus. id est non sunt causa casuales. abradere enim capillos est causa casualis remota. sed sol et uentus sunt causa propinqua. et propter hoc sol et uentus sunt cause casuales sanitatis. sed abradere capillos non est causa casualis. prior tamen expositio est melior.

Fortuna autem bona quidem dicitur cum bonum aliquid euenit. prava autem eorum prauum aliquid.

Hec est 4^a pars primi huius capituli in qua declarat de quibusdam modis fortune ut sunt bonitas fortune et malitia fortune: ut eufortunium et diffortunium: et continet 4as particulas: quoniam in prima per hoc narrat quoniam est bona fortuna et quoniam mala. In 2^a ibi [Eufortunium autem.] Narrat per hoc quoniam est eufortunium et quoniam diffortunium. In 3^a ibi [Amplius autem incertum.] Declarat quod eufortunium est incertum. In 4^a ibi [Sunt quidem igitur.] Epilogando narrat diffinitionem eorum casui et fortune. In prima igitur particula dicit per hoc quod fortuna dicitur bona cum aliquid bonum euenit in actu. et dicitur mala cum aliquod malum euenit in actu. igitur.

Eufortunius autem et diffortunius est eorum magnitudinem huius sunt hec. unde et secus paruum malum aut bonum accipere magnus: aut discringere aut eucringere est. quoniam sicut dicit intellectus: quod enim ad paruum tanquam nihil de habere videtur.

Hec est 2^a particula 4^a partis primi huius capituli in qua narrat quoniam est eufortunium aut diffortunium dicens: quod eufortunium et diffortunium dicuntur cum quadam magnitudine: quoniam cum euenit aliquid magni boni dicitur eufortunium. Cum vero euenit aliquid magni mali dicitur diffortunium. Et addit per hoc dicens quod cum fere accidit magni mali aut magni boni dicitur esse eufortunium vel diffortunium. quia intellectus accipit illud quod est propinquum ad habendum sicut esset iam habitum. quod enim paruum deest nihil de habere videtur.

Amplius autem incertum eufortunium rationabiliter est. Fortuna enim incerta est. Neque enim ut semper neque sicut frequenter possibile esse que sunt a fortuna nihil.

Hec est 3^a particula 4^a partis primi huius capituli in qua declarat quod eufortunium est incertum. et hec est 33^a huius libri que probatur sic. Fortuna est incerta. sed eufortu-

Tex. c. 54.

Quid veritas continet prima opinio.

Responsio.

Expositio themi.

Tex. c. 56.

Qui de eufortunius et diffortunium.

al. dicitur.

Dubium.

33. dicitur huius libri.

miti est quedam fortuna. qz est bona fortuna cum ma-
gnitudine ut dictu est. ergo eufortuniu est incertu.
maior declaraf. qz illa que sunt a fortuna nec sunt
semp nec frequeter z talia sunt incerta. qz fortuna est
incerta. vñ p^o dicit qz pbs dicit qz eufortuniu est
res incerta ne homo decipiat in vita sua mudana
ex hoc quod accidit ei de bonitate casus

T.c. 57.

Sunt quide igit ambo cae queadmodu
dictu est fm accis: z fortuna z casus i co
tingentib fieri: neqz simplr neqz sicut fre
queter: z eoz qcumqz utiqz fiet pp aliqd.

Cato diffi-
culto casus
fortune.

Hec est 4^a particula 4^e ptis pn^{is} hui⁹ capli in qua
pbs epilogando narrat diffone cōem casui z for-
tune dicēs qz ambo. i. tā casus qz fortuna est cā p
accis in his que sūt in minori pte z eoz que fiunt
propter finem.

Capl^m tertiū tractatus quarti. z est de differētia
inter casum z fortunam.

Differat aut. qm casus in ampli⁹ est.

Quod eniz est a fortuna: est z a casu.

Hoc autē nō oē a fortuna est. For-

tuna quidē enī z qd a fortuna est qbuscū

qz z eucōtingē utiqz inerit: z oīno act⁹ ē.

Istud est 3^m capl^m hui⁹ tractat⁹ in quo ponit z de-
clarat differētia inter casu z fortunā. z ptinet du-
as partes. In p^o ponit z declarat differētia iter ca-
sum z fortunā. In 2ª ibi [Marie aut.] Dñdīf in
quib⁹ marie appet dīa iter casuz z fortunā. p^o ps
ptinet qtuor pticulas. qz in p^o ponit dīa inter ca-
sum z fortunā. In 2ª ibi [Uñ nece est.] Declarat
in qbus iuenit fortuna. In 3ª ibi [Propter hoc ne-
qz.] Declarat in qbus non iuenit fortuna. In 4^a
ibi [S3 casus iest.] Narrat alia ps dīe iter casu
z fortunā. In p^o igit pticula hui⁹ ptis ponit vna
dīa iter casuz z fortunā que est qz casus est in plu-
rib⁹ qz fortuna. qm oē qd est a fortuna: est a casu. s3
nō oē qd est a casu est a fortuna. qz fortuna solū est
in his qbus pōt inesse seu ptingere seu discōtinge-
re. z ex h⁹ pbat 2^a 3^a 4^a huius libri. que est qz casus z
fortuna differūt. pbatio patet: qz casus in plus se
habet qz fortuna. igit casus z fortuna differūt. Et
ex hoc pōt notari qz magis cōe z minus cōe diffe-
rūt ut genus z spēs. qz gen⁹ est in plus qz species.
Intelligēdū fm p^o hic qz casus accipit dupl^r
s. cōiter z pprie. casus cōiter accept⁹ est indifferen-
ter in reb⁹ nālibus z uolūtarijs. sed casus pprie ac-
cept⁹ est in reb⁹ nālibus tm. z fortuna in reb⁹ uolū-
tarijs tm. qd igit dī qz casus sit in plus qz fortuna
illō est intelligēdū de casu loquēdo cōiter. Scien-
dum ē qz p^o alr fm suā trāslationē utī hoc noie
fortuna qz nos fm n^{am} trāslationē qz cōiter illud
qd nos appellam⁹ fortunā. ipse appellat casum. z
qd nos appellam⁹ casuz: ipe appellat ex se. z forte
h⁹ est qz cā talis effect⁹ latet nos. z non est manife-
sta. ideo appellat ex se quasi nō haberet aliā cām.

Differē. inē
casu z foru.

4. cōclusio
uius libri.

Casus acci-
pē dupl^r.

Unde necesse est circa practicā esse for-
tunā. Signū autē est qd videt idēz eē felici-
tati aut prope. Felicitas aut praxis que
dā est. Eupraxia autē est qre qbuscūqz nō
ptingit agere: neqz a fortuna aliqd facē.

Hec est 2^a pticula p^o ptis pn^{is} hui⁹ capli in qua de-

clarat in qbus reperitur fortuna. z declarat qz fortu-
na nō iuenit nisi in opationib⁹ uolūtarijs. z hec est
35^a hui⁹ libri que pbat sic. Fortuna nō reperitur ni-
si in his in qbus pōt inueniri bonitas fortune. sed
bonitas fortune nō reperitur nisi in opationib⁹ uolū-
tarijs. qz maior patet. qz circa idē hnt fieri fortuna
z bona fortuna. maior declarat sic. bonitas fortune
aut videt eē felicitas uel ppe felicitatē. s3 felicitas
est opatio uoluntaria. qm felicitas est eupraxia. i.
bona opatio. z qz bona fortuna iuenit tm in reb⁹
uolūtarijs sequit qz quibuscūqz nō ptingit agere
fm uolūtate nō ptingit eis facere aliqd a fortuna.

35. cōclusio
huius libri.

Et pp hoc neqz inaiatum nihil: neqz in-
fans: neqz bestia nihil facit a fortuna: qm
nō hnt ppositū. neqz eufortuniu neqz in-
fortuniu inest his nisi fm similitudinē: sicut
dixit protarchus eufortunos esse lapi-
des ex qb⁹ sūt are cū honorent. Copulati
aut his cōculcant. Pati at a fortuna iest
quodāmodo z his: cū agens aliqd circa
hoc agat a fortuna. aliter autem non.

T.c. 59.

Hec est 3^a pticula p^o ptis pn^{is} hui⁹ capli in qua de-
clarat in qb⁹ nō est fortuna. z pbat qz nec inaiatur
nec ifans nec bestia facit aliqd a fortuna. z hec est
36^a hui⁹ libri que pbat sic. illa que nō hnt pposi-
tū nō faciunt aliqd a fortuna. sed nec inaiatum nec
ifans nec bestie hnt ppositū. qz z per pns nec eu-
fortuniu nec ifortuniu inest his nisi fm similitudinē ut
dixit protarchus illos lapides eē eufortunos ex
qbus sūt altaria. qz honorent ab hoib⁹. z illos di-
xit ifortunos qui copulant altari quib⁹ ascēditur
ad altare. qz cōculcant a pedib⁹ z dehonorent. sed
tm fm ueritatē eufortuniu uel diffortuniu nō est in-
aiatis nisi fm passiones ptingētes eis ex hntibus
uolūtate cū hnt uolūtatez aliqd opetur a fortuna
circa hoc. aliter enī nō est fortuna in talib⁹ inaiatis
qm nō habēt fortunā in actione. sed in passione.

36. cōcto
huius libri.
Fortuna nō
est in rebus
aia carenti-
bus zc.

Sed casus est in alijs aialibus z inaiatis.
ut equus casu inquit uenit. qm saluat⁹
est quidē ueniēs: nō salutis aut cā uenit:
z tripeda casu cecidit. Stat quidē enī cā
sedendi. sed nō cā sedendi cecidit.

T.c. 60.

Hec est qrtā pticula p^o ptis pn^{is} hui⁹ capli in qua
narrat alia pars dīe. s. qz casus reperit in bestijs z
ē in reb⁹ inaiatis. Exēplū pmi ut equus qui ueni-
ens ab hostib⁹ domu saluat a casu. qz nō uenit cau-
sa salutis. sed ppter psuetudinē z notitiā loci. z di-
co qz saluat a casu si illa salus sit pter itētione z ac-
cidit in minori pte ex tali fuga. Exēplū secūdi. ut
si tripeda uel scānum casu cecidit sup pedes suos.
sic qz aptū sit ut sedeat sup ipz. qz nō cecidit causa
sedendi. Unde qz tripeda cecidit nō est a casu sed
qz sic cecidit. s. super pedes suos: hoc est a casu.

Casus repe-
rit i bestijs
z i rebus in
animalis.

Quare manifestū est qz in his que sim-
pliciter pp aliqd sūt: cū nō accidētis cā fi-
unt: quoz extra est cā: tūc a casu dicim⁹:
a fortuna aut eoz quecumqz a casu fiunt
ppositoz in habētibus ppositum.

T.c. 61.
Casus ē in
opinare rei
euentus.

Hic pbs recolligit dīam pdictā casus z fortune
dicēs. quare manifestū est qz in his que sunt z sūt

simpliciter propter aliquid. id est que in sui natura et in sui substantia sunt propter aliquid cum non fuerit causa effectus qui evenit cuius effectus sic evenientis propter intentionem est alia causa extra. scilicet causa essentialis extrinseca a qua ille effectus naturalis est evenire. tunc tale dicitur a casu. Et fortuna autem dicitur fieri quecumque sunt a casu et sunt in his quibus oppositum. sic igitur patet quod casus et fortuna differunt in his. scilicet quod casus dicitur comiter in his que pueniunt ex his quibus cognitionem et non his quibus cognitionem quam agens agit propter finem. et quod non puenit ille finis: sed alius finis qui naturalis est habere alias causas essentielles extrinsecas. sed fortuna non dicitur nisi in actionibus puenientibus ex habentibus cognitionem.

Differetia casus et sortis.

Signum autem est quod uanum est. quoniam dicitur cum non fiat quod propter aliud illi causa: ut ambulare dispositionis causa est. Si vero non fiat ambulatio: frustra dicimus ambulasse et ambulatio uana: tanquam hoc sit frustra: quod apertum natum est alteri causa. cum non includit illud cuius causa erat apertum natum. Quoniam si aliquis se balneari dicat frustra: quod non deficit sol: derisio unquam erit. non enim erat hoc propter illud. Sic igitur quod anthomatium sive nomen est: cum ipsum frustra fiat.

Ex. 62.

Ex. 63.

37. conclusio huius libri.

Quid frustra sit.

Causa autem casus sit causa a qua non inuenitur eius finis in terminis. probatur. et hec est 37. huius libri que probatur sic. causa uana et ociosa est illa in qua non inuenitur eius finis in terminis. sed casus est causa a qua non puenit finis in terminis. sed casus est causa uana et ociosa. maior patet. quoniam uanum est in rebus que sunt propter aliquid si ab eis non inuenitur illud propter quod sunt: ut si aliquis ambulet propter sanitatem et non fiat ei sanitas dicimus ipsum frustra ambulare. et quod eius ambulatio est uana: sed res non dicitur uana et si non pueniat finis extraneus quem agens non intendit. ubi gratia. si aliquis dicat se balneari frustra quod sol non eclipsat derisio est: quod balneari non est propter eclipsum. et sic apparet maior. scilicet quod causa uana est a qua non inuenitur eius finis in terminis. Deinde philosophus declarat minore. scilicet quod casus est causa uana. et hoc sic. casus sive nomen est frustra. id est casus derivatur ab hoc aduerbio frustra apud grecos. et hoc est rationabile cum illud quod fit a casu fiat frustra. id est propter finem ad quem non puenitur et c.

Cecidit enim non pcutiendi causa lapis. Ab eo igitur quod anthomatium cecidit lapis: quod cecidit unquam a quodam pcutiendi causa.

Cum hic philosophus inducit exemplum per quod declarat quod illud quod fit a casu fit ab illo a quo non est natum fieri. sed innatum est fieri ab alijs causis. ubi gratia. quoniam si lapis ceciderit et interfecerit hominem. hoc fit a casu. quod lapis non cecidit causa interficiendi hominem. et possibile est quod lapis piciatur a quodam proijciende causa interficiendi hominem. et sic interfectio hominis nata est fieri ab aliquo causa intendente illam. sed quoniam fit a tali causa. tunc non dicitur fieri a casu. et ita apparet quod illud quod fit a casu: fit ab illo a quo non est natum inueniri per se. est tamen natum inueniri per se ab alijs. **I**ntelligendum quod in textu nostro habetur anthomatium: et illud est idem quod pro se frustra. **I**tem est notandum sive philosophus quod res que sunt frustra: sunt duobus modis. quod quoniam non inuenitur ex eis aliquid. et tunc dicitur frustra in rei veritate. et isto modo dicuntur frustra actiones ociose: ut confectio barbe. et quoniam inuenitur

ex eis aliquid. sed non illud propter quod sunt. et isto modo casus est frustra. et hoc est illud quod derivatur ab hoc aduerbio frustra in idiomate grecorum. **S**ed hic sunt duo dubia. primum est utrum illud quod fit a casu sit natum evenire per se ab alia causa. **S**ecundum dubium est. utrum casus possit esse ubi propter effectum intentum evenit. **A**d dubium primum dico sicut dicitur philosophus quod casus accipitur dupliciter. scilicet comiter et proprie. casus comiter acceptus est idifferenter in rebus naturalibus et voluntariis: et sic est genus fortune. sed casus proprie loquendo est in rebus naturalibus tantum. dico igitur quod accipiendo casum proprie. scilicet sive quod est in actionibus naturalibus tantum. sic illud quod fit a casu non est natum evenire per se ab aliquo causa. quod per philosophum commento 46. octavi huius nulla eadem species fit a casu et a natura. sed que fiunt a casu sunt monstruosa non naturalia. si tamen illud quod fit a casu est natum fieri per se ab aliquo causa potest esse idem fieri a casu et a natura. accipiendo tamen casum comiter et large videlicet sive quod est genus fortune. sic illud quod fit a casu est natum fieri per se ab aliquo causa ut iunctio debitoris que est a uelle emere casualiter potest esse per se ab aliquo causa ut a uelle inuenire debitorem in foro. **A**d 2. dubium dico quod loquendo proprie de casu distinguendo casum a fortuna: sic nunquam est casus ubi propter effectum intentum evenit sub illo modo sub quo intendit. quod si propter effectum intentum evenit eo modo quo intendit eveniat. tunc forma est debito modo inducta in materiam. et per philosophum non est ibi aliquod monstrum. et consequenter nec casus. sed tamen accipiendo casum large. scilicet ut est genus fortune: sic potest esse casus ubi propter effectum intentum evenit. ut patet si aliquis uadat ad forum ad emendum aliquid et inueniat ibi debitorem suum quem non est opinatus inuenire. et recipiat ab eo pecuniam et tunc emat illud quod proposuit emere: certum est quod tunc proprius effectus intentus evenit. et tamen est casus comiter loquendo de casu.

Primum dubium. Secundum dubium. Ad primum

Ex. 46. octavi huius libri.

Ad secundum.

Cum maxime autem separatum est a fortuna in his que a natura sunt. Cum enim fiat aliquid ex natura tunc non a fortuna: sed magis ab eo quod pro se frustra est factum esse dicimus. Est autem et hoc alterius huius quod est enim exterius est causa. illi vero interiorius. Quid igitur sit pro se frustra. et quod fortuna dicitur est. et quod differunt adinuicem.

Ex. 64.

Nec est 2. pars prima huius capituli in qua narratur in quibus apparet differentia inter casum et fortunam. Dicit igitur philosophus quod maxime apparet differentia inter casum et fortunam in rebus naturalibus. magis enim apparet differentia eorum in actionibus naturalibus quam in actionibus artificialibus. et hoc cum in his que naturaliter sunt: fiat aliquid extra naturam: ut si generet homo huius sex digitos non dicimus quod hoc fit a fortuna sed magis ab eo quod est per se frustra. scilicet a casu. **U**bi adhuc est alia differentia. quoniam causa fortune est extrinseca et causa casus est intrinseca. quoniam causa que generat hominem cum sex digitis est ex materia. et per philosophum ex causa intrinseca. et sic ponit hic duplex differentia inter casum et fortunam. quarum una est sive nomen. quod hoc nomen casus derivatur ab hoc aduerbio frustra. et alia est differentia sive re. quod causa casus est intrinseca. et causa fortune est extrinseca. Deinde epilogat ut patet.

Alia differentia. ca. 70.

Capitulum quartum tractat quartum in quo declarat ad quod genus cause casus et fortuna reducuntur.

Et modorum causarum: in quibus est unde principium motus: utrumque ipsorum est. aut enim eorum que sunt natura

Ex. 65.

cā aliqua est: aut eoz que sunt sub intelle
ctu causa semper est: sed eoz multitudo
indeterminata est.

C Istud est 4^m cap^l hui⁹ tractat⁹ in quo declarat in
quo gñe cause casus z fortuna debeāt collocari. z
p^oinet tres ptes pñ^l. qm̄ in p^o declarat q^o casus z
fortuna reducunt ad gen⁹ cāe efficientis. In 2ª ibi
[Qm̄ aut sūt.] Declarat que ordinē habēt casus
z fortuna ad nāz z intellectū. In 3ª ibi [Quartū sūt
q̄s marie.] Ex dictis destruit opio ponētū casū z
fortunā eē cās celi z celestii. In p^o igit pte pñ^l
hui⁹ cap^l pbs pbat q^o casus z fortuna sūt cāe agē
tes. z hec est 3^a q̄ hui⁹ libri que pbat sic. intellect⁹
z nā sūt cause agētes. sed tā casus q̄s fortuna est
intellect⁹ uel nā. q̄ casus z fortuna sūt cause agētes.
maior hui⁹ rōnis est manifesta itelligēdo per nām
agēs nāle. z p intellectū agēs a pposito. sic enī itelli
gīt maior. de hac rōne p ponit q̄ in lra. deinde mi
nor. Dicit igit pbs q^o utrūq̄ ipsoz. s. casus z fortu
na est modoz causarū in quib⁹ est vñ pñ^m mot⁹. s.
est utrūq̄ istoz est cā agēs. z hec est q̄. deinde cuz
dīl. Aut enī zc.] Pbs ponit minorē dicens q^o ca
sus z fortuna aut est cā eoz que sunt a nā z sic est
agēs nāle. aut est cā eoz que sunt ab intellectu. z sic
est agēs a pposito. z ita tā casus q̄s fortuna ē agēs
nāle uel agēs a pposito. Unde subdit pbs q^o eoz
multitudo est indeterminata. qm̄ cū casus z fortu
na sūt cāe p accñs. ut pñs declaratū est. z cāe per
accñs sūt infinite z ideterminate: appet q^o multitu
do causarū casualiū z fortuitoz sit indeterminata.
C S3 hic dubitat. s. sup illō qd dī. videlicet q^o ca
sus z fortuna sūt cāe ideterminate. s. enī nō vñ ue
rū. qz ex q̄ tā casus q̄s fortuna ul' est intellect⁹ ul' nā.
z intellect⁹ z nā sūt cāe determinate. sequit q^o casus
z fortuna sūt cāe determinate. **C** Dicēdū q^o itelle
ct⁹ z nā pñt accipi duplr. vno modo absolute: z sic
nō dicunt de casu z fortuna. Alio mō pñt pñsidera
ri s3 q^o sūt determinabiles p fines q̄s itēdūt. nā effi
ciēs determinat p finē sic mā determinat p formā.
z isto mō casus z fortuna sūt cāe ideterminate. qz
casus ul' fortuna sūt intellect⁹ z nā s3 q^o sūt determi
nabiles p fines inq̄tū ab intellectu z nā sic determi
natis p fines pueniūt effect⁹ p accñs qui nati sunt
puenire a cāis sic determinat in minori pte. z qz itel
lect⁹ z nā pñt p infinitos fines determinari. z ut sic di
cunt de casu z fortuna. iō casus z fortuna sūt cāe
fortuite. z iō casus z fortuna sūt cāe ideterminate.
vbi grā. si sortes vadat ad forz nō itēdēs iuenire de
bitorē ibi. s3 itēdēs aliū finē. si iueniat ibi debitorē
sortes absolute nō d3 dici fortuna: s3 sortes deter
minat⁹ p aliquē finē que itēdit: ut sortes uolēs eme
re. ul' sortes fugiēs inimicū. ul' sortes uolēs vidē
amicū. z qz sortes pñt p infinitos tales fines determi
nari. iō dī q^o cāe casuales sūt infinite. An uelle emē
nō ē casus respectu inuentionis debitoris. qz uelle
emē hēt rōnē finis. nec sortes absolute est cā casua
lis respectu inuentionis debitoris. s3 sortes uolens
emere z nō itēdēs iuenire debitorē est cā casua
lis respectu inuentionis debitoris. sed q̄uis agens
determinabile per fines dicatur causa casualis. ta
mē finis nō dī casus s3 agens itēdēs finē a quo ta
lis effectus nec puenit semp nec frequenter.

38 conclusio
huius libri.

Dubium.

Solutio.

l.c. 66.

C Qm̄ at sūt casus z fortuna cāe q̄rū uti

q̄ at intellect⁹ fiat cā: aut nā: cuz s3 accñs
cā aliq̄ fiat hoz ipsoz. Nihil aut s3 accñs
pñs ē his q̄ sūt p se. manifestū ē q^o neqz p
accñs cā pñs ē ea q̄ est p se. **P**osteri⁹ ita
q̄ est casus z fortuna z intellectu z nā.

l.c. 67.

39 conclusio
huius libri.

C Hec ē 2^a ps pñ^l hui⁹ cap^l in q̄ declarat que ordi
nē hñt casus z fortuna ad nāz z intellectū. z pbat q^o
casus z fortuna sūt posteriores q̄s intellect⁹ z nā. z
hec est 3^a q̄ hui⁹ libri que pbat sic. oē p accñs est
posteri⁹ eo qd est p se. s3 casus z fortuna sūt cāe per
accñs. z intellect⁹ z nā sūt cāe p se. q̄ casus z fortuna
sūt cāe posteriores q̄s intellect⁹ z nā. hui⁹ rōnis p po
nit minor in lra. 2° maior. z 3° ifert q̄. **C** Intelligen
dū q^o casus z fortuna fm q^o h⁹ sūt posteriores itel
lectu z nā. qz casus z fortuna s3 q^o h⁹ sūt cāe p acci
dēs. z qd est p accñs est posteri⁹ eo qd est p se. sed
ea que sūt casus: z fortuna. i. illa qd accidit q^o sint
casus z fortuna nō sūt posteriores intellectu z nā.
imo sūt intellect⁹ z nā. vbi grā. sortes alb⁹ fm qd sor
tes albus est posterior sorte. tñ ille cui accidit q^o sit
sortes alb⁹: nō ē posterior sorte. nec ē uez de vtute
fmōnis q^o oē p accñs sit posteri⁹ eo qd est p se. qz
ides est p se cā vni⁹ effect⁹. z p accñs alteri⁹ effect⁹.
sed debet sic itelligi q^o oē p accñs fm q^o p accidēs
z respectu illi⁹ cui⁹ est p accñs. est posteri⁹ eo qd est
p se cā. z respectu illius respectu cui⁹ est causa p se.
C Un itelligēdū q^o p intellectū in pposito pbs ite
ligit agēs libere a pposito. qm̄ si intellect⁹ ul' hñs in
tellectū agat aliqd necio z nō libere ut sic dī nā ul'
agēs nāle. z per nāz itelligit agēs nō libere qd qui
dem agēs est determinatum ad vnuz.

C Quare si quā maxime celi causa est ca
sus: necesse prius cāz intellectus z nāz eē:
z aliorum multoz z huius omnis.

C Hec ē 3^a ps pñ^l hui⁹ cap^l in q̄ ex pdictis destruit
opio ponētū casus z fortunā eē cās celestii z celi.
Probat igit pbs q^o casus z fortuna nō sūt cāe ce
lestiuz z celi. z est 2^a q̄ hui⁹ libri supius posita que
hic ē pbat ducēdo ad tria icōueniētia dato oppo
sito. quoz p^m est. qm̄ si casus z fortuna sūt cāe celi
z celestii. tūc intellect⁹ z nā eēnt cāe pōres causis ce
li z celestii. psequētia patet. qz intellect⁹ z nā sūt cāe
pōres q̄s casus z fortuna ut pbatū est. s. **C** Scdm
icōueniēs est q^o fm hoc necesse est cās alioz mul
toz eē pōres q̄s sint cāe celestes. z patet ibec cōse
quētia. qz casus z fortuna nō sūt cāe aliquoz p acci
dēs. nisi qz sūt cāe aliq̄rū p se. si igit respectu celi z
celestii sint casus z fortuna cāe p accñs. sequit q^o
casus z fortuna sūt cāe alioz p se. **C** Tertiu icōue
niēs ē. qm̄ s3 s3 seqt q^o cāe hui⁹ toti⁹ vniuersi qd ē
ifra sperā actiuoz z passiuoz sūt pōres causis celi.
qz ponētes istā opinionē dabāt vniuerso qd est in
fra sperā actiuoz z passiuoz cās per se. z illud qd
est per se est pñs illo qd est per accidens.

Destructio
opinio. dice
tū casus z
for. esse cau
sas celestius
z celi.
Primū in
icōueniens.

Scdm icō
ueniens.

Tertiu icō
ueniens.

C Tractatus quintus in quo declarat q^o oportet nā
lē cognoscere quodlibet gen⁹ cause.

C De autē sūt cāe: z q^o tot sint nume
ro q̄t dicim⁹ māifestuz ē. tot enī s3
numez ppter qd cōprehēdit. aut
enī in quod qd est reducīt: pp qd ultimuz
in immobilib⁹: ut in mathematicis. In dif

l.c. 69.

T.c. 69.

definitione enim recti aut commensurati aut ali-
iusdem reducitur ultimum aut in mouente primo:
ut per quod certauerunt: quoniam furati sunt. aut ali-
cuius gratia ut dominantur: aut in his que sunt materia
Quod quidem igitur cause hec et tot sunt: manifestum est.

Ciste est quod tractatur huius libri cuius intentio continetur in vno
capitulo. et hoc capitulum continet quatuor partes principales. quoniam in
prima declaratur quod cause sunt quatuor. In secunda ibi [Quoniam autem que
tuor.] Declaratur quod naturalis habet cognoscere omne generis cause.
In tertia ibi [Quare per quod.] Declaratur quod naturalis habet
perferuari de quatuor causis. In quarta ibi [Et penitus
et cetera.] Narratur quod naturalis habet perferuari et demonstrare
per quodlibet generis cause. In quinta igitur parte principalis huius capi-
tuli declaratur quod cause sunt quatuor. et hec est quarta pars huius li-
bri que est diuersa a tertia que est quod omnis causa est forma materia
vel forma forma et cetera. quia illa que ponitur quod non sunt plures
cause que quatuor et ista multum dicunt. hec est. scilicet quod cause sunt que
tuor: probatur sic. Tot sunt cause per quot ridentur ueniunt
ad quoniam querere per quod. scilicet per quatuor ueniunt ridentur ad
quoniam querere per quod. que cause sunt quatuor. maior huius ratio-
nis patet. quod quod per quod: quod causa. Unum in ista parte ponitur
secundo. ponitur minor: cum sua declaratione. Dicit igitur philosophus
primo que sunt cause et quod tot sunt quot diximus. scilicet quatuor ma-
nifestum est ex dictis. Deinde ponitur minor dicens quod
quod per quod comprehenditur tot secundum numerum. id est quatuor. hoc
quod per quod tot querit. id est quatuor. et per tot ridentur ueniunt
ter ad quoniam querere per quod. Deinde ponitur declarationem
minoris dicens. aut enim in quod est ultimum: hoc est in causa for-
malis ultimam. id est ad quoniam querere per quod ridentur per causas
formales ultimam et hoc in rebus immobilibus ut in mathe-
matice quoniam quod querens de recto aut incommensurato per quod re-
ducitur in quod quod ultimum positum in diffinitione recti vel com-
mensurati. id est in diuersis formalis ultimo positum in diffinitione
recti vel commensurati. Unum dicitur primo quod philosophus per ultimum in-
telligit formam ad quam cessat quod. et per res immobiles
intelligit formas que sunt in materia forma esse et non secundum considera-
tionem sic est in mathe-
matice. quoniam scie mathe-
matice considerat de
formis. id est cause sunt in eis secundum formam. aut in motore primo
id est aut reducitur questio querens per quod in motore primo. hoc
est aut ridentur ad quoniam querere per quod in motore primo.
nervi gratia ut si queratur per quod certauerunt. ridentur quod
furati sunt. hoc est deperdabant. aut ridentur ad quoniam querere
per quod per causas finales ut si queratur per quod pugnat. ridentur
tur ut dominantur. aut ridentur ad quoniam querere per quod
per materiam. ut si queratur per quod corruptis hominibus. ridentur quod
est compositum ex partibus. Unum primo dicitur quod ista declaratio
est per syllogismum dialecticum. quoniam dialecticus ponit quod in
interrogatio per que reducitur ad huius quatuor causas et cetera.

T.c. 70.

Quonia autem cause quatuor sunt de omni-
bus erit philosophice cognoscere: et in omnes
inducens per quod demonstrabit philosophice materiam
speciem mouente. et quod est cuius causa.

Hec est prima pars principalis huius capituli in qua narratur quod na-
lis habet cognoscere omne generis cause. et continet quatuor particulas.
quod in prima pars narratur quod naturalis habet cognoscere omne generis cause
et quod habet per quodlibet generis cause demonstrare. In secunda autem
ibi [Ueniunt.] Narratur que cause coincidunt in idem. In
tertia ibi [Et tenent.] Pars narratur cuiusmodi mouen-
tia considerat philosophice. In quarta ibi [Unum tria negocia.]
Ponitur philosophice diuisionem entium de quibus scie per se phi-
sopherat. In quinta igitur particula huius partis pars narran-
do dicit. quoniam pro quod cause sunt quatuor. philosophice habet de omnibus

considerare et cognoscere omnes causas inducens per quod. hoc est in-
ducens vel ridentur ad quoniam querere per quod per omnes
causas demonstrabit per omnes causas. id est per materiam et formas
mouente et fine. **N**otandum secundum primo quod naturalis habet co-
gnoscere omnes causas. nam naturalis cognoscit materiam ut probatum est
supra. quoniam in scia naturali appetit materiam: et in quod est materia sunt
omnes cause. nam ubi est materia ibi est forma. quia materia nunquam est
sine forma. sed nulla forma est eterna in materia. loquen-
do de forma substantiali. ut patet ex parte huius. igitur ubi
est materia oportet quod ibi sit forma et agens producens forma
in materia. scilicet agens non agit nisi per finem. igitur ubi est materia.
ibi sunt omnes cause. et ideo cum naturalis cognoscit materiam. seg-
tur quod cognoscit omnes causas

Notabile.

Ueniunt autem tres in unam multoties.
Quod quidem enim quid est. et quod cuius causa
vna est. Que vero unde motus principium
spe eadem est his. Non enim hominem generat.

Hec est secunda particula principalis huius capituli in qua
philosophus narrat que cause coincidunt in idem dicens quod tres
cause. scilicet efficiens forma et finis multoties ueniunt in vna.
hoc est coincidunt in vna causa. scilicet diuersimode. quia forma
et finis coincidunt in idem numero. sed efficiens coincidit cum
his in idem spe non autem in idem numero. ut patet quod forma
hois generatis coincidit in idem spe cum forma hois que
generatur que forma est forma et finis generationis. sed effi-
ciens non coincidit in idem numero cum istis. Unum forma homi-
nis generatis et forma hois generati coincidunt in idem spe
et non in idem numero. sed forma generati et finis generationis
coincidunt in idem numero. Ex quo loco accipiunt aliqui quod
materia et efficiens non coincidunt. sed quod sit de veritate hu-
ius dicti in se philosophus in hoc loco de eo non facit mentionem
et ideo in hoc loco non est talis acceptio alleganda.

Notandum quod primo ad declarandum quod forma et fi-
nis coincidunt in idem numero: ponitur vna distinctionem de
fine dicens quod finis est duplex. scilicet finis generationis et fi-
nis rei generate. Finis generationis est forma ad quam
terminat generatio. sed finis rei generate est ultima perfectio
rei generate. ubi gratia. finis generationis hois est forma ho-
minis. scilicet finis ipsius hois est ultima et summa perfectio ho-
minis. id est felicitas. Dicit igitur primo quod forma rei generate et
finis generationis coincidunt in idem numero: et sunt vnum secundum se
iectum: et plura secundum diffinitionem. sed forma rei generate et finis
rei generate nec coincidunt in idem numero nec in idem specie:
nec in idem genere. quoniam forma hois generati est in genere
sbe. et finis hois generati est felicitas que est in genere
qualitatis uel saltim in aliquo genere accidentis. Illud di-
ctum primo. scilicet forma rei generate et finis generationis sunt vnum
secundum subiectum et plures secundum diffinitionem. sic intelligo. scilicet quod
forma rei generate et finis generationis sunt idem secundum illud quod
sunt. tamen secundum quod sunt in diuersis generibus carum habent di-
uersas diffinitiones. quicquid est in diffinitione vni est diffinitione
alterius. quoniam vna et eadem res bene potest habere diuer-
sas diffinitiones. **S**ecundo est notandum quod ista opposi-
tio. efficiens coincidit in idem spe cum forma et fine: est intel-
ligenda de efficiente vniuoco quod primo uocat efficiens
equale et de fine generationis et non de fine rei genera-
te. scilicet non intelligitur de efficiente equoco. ubi gratia. cum homo
generat hominem: forma hois generantis est eiusdem
speciei cum forma hois generati. et hoc ideo quod ista generatio
est vniuoca. sed forma hois generatis non est eiusdem
speciei cum fine hois generati. **T**ertio est notandum quod
hec oppositio magistralis. scilicet materia et efficiens non coinci-
dunt: habet ueritatem de materia primo que nullo modo habet
rationem efficiens. Item habet ueritatem de materia alte-

20 c. In fine
huius lib.

Notabile

Primum no-
tan.

Secundum no-

Tertium no-

has tres causas rñdet ad alias suas qñones. Deinde cū dicit **L** De gñatione enis. **I** Probat qñe sic. ille qui habet pñderare de gñatiōe hēt pñderare pñm māz z formā z pñm movēs. s; nālis h; pñderare de gñatiōe. g. minor hui' rōnis patet ex pñcedētib'. qz nālis hēt pñderare illa que mouent mota z pñs hēt pñderare mot' z gñatiōes rez. maior vō ponitur i lra. dicit igit' pñs qz pñderātes de gñatiōe cōsiderant cās hoc mō. qd post aliqd fiat. z hoc dicit qñtum ad formā. aut qd pñm fecit. z hoc dicit qñtum ad efficiēs. aut qd substituit. i. formā z transmutatiōe. z hoc dicit qñtū ad mām pñs. z sic semp habet pñderare qd pñsequēter est: qm pñm habet cōsiderare pñs cās. deinde fm ordinez cās posteriores z pñinquas. z dicit hic pñs qz cū pñscrutati fuerimus in gñe aliq' de istis duab' cās. opz pñm pñscrutari de pñmis cās illius entis actiuis z passiuis. deide postea de alijs cās fm ordinē donec pueniat ad cās rei. pñinquas. s. incipiēdo a pñ motore z pueniēdo ad ultimū motore. z s; incipiēdo a pñmā z pueniēdo ad ultimā māz. pñinquā illi enti de q' pñscrutat. z iō opz i h' libro pñscrutari de pñ materia z pñ motore.

l. c. 23.

Duplicia autem sunt pñcipia mouētia: quoz alteruz nō pñsificū est. Nō eni hēt mot' pñcipium in seipso. hui' aut' est si aliqd mouet quod nō mouet: sicut est qd z penit' immobile: z omniuz pñmum.

Hec est 2ª pñticula 3^e pñtis pñm hui' capli in q' pñs pñit modos cārū mouētiū. z duo facit. qz pñm iducit duos modos cārū mouētiū. 2° iducit duo pñria pñmi motoris. **D**icit igit' pñs pñm q' mouētia pñm sūt duplicia: qm aliqd pñm mouēs est nō pñsificū sicut pñmus motor. z aliqd pñm mouēs est pñsificū. **E**t q' pñmus motor nō sit motor nālis. pñbat pñs z hec est 4^a pñ hui' libri que i 2ª figura pñbat sic. pñmus motor nō hēt in se pñm mot' per qd mouet. s; ois motor nālis hēt in se pñm motus z quietis per qd mouet. g. pñm motor nō est motor nālis. **U**n notādū fm pñs q' pñs intēdit per hoc q' pñsideratio de quiditate istius motoris nō est nālis: s; solū mō pñsiderat de hoc motore iprobādo ipz eē solū. **D**eide pñs cū dicit **L** huiusmodi at ē. **I**nducit duo pñria pñmi motoris dicēs q' h' est si aliqd mouet qd nō mouet. vñ hoc est pñriū pñm motori. s. mouere z nō moueri: ita q' pñm motor est penit' immobilis. scdm vō qd est pñriū pñmi motoris est q' est pñmū oium rez. z ex hoc potuit notari q' pñm ens est pñmus motor. **E**t addit pñs dicēs q' hoc est necesse si oēs motores qui sūt sub eo nō mouēt nisi moueant ab eo z ipse mouet absqz hoc q' moueat. **E**t intelligo q' oēs motores qui sūt sub pñ motore mouētur a pñ motore tanqz a fine. **U**n motores inferiores nō mouent motu locali nec motu alteratiōis z c. nec mouentur nisi methaphorice. **U**nde sicut finis nō mouet nisi methaphorice. ita illō qd mouet a fine nō mouet nisi methaphorice. z moueri a fine nō est aliud qz mouere. ppter finē. vñ dico q' motores inferiores mouent a pñmo motore. qz mouent ppter pñm motorem tanqz propter finē.

42. cōclusio
huius libri.

Notabile

Text. 24

Et quod qd ē z forma. Finis eni est cui' cā qre qm nā propter aliquid est: z hanc cognoscere oportet.

Hec est 3ª pñticula 3^e pñtis pñm hui' capli in q' decla

rať q' oportet nāle cognoscē finē. z hec est 4^a pñ huius libri que pñbat duplr. z pñ sic. forma est finis cuius cā est gñatio ut visus est supra. sed oportet nāle cognoscere formā. g. oportet nāle cognoscē finē. **S**cdō pñbat eadē pñ sic. oportet nāle cognoscere illud. ppter qd nā agit. sed nā agit. ppter finē. ergo opz nāle cognoscere finē. **N**otandū fm pñm q' hec rō fundat sup hoc q' nā agit. ppter fines. qz oē qd agit: agit ppter aliquid sicut est dispositio in arte. z hoc est maximū fundamētum istius scientie.

43. cōclusio
huius libri.

Et penit' reddēduz ppter qd: ut qz ex b' necesse ē hoc esse. **H**oc autē ex b' aut simpliciter est: aut sicut frequēter: z si hoc debet fieri sicut ex propositionibus pñclusio.

Hec est 4^a pñ pñm hui' capli in qua pñs narrat q' liter habet nālis demonstrare per qdlibet gen' cāe. z pñtinet duas pñticulas. qz in pñm narrat q' liter pñs nālis debet demonstrare ex cās pñorib'. i. ex mā z efficiēte. **I**n 2ª ibi **L** Et qm hoc erat. **N**arrat qualiter d; demonstrare ex cās posteriorib'. i. ex forma z fine. z uocat māz z efficiēs cās pñores in eē. qz fm viā gñatiōis efficiēs z mā pñcedūt effectū. z uo cō finē z formā cās posteriores. qz sūt posteriores viā gñatiōis mā z efficiēte. **U**n sciēdū q' qñcū qz ex cā sequit' effect' de necessitate. tūc ex cā pñtingit demonstrare effectū: s; alr non: qm si effect' seqtur ex cā solū ut in plurib' nō pñtingit demonstrare effectū per cās. nūc aut ex cās pñorib' sequunt' quidā effect' ex necessitate. z qdā ut in plurib'. vbi gra. ad mām pñrijs subiectā de necessitate sequit' corruptio. sed ad mām dispositā ad aliquā formā nō sequit' de necessitate gñatio illi' foze. s; ut in plurib'. qz pñt eē impedimētū. **S**ilr est de cā efficiēte ad solem eē s; canē de necitate seqtur q' dies sūt lōgi. s; ad solē eē sub canē nō sequit' necio q' dies sint calidi. s; h' sequit' in plurib'. **D**ico igit' q' cū cāe iferūt effectus de necessitate. tūc ex cās pñtingit demonstrare effect'. s; qñ cāe nō iferūt effect' ex necessitate tūc ex cās nō pñtingit demonstrare effect'. **D**ic igit' pñs q' a pñsifico rñdēdū est pp qd penit'. i. p oē genus cāe ut qz ex h'. i. ex efficiēte ul' ex mā necesse est h' esse s. effectū. h' ē qñ ex efficiēte ul' ex mā de necitate sequit' effect'. tūc rñdēdū est pp qd p māz uel p cās efficiēte. h' ē tūc demonstrādū est effectū eē p mām ul' p cās efficiēte. **D**einde dicit pñs q' h'. s. effectū eē ex h'. i. ex mā ul' efficiēte pñtingit duplr aut simpliciter. h' est semp z ex necessitate. aut sic frequēter. **E**t subdit q' si h' d; fieri. s. demonstratio ex cās pñorib'. i. ex mā aut ex efficiēte opz effectū eē sicut pñ ex pñpositionib'. h' est si effect' d; demonstrari ex mā ul' efficiēte opz q' ille effect' sequat' ex illis cās z ex necitate sicut pñ sequit' ex pñmissis ex necitate.

Et qm b' erat qd qd erat eē. z qz digni' ē sic nō simplr: s; ad vniuscuiusqz subām.

Hec est 2ª pñticula 4^e pñtis pñm hui' capli in q' pñs narrat q' liter est demonstrādū ex cās posteriorib' ut ex forma z ex fine. d. qm pro qz. qd qd erat eē. i. forma erat hoc. i. talis erat. iō supple necesse est talia eē pñcedētia. z qz digni' est sic esse fm finē. iō supple necesse est talia esse ea que sūt ad finē. z addit pñs q' ex fine nō est arguēdū dignius simplr. s; ad subāz vniuscuiusqz q' nā semper facit qd meli' est nō simplr s; ut subā z nā vniuscuiusqz regrit. nō

enī dat nā cullibet rei pfectiōes simplr meliores. nō enī dat lapidi aiā nec asino itellectus. sed dat eis pfectiōes sibi debitas. Notādū q̄ ex cāis posteriorib⁹ semp sequunt cāta: qm̄ ex forma semp sequit cōpositū ⁊ illa que pcedūt formā. ⁊ siliter ex fine semp sequunt ea que sunt ad finē. ⁊ pp̄ h̄ p̄b̄ loquēdo de cāis posteriorib⁹ nō posuit illā distinctionē. s. q̄ ad illas cās nō sequunt cāta semp aut frequēter. C Notādū fm̄ 2° hic: q̄ ex agēte sequitur actū necessario in reb⁹ eternis. ⁊ ex agēte sequit actū i maiori pte i reb⁹ gñabilib⁹ ⁊ corruptibilib⁹. Itē dic̄ 2° q̄ cū illa q̄ sequunt suas cās in maiori pte fuerit posita sequit necio ut eoz cāe sint. s. qm̄ p̄n^o in eis sequunt ultima. ⁊ nō conuertit. vbi grā. qm̄ si fuerit p̄ necē est ut sue ppōnes sint ⁊ nō conuertit. ⁊ h̄ ē uey loquēdo de p̄ne q̄ solū ut frequenter sequit ex ppōnib⁹. C Notādū q̄ qm̄ 2° dic̄ q̄ qm̄ ex cāis nō sequit necia cāta q̄ tūc cāe nō agūt necio cāta. sed ut in plib⁹. tūc enī ex cāis sequunt cāe. ita q̄ si cāta sūt cause sūt. ⁊ si ista cāta sint iste cāe sūt. ⁊ illō debet itelligi de cāis a qb⁹ p̄cise p̄ueniūt ita q̄ a nullis alijs p̄nt cāta p̄uēre que cāe necio regrunt ad eē cāti. vbi grā. mot⁹ circularis tori ignis in spera sua nō pōt eē nisi a motu circulari celi. ⁊ iō bñ sequit tot⁹ ignis mouet circulariter q̄ celū mouet circulariter. s. qm̄ alijs effect⁹ p̄t esse a plib⁹ cāis sic q̄ a qualibet illaz tanq̄ a cā totali. vbi grā. sicut calor pōt eē ab igne tanq̄ a cā totali. ⁊ et pōt eē a sole ul' a celo tanq̄ a cā totali i talib⁹ ad cātum eē nō sequit hāc cām eē uel illā determinate. sed sub distinctione sic q̄ ad tale cātuz esse sequit vna distinctiua in qua sit distinctio inter oēs cās a quib⁹ pōt p̄uenire. ⁊ sic d̄z itelligi 2°. C Itē ē notādū h̄z 2° q̄ forma dat enti nāli ut sit nobilius in sua nā. ⁊ hoc dicit ph̄s ut notificet q̄ foza nō sequit nām māe ut opinati sūt antiq̄ nāles. sed nā inuenit eā. s. formas pp̄ hoc q̄ ens in sua nā sit nobili⁹. ⁊ iō forma que sequit nāz entis nō est deā nobilioz ut forma mathe^a. Itē notādū q̄ 2° ponit d̄ziam iter formā nālē ⁊ formā mathe^a q̄ d̄ziam est illa q̄ foza nālis facit illō cui⁹ est eē nobili⁹ i sua nā. sed foza mathe^a nō facit illō cui⁹ est eē nobili⁹. vbi grā. nō enī dicim⁹ q̄ ista diffinitio circuli q̄ est cui⁹ linee exeutes a cētro circuli ad circūferētiā sūt equalēs: facit ut circulus sit nobilioz. hoc enim p̄tingit ex nā circuli. ideo meli⁹ nō inuenit i formis mathematicis: hoc enī. s. nobili⁹ nō accidit formis nisi fm̄ q̄ sint finis. hec 2°. Q̄ sic itelligo uel q̄ forma que sequit nām entis. i. que est inseparabilis ab aliquo cuiusmodi sūt foze mathe^a que sūt iseparabiles a mā: nō facit ens cui: semp p̄iungit nobilius nobilitate acq̄sita. ita q̄ per illā formā sit nobilius in vno tpe q̄ in alio: qm̄ nobilitas acq̄sita tū accidit formis: nisi h̄z q̄ sint finis mot⁹. ⁊ iō forme mathe^a nō faciūt rez nobilioz nobilitate acq̄sita. sed forme nāles q̄ acgrunt de nouo māe faciunt mān nobilioz respectu talis foze: qm̄ p̄ fuit in pō postea in actu. vñ mā p̄ formā nālem nō sit simplr nobilioz in sua nā intrinsece. ⁊ h̄ itelligit 2° dicens q̄ foza in entib⁹ ut ens sit in dispōne nobilioz fm̄ q̄ est illō ens nō nobili⁹ simplr. ⁊ sic patet qd̄ est illō qd̄ sit nobili⁹ per formā nālem q̄ illō est nā. ⁊ quō sit nobilius q̄ nō simplr sed respectu talis forme respectu cui⁹ sit in actu cū p̄us fuit in potentia.

Tractatus sextus declaras q̄ nā agit p̄pter finē.

Et q̄ in rebus nālib⁹ necessitas est ex fine. Capl'm p̄mu3 declarans q̄ natura agit p̄pter finem.

Secundus quidem igitur: quoniam natura eorum que sunt propter causam est: postea de necessario quod se habeat in physicis. In hac enim causa

inducunt omnes: quoniam calidum huiusmodi aptum est et frigidum. vnum quodque igitur talium: hec ex necessitate sunt et fiunt: et apta nata sunt. Et namque et si aliam causam dicant quacumque tagetes gaudere si nant. Hic quidem concordiam et discordiam. ille vero intellectum.

Este est sextus tractatus huius libri in quo declaratur q̄ natura agit propter finem. ⁊ q̄ ex fine est necessitas in rebus naturalibus. vnde intentio huius tractatus continetur in duobus capitulis. quoniam in primo declarat q̄ natura agit propter finem. In 2° ibi d̄z autem ex necessitate. Declaratur q̄ in reb⁹ nālib⁹ necessitas est ex fine. p̄mu3 capl'm continet tres ptes. qz in p̄^o narrat opinio ⁊ rō opinionis negantium nām agē pp̄ finē. In 2° ibi Sed ip̄o. Declaratur q̄ nā agit pp̄ finē. In 3° ibi Peccat autē. Soluunt rōnes pp̄ q̄s antiqui negabāt nām agere pp̄ finē ⁊ c. p̄^o ps continet duas p̄tulas: qz in p̄^o ph̄s p̄ponit itentionē suā ⁊ narrat opinionē antiq̄rū. In 2° ibi Habet autē oppositū. Ponit motiū antiquoz pp̄ qd̄ negabāt nāz agē pp̄ finem. In p̄^o igitur p̄tula hui⁹ p̄tis ph̄s p̄ponit itentionē suā ⁊ ordinē itentionis. ⁊ et narrat opinionē antiquoz dicentū nāz nō agē pp̄ finē. dicit igitur ph̄s p̄ q̄ p̄^o dicendum est qm̄ nā est de nūo causaz que sūt pp̄ hoc. i. p̄pter finē. postea est dicendum de necessario quod se hēt in physicis. Deinde cuz dicit In hac enim nāz. J. narrat opinionē antiquoz dicēs q̄ in hac cāz. s. mālē iducūt oēs. i. oēs antiq̄. iducunt. i. reducūt effect⁹ nāles i hāc cām. s. in cāz mālē. vbi g. ut qm̄ pro qz calidū est aptū eē h̄. s. q̄ calidū ⁊ frigidū sūt nata misceri in corporib⁹ mixtis. ⁊ calidū est natū ascēdē ⁊ frigidū descendē. g. vñ qd̄qz talium. s. effectū nāliū ex necitate sūt hec. i. h̄ effect⁹ ⁊ fiūt. i. nata sūt fieri talia. p̄ncipalr igitur antiqui tagēbāt cāz mālē. sed qz qdā antiquoz posuerūt cāz agētē ⁊ nō solū cāz mālē. ut Empe. ⁊ Anaxa. subiungit dicēs. Et namque si dicant tagetes quacumque cāz aliā modicū tetigerūt eam ut sināt. i. sinebāt eā gaudē nō multū ingrētes circa ea. C Et q̄ antiq̄ aliqliter tetigerūt cām efficiētē apparet. qm̄ i. Empe. posuit cās agētes ut p̄cordiā ⁊ discordiā. ille aut. i. Anaxa. posuit itellectū cās agētē. C Nota q̄ antiq̄ dixerūt oēs effect⁹ nāles eē tales ex necessitate māe. vbi grā. q̄ in plātis flores ⁊ folia sūt superi⁹ ⁊ radices inferi⁹ s̄ dixerūt eē ex necitate materie ⁊ nō pp̄ aliquē finē sed qz pars calida ul' mā calida est leuis nata est ascēdē. ⁊ grauis descendē iō cū calidū ⁊ leue ascēdāt ad superiora plātaz sunt flores ⁊ folia. ⁊ cū frigidū ⁊ graue descendāt ad inferi⁹ sūt radices. C Nota q̄ 2° addit cāz q̄re antiq̄ tagētes cās efficiētē modicū tetigerūt eā. q̄ cā ē illa ut dicit. qz h̄ dicāt cām eē agentē in p̄^o gñatione mūdi tū in alijs gñationib⁹ nō tetigerūt cās efficiē

Primum no-
tandum.

Secundum no.

Tertium no.

Quartum no.

Quintum no.

E. c. 75.

Idē cō. 10/
qm. 7. c. 84.

entē. sed dimiserūt eaz. **C** Notādū fm p^{rem} hic q^d causa quare phūs declarat hic nāz agere propter finē: est q^d ista ppositio. s. natura agit ppter finē: est maximū fundamētū i hac scia z in scia diuina. qm si nālis nō cōcesserit eā negat p^m finale. z p p^{ns} negat māz eē pp formā ex quo sequit ipm negare agēs. qm gnans nō gnāt nisi pp aliqd: z silr mouēs nō mouet nisi pp aliqd. z silr diuin^o si nō pcesserit eā nō poterit pbare q^d de^o hēat sollicitudinē circa ea que sūt hic. hec p^{or}. **C** Uñ si nā non ageret pp aliqd sequit q^d mā nō sit pp formā. z p p^{ns} nō est agēs. qm agēs nō trāsmutat māz nisi pp formāz. z si forma sequat nāz māe tūc oē q^d fit: fit a casu. z sic nō erit agēs p se. uel si sit agēs p se erit frustra cū nō possit in finē intēti. qm nullū finē intēdit. Si militer si nālia nō fiāt pp finē cū nō oporteat sollicitare circa aliqd nisi pp finē sequit q^d de^o nō haberet sollicitudinē circa nāles que sūt hic. q^d p^{or} hēt pro icōueniēti. Et ex b nota q^d de^o itelligit res que sūt hic cū hēat sollicitudinē circa eas.

12. met. c. 37

Tex. c. 76.

C Habet at oppōnez: q^d phibeat nām nō pp b facē: neq^z q^d meli^o: s. sicut pluit imp^{er} piter: nō ut frumētū augmētet: s. ex necessitate. Sursū enim ductā aquā cōgelari opz: z cōgelatā aquā deorsū uenire. Augeri at cū b fiat accidit frumētū. Silr si p dī frumētum i aera: nō hui^o cā pluit ut p dā: s. b accidit: qre qd phibet sic z ptes se hēre in nām: ut dētes ex necessitate oriri: anteriores qdē acutos aptos ad diuidēdū. maxillares at latos z utiles ad cōterēdū cibū. qm nō pp b: s. fieri: s. silr euenire. Silr aut ē z de alijs p^{rib} i qb^o videt esse q^d pp b ubiq^z enī oia accidūt: sicut si pp b fiant. Nec qdē saluata sunt ab eo quod pp se uanū pstātia apte. Quēcūq^z vō nō sic pdita sūt z pdunt: quēadmodū empedocles dixit bouigenas z viptas. Ratio quidē igitur qua utiq^z deficiet aliquis hec est z si aliqua huius est.

E. c. 77.

C Hec est 2^a p^{ti}cula p^{ti} p^{ti} p^{ti} hui^o capli i qua ponitur motiū antiquoz pp q^d dixerūt nāz nō agere pp finē. z motiū fuit hoc. qm nā nō diceret agere pp finē nisi q^d ex actione nāe puenit aliqd melius pp q^d meli^o nā videt agere. s. q^d uis ex actiōe nāe pueniat aliqd melius siue aliq^d dispō melior: pp hoc nō opz ponē q^d nā agat pp aliquē finem. q^d q^d meli^o pueniat b est ex necessitate māe. z a casu. vbi grā. per aduentū pluuie crescūt messes. z sic ex ad uētū pluuie puenit aliqd meli^o. s. cremētū tritici. z pp hoc videt q^d pluat pp cremētū tritici. s. b nō ē uerū. qm nō pluit pp augmētū tritici. sed pluit ex necessitate māe. Et q^d nō pluat pp augmētationēz frumētū pbant sic. q^d si pluuia iueniat frumētū maturū corrūpit ipm. sicut igit non pluit ut p dā frumētum: sed hoc accidit. ita etiā nō pluit ut frumētū crescat: s. hoc accidit. cū igit pluuia sic se habet respectu messis qd phibet ptes aialiu sic se hēre in nā. s. ut sint pueniētes ad salutē aialis ex necessitate māe. z nō pp aliquē finē. z hoc accidit eis a casu

sicut accidit a casu messib^o crescē ppter pluuia. vbi grā. qd phibet dētes oriri ex necessitate māe. z nō pp finē. hos quidē. i. anteriores eē acutos ad diuidēdū cibū ex subtilitate māe. maxillares aut ad p^{ter}edū cibos esse latos z utiles ad cōterēdū propter grossitiē māe. **C** Uñ s^z eos dētes nō sunt pp hoc. ut diuidāt z p^{ter}āt cibū. sed dicūt hoc ptingē a casu z ex necessitate māe. z silr possit aliq^d dicē de utilitate mēbroz. z de alijs p^{rib} aialis in quibus videt eē aliqd ppter finē. q^d nō sūt ppter finē sed ex necessitate māe z a casu. vñ pueniēs dispositio mēbroz accidit a casu. z qb^o nō accidit pueniēns dispositio mēbroz cito corrūpūt sicut bouigene vipte z ē. huiusmodi.

C Sz impossibile est ista hūc hie modū hec quidē enī z quecūq^z sunt a nā: aut semp sic fiūt: aut sicut frequēter. Sz eorum que sunt a fortuna. z per se uana nihil. Neq^z enim a fortuna neq^z a casu videt pluere mltotiēs hieme. s. forte sub cane. Neq^z cauma sub cane sed in hieme. Si igit a casu vident: aut propter hoc esse si nō possibile est hoc esse neq^z a casu neq^z per se uano propter aliquid utiq^z erunt.

C Hec est 2^a ps p^{ti} hui^o capli in qua declarat q^d nā agit pp finē. que est 44^a hui^o libri. hec igit ps cōtinet qnq^z p^{ti}culas fm nūm qnq^z rōnuz q^s phūs adducit ad pbādū dictā p^{ti}culę aut patebunt in locis suis. p^{ti} igit rō est hec. illa que fiūt a nā aut fiūt a casu aut pp finē. sed illa que fiūt a nā nō fiūt a casu. s. illa que fiūt a nā fiūt ppter finē. de hac rōne p^{ti} ponit pbatio mioris. 2° ponit maior: ibi | Si igit a casu. | z 3° ifert 2°. ibi | Propter aliqd utiq^z erūt. | P^{ti}o igit pbat p^{ti} minorē sic. Quēcūq^z sunt semp ul frequēter nō sūt a casu. s. illa que sūt a nā sunt semp ul frequēter. s. illa que sunt a nā nō sūt a casu. maior patet: qm pluere in hieme multotiēs nō ē a casu nec a fortuna. q^d hoc ptingit semp uel frequēter. Silr q^d calor sit excellēs sub cane nec est a casu uel fortuna. q^d b accidit semp uel frequēter. sed q^d pluat multotiēs sub cane uel q^d sit calor excellēs in hieme hoc est a casu. q^d hoc accidit in minori pte. z sic apparet maior exēplariter s. q^d quecūq^z sunt semp uel frequēter. nō sūt a casu. minor vō patet ex dictis aduersarioz dicētū q^d illa que sūt a nā. uel sūt a casu uel ppter finē. Ex his igit infert p^{ti} p^{ti} dicēs pp aliqd utiq^z erūt. s. illa que sūt a nā. **C** Notādū q^d aliqd fieri a casu p^{ti} dupl^{ic}iter itelligi. s. large z stricte. large loquendo ut sic oē q^d fit p^{ter} intētionē agētis fit a casu siue eueniat frequēter siue raro: ut si aliquis uadat ad for^o nō itēdēs ibi inuenire debitorē: posito q^d frequēter uel semp inueniat eū in foro illa iuentio dī esse a casu q^d est p^{ter} intētionē agētis. **C** Uñ cōiter z large loquēdo oē illō dī eē a casu q^d euenit p^{ter} intētionē agētis siue eueniat frequēter siue raro. s. stricte loquēdo solū illō dī esse a casu q^d euenit raro z p^{ter} intētionē agētis: sed sic nō accipit p^{ti} fieri a casu cū dicit q^d omne q^d fit: fit a casu uel pp aliqd. sed large loquēdo sic omne q^d fit p^{ter} intētionē agētis fit a casu z sic itelligit phūs illā p^{ti} p^{ti}tionē. z hoc sufficit ad eius p^{ti} p^{ti} p^{ti}.

44^a p^{ti} huius libri.

Prima rō

Aliqd fieri a casu pot^{est} itelligi dupl^{ic}iter

C At vero natura sunt huiusmodi omnia quoadmodum et ipsi firmabant hoc dicentes. Est itaque quod per aliquid in his que natura sunt et sunt.

45 conclusio huius lib.
C Hic philosophus concludit quod quodammodo sunt per se per finem. et hec est 45^a huius libri que probatur per syllogismum in 3^a figura sic. omnia que sunt semper vel frequenter sunt propter finem. sed omnia que sunt semper vel frequenter sunt a natura. ergo quodammodo sunt a natura per se per finem. maior patet ex predictis quia cum illa que sunt semper vel frequenter non sunt a casu sequitur quod sunt per se per finem. minor vero est concessa ab adversariis. **C** Nota est 3^a 2^a quod non oportet quod est a natura est per aliquid. et forte per hoc intendit quod quodammodo que sunt a natura et perveniunt ex necessitate nature non sunt per aliquid sicut mors. Et forte intendit quod non oportet quod est a natura est propter aliquid quia finis ultimus in rebus naturalibus non est propter aliquid intendit a natura et cetera. **C** Notandum est 3^a 2^a quod philosophus tacuit solutionem questionis dictae de pluvia. nam notificavit quod descensus pluvie in hieme est in maiori parte. et descensus pluvie sub cane est in minori parte. et calor e contrario ex quo sequitur necio quod pluvia sit per aliquid. et est appetit ex hoc sermone quod messes non crescunt a pluvia a casu cum hoc sit in maiori parte: sed corruptio tritici in aceruo est in minori parte. et hoc quod pluvia est de necessitate nature non facit ut non sit per aliquid. et si concesserim quod non sit per messes adhuc declarabit quod pluvia est per aliquid quia est equalitas generationis in elementis: quia si non plueret corrumpere mundus. **C** Notandum quod 2^a ponit opinionem Alex. et motum suum remouet. nam Alex. dixit quod pluvia non est propter messes tamen quia messes sunt ab arte non a natura. idem hoc motum Alex. remouet 2^a dicens quod natura complet multa que sunt per arte: et sicut ars complet multa que sunt per naturam. hec 2^a. Istud dictum 2^a. scilicet quod finis pluvie est equalitas generationis in elementis: quia si non plueret corrumpere mundus: potest intelligi quia cum per actionem solis generat necio vapor ex aqua et eleuet sursum ad regionem aeris necesse est aliquando illi vaporem converti in aquam a frigore circumstante: et tunc est necesse illi aquam generatam ex uapore descendere guttatim ita quod erit equalitas generationis in elementis. et sicut ex aqua generantur uapores et aer ita est ex uapore et aere iterum generantur aqua aliter corrumpere mundus: quia si ex aqua generaretur et eleuaretur semper uapor et nunquam ex uapore generaretur aqua tunc tandem per processum temporis corrumpere tota aqua in uapore et cum aqua sit una pars essentialis mundi sine qua non potest esse mundus: sequitur quod aliquando mundus corrumpere. **P**ro alio vero dicto 2^a. scilicet quod natura multa complet que sunt per arte et cetera. est intelligendum quod eorum que sunt per naturam vel per arte quedam sunt inchoatiue a natura et completiue ab arte: et talia debent dici artificialia et non naturalia: et sunt illa que sunt completiue per compositionem partium quantitatum uaporem adiuuicem ut domus fit uel per ablationem partium malium et additionem forme ipsi nature per actum naturam ut figura scissionis uel per transfigurationem ut ensis uel olla. omnia enim huiusmodi sunt inchoatiue a natura: quia eorum materia per se uel remota est a natura: sed completiue sunt ab arte: et quia res species et denominationem accipit a forma ultimo inducta. idem omnia talia dicuntur artificialia. aliquid vero sunt que inchoatiue sunt ab arte et completiue a natura sicut messes sunt inchoatiue ab arte agriculture et completiue a natura. et sicut ceruicia est a natura completiue et est sanitas inducta per arte medicine est completiue a natura. in omnibus enim talibus ars nihil facit nisi applicando actum passivum. et idem huiusmodi debent dici naturalia. et breuiter omnia illa sunt naturalia que ultimo et completiue sunt a natura. et omnia illa sunt artificialia que ultimo et

completiue sunt per compositionem uel per ablationem uel per transfigurationem. **C** Notandum secundum 2^a hic quod rationes que philosophus hic adducit ad probandum quod natura agit per finem non sunt demonstratiue secundum re. sed solum quantum ad hominem quod procedunt ex concessis ab adversariis. **C** Unum in ista ratione philosophus supponit Aristoteli. tanquam processum ab antiquis quod illa que non sunt a casu sunt propter aliquid. supponit et tanquam concessum ab eis quod ea que sunt semper uel frequenter non sunt a casu uel a fortuna. et quod non possit demonstrari quod oportet agens nature agat per finem patet per 2^a hic qui dicit quod philosophus inducit rationes super hoc quod natura agit per aliquid. et non sunt naturales cum sit manifestum per se quod natura agit per aliquid et tales rationes usitantur cum adversariis. idem cum negantur per naturam naturalia. et sic patet quod predicta non potest hic simpliciter demonstrari. sed solum quo ad hominem. idem supponendo processum ab adversariis.

C Amplius in quibuslibet finis aliquid est: huiusmodi causa agit quod prius et quod sequenter. Ergo sic agit: sic aptum natum est: sic agit unumquodque: si non aliquid impedit. agit autem per hoc: et aptum natum est: itaque huiusmodi causa: ut si domus esset eorum que natura sunt: sic utique facta esset: sicut enim ab arte est. Si autem que natura non solum natura sed arte fierent similiter utique fierent secundum quod apta nata sunt. per ergo alterum alterum.

C Secunda ratio probans quod natura agit per finem est ista. Quicquid agit ut aptum natum est agi ad prosecutionem finis agit propter finem. sed operatio nature agit ut apta nata est agi ad prosecutionem finis. ergo operatio nature agit per finem. **C** Unum per declarationem minoris. d. philosophus. quod in quibuslibet naturalibus est aliquid finis huiusmodi causa. idem causa finis agit quod est prius et quod est posterius hoc est in quibuslibet est aliud ibi prius agit propter posterius et illud posterius per aliquid quod sequitur ipsum. et sic secundum ordinem quibuslibet deueniat ad ultimum finem. hoc concludit philosophus dicens quod sicut aliquid agit in naturalibus sic aptum natum est agi ad prosecutionem finis. sicut aliquid aptum natum est agi ad prosecutionem finis ita est agit nisi aliquid impedit. et hoc declarat in exemplo sic. Si illa que sunt ab arte ut domus et huiusmodi fierent a natura eodem modo fierent a natura sicut modo sunt ab arte. et est si illa que sunt a natura fierent ab arte eodem modo fierent ab arte sicut modo sunt a natura quia semper per idem et semper per hora fierent per posteriora. sed illa que sunt ab arte sunt ut apta nata sunt fieri ad prosecutionem finis. ergo illa que sunt a natura sunt ut apta nata sunt ad prosecutionem finis. et sic operatio nature agit ut apta nata est agi ad prosecutionem finis et per prosecutionem in operationibus nature est alterum propter alterum et sic apparet minor.

C Quarto autem ars alia quodammodo perficit: quod natura non potest operari: alia vero imitat. Si enim que sunt secundum arte per se sunt: manifestus est et que sunt secundum naturam. Sicut se habent adiuuicem in his que sunt per arte: et in his que sunt per naturam posteriora ad priora.

C Tertia ratio probans quod natura agit per finem est illa. eodem modo se habent priora et posteriora in his que sunt secundum artem et in his que sunt secundum naturam. sed in his que sunt secundum artem priora sunt propter posteriora. ergo in his que sunt secundum naturam priora sunt per posteriora et per naturam natura agit per finem. huius rationis per se ponit probationem maioris que est illa. ars uel perficit ea que natura

Notab. l.

2. c. 28.

Secunda rō

2. c. 29.

Tertia rō.

nō pōt opari ul' imitat' nāz z sic ē silē de arte z de nā. z ita eodē mō se hnt pōra z posteriora i artificialib' z in nālib'. Scōdo pōit minorē ex qua ifert pōne dices. q' si ea que sūt fm artē sūt pp h. i. pp si nē ita q' in his que sūt h'z artē pōra sūt pp posteriora: manifestū ē q' illa que sūt fm nām sic habebūt. s. q' pōra erūt pp posteriora. deinde ponit maiorem d. silr' enī se hnt adiuicē. C' Notādū fm p' h'c q' si nā nō ageret pp finē. s' a casu tūc ars que cōplet qd nā nō pōt opari ageret a casu. vbi gra. si sanitas pueniret ab exitu sanguinis a narib' i dieb' creticis eēt p accūs z a casu tūc sanitas pueniens ex flobothomia quā p'cipit ars medicine qz vult se asimilarī nāe eēt a casu z p pōis p accūs. qz igif' ars q' h'z ē in loco nāe z ars agit pp aliqd. necesse est ut nā agat pp aliqd: z qz etiā ars sequit' nāz z agit pp aliqd necesse est ut nā agat pp aliqd. hec p' h'c. S' est sciēdū q' cū d' q' ars p'ficat que nā nō pōt opari q' si p'ficere itelligam' ultimo cōplere sic illō quod ars p'ficat nō est res nālis sed artificialis ut dom' uel statua z fm h' sanitas q' est a flobothomia quā p'cipit ars medicine nō p'ficat p artē medicine imo p'ficat per nām z ars medicine nihil aliud facit ad inductionē sanitatis nisi remouēdo ipedimentuz actionis nāe ut patet in flobothomia z in alijs purgationib' factis p artē medicine ul' applicādo actiua passiuas ut patet in ministrādo potionē. Si vō per p'ficē itelligam' agere uel iuuare tūc ars medicine p'ficat sanitatē. qz adiuuat ad inductionē sanitatis quā natura nō pōt per se inducere. igif' z c.

Confilie su
p. 227

2. cō. 80.

C Maxie aut' manifestū ē in aialib' alioz: que neq' ante: neq' questura: neq' deliberatura faciūt. An dubitāt quidā: utruz itellectu aut quodā alio operent' aranee z formice z huiusmodi. Paulatim autē sic pcedēti z in plātis apparet expediētia quedā facta ppter finē: sūt folia ppter fruct' cooperimētū. Quare si nā facit: z propter hoc irūdo nidū: z aranea telā: z plāte folia gratia fructuū: z radices nō sursū sed deorsū gratia uegetādi. Manifestuz q' cā h' mōi est in his que nā fiunt z sunt.

Quarta rō,

C Quarta rō p'bas q' nā agit pp finē est illa. aranea p nām facit telā. z irūdo p nām facit nidū. z plāte p nām hnt folia z radices. sed aranea pp aliquē finē facit telā. s. ut capiat muscā. z irūdo pp aliquē finē facit nidū. ut. s. saluet pullos z silr' plāte hnt folia z radices ad aliquē finē. qz folia hnt ad cooperiēdū fruct' z hnt radices gra uegetandi. cuz igif' oia ista fiāt pp finē. z ista fiūt a nā: sequit' q' nā cū agit agat pp finē. nā cū irūdo facit nidū nā irundi nis ibi opaf. z sic de alijs. C' Dicit igif' phūs q' maxime est hoc manifestū. s. nām agē pp finē in aialibus de nio aliquoz que nec arte nec questura. i. p' inq'sitionē imaginatiōis nec deliberatura hoc est p' inq'sitiōez rōnis faciāt supple quedaz pp finem. An dubitāt aliq' an h' aialia ut aranea z formice openē itellectu aut quodāmō p alia p' nā. i. p' imaginatiōē uel agitatiōē. cū igif' h' aialia nō agant h' opa p itellectū nec p cogitatiōē segtur q' agāt ex nā. adhuc ad alia pcedēdo paulatim ut ad plantas apparebit manifeste nām agē pp finē. igif' z c.

C Notādū h' h'z p' h'c q' ista aialia. s. aranea irūdo. z sic de alijs nō agūt p artē nec p cogitatiōē. qd p' h'c pbat sic: qm si agerēt p cogitatiōē tūc trāfferet' de aliquo in aliō. h' est discurrerēt ab vno i aliud z sic qdā aranee facerēt vnu z qdā p'riū qd nō ē uez qz oēs aranee faciūt telā z eodē mō. qd nō eēt si p discursuz agerēt. C' Notādū ēt fm p' h'c q' phūs itēdit hic uerificare p inductionē illam ul' em. s. oia que sūt z fiūt a nā. sūt z fiūt pp finē z ille fill' est i foza hypothetica z ei' pō ē pō iductiōis z iste modulus iductiōis est demratiū qz p' p' sideratiōē aliquoz p'iculariū acqrim' certifiatiōez anteq' cōpleant' p'icularia oia. z fm h' iductiō habebit introitū in demratiōe. qm iudiciū ul' nō acqrit' in plibus reb' nisi post magnā p' sideratiōē de plib' reb' idiuuidis. z h' diuersificat' fm magis z minus fm nām p'ncipij z nām p' sideratiōis. qre q' to p' sideratiō fuerit maioris p' sideratiōis z inq'sitiōis tanto pauciora singularia regrit. Ista igif' videtur eē rō aranea pp aliquē finē facit telā z irūdo pp aliquē finē facit nidū z formice pp aliquē finē colligunt grana z plāte pp aliquē finē hnt radices inferius z folia superi'. si igif' ista sūt a nā: sequit' q' oia que sūt z fiūt a nā sūt z fiūt pp finē. Intelligēdo tñ q' iductiō nō est demōstratiō pfecta. s' p' h'c dicit iductiōē eē demōstratiōē pp pueniētia quā hēt cuz demōstratiōē in hoc qz per notiora facit cogscere min' notū sic demōstratiō. Intelligēdo ēt qm ides iudiciū est de vno singulari z q' cūq' alio tūc ad iductiōē ul' is nō opz accipe oia singularia s' sufficit accipe vnu ul' aliq' z hoc qm nō ē maior rō qre p'di catū insit vni q' alteri. s' hoc. v3. q' nō est maior rō de vno q' de alio nō pōt qlibet equalr' vidē. s' qui est melioris iudicij meli' z citi' videt z p iductiōē in pauciorib' singularib'. nūc vō in p'posito est oino idē iudiciū de oib' singularib'. qz nulla pōt esse rō qre ista. s. aranea irūdo z c. h' agūt pp finē z iaiata nō nisi qz ista cogscūt finē z illa nō. s' ista. s. aranea irūdo z cetera h' nō plus cogscūt finē pp que agūt q' alie res inaiate iō est idē iudiciū de oibus. z pp hoc sufficit iduce illā ul' em. s. oia nālia fiūt ppter finē in aliqb' singularib'. C' Et nō. fm p' h'c q' phūs addidit in antecedente hoc. s. si iste actiōes sint a nā refuādo se ne aliqs extimet q' iste actiōes sint p' itellectū qm qui ponit q' iste actiōes sint p' itellectū: nō sequit' apud illū illō p'ns. si enī iste actiōes eēt p' itellectū z cogitatiōē tūc nō eēt a nā. z tūc nō sequeret' iste actiōes sūt ppter finē q' ista que sūt a nā sūt ppter finē. C' Notādū ēt fm p' h'c q' rōnes q's phūs adducit sup hoc q' nā agit pp finē aliqd nō sūt nāles cū sit manifestuz p se q' nā agit pp aliqd z tales rōnes usitant' cū aduersarijs. s. cū negatiōib' p' nālia. C' Sed hic est grādis z p'fūda dubitatio v3 p quā vtutē aranea facit telā z irūdo nidū. qm si faciūt h' opa p nāz z nō p nāz que ē mā. q' p nāz que est foza eoz. q' agūt illas actiōes p animā sensitiuā z sic agerēt p cogitatiōē. s' hoc nō v3 uerū. qz ois cognitio aie sensituiue ul' est p sensū iteriorē ul' exteriorē z sensus iterior' hēt cogitationem mediāte sensu exteriori. sed aranea que nunq' sensit muscā aliquo sensu exteriori facit telā ad capiēdū muscas z formica colligit grana in estate q' nūq' sēsit hiemē nec ei' tēpestates: q' nō v3 q' iste opatiōes sint ab aliq' vtute sensituiua. Nescio ego qd sit dicēdū hic. credo tñ q' iste opatiōes fiāt ab aia se-

Uide cō. 2.
pōz caplo.
23. z in. 8.
p' h'c. 22.

Notabile
p' h'c.

Notabile
secūdam.

Dubium.

fitina hñte cognitionē nālē inditā de h^oi opandis. quā qdē cognitionē aia sensitua nō acgrit ex sensibus: sed hēt eā ex istictu nāe: et talis cognitio est qdā ipet^o nālīs ad opandū sibi utilia et pueniētia qdē ipetū hñt fortunati ad bñ opandū. et ista cognitio pōt uocari inclinatio nālīs qz statī a pñ^o iest nō per acq̄sitionē. ista autē cognitio uel ipet^o pōt uocari prudētia nālīs. Et h̄z hoc pōt distigui de triplici prudētia. s. prudētia rōnalis. prudētia aial^{is}. et prudētia nālīs. Prudētia rōnalis est recta rō agibilium et est notitia futuroz p discursū rōnis. et de hac prudētia loq̄tur p̄hs 6° ethicoz. et hec prudētia soli hoī inest. Prudētia aialis est notitia futuroz ex memoria p̄teritoz. et de hac prudētia loq̄tur p̄hūs i phemio metha^{ce} ubi dicit qz aialia hñtia memoria sūt prudētia et p hanc prudētia aialia bruta q̄rūt locū in q̄ alias iuenerūt pueniēs nutrimētū et fugiūt locū i q̄ p̄tingit eis aliqd̄ nocumētū. 3^a vō est prudētia que ē notitia ul^o puidētia futuroz ex istictu nāe. et istā prudētia hñt araneae hirūdīes et formice q̄ ita prudēter pp finē opant qz qdā dubitat utz opant itellectu ul^o quodā alio pñ^o discursiuo. et p hanc prudētia delphin fugit p̄ tēpestates maris posito qz nunq̄z senserit tēpestates. Unī ista prudētia nālīs differt a prudētia aiali: qz prudētia nālīs p̄sequitur totā spēm necio et vniformit^{er} ut oīs aranea vniformit^{er} facit telā. Unī prudētia nālīs p̄sequitur qdlibet idiuuū eiusdē spēi et est solū i actiōib^{us} vniformib^{us}. Sed prudētia aialis nō segtur totā spēm et ē circa illa q̄ p̄tingit sic et alr agē et i actiōib^{us} diffōrmib^{us}. Qz at formica colligat grana h̄ est a prudētia nālī: sed qz redeat ad locū vñ p̄ accepat grana et ea reportet i locū in q̄ p̄ora grana reponebat. et qz aranea magis facit telā in loco illo i q̄ ē maior copia muscaz. et qz hirūdo faciat nidū in loco ad quē ē accessus difficilioz: h̄ ē a prudētia aiali. ul^o forte ille est ipet^o idit^o aie araneae ad faciēdū telaz. nō est aliq̄ cognitio sed hoc relinquit industrie cogitantz. Dico tñ qz aranea hirūdo et sic de alijs aialibus: agūt p cognitionē et imaginationē. qz ut dicit p^o h̄. actio istoz puenit ex imaginationē et comp̄hēsiōe ei^{us} qd̄ agūt. q̄uis agāt per cognitionē eius qd̄ agūt. nō tñ cogscūt finē pp quē agunt. qm̄ aranea q̄ nunq̄z coguit muscā facit telā ad capiendū muscā. Et si q̄rat q̄re tñc magis agūt vno tēpore q̄ nō alio h^oi opa ordinata ad finē. s. tpe p̄gruo ad p̄sequēdū finē. Dī qz cā pp quā opant vno tpe s. pueniēt et nō alio tpe: nō est iō qz cogscāt finē. s. alique dispōnes uel qualitates imp̄sse a corpe celesti vna cū imagiatiōe et cognitiōe p̄sentū mouēt ea vno tpe et nō alio. qz h^oi dispōsitiones iprimunt sibi vno tempore et non alio.

Prudētia
ē triplex.

E.c.81. **C** Et qm̄ nā dupliciter quidē sicut mā: alia nō sicut forma: finis autem hec est. pp finē autē alia sunt: hec utiq̄z erit cā cui^{us} grā.

Quinta rō. **C** Hec ē 3^a rō p̄hās qz nā agit pp finē q̄ rō ē illa. Nā ē dup^l. s. mā et foza ut p̄us visū est. et foza et finis sūt idē ut sup̄ visū ē. et tñc arguit sic. nā agit pp foza. sed foza est finis. q̄ nā agit pp finē. et qz nā agit pp formā apparet: qm̄ finis est illud pp qd̄ alia sūt ut patet per descriptionem finis. cum igitur foza sit finis segtur qz nā agit pp finem.

E.c.82. **C** Peccatum autē fit et in his que sunt fm̄

artē. Scripsit enī non recte grāmaticus: et potauit medicus non recte potionem. quare manifestum est qz p̄tingit et in his q̄ fm̄ nām sunt. Si igitur sunt quedā h̄z artem: in quibus qd̄ recte fit: pp aliqd̄ fit: in quibus eēt peccatū. alicuius gratia aguntur: s. fallitur similiter utiq̄z et in phisicis. Et monstra sunt peccata illi^{us} quod pp aliqd̄ est. Et in substantijs ergo que sunt ex p̄ncipio bouigena. si nō ad aliquem terminum et finem possibilis erant uenire corrupto p̄ncipio aliquo facta sunt sicut nunc semine.

C Hec ē 2^a ps pñ^o hui^{us} cap^{ituli}: i qua p̄hs soluit rōnes antiquoz pp quas negauerūt nāz agē pp finē. p^o igit^{er} motiuū eoz fuit: qm̄ peccata accidūt in natura ut mōstra. 2° motiuū eoz est qz i nā quedā fiunt a casu. 3° vō qz quedā sūt ex necitate mae. 4° est qz nā nō deliberat. iō p̄hūs hec q̄tuor motiua remouet: et fm̄ hoc ista ps p̄tinet q̄tuor p̄ticias. qm̄ in p^o declat qz peccatū accidē in actionib^{us} nāe nō tollit nām agē pp finē et sic tollit p^o motiuū. In 2° ibi [Ampli^{us} necē.] Tollit 2° motiuū declans qz actiones nāe nō sūt a casu. In 3° ibi [Dino autē.] Remouet 3° motiuū: declans qz nō oia que eueniūt i nālīb^{us} eueniūt ex necitate mae. In 4° ibi [Inconueniēs autē.] Remouet 4° motiuū declans qz nāz nō deliberare nō tollit nām nō agē pp finē. In p^o igit^{er} p̄ticia hui^{us} partis declat qz peccatū accidē i actiōib^{us} nāe nō tollit nām agē pp finē. et hec ē. 46^a p̄ hui^{us} libri q̄ p̄bat sic. sile ē de arte et de nā: sed q̄uis ars agat pp finē tñ in actiōib^{us} artz p̄tingit error et peccatū. q̄ eodē mō q̄uis in actiōib^{us} nāe accidat error et peccatū pōt nā agē pp finē. maior patet ex p̄dictz. et minor declat: qm̄ grāmatic^{us} qm̄qz scripsit nō recte. et medic^{us} qm̄qz potauit potionē nō rectā. et tñ certū est qz isti artifices. s. grāmatic^{us} et medic^{us} agūt pp finē. et tñ in eoz actionib^{us} p̄tingit error et peccatū. q̄ q̄uis ars agat pp finē tñ in actiōib^{us} artz p̄tingit error et peccatū. iō subdit p̄hs dices qz mōstra sunt peccata illi^{us} qd̄ pp aliqd̄ est in s̄bstantijs. q̄ q̄ fm̄ Empe. a pñ^o sunt bouigena s. ille substantie uel illa nālīa nō erāt p̄l^o uenire ad aliquē finē ul^o terminū. hoc nō erat qz nā nō agit pp finē. sed illa nālīa facta sunt talia. s. defectuosa et mōstra aliquo pñ^o corrupto sicut nūc in semie. i. p̄pter corruptio nes alicuius p̄ncipij sicut sūt mōstra pp corruptio nē et defectū in semine. **C** Notandū qz p̄hūs videt hīc tetigisse ex dictis antiquoz rōne cocludentem oppo^{si} opinionis eoz. ipsi enī dixerūt qz peccata accidūt in actionib^{us} nature et ex hoc uoluerūt p̄cludē v3. qz natura nō agit pp finē. sed sine dubio illō vī delictet qz peccata accidūt in actionibus nāe p̄cludit oppo^{si} opinionis eoz. qz qm̄qz cū in aliqua actione accidit peccatū illa actio est pp aliquē finē a q̄ tñ deficit actio. qm̄ si actio nō esset pp finē nunqua esset error. nec peccatū in actione. qz actio nō deficeret a fine itento. Unī sicut rectitudo est in actione qm̄ per actionē deuenit ad finē itētū ita est error in actiōe qm̄ nō deuenitur ad finē intentū: et iō eo ip̄o qz peccata p̄tingunt in actionib^{us} nature. sequit^{ur} qz nā

46. p̄clusio
huius libri.
per quā re-
mouet p̄-
mū motiuū
antiquoz.

Dubium
c. 46. 8.
p. 7.

agit pp finē. Sed dubitatur hic. s. utrum monstra
sint pducta a casu. z videt qz nō. qz p 3° 8° hui⁹
2° 46°. ipo^o est qz eedē spēs fiāt a casu z a nā. sed
hō mōstruosus ut hō cū duob⁹ capitib⁹ est eiusdē
spēi cū hoie nō mōstruoso. z hō nō mōstruosus fit
a nā. qz hō mōstruosus nō fit a casu. Itē illō qd est
itētū a nā nō fit a casu. sed mōstrū ē itētū a nā. qz
maior est manifesta de se. z pbat minorē dupl^r. p
qz ubiqz est aliqs finis agēs agit pp illū finē. sed
in gñatiōe mōstri mōstrū est finis actionis nāe igitur
nā itēdit mōstrū. Secūdo pbat idē qz si natu-
ra nō itenderet mōstrū tūc nō p̄tinuaret nec cōple-
ret eius pductionē. ut si nā nō itēderet 6^m digitū
tūc factis qnqz digitis statim cessaret ab agēdo z pdu-
cēdo sextū digitū. z eodē mō ē de alijs. s. b⁹ ē fl⁹.
g. S. 3. v. qz p̄riū uelit b⁹ p̄s. d. qz mōstra sunt pp
peccatū illi⁹ qd agit pp aliqd. s. peccatū z defect⁹
fit pp itētiōe agētis z per p̄s fit a casu. Ad hanc
igit dubitationē dico duo posse p mōstrū intelligi
s. uel illō indiuiduū substantie cui est aliq⁹ dispō p̄-
ter nām. uel possum⁹ p mōstrū itelligē totū aggre-
gatū ex indiuiduo sbe z tali dispōne discōueniēte.
z isto⁹ pprie accipit mōstrū. si p mōstrū itelligam⁹
īdiuiduū sbe qd est s̄m dispōnis discōueniētijs sic
dico qz nullū mōstrū fit a casu. qm̄ tale mōstrū ē ī-
diuiduū p se in gñe sbe. z nulla sba fit a casu ut pa-
tet p 3° 8° hui⁹ in 6° metha^o. Si vō per mōstrū
itelligam⁹ totū aggregatū ex indiuiduo sbe z dispō-
ne discōueniēte tūc dico qz mōstra sūt a casu. qm̄
illō qd ī pauciorib⁹ puenit ab aliq⁹ cā casualit⁹ pue-
nit ab ea. sed mōstrū 2° mō acceptū est h⁹. g. Unde
sciēdū qz mōstrū pōt sic diffiniri. Mōstrū est ens
gñatū cū dispōne discōueniēte raro z in miori pte
p̄tīgēte: sicut cū aliqs hō nascit h̄is duo capita ul'
sex digitos in vna manu seu cū vno oculo aut sine
oculis z sic p dispōne discōueniēte itelligo idiffe-
rēter p̄uationē p̄fectiōis d̄bite z habitū discōueni-
entē. s. cāe mōstri p̄riū poni q̄tuor. s. uel paucitas
māe ul' supabūdātia māe seu q̄litas actiua aut pas-
siua sine malitia p̄tīgētijs. Ad p^o g^o rōne in p̄riū pa-
tet r̄sio dē qz si p hoiez mōstruosū itelligit totū
aggregatū ex sba z dispōne discōueniēti. sic dico
qz hō mōstruosus z hō nō mōstruosus nō sūt ī ea-
dē spē qz tale aggregatū nō ē ī spē nec ī gñe p r̄sio-
nē. Ad 2° arg^o dico ut d̄nt aliq⁹ z p̄babilit⁹ qz
agēs itēdēs aliqūē effectū est dupl^r. qz qdā est
agēs p cognitiōe z qdā est agēs sine cognitiōe
exiēte in ipso cuiusmodi sunt oia agētia inaiata. z
ēt plāte. z adhuc agēs cū cognitiōe z sine cognitiōe
ne different itēdūt effectū. qm̄ agēs p cognitiōe
agit illō qd agit z itēdit ipm̄ appetitū qz ē inclinatio
sequēs cognitiōe. sed agēs sine cognitiōe nō iten-
dit nisi qz hēt vtutē pductiuā ip̄s⁹ effect⁹. z b⁹ ē su-
um itēdē. Et adhuc vniqz qz istoz agētū aliqd in-
tēdere p̄tingit dupl^r. s. ul' simpl^r aut s̄m qd z dimi-
nute. Agēs coḡscēs d̄ simpl^r aliqd itēdere qm̄ co-
gnoscit illud z appetit nō solū in hora qz opaf. s. ēt
p̄s. ut cū aliqs uadit ad for⁹ ad querēdū debito-
rē in foro. z ad recipiēdū pecuniā ab eo. cū recipit
pecuniā d̄ ex itētiōe recipe z simpl^r itēdē recipe
pecuniā. sed uadēs ad for⁹ ad emēdū nō cogitans
de debitore z nō credēs ip̄s iuenire ī foro postea i-
ueniēs ibi debitore z recipiēs pecuniā ab eo ex itē-
tiōe determinata: nō d̄ simpl^r: sed s̄m qd itēdē il-
lā receptionē respectu p̄mi modi itēdēdi qz solū in

Secūm dūm

Diffinitio
monstra

Ad p̄mū

Ad scdm.

illa hora in qua recipit itēdebat recipe. z s̄l^r agēs
qd nō coḡscit d̄ simpl^r aliqd itēdere cū hēt vtu-
tē actiuā ei⁹ z ipm̄ pducit frequēter ut in pl^rib⁹. ut
sp̄ma humanū receptū in matrice hēt vtutē actiuā
pducēdi hoiez cū dispōnib⁹ p̄ueniētib⁹. z talē ho-
minē pducit frequēter ut in pl^rib⁹. z iō talē hoiem
simpl^r itēdit. sed h⁹ agēs d̄ aliqd s̄m qd itēdere
cū hēt vtutē actiuā illi⁹ z ip̄s pducit raro z ī pa-
uciorib⁹. per hoc igitur ad argu^m dico qz accipiēdo
mōstrū p īdiuiduo sbe cui accidit dispō discōueni-
ens sic nā simpl^r itēdit mōstrū. sed si mōstrū acci-
piat pro toto aggregato sic dico qz nā s̄m qd itēdit
tale mōstrū. z illud qd sic intendit a nā fit a casu.

Amplius necesse est semen fieri primū.
sed non statim animalia z molle primū
qd semen erat.

Hec ē scda p̄ticula scde p̄tis p̄ncipalis hui⁹ capli
in qua remouet 2^m motiuū antiquoz dicētiū qz ge-
neratiōes aialitū z plātaz sunt a casu qd nō esset si
nā ageret pp finē. b⁹ motiuū remouet p̄s p̄ans
qz gñatiōes aialitū nō sūt a casu. z hec ē 47° qz hu-
ius libri qz pbat tripl^r. z p̄ sic. illa que sūt ordiate
z debite nō sūt a casu. sed gñatiōes aialitū sūt or-
diate z debite. g⁹ gñatiōes aialitū nō sūt a casu. de
qua rōne minor ponit in lra. Dicit igit p̄s qz opz
p̄mo fieri semē z facto semine nō est statim aial. sed
opz qz semē fiat p̄ molle ut ex eo meli⁹ possit opari
nā. z sic aial fit ex semine debite z ordinate. Unde
notādū qz ex dictis p̄s in rōne hac 2° pbat tri-
pl^r qz gñatio aialis nō est a casu. p̄ qz aial necessa-
rio gñat ex semine z nō gñat ex nō semine z illō qd
gñat necio ex aliq⁹ nō gñat casualit⁹ ex eo. Scdo
qz sp̄ma est nāliter p̄s aiali. z per se est cā eius. 3°
qz aial nō gñat ex semine subito. sed terminato tē-
pore z per media terminata. sed que sunt a casu nō
sic sūt. Sed dubitat qz nō videt qz p̄ma rō 2°
ualeat. s. illa. aial necio gñatur ex semine z non gñat
tur ex nō semine. g⁹ nō gñat a casu. qz s̄m b⁹ hō mō-
struosus nō gñaret a casu. qz necio gñat ex semine
homis z nō gñat ex nō semine homis. Dicēdū il-
lud qd necio gñatur ex semine per se nō fit a casu.
illō tñ qd semp gñat ex semine per accēs b̄i fit a ca-
su. mō dico qz īdiuiduū aialis p̄fecti s̄m qz est tale
aial semp gñat ex semine. z b⁹ per se: qz nā per se in-
tendit īdiuiduū aialis. vñ cū mōstrū gñat īdiuidu-
um cui accidit dispō discōueniēs semp generatur
ex semine z b⁹ per se z iō nō fit a casu. tamē aggrega-
tū ex indiuiduo sube z dispositiōe discōueniēti
fit a casu qz quis semp fiat ex semine. z b⁹ qz non fit
ex semine per se tanqz per se intentū. sed fit ex semine
per accēs necio tamē sed non frequenter.

Amplius z in plantis inest qd propter
b. minus autem dearticulatum est. utrum
igitur in arboribus fiant sicut bouigene
z viriperie: sicut vitigene z oliuipere aut
non. inconueniens enim est. sed tamen
non oportuit: siquidem in animalibus.

Secūdo p̄batur eadē qz sic. in plantis hoc nō videt
qz fiant a casu sic qz fiat aliqd cōpositū ex vite z ho-
mine qd uocet vitigena uel ex vite z oliua. cū igit
nā sit magis intēta circa aialia qz circa plātas. leg-
tur qz generationes aialitū non sūt a casu. Dic igit

Text. 83.

47 conclusio
huius libri,
per que re-
mouet scd^o
motiuū an-
tiquoz

Notabile.

Dubium.

Responsio.

phs q in plāg nō pōt opari pp h. i. pp finē. minus tñ dearticulatū est. i. difficutū z organizatū qd est i plant qz qd est in aialib⁹. Querēdū est igit ab Empe. utz sic sunt bouigene. i. aialia qru vna ps ē hō z alia ps ē vīpa i aialib⁹ sic fiāt i arborib⁹ viti gene. s. aliqd cui⁹ vna medietas sit vitis. z alia ps sit hō. z oliuīpe. i. aliqd cui⁹ vna ps sit oliua z alia ps sit vīpa. aut nō ptingūt talia in arborib⁹. incōueniēs enī est talia ponē circa arbores. opz tamen in arborib⁹ sic eē si h in aialib⁹ sit. **C** Notādūz q phs nō negat hic mōstra fieri i plant: ex q enim in aialib⁹ fiūt mōstra multo forti⁹ in plātis fiūt monstra. tamē mōstra nō sunt ita nota in plant sicut in aialibus: z h iō qz ptes organice aialis magis sūt note qz ptes organice plātariū: iō defect⁹ uel superfluitas in aialib⁹ magis cognoscit qz in plātis: sed phs h negat talia mōstra in plātis qlia Empe. posuit in aialib⁹. s. q sit aliqd aial cui⁹ vna medietas sit pars hoīs z alia medietas sit pars hoīs. talia enī monstra non sunt in plātis: qz nō est aliqd cuius ps sit oliua z alia hō. nec etiā cui⁹ vna ps sit oliua z alia vitis. z h dicit phs p̄dicendo Empedocli.

Notabile

L.c. 84

C Adhuc oportebat z in seminibus fieri contingit.

C Tertio pbat qz gñatiōes aialiū nō fiūt a casu: z h sic. Casus est cā nō terminata. si igit gñatiōes aialiū fiāt a casu: sequitur qz gñatiōes aialiū nō fiūt a cā terminata. z sic z quocūqz semine posset gñari qd cūqz aial. Uel arguit oīsiue sic. illō qd sit a cā terminata nō sit a casu. s. gñatiōes aialiū fiūt a causis terminatis. qz nō ex quocūqz semine sit qd cūqz aial. sed ex semine determinato sit aial determinatū ut ex semine hoīs hō z c. **C** Notādū fm p̄cm h qz p̄sensū est qz vna spēs possit gñari ex qlibet semine. qz illō p̄m. s. nām agere pp finē est ex p̄mis p̄ncipijs scie nālis. z nō opz nālē loqui de eo cum negatibus ipm fm qz est nālis sed fm qz est p̄mus phs aut fm qz est disputator. **C** Sed dubitat sup h qd h dicitur. s. q illō qd sit a casu nō sit a causa determinata. sed tale si gñat ex semine pōt gñari ex quocūqz semine ut inuī h per phm z p̄cm. g si rō p̄bi ualeret sequeret qz nō mōstruosus posset ex q cūqz semine gñari qd s̄m est. g rō p̄bi h nō ualet. Dicēdū est igit qz rō p̄bi z p̄m fundat sup h qz si quelibet spēs gñaret a casu tūc nulla spēs detmineret sibi p se ul' per accūs certā mām ex q gñaret intelligēdo p ly p se determinate hēre mām que p se ordinat ad talē spēm. z per ly p se accūs detminate hēre mās ex qua gñatur per accūs ad gñatiōnē alii⁹ ex eadē mā p se. nūc vō dico qz si quelibet spēs gñatur a casu ul' gñaret ex mā per se ul' p accidēs. nō p se. cū quelibet spēs gñetur a casu. nec per accūs: qz cū nihil sit per accūs nihil erit per se. qz per accūs p̄supponit per se. sed nō est sic de homine mōstruosus. qz si gñaret ex casu tūc gñaret a cā determinata per accūs qz ad gñatiōnē alterius qd gñatur per se. s. individuū per se hoīs. z iō non sequitur qz fiat ex quocūqz semine ul' ex quacūqz cōmixtiōe elemētōz. **C** Sed adhuc vī qz rō p̄bi nō ualet. qz h est uerz. s. q oē qd sit a casu pōt idrnter fieri a qcūqz cā. qm iuētio debitoris in foro: qm qz ē a casu z tñ nō pōt idrnter fieri a quacūqz cā. qm qd creditor faceret nisi iret ad forz uel ad locum in q est debitor: nō inueniret debitorē. igit non oē

Notabile

Dubium

Responso

Aliud oum

qd sit a casu pōt indifferent fieri a quacūqz causa. z sic vī qz nō sequit qz si aialia z plāte fieret a casu qz pp h possent fieri a quocūqz semine z a quacūqz cōmixtiōe elemētōz indrnter. Dicēdū g qz aliqd dī fieri ab agēte casualiter duob⁹ modis. s. vno mō ab agēte itēdēte certū finē. alio mō ab agēte nullū certū finē uel effectū itēdēte. Illud qd sit a casu p̄ mō nō pōt idrnter a quocūqz: qz effect⁹ casualis nō pōt p̄iūgi indifferēter cū quocūqz effectū itēto ut argutū est. sed illō qd sit a casu ab agēte nullū certū effectū itēdēte pōt indifferēter fieri a qcūqz. Uñ si qdlibet agēs nālē ageret a casu qd age ret ut dixerūt antiq. oē agēs nālē esset idifferēter ad quēcūqz effectū pducēdū: ita qz posset qdlibet fieri a quolibet indifferēte. sed nō est sic qm agens intēdit certū finē ul' certū effectū: qm nō opz qz illud qd tūc puenit casualit⁹ ab agēte possit idifferēter puenire a quocūqz ut patet in exēplo accepto i rōne. vñ rō p̄bi p̄sistit in h qz si qdlibet fieret a casu nullū agēs determinaret magis ad vñū effectū qz ad aliū. nec aliqz effect⁹ determinaret sibi magis vñū agens qz aliud. z sic qdlibet indifferēter posset fieri a quolibet. z si hoc esset inuentio debitoris non magis determinaretur ut fieret itēde ad forum qz nauigando ad cypzum.

Responso

C Omnino autem destruit sic dicens. que natura quidem sunt. z fm naturam. Natura quidem enim sunt quecūqz a quodam in seipsis principio continente mota accedunt ad aliquem finem. Ab vno quoque autem non ideo vniciūqz neqz cōtingens semper tamē in eundem nisi aliquid impediatur. Qd autem est cuius causa fit: z qd propter hoc.

Quid mōstrat

L.c. 85

C Hec est 3^a p̄ticia scōde partē p̄n¹⁶ hui⁹ capl'i in qua phs remouet 3^m motiū. pp qd dixerunt antiq qz nā nō agit pp finē. z p̄ remouet h ipedimētū. 2° vō ibi l. Fieret utiqz. Remouet qz dā cauillationez. p̄ igit. d. phs qz sic dicētes. s. oia fieri ex necitate mae z nihil in nālib⁹ eē pp finē: oīno destruit nās z oia que sūt a nā. Deide cū dicit. Nā qdē z c. Probatur qz nō oia que sūt a nā sūt ex necitate mae. z hec ē 48^a hui⁹ libri que pbat sic. nulla que a determinato p̄n^o existēte in seipsis p̄tinue mota accidunt ad determinatū finē sunt ex necessitate mae. sed ea qz sunt nā sunt illa qz mota p̄tinue a determinato p̄n^o existēte in eis accedūt ad determinatū finē. g nō oia que sunt a nā sunt ex necessitate mae. maior huius rōnis est manifesta qz illa que mota p̄tinue a determinato p̄n^o existēte in ipsis accedūt ad determinatū finē sūt pp finē. z p̄ p̄ns nō sunt solū ex necessitate mae. z minor ponit in lra. z patet de se. Uñ phs subdit. d. qz diuersa tendūt in diuersos fines. semper tñ eadē res nālis tendit in eūdē finē. z p̄sequitur illū nisi aliqd ipediat. g in nālibus est illud pp qd sit aliqd z cui⁹ cā est. i. finalis cā z nō est necessitas solū ex pte mae. Intelligēdū qz cū phs dicit in minori. qz illa que sunt a nā sunt mota p̄tinue a determinato p̄n^o existēte in eis. nō itēdit qz oia que fiunt nāliter fiunt effectiue a quodā p̄n^o actiue intri secō illi qd sit. sed per p̄n^m in seipsis intēdit p̄n^m actiū nālē qd. s. est in ipsis reb⁹ nālibus. h ē qz p̄n^m

Remouet 3^m motiū

48. cōclusio huius libri

est de numero rez naliu uel agetiū naliū non q̄ sit intrinsecum ei qd̄ sit uel materie inquantuz forma debet induci.

C Fieret utiqz a fortuna: sicut dicimus: a fortuna uenit extraneus et balneatus ab scellit cum tanqz propter hoc ueniēs egerit: non propter hoc aut uenit: et hoc fm accidens. Fortuna autē est carū que sūt fm accidens: quemadmodum et prius diximus. sed cum hoc semp aut sicut frequenter fiat non fm accidens: neqz a fortuna est: in phisicis autem semper sic est: nisi aliquid impediāt.

C Sed qz aliqs posset dicē. qz quis illa q̄ sunt a nā pcedant a determinato pn̄ ad determinatū finē. tñ h̄ est a casu et pccis. et pter intētionē. ut si aliqs exneus ueniēs ad nos nō itēdēs balneari recedat balneat⁹ tanqz uenisset pp̄ hūc finē. pp̄ quē tñ nō uenit. ita nā pcedit a determinato pn̄ ad determinatū finē tanqz ageret pp̄ illū finē et tñ nō agit. ppter illū cū ille finis accidat a casu. Ita cauillatio nē remouet pbs et pbat istā q̄nē. v3. qz finis q̄ puenit a nā nō est finis qui puenit a casu. et hec ē q̄ 49ª hui⁹ libri que pbat sic. nullus finis qui puenit a casu. puenit sp̄ et frequēter. sed finis qui puenit a nā puenit semp̄ et frequēter. q̄ finis qui puenit a nā nō est finis qui puenit a casu. qm̄ illud qd̄ puenit a casu puenit in minori pte et non sp̄ nec frequēter. igit̄ et c. **C** Notādū fm̄ q̄m h̄. qz pbs p̄us suppo sūt illā ppōnē. s. qd̄ puenit a nā nō puenit a casu et tamē h̄ est reuersus ad declandū eā. nā pbs supponit illā tanqz manifestā apud eos qui inati sunt recipe illō qd̄ ē per se notū. sed tūc pbat h̄ q̄ illos qui h̄ negāt pp̄ ppōnes famosiores apd̄ illos. In telligēdū etiā qz illa q̄. s. qz finis qui puenit a nā nō est finis qui puenit a casu nō debet sic intelligi. s. qz nihil qd̄ fit a nā fit a casu. qz p̄us dictū est. qz illud qd̄ fit a casu fit a nā. sed debet intelligi sic. s. qz finis qui puenit a nā intēdente illū finē simplr̄ nō est finis qui puenit a casu. cum nihil qd̄ fit a casu fit a nā simplr̄ intēdente illud.

Idem sup
2. co. 48.
49. conclusio
huius libri.

Notabile.

2. c. 86.

Remouet
4^m motū.

50. conclusio
huius libri.

C Inconueniens autē est opinari propter aliquid fieri: nisi videatur mouens deliberatum: et tñ ars quidam non deliberat.

C Nec est 4^a p̄tula scōe p̄tis p̄ncipalis hui⁹ capli in q̄ remouet 4^m motiū pp̄ qd̄ dixerūt antiqui nāz nō agere pp̄ finē. et p̄ facit h̄. 2° vō remouet q̄dam cauillationē. 2ª ibi. Et si esset in ligno. **C** Motiūz igit̄ qd̄ pbs remouet est illō: qz enī nā in suis actio nib⁹ nō deliberat iō dixerūt qz nā nō agit pp̄ finē. hoc motiū pbs remouet p̄bas qz nām nō deliberare nō tollit nām agē pp̄ finē. et hec est 50^a q̄ hui⁹ libri que pbat sic. simile est de arte et de mā. s. ars agit pp̄ finē q̄uis nō deliberet. q̄ nā pōt agere pp̄ finē q̄uis nō deliberet. q̄ nām nō deliberare non tollit nām agē pp̄ finē. vñ 2° r. d. B qz pbs dicēs qz ars nō deliberat intelligit de artib⁹ que nō utunt cogitatione ut sunt artes texendi et suendi. sed non est sic de arte medicine et de arte nauigandi.

C Et nāqz si esset in ligno nauifactiva: si mlt̄ utiqz natura fecisset. Quare si in arte

inest. ppter aliqd et in natura inest.

C Sed qz aliqs forte diceret qz nō ē silē de arte et nā qz ars est pn̄ extrinsecū et nā est pn̄ intrinsecū. iō qz uis ars agat pp̄ er finē. nō oportet qz natura agat ppter finem. istud remouet philosoph⁹ et pbat qz nāz eē pn̄ intrinsecū nō tollit nāz agē pp̄ finē. et hec est 51^a q̄ huius libri que pbat duplr̄. et p̄ sic. si ars nauifactiva eēt i ligno eodē mō facē nauē sicut nā fecisset. qz eēt pn̄ intrinsecū sicut nā. eodē modo igit̄ agit nā q̄ ageret ars nauifactiva si eēt i ligno. sed si ars nauifactiva eēt in ligno adhuc agēt pp̄ finē. qz pp̄ eūdē finē pp̄ quē nūc agit. q̄ nō obitate qz nā sit pn̄ intrinsecū tñ agit pp̄ finē. igit̄ nāz eē pn̄ intrinsecū nō tollit nām agere pp̄ finem.

Idem. 22.
me. 1. c. 13.
3. de aia. 13.
Idem sup
co. p̄.
51. conclusio
huius libri.

C Manifestum est autem maxime: cū aliquis medicatus fuerit ipse seipsum huic quidem enim assimilatur natura. quod quidem igitur cā sit natura: et sic ut ppter ali quod manifestum est.

C Secōdo pbat eadē q̄ sic. nā maxime assilāt arti per quā aliqs agit in seipz: ut cū aliqs sanat seipm̄ per artē medicine illi arti magis assilāt nā qz alteri. sed ars medicine curās medicū in quo est ars agit pp̄ finē ac si eēt ex: q̄ nā agit pp̄ finē q̄uis sit pn̄ intrinsecū. igit̄ nām eē pn̄ intrinsecū non impedit nām agere pp̄ finem. Deinde pbs epilogat declarata ut patet in nostra que plana est.

C Capl̄m 2^m tractatus sexti in quo ostendit qz in rebus nālibus necessitas p̄ncipalr̄ est ex fine.

Quod autem ex necessitate est utrum ex suppositione existit: aut simpliciter.

2. c. 87.

C Istud est 2^m capl̄m hui⁹ tractat⁹. in quo pbs declarat cuiusmodi et a quo est necessitas p̄ncipalr̄ in rebus nālibus. Istud capl̄m p̄tinet duas ptes pn̄ qz in p^a pte p̄būs pponit intētionē suā. et etiā narrat antiquoz opionē. In 2^a ibi. S3 nō sine his. **C** Determinat ueritatē declando qz necessitas que est in rebus nālibus est necessitas ex suppositione. et est p̄ncipalr̄ ex fine. In p^a aut pte pn̄ hui⁹ capli pbs pponit intentionē suā et etiā narrat opionē antiquā. et fm̄ hoc pars illa p̄tinet duas p̄tulas. In p^a igitur p̄tula hui⁹ partis dicit pbs qd̄ autē ex necessitate est. i. necessariū est nālibus supple dubiuz est utz existat simplr̄ aut ex suppōne. et p hoc itendit qz dupl̄ est necessitas: qm̄ quedā simplr̄ et qdā est necessitas ex suppōne. vñ necessitas que est ex mā uocatur necessitas simpliciter. s3 necessitas que est ex fine uocatur necessitas ex suppōne. et huius rō est. qm̄ res nālis necessario hēt mām. et necessitas que est ex mā est necessitas simplr̄ et oino inuitaliblis. ut patet. qm̄ corruptio cōpositi ex p̄rijs est necessaria ratione materie. et iō est simplr̄ necessaria ita qz vitari nō pōt. sed necessitas que est ex fine. nō est simplr̄ necessitas. qz nō est simplr̄ necessitas q̄libet rē nālē attingere finē ad quē ordinatur. imo pōt impediri. nec sp̄ hēt finē. nō enī oculus semper uidet. et iō nō est necessariū necessitate simplr̄ et absoluta. illa eē que ordinatur ad finē. sed supposito fine necesse est illa eē que sunt ad finē. vbi gratia non est necesse simplr̄ qz aial videat. et ideo nō est necesse simpliciter qz animal habeat oculos. s.

Necessitas
ē dupl̄.

tamē aial debeat videre necesse est q̄ habeat oculos. 7 iō habere oculos est necessariū aiali ex suppositione. s. si debeat videre 7 sic necessitas que est ex fine. est necessitas ex suppone. Est igit̄ dubiū. utz necessitas in reb⁹ nālib⁹ sit necessitas simplr. s. q̄ ex mā. ul' necessitas ex suppone que. s. ē ex suppone finis. 7 hoc est querē an qm̄ aliqd̄ necessario euenit in reb⁹ nālib⁹. utz necessario eueniat pp̄t aliquē finē certū. uel utrū eueniat posito q̄ talē finem non haberet propter mām.

C Nūc qdam enim opinātur qd̄ est ex necessitate in generatiōe esse: quemadmodum utiqz si aliquis murū eē ex necessitate existimet. qm̄ graua quidē deorsuz ferri apra nata sunt. leuia autē supereminēt. Unde lapides quidem deorsum in fūda mentū. terra autē sursum propter leuitatem. Supereminēt autem maxime ligna. leuissima enim sunt.

C Hec ē 2ª pticula p̄me ptis p̄n^l hui⁹ capl'i i q̄ p̄bs narrat opinionē antiquoz. dixerūt enī antiq. q̄ in gñatiōe nāli necessitas ē ex mā. qm̄ putāt tales necessitatē eē in nālib⁹ sicut si aliqs extimet domum sic eē factā ex necessitate māe 7 nō pp̄t aliquē finē sic q̄ lapides sunt deorsuz ligna vō sursum 7 cemētū i medio: s. totū ē ex necessitate māe 7 nō pp̄t aliquē finē. qm̄ lapides sunt deorsuz qz sūt grauiores: 7 ligna sunt sursum qz sunt leuiora: 7 cemētū i medio: qz medio mō se hēt inter granitatē 7 leuitatē. 7 dixerūt q̄ nā i s̄ silis arti. qz i aiali ptes leues ascēdūt 7 ptes graues descēdūt. 7 iō i aiali ē dispō ptium ex necessitate māe. S. d. h. 2^{or} q̄ i p̄lib⁹ reb⁹ nālib⁹ est ecōuerso. s. q̄ ptes grauiores sūt supius ut patet i aialib⁹ hūtib⁹ testā. testa enī est nāe terre stris 7 ē grauior ceteris ptib⁹ 7 tñ supeminēt. 7 ex h̄ appet q̄ necessitas i nālib⁹ ē ex fine. 7 nō solū ex mā. si enī nā nō intēderet custodiā aialis. sed tota dispō esset ex necessitate materie. tunc pars testea deberet fore deorsuz qz est grauior ceteris ptib⁹. 7 tamen in multis animalibus est contrarium.

C Sed tamē nō sine his quidem factū est non tamē p̄pter hoc: nisi sicut pp̄t materiā: sed cā abscondendi ipsa 7 saluandi. Similiter autē 7 in alijs omnib⁹ in quib⁹ pp̄t aliquid est non sine quidem habentibus necessariā naturā sunt. non tamē p̄pter hoc: sed aut sicut materia sunt sed p̄pter aliquid est: ut p̄pter qd̄ serra huiusmodi quaten⁹ hoc sit 7 pp̄t hoc. Sed tamen id quod est cui⁹ causa: impossibile est fieri nisi ferrea sit. necesse igitur ferreā eē si serra erit 7 opus ipsius. ex suppositiōe igitur quod necessarium est sed non ut finis. Qd̄ autē est cui⁹ cā est in rōne est.

C Hec ē 2^a ps p̄n^l hui⁹ capl'i i q̄ p̄bs soluit dictam dubitationē on̄dēs q̄ necessitas p̄ncipalr i nālib⁹ ē ex fine. 7 hec ē 5^a p̄ hui⁹ libri q̄ p̄bat triplr. 7 s. h̄ hec ps ptinet tres pticlas. p̄^a rō sumit ex silitudine quā hēt necitas i nālib⁹ cū necitate i artificiali

b⁹. 2^a rō sumit ex h̄ q̄ finis hēt rōnē p̄ncipij. 3ª sumit ex h̄ q̄ finis hēt rōnē mediij demratiui. P̄rio igit̄. d. p̄būs narrādo. sed tñ nō sine his. s. mālib⁹ p̄ncipij factū ē aliqd̄ ul' nāliū ul' artificialiū nō tñ factū ē pp̄t h̄ nisi sic pp̄t mām. vbi grā. dom⁹ i artificialib⁹ nō ē scā p̄ncipalr ex necitate māe. s. ē facta cā abscondēdi 7 saluādi ipsas res possessas. 7 eodē mō ē i oib⁹ alijs tā nālib⁹ q̄ artificialib⁹. s. q̄ i eis ē necitas p̄ncipalr ex fine ut pp̄t qd̄. serra ē h̄. rñ. det̄ q̄ten⁹ h̄ sit. s. finis. 7 pp̄t h̄. i. pp̄t finē. finis igit̄ ē p̄ncipalis cā. mā tñ ē aliq̄ mō cā. qz ipolē ē illud cui⁹ cā ē eē. i. ipolē ē finē eē nisi mā sit. i. ipolē ē finē ferre eē. i. op⁹ ferre eē nisi serra sit ferrea. necesse est igit̄ ferrā eē ferreā si serra debeat eē 7 op⁹ ei⁹. Ex his ḡ cludit p̄būs q̄nē suā. d. q̄ ex suppone finis igit̄ erit necitū i phisicis. sed nō ut finis sit necitū. i. si illō cui ipolē necitas simplr. Qd̄ autē cui⁹ cā ē. s. finis i rōne ē. i. ē illō qd̄ ē rō necitas. illa enī q̄ sunt ad finē hēt necessitatē ex fine. 7 finis si ē simplr necessari⁹. ḡ. Ex his igit̄ dicit̄ p̄t forari p̄^a rō p̄bās q̄ nē itētā sic. sic ē necessitas i artificialib⁹. ita ē i nālib⁹. sed i artificialib⁹ necessitas p̄ncipalr ē ex fine. ḡ i nālib⁹ necijs p̄ncipalr ē ex fine. maior patet 7 minor declaraf in lra p̄ exēplū 7 p̄ rōnē. p̄ exēplū sic. nā dom⁹ nō ē facta ex necessitate māe. sed grā abscondēdi 7 custodiēdi res possessas. 7 eadē minor p̄ bat̄ ē p̄ rōnē sic. ab illo 7 pp̄t illō ē necitas rei p̄ncipalr p̄ qd̄ p̄ueniētī rñ det̄ ad q̄stionē q̄rētē pp̄t qd̄. sed dere artificiali p̄ueniētī rñ det̄ ad q̄nē q̄rētē pp̄t qd̄. p̄ finē q̄ p̄ mām ḡ i artificialib⁹ necitas p̄ncipalr ē ex fine 7 p̄ncipali⁹ q̄ ex mā. minor hui⁹ p̄ silli patet. qm̄ si q̄rat pp̄t qd̄. serra hēt mltos dētes p̄ueniētī rñ det̄ p̄ finē dicēdo. ut diuidat ligna: q̄ p̄ mām dicēdo qz ē ex ferro. **C** Nōndū q̄ p̄bs nō d. h̄ q̄ necessitas rei nālis nllō mō ē ex mā. s. vult q̄ aliq̄ mō sit ex mā. p̄ncipalr tñ ex fine. vñ qlibet cā rei ē cā eēndi ei⁹ 7 cā necessitas rei aliq̄ mō saltē in gñe suo. **C** Nōndū p̄m 2^{or} h̄ q̄ dīa ē iter illa q̄ iueniūtur i nālib⁹ ex necessitate 7 nō pp̄t finē. 7 inter illa q̄ iueniūtur nō ex necessitate s. pp̄t finē: qm̄ necessitas q̄ nō ē pp̄t finē in reb⁹ nālib⁹ ē pp̄t mām. sic mors aialis. sed illō qd̄ iuenit i reb⁹ nālib⁹ non ex necessitate māe sed pp̄t aliqd̄ est pp̄t formā 7 difinitionē. 7 qz antiq̄ viderūt qdā q̄ sequūtur nālia eē ex necessitate māe existimabāt qz oia que accidūt reb⁹ nālib⁹ sunt ex necessitate māe. **C** Sed hic dubitat̄ utrū mors corruptio pō ad non esse 7 h̄ sint ex mā. 7 dico qz nō p̄cise sunt ex mā sine omni alia cā. qz ois effect⁹ qui dependet ex mā 7 ex fine p̄ncipali⁹ hēt suā necessitatē ex fine 7 ex mā qz finis est cā oium aliaz causarū. sed ois talis effectus ut mors 7 h̄ dependēt ex mā 7 fine. Uñ mors vni⁹ ordinat̄ ad eē alteri⁹ 7 corruptio aque ordinat̄ ad gñationē ignis. similr mā est pp̄t formā. 7 forma ē finis. 7 iō oē illud qd̄ est pp̄t mām est pp̄t finē. dico igitur qz mors est pp̄t finē. i. pp̄t eē alteri⁹. 7 qz 2^{or} dicat h̄ qz mors nō est pp̄t aliquid. dico qz 2^{or} itel ligit qz mors nō est pp̄t aliqd̄ qd̄ sit sua opatio: qm̄ illa que nō hēt opationē p̄ncipalius se tenēt ex pte materie q̄ alia. sed illa que hēt opationē p̄ncipali⁹ se tenēt ex pte forme. dico tamē qz corruptio 7 h̄ effect⁹ sunt pp̄t aliq̄ finē. qd̄ etiā apparet. qz qz qd̄ intēdit aliqd̄ qd̄ nō pōt hēri sine corruptiōe itēdit corruptionē pp̄t illud: qz illud qd̄ itēdit finē intēdit illa que sunt ad finē necessario pp̄t finē. s. ge

Prima rō

Notabile.

Dubium.

Resposio.

2. c. 55.

2. c. 7. h. 11.

neras nāle itēdit formā gñandā que nō pōt iduci sine corruptiōe forme p̄rie p̄cedētis ut patet de se ḡ generās nāle intendit corruptionē pp formā generādā. z sic corruptionis est aliq̄s finis. s. forma gñanda. Et p̄firmat: qz sicut dispōnes p̄cedētes inductionē forme sunt pp formā. qz foza nō pōt iduci sine eis. z iō necessitas eay est a foza. sic ē de corruptiōe. nō enī pōt vna foza itroduci nisi reliq̄ corrupat. Itē notādū fm̄ p̄m̄ qz si oia que sunt i reb̄ nālib̄ eēt ex necessitate mae tūc cū mā necessario hēat eē oēs foze nāles tā sbales q̄ accitales eēt necio in mā. z tūc oēs res nāles de se eēt necē eē. qz de necessitate de se hērent formā datē eē. z etiā de se haberēt quātitatē z qualitātē q̄ sunt ipo^{la}. ḡ.

Notabile,

l. 6, 89,

Est autē z in doctrinis necessariū: z in his que fm̄ naturā fiunt quodāmodo similiter. Qm̄ enī rectus hic est: necesse est triāgulū duobus rectis equales habere. S; nō si hoc est: illud est. Sed si hoc nō est: neq̄ ille rectus est. In his autē que fiūt p̄pter hoc econtrario est. Si finis enī erit: aut est: quod est ante finē erit: aut est. Si vō nō. sicut ibi. cum nō sit cōclusio: p̄cipium nō erit: z hic finis z quod cūius cā.

Secūdo,

Hec ē 2^a p̄ticta 2^c p̄tis p̄n^l h^o capli. i q̄ ponit p̄h̄s scōdam rōnē p̄batē qz i nālib̄ necitas p̄ncipalr̄ ē ex fine. q̄ rō ē illa. Finis i nālib̄ z opabilib̄ hēt rōnē p̄ncipij i speculabilib̄. z alia a fine i opabilib̄ hēt rōnē p̄ncipij i speculabilib̄. sed i speculabilib̄ ut i mathematicis necitas p̄ncipij ē ex p̄ncipijs z nō econverso. ḡ i nālib̄ necessitas oium alioz erit ex fine: hui^o rōnis maiorē declarat p̄h̄s exēplarit̄. d. qz i doctrinis. i. in speculatiuis z in his q̄ fm̄ nām fiūt. i. i nālib̄ fiūt s̄tr̄. supple est neciū: qm̄ pro qz rect^o z c̄. s̄ ē qm̄ triāgulū ē rectiline^o h̄ns angulū extrinsecuz equalētē duob^o intrinsecis sibi opposit^o: iō qz sic ē necesse eē triāgulū hēre. s. tres angulos eq̄les duob^o rectis. igit̄ i doctrinis si p̄missē sunt. z q̄ ē. sed si h̄ ē illud ē. i. in doctrinis nō sequit̄ si q̄ est uera. igitur p̄missē sūt uere. sed si h̄ nō est. i. si q̄ nō est uera. nec ille rect^o ē. i. p̄n^o nō sūt uera. s. qz angulus est rectiline^o h̄ns angulū extrinsecū equalētē z c̄. z ita apparet qz in speculatiuis si p̄missē sūt uere q̄ est uera z nō econverso. z sic in speculatiuis necessitas p̄ncipij ē ex p̄missis. in his autē que fiūt p̄pter hoc. i. in nālib̄ z opabilib̄ que fiūt p̄ finē econverso est. naz in istis ex posteriorib̄ sequitur p̄ora. z i doctrinis econtrario est. In opabilib̄ enī si finis erit. aut est qd̄ ē aī finē. aut erit. aut est. si vō nō supple ē illō qd̄ est aī finē nō erit finis. sicut igitur ibi. s. i doctrinis sequitur cū nō sit q̄ supple nō est p̄n^m. z sic appet maior. s. qz finis i nālib̄ se habet ut p̄n^m i speculabilibus. z qd̄ est ad finē i naturalibus se habet ut q̄ i speculabilibus.

Pincipium enim z non actionis s; ratiocinationis. Ibi autem ratiocinationis actus non sunt.

Hic r̄ndet vni tacite q̄stioi. qm̄ posset aliq̄s dicere qz ad p̄n^o semp debēt seq̄ ultima qz i doctrinis sp̄ videmus qz ad p̄n^o semp sequitur ultima. **C**Ad hāc rōnē r̄ndet distiguēdo p̄n^m q̄ dup^o est. qd̄ dā

est p̄n^m opationis z qd̄ dā est p̄n^m cognitionis. **A**d p̄n^m cognitionis sequit̄ ultimū ut ad p̄missas sequitur q̄: sed ad p̄n^m opationis nō sequitur ultimū. s; ad ultimū sequitur p̄n^o opationis: qm̄ nō sequitur ligna z lapides sunt: igit̄ domus est. sed bñ econverso. sequitur dom^o est igitur lapides z ligna sunt. z qz finis i operabilibus est p̄n^m cognitionis iō ad finē sequitur ea que sunt ad finem z non econverso.

Quare si erit dom^o: hec necesse fieri: aut existere: aut eē: aut omnino materiā que propter hoc: ut lateres z lapides eē si domus: nō tamē propter hoc est finis: sed aut sicut materie: neq̄ erit p̄pter h̄. **O**mnino autē si non sint: nō erit neq̄ dom^o neq̄ ferra. **H**ec quidem nisi sint lapides: illa vō nisi ferruz sit. **N**eq̄ enī ibi p̄ncipia sunt: nisi triangulum duobus rectis.

Hic p̄h̄s manifestat per exēpla similitudinē p̄missarū ad p̄nē i doctrinis z finis ad ea que sūt ad finē i opabilib̄. d. qz si dom^o sit necesse est mālia foze ex q̄bus dom^o debet fieri. sed nō opz qz si sint mālia qz p̄pterea domus sit. z ita i doctrinis si p̄missē sint uere opz qz q̄ sit uera. sed nō opz qz si q̄ sit uera qz p̄pterea videlicet p̄missē sint uere. z sic necessitas i opabilib̄ ē ex fine p̄ncipalr̄ z nō ex mā. at tñ si nō sit mā nō est finis z tñ finis nō ē pp̄ mām.

Manifestum igitur est qd̄ est necessariū i phisicis qz sicut materia dicitur z motus qui ip̄sius.

Ex iā dict̄ appet qz necessitas i nālib̄ dī sic mā z mot^o qui est ip̄sius mae. necessitas enī i nālib̄ notat mām z illū motū qui sequitur mām z non notat formā: qm̄ mā inuenit̄ pp̄ formā nō autē forma pp̄ mām. **U**nde necessitas i nālib̄ dī notare illō qd̄ necessario sequitur ex alio. z qz mā necio sequit̄ ad formā z forma nō necessario sequit̄ ad māz iō i nālib̄ necessitas nōt mām z nō formā. vñ mā z motus mae sumunt necessitatē ex fine: z iō necessitas i nālib̄ notat mām z motum mae. quare z c̄.

Et utraq̄ phisico dicente sunt cāe magis autem que cuius causa. **C**ausa enim hec. materia est. sed non hic finis.

Ex p̄dictis igit̄ cōcludit̄ qz opz nāle sollicitari circa mām z finē. magis tamē circa finē. z hec est 53° q̄ hui^o libzi q̄ p̄bat quātū ad utraq̄ sui partē. z p̄ qz opz nāle sollicitari circa mām z finēz appet qz res nālis depēdet ex utraq̄ cā. z qz oporteat eum magis sollicitari circa finē qz māz apparet qm̄ mā est pp̄ finē. z finis nō est pp̄ mām. z credo qz nālis magis habeat sollicitari circa finē propinquum qz circa materiam. sed tamen circa finem remotū habet primus philosophus sollicitari.

Et finis qz cuius causa z p̄ncipiū a diffinitione z ratiōe est: sicut i his que fm̄ artem. **Q**m̄ si domus talis est: oportet hoc fieri ex necessitate z eē. z qm̄ hoc est sanitas: hoc opz fieri z esse ex necessitate. **S**ic z si homo h̄ est h̄: si autē hoc z hoc.

Hec est 3^a p̄ticta scōde p̄tis p̄ncipalis huius capli

Idem. 7o
met. c. 23. et
3. de anima.
Text. c. 49.

l. 6, 9,

l. 4, 91,

53 cōclusio
huius libzi.

in qua ondit q̄ necessitas in nālibus p̄ncipalr est ex fine eo q̄ finis hēt rōnem mediū demratiui. z p̄ ondit h. 2.º ondit necitatē i nālib⁹ aliq̄ mō eē sumē dā ex mā. Rō igit̄ quā phūs p̄ itēdit ē illa. Necessitas ē sumēda ex diffōne rei: qm̄ diffō ē mediū in demōstratiōe z a medio ē necitas i demratiōe. s̄z a fine accipit̄ p̄n^lo diffō rei qm̄ diffō data p̄ cās finalē ē potissima. ḡ cū tota necitas sumat̄ a medio segtur q̄ necessitas p̄ncipalr debeat sumi a fine. z h̄ i nālib⁹ ubi ē agē pp̄ finē. sic at̄ nō i mathe^o. sed qualr ex diffōne rei sumēda ē necessitas patet i artificialib⁹ ut si dom⁹ itēdat̄ ab arte ex diffōne domus sumet̄ necessitas alioy. dicem⁹ enī qm̄ si dom⁹ ē talis qz ē coopimētū ad tegēdū nos z ē. iō ex necessitate opz hoc fieri z esse. z qz sanitas est h. iō ex necitate opz h̄ fieri z esse. z eodē mō in nālib⁹ si homo est hoc supple ex necessitate erit. si aut̄ h. i. si aliquid naturale est supple illud erit.

L. cō. 92.

C Fortassis aut̄ z in ratione est necessarium. Determinanti enim opus secandi: qm̄ diuisio hm̄oi. Hoc autē non erit nisi habeat dentes huiusmodi. Hi autem nō nisi ferrum. Sunt enim z in diffinitioe q̄dam partes: ut materia.

C Lū phūs narravit q̄ ad finē sequūtur ea q̄ sūt ad finē z sic mā p̄sequit̄ formā z diffōnē. hic phūs narrat. q̄ mā nō solū segtur formā z diffōnē imo i q̄busdā diffōnib⁹ mā itrat̄ q̄si ps. z h̄ i q̄b⁹ finis nō cōplet̄ nisi p̄ mām z formā. vbi gr̄a. finis ferre q̄ est diuidē lignū nō cōplet̄ nisi p̄ mām z formā qm̄ diuisio ligni nō pficit̄ p̄ ferrā nisi serra hēat dētes duros. sed serra non habet dentes duros nisi sit ferrea. z ideo oportet q̄ in diffinitione ferre ponat̄ tā mā q̄z forā: qm̄ si dicamus q̄ serra est instrū h̄ns dētes nō erit diffō nisi dixerim⁹ q̄ sit ex ferro. sic igit̄ debet diffiniri. Serra ē instrū ferreū h̄ns dētes. z sic appet̄ q̄ ex q̄busdā diffōnib⁹ appet̄ cōsecutiuē mā z in q̄busdā diffōnib⁹ mā itrat̄ q̄si ps. z illa ē mā p̄tinēs ad spēm nō aut̄ mā individualis.

Diffō serra

C Finitur liber secundus. **C** Incipit tertius.

C Dicto de p̄n^o corporis nālis incipit liber tertio p̄tractans de p̄ma passione corpis nālis. z de quadā proprietate itriseca illi⁹ passiōis. v3. de infinito.

L. c. p.

Quoniam autem natura est principium motus z mutationis: scientia autē nobis de natura ē: oportet nō ignorare quid sit motus. Necessarium enī est ignorato ipso: z ignorari naturam.

A h̄ 3.º libro phūs determinat de motu z de infinito. vñ iste liber p̄tinet duos tractatus. qm̄ in p̄ determinat̄ de motu. In 2.º vō ibi. Qm̄ aut̄ de nā. J Determinat̄ de infinito. Prim⁹ tractat⁹ p̄tinet tria capla: qm̄ i p̄ uestigat̄ diffō formalis mot⁹. In 2.º ibi. Qz aut̄ sit b̄ndictū. J ex maledict̄ alioy ondit qd̄ sit mot⁹ declando diffōnē p̄dictā eē p̄ueniēter assignatā uestigādo etiam alias diffōnes mot⁹. In 3.º ibi. Et dubiū aut̄ manifestū. J Soluit̄ qdā dubia circa motū. Capl̄ 3.º

mū p̄tinet q̄tuor ptes p̄n^lo. qz i p̄ ondit q̄ ad nā. lē p̄tiet determinare de motu. In 2.º ibi. J Primū at̄ sic dixim⁹. J Ponūtur quedā dubitatiōes utiles ad uestigādū diffōnē mot⁹. In 3.º ibi. Diffō autē ē. J Ponit̄ diffō mot⁹. In 4.º ibi. Ut alteratiōis. J Declat̄ q̄ diffō mot⁹ ē b̄n assignata. p̄ ps cōtinet duas p̄ticias: qm̄ i p̄ declat̄ q̄ ad nāle p̄tinet p̄si derare de motu. In 2.º ibi. Determinatib⁹ autē. J narrat̄ q̄ opz nāle cognoscē p̄na motū. C In p̄ma igit̄ p̄ticia hui⁹ p̄tis phūs declat̄ q̄ ad nāle p̄tinet demōstrare de motu ex p̄ntib⁹ motū. z p̄ declat̄ q̄ ad nāle p̄tinet cognoscē qd̄ ē mot⁹. z hec est p̄ 3.º hui⁹ libri que p̄bat̄ sic. ad nāle p̄tinet cogscē illō sine cui⁹ cognitiōe nō pōt nā cogsci. s̄z sine cognitiōe mot⁹ qd̄ ē nō p̄t nā cogsci. ḡ hui⁹ rōnis p̄ ponit̄ declatio minoris q̄ ē illa. i diffōne nāe ponit̄ mot⁹ ut patet ex scdo hui⁹ ubi dictū ē q̄ nā ē p̄n^m mot⁹ z q̄z. sed nā nō pōt cogsci sine cognitiōe qd̄i tatiua illoz q̄ ponūtur i diffōne nāe. ḡ nā nō p̄t cogsci sine cognitiōe mot⁹ qd̄ ē. z sic appet̄ minor. deide ponit̄ declatio maioris. q̄ ē illa. Scia nālis ē de nā. sed ad nāle p̄tinet cogscē illō sine cui⁹ cognitiōe nō pōt cogsci illō de q̄ ē scia nālis. ḡ ad nā lē p̄tinet cogscē illō sine q̄ nā nō pōt cogsci. C S̄z dubitat̄ an ignorato motu necē sit ignorare nāz. z vñ q̄ nō qz nām eē ē p̄ se manifestū. s̄z illō qd̄ p̄ se ē manifestū nō ignorat̄ q̄cūqz alio igrato. ḡ. Dicendū ē q̄ nām ignorari p̄tingit̄ dupl̄r. s̄. ul' si ē. ul' qd̄ ē. dico igit̄ q̄ ignorato motu qd̄ ē nō ē necē igrare nām si ē. z hoc p̄cludit arg^m. s̄z ignorato motu qd̄ ē. necesse ē ignorare nām qd̄ ē. vñ loquēdo de ignoratia opposita cognitiōi diffinitiuē sic igrato motu necesse ē ignorare nāz. z h̄ iō qz mot⁹ cadit i diffōne nāe. z tē ad arg^m dico q̄ nāz eē ē p̄ se manifestū. tamē nō ē p̄ se manifestū qd̄ ē nā. z h̄ i p̄ gradu notitie p̄ se. C Notādū s̄m p̄^m hic q̄ phūs p̄mū p̄n^m māle potuit declare ante q̄z p̄scrutare de motu z accētib⁹ ei⁹. sed p̄m p̄n^m. s̄. qd̄ ē p̄m^o motor: nō potuit p̄scrutari de eo nisi post p̄scrutationem de motu. C Sed h̄ nō vñ uey. v3. qz p̄m p̄n^m māle pos sit declari sine p̄scrutatione de motu. qm̄ p̄m p̄n^m māle nō cogscit̄ a nobis nisi p̄ trāsmutationē. ex h̄ enī qd̄ ē trāsmutatio inter foras oppositas z vnuz oppositoz nō sic aliō scim⁹ q̄ ē vnū s̄m qd̄ manet s̄biectiuē sub formis opposit̄ z sic p̄ trāsmutationē cogscim⁹ mā p̄mā. dicēdū igit̄ q̄ mā p̄ non cognoscitur a nobis sine cognitiōe mot⁹ si est. vñ ad cognitionē p̄me māe opz cognoscē motū eē. tamē possum⁹ cognoscē mā p̄mā eē sine cognitiōe diffinitiuā mot⁹: z h̄ itelligit̄ p̄^o. sed p̄m motor ē non cognoscim⁹ sine cognitiōe diffinitiuā mot⁹. qz p̄imus motor cognoscit̄ a nobis per eternitatē mot⁹ ut patet ex 8.º hui⁹. s̄z eternitas mot⁹ cognoscit̄ per diffōnē motus ut patet ibidē. nā per hoc q̄ mot⁹ ē actus entis mobilis appet̄ q̄ requirit mobile. aut igit̄ mobile ē factū aut eternū. si sit factū. igit̄ per motū. z tūc querēdū est de mobili qd̄ est s̄m illi⁹ mot⁹ sicut p̄^o z sic p̄cederet in infinito. si vō mo^l sit eternū aut igit̄ semp mouebat̄ z tūc hētur p̄po sitū. s̄. qz mot⁹ ē etern⁹. aut icipit̄ de nouo moueri. z tūc opz q̄ sit aliq̄ cā quare p̄us nō mouebat̄ z illā cām opz amouē z nō amouet̄ nisi p̄ motū. igit̄ p̄ cessit̄ mot⁹. z sic p̄ diffōnē mot⁹ appet̄ q̄ oēs motū nouū p̄cessit̄ mot⁹. z p̄ p̄ns appet̄ q̄ mot⁹ semp est etern⁹. z sic appet̄ qualr dictū p̄^o sit uey. s̄. qz p̄n.

3.º cōclusio huius libri.

Dubium.

Responso.

Idē. s. p̄h. 4. s. 6. c. Dubium.

Responso.